N:o 23.

Ank. till Exp.-Utsk. den 19 Nov. 1856, kl. 7 e. m.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, i fråga om medgifvande af rättighet för Svensk man att i två eller flera inrikes städer samtidigt drifva handel; Gifven Stockholms Slott den 11 November 1856.

Af förekommen anledning har hos Kongl. Maj:t Dess och Rikets Kommerse-kollegium gjort underdånig framställning om vidtagande af en så beskaffad ändring i Handels-ordningen af den 22 December 1846, att för den, som i någon stad, efter derstädes vunnet burskap, idkar handel, tillfälle måtte beredas till vinnande af rättighet att samtidigt utöfva enahanda näring i en eller flere af rikets öfriga städer. I sådant afseende har Kollegium hufvudsakligen anfört, att redan, enligt nu gällande näringsförfattningar, vissa borgerliga yrken kunna af en och samma person utöfvas så väl i den ort, der han eger burskap, som annorstädes inom Riket, hvilket vore förhållandet med idkare af alla slag utaf fabriks- och manufaktur-handteringar, äfvensom, jemlikt § 10 af 1846 års Fabriks- och Handtverks-ordning, burskapsegande handtverkare vore berättigad att, då han tillitas att i annan stad eller ort, än der han bosatt är, verkställa sådant arbete, som måste på stället förfärdigas eller fullkomnas, derstädes sjelf eller genom egna arbetare slika arbeten företaga och fullborda, under iakttagande, då arbetet sker i stad, att anmälan derom hos Magistraten på stället göres; — att, enligt § 6 af Kongl. Förordningen den 3 Juli 1816, angående hvad iakttagas bör vid meddelande af burskap och rättighet att idka utrikes sjöfart, burskapsegande skeppare är berättigad att föra fartyg ej mindre för rederier i den stad, der han förvärfvat burskap, än ock för redare, bosatte i hvilken annan ort inom riket det vara må; — att hvad särskildt anginge frågan om handelsrörelses idkande af samma person å särskilda orter, genom § 3 mom. 1 af Handels-ordningen vore stadgadt, att hvar och en som i stad eller å landet idkar fabrik eller handtverk, (härunder dock icke inbegripne gerningsmän å landet och ej heller de, hvilka undfått tillstånd att endast såsom försörjningsmedel med egna händer någon handtering utöfva) eger att, efter anmälan hos vederbörande Magistrat, i hvilken stad som helst, sjelf eller genom andra, föryttra sina egna tillverkningar i öppna salubodar eller från andra upplagsställen, hvarvid flere idkare kunna om gemensam salubod sig förena, samt att enahanda rätt tillkommer handtverkares förlagsmän för de handtverks-arbeten, hvar-

till de gifvit förlag, och idkare af bergsbruksrörelse för egne tillverkningar, äfvensom landtmän för de från landtbruket härflytande alster samt landtmanna-tillverkningar; — att, enligt § 13 i Handels-ordningen, jemförd med § 15 af samma författning, en hvar eger att till inrikes ort, hvarest import af utländska varor får ega rum, sådana varor införa och desamma derstädes försälja antingen från det fartyg, hvaruti de inkommit, eller från lägenhet, som af vederbörande stadsmyndighet anvisats, i hvilka begge fall likväl godset endast i gross får föryttras, eller ock genom varornas öfverlemnande i kommission åt någon på införselstället jemlikt § 1 handelsberättigad; — att det äfven vore utländske handlande medgifvet, att i hvilken svensk stapelstad som helst, sedan han i behörig ordning sig hos Magistraten anmält, sälja sina varor i gross, ehuru dock, enligt Kap. 5 §§ 1, 2 och 3 af Handelsbalken samt Kongl. Förordningen den 22 Oktober 1741 i afseende på utländsk mans förenämnde handelsfrihet vissa inskränkningar äro föreskrifna, såsom att handeln ej får idkas med andra varor än sådana, som äro det lands produkter, hvarifrån han är kommen och der han eger sitt rätta hemvist, äfvensom att hvarken varorna få i öppna bodar till salu hållas, eller den handlande ega att varorna genom andra utprångla, och att handelsfriheten ej fortfar längre tid än sex veckor från hans ankomst; — att, enär, hvad beträffade frågan om lämpligheten deraf, att rättighet blefve medgifven för Svensk man att i två eller flere städer inom riket samtidigt utöfva handelsrörelse såsom sjelfständigt yrke, en dylik rättighet, genom de såmedelst beredda tillfällen till täflan emellan särskilda städers handlande, sannolikt komme att i sin mån bidraga till nedsättning i varupris, giltig anledning, ur synpunkten af förbrukares fördel, följaktligen icke saknades till vidtagande af ifrågavarande förändring i gällande författningar, hvilken förändring ock syntes stå i full öfverensstämmelse ej mindre med de allmänna grunderna för den nya närings-lagstiftningen, än ock med ofvan åberopade stadganden, angående i vissa särskilda fall medgifven frihet för samma person, att på två eller flera olika orter inom riket samtidigt idka handelsrörelse, hvarvid ock borde erkännas, att då, i följd af ofvannämnde för varu-tillverkare i allmänhet stadgade rätt att sine tillverkningar i hvilken stad inom riket som helst till salu hålla, städernas egentlige handlande måste vidkännas en betydlig konkurrens i sitt yrke, desse sistnämnde häraf kunde härleda ett skäligt anspråk att, genom vinnande af frihet till varu-försäljning äfven i annan stad, än der de innehafva burskap, erhålla ett ökadt fält för sin verksamhet; — samt att, äfven under nuvarande förhållanden, då rättighet till idkande af handel såsom sjelfständigt yrke vore inskränkt till varu-försäljning i den stad, der burskap förvärfvats, äfvensom å Rikets marknader, den handlande icke vore i saknad af utväg att i annan stad, vid andra än marknadstillfällen, utöfva sitt yrke, hvilket kunde ske antingen på det sätt, att handelsrörelse bedrefves för gemensam räkning af två eller flera personer, som innehade burskap i särskilda städer, eller ock genom varors öfverlemnande i kommission åt någon i annan stad bosatt person, som, enligt § 1 i Handels-ordningen, vore till handels idkande derstädes berättigad; hvaraf alltså syntes, att den förändring i närings-lagstiftningen, hvilken, genom beviljandet af den ifrågaställda vidsträcktare handelsrätten för städernas handlande, skulle åstadkommas,

kommas, icke vore af synnerlig betydenhet; och har Kollegium slutligen, för den händelse, att de af Kollegium sålunda yttrade åsigter blefve af Kongl. Maj:t gillade, i underdånighet hemställt, att nedannämnde §§ och mom. af Handels-ordningen måtte erhålla följande förändrade lydelse, nemligen:

§ 1. Litt. b.

»Att i den stad eller någon af de städer, hvarest han vill yrket utöfva, innehafva burskap i handel.»

§ 15. Mom. 1.

»Hvar och en, som på grund af stadgandena i §§ 1, 8, 9 eller 10, handel i stad idkar, skall, ehvad han uti den stad i och för näringen vunnit burskap eller icke, uppfylla alla de förbindelser, som borgare åligga; dock att den, som icke är borgare, skall, i stället för fullgörande af de med burskapet förenade personliga skyldigheter, en deremot svarande lämplig afgift till stadens kassa erlägga. För fullgörandet af ofvannämnde förbindelser och erläggandet af berörda afgift skall den, som icke eger burskap eller är boende i samma stad, vid början af hvarje år, då ifrågavarande handel af honom idkas, eller, derest handelsrörelsen sednare på året tager sin början, vid den tid sådant sker, hos Magistraten ställa antaglig borgen eller annan säkerhet.»

§ 24. Mom 1.

»Den, som vill i stad antingen idka handel i allmänhet, med åtnjutande af burskapsrätt i samma stad, eller ock utöfva så beskaffad inskränkt handelsrörelse, som i § 4 omförmäles, skall derom göra anmälan hos Magistraten derstädes och förete de bevis, som i ena eller andra fallet för styrkande af behörighet erfordras. Magistraten lemne, genom handlingarnes delgifvande, handelsföreningen tillfälle att deröfver inom en månads tid sig yttra, och åligge Magistraten att, sedan yttrandet afgifvits, eller nämnde tid förflutit, utan att tillfället till dess afgifvande begagnats, ärendet ofördröjligen till pröfning företaga. Förekommer emot ansökan icke någon anmärkning, eller finnes gjord anmärkning icke förtjena afseende, meddele Magistraten sökanden burbref, eller, då burskap icke eger rum, tillståndsbevis för idkande af den handelsrörelse, hvarom anmälan skett.»

»Den som, efter att hafva vunnit rättighet att i stad idka handel i allmänhet och derstädes förvärfvat burskap, åstundar att, med bibehållande af samma burskap, utöfva dylik handelsrörelse i annan stad, anmäle sådant hos Magistraten i sistberörde stad, hvilken myndighet har att, derest sökanden behörigen styrker sig vara i åtnjutande af ofvannämnde handels- och burskaps-rätt, ofördröjligen meddela honom tillståndsbref för utöfning af den handelsrörelse, hvarom fråga är.»

§ 26.

»I hvarje stad skola de handlande, som vunnit behörighet, jemlikt § 1, att idka handel och i staden ega burskap, utgöra en handelsförening, som samfäldt eller genom full-

mäktige, som de handlande bland sig utse, eger besörja de angelägenheter, som på föreningens handläggning kunna ankomma för befrämjande af handelsnäringens förkofran.»

»Handlande, som i annan stad, än der han innehafver burskap, utöfvar handelsrörelse, må ej utan medgifvande af Handelsföreningen i förstnämnde stad blifva ledamot af samma förening; skolande han likväl, ehvad delaktighet i föreningen vinnes eller icke, till föreningens kassa erlägga lika afgifter, som den handlande, hvilken i samma stad eger burskap, enligt gällande bestämmelser har sig ålagdt att, i egenskap af ledamot utaf nämnda förening, till dess kassa utgöra.»

Sedan Högsta Domstolen, hvars utlåtande öfver Kommerse-kollegii ofvannämnda förslag blifvit i nåder infordradt, i underdånighet förklarat samma förslag, så vidt det kunde anses utgöra föremål för Högsta Domstolens granskning, ej till anmärkning föranleda, har Kongl. Maj:t företagit detta ärende till nådig pröfning, och, med afseende jemväl å hvad Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 20 Februari 1841 angående näringsfriheten innehåller, funnit skäl förekomma, att Kommerse-kollegii berörda förslag godkänna. Men som den ifrågaställda vidsträcktare handelsfriheten är väsendtligen afvikande från den grundsats, hvilken hittills varit i lagstiftningen om inrikes-handeln antagen och tillämpad, vill Kongl. Maj:t, innan ärendet till slutlig handläggning företages, i enlighet med sista punkten af § 89 i Regeringsformen, öfver meranämnda förslag i nåder inhemta Rikets Ständers underdåniga yttrande.

Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen. Datum ut supra.

OSCAR.

J. F. Fåhræus.

Utdrag af Protokollet öfver Civil-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms Slott den 11 November 1856.

Närvarande:

Hans Excellens, Herr Justitie-Statsministern *Günther*,
Statsråden: Herr *Fåhræus*,
Wallensteen,
Gripenstedt,
Grefve *Gyldenstolpe*,
Anjou, och
Almqvist.

Departements-chefen, Herr Statsrådet Fåhræus, uppläste slutligen till justering de, i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts förut fattade nådiga beslut, uppsatta förslag dels till Kongl. Maj:ts nådiga propositioner till Rikets Ständer i fråga om medgifvande af rättighet för Svensk man att i två eller flera inrikes städer samtidigt drifva handel, — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Och behagade Kongl. Maj:t, jemlikt Statsrådets underdåniga tillstyrkande, i nåder gilla berörde förslag, sådane de finnas detta protokoll bilagde, samt befallde, att nådiga propositioner och skrifvelser, i enlighet dermed, skulle till Rikets Ständer afgå.

Ex protocollo
Vollrath Ekström.

N:o 24.

Ank. till Exp.-Utsk. d. 19 Nov. 1856, kl. 7 e. m.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, med förslag till en författning, angående upphörande af bördsrätt i stad; Gifven Stockholms Slott den 28 Oktober 1856.

Sedan, vid pröfning af Rikets Ständers, i underdånig skrifvelse af den 29 Mars 1854, framställda förslag om upphäfvande af nu varande lags stadgande, angående rättighet att i börd lösa försåld, bortskiftad, pantsatt eller genom testamente gifven fastighet i stad, Kongl. Maj:t, af skäl, som uti det på Rikssalen den 27 November samma år afgifna nådiga svar å Rikets Ständers omförmälda skrifvelse blifvit anförda, vägrat sitt samtycke till berörda förslag, så har likväl Kongl. Maj:t, som delar Rikets Ständers åsigt om olämpligheten af den nu i lag medgifna bördsrätten i stad, ansett sig böra till Rikets Ständer aflåta nytt förslag i ämnet i hufvudsakligen enahanda syftning med det af Rikets Ständer framställda; och vill förthy Kongl. Maj:t nu, efter Statsrådets och Högsta Domstolens hörande, föreslå Rikets Ständer, det antagas må en författning af följande innehåll:

»Allt hvad lag eller särskilda författningar innehålla, angående rättighet att i börd lösa såld, bortskiftad, pantsatt eller genom testamente gifven fastighet i stad, varder härigenom till all kraft och verkan upphäfdt; kommande dock lösningsrätt till försåld fastighet för viderboende eller nabo ej att ega rum i de fall, då säljare och köpare äro med hvarannan i det skyldskaps-förhållande, som i 6 Kap. 1 § Jorda-balken förmäles; och blifva de i 7 Kap. 1 § och 9 Kap. 3 § nyssnämnda balk meddelade bestämmelser i afseende å tiden, inom hvilken viderboende och nabo ega att såld eller pantsatt fastighet i stad lösa, sålunda ändrade, att viderboende eller nabo, i de fall, då han till lösen är berättigad, åligger att sin talan derom i laga ordning instämma, då lösnings-anspråket angår hus eller tomt, derom köp egt rum, sist inom fjorton dagar ifrån den, då tredje uppbudet å köpet meddelades, och, då fråga är om inlösande af pantsatt hus eller tomt, sist inom lika tid ifrån det egarens rätt, att det pantsatta återlösa, tilländagick.»

Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen. Stockholms Slott den 28 Oktober 1856.

OSCAR.

C. E. Günther.

Transsumt af Särskildt Protokoll öfver Justitie-ärender, hållet uti Kongl. Maj:ts Högsta Domstol Fredagen den 18 Augusti 1854.

Närvarande:

Justitieråden *Engelhart*,
Backman,
Alexanderson,
Qviding,
Hoffstedt,
Gyllenhammar och
Quensel.

T. f. Revisions-sekreteraren, Hofrätts-assessoren Berg föredrog i underdånighet: —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Transsumt af Protokollet öfver Justitie-departements-ärender, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet den 11:te innevarande månad, enligt hvilket Kongl. Maj:t, vid underdånig föredragning af Rikets Ständers, uti skrifvelse den 29 sistlidne Mars, afgifna underdåniga förslag, angående upphörande af bördsrätten i stad, med fästadt afseende å hvad emot sagda förslag förekommit, funnit för godt vägra Sitt samtycke till berörde förslag i det skick, detsamma blifvit framställdt; men i afsigt att till Rikets Ständer framdeles aflåta Nådig kontra-proposition rörande denna lagfråga, behagat infordra Högste Domstolens yttrande öfver ett af Hans Excellens Herr Justitie-statsministern i sådant afseende upprättadt nytt förslag till stadgande i detta ämne, hvilket förslag var af följande lydelse:

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Högste Domstolens fleste ledamöter ansågo sig böra tillstyrka, att Nådig kontra-proposition i öfverensstämmelse med nu ifrågavarande förslag må till Rikets Ständer aflåtas.

Justitierådet Alexanderson var i så måtto skiljaktig, som han ansåg fullständigheten föranleda, att efter orden »nyssnämnde Balk» blefve tillagdt: »*samt Kongl. Förklaringen den 29 Juli 1812*;» — äfvensom Justitierådet, i betraktande af författningens syftemål att förändra icke blott stämningstid, utan jemväl tiden för löseskillingens nedsättande, och af det olika sätt, hvarpå berörde Kongl. Förklaring i sistnämnde fråga blifvit i praxis tillämpad, trodde, att vid slutet af föreslagna stadgandet borde tilläggas: »*med skyldighet att sednast å den i stämningen förelagda dag löseskillingen hos Rätten nedsätta.*»

In fidem.
N. A. Heurlin.

Rätteligen transsumeradt; betygar
ex officio
C. F. W. Lamberg.

Transsumt af Protokollet öfver Justitie-departements-ärender, hållet inför Hans Maj:t Konungen uti Statsrådet, å Stockholms Slott, Fredagen den 1 September 1854.

Närvarande:

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern Grefve *Sparre*,
Hans Excellens Herr Statsministern för Utrikes ärendena Friherre *Stjerneld*,
Statsråden: Herr *Fåhræus*,
Wallensteen,
Gripenstedt,
Ulner,
Reuterdahl,
Grefve *Gyldenstolpe*,
Justitieråden *Backman* och
Nordenstolpe.

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern anmälde i underdånighet:

1:o.

Att sedan Kongl. Maj:t vid underdånig föredragning den 11:e sistlidne Augusti af Rikets Ständers, i underdånig skrifvelse den 29 förutgångne Mars, afgifna und. förslag angående upphörande af bördsrätten i stad, med fästadt afseende å hvad emot sagda förslag förekommit, funnit för godt vägra Sitt samtycke till berörde förslag i det skick, detsamma blifvit framstäldt; så hade Kongl. Maj:t, i afsigt att till Rikets Ständer framdeles aflåta Nådig kontra-proposition, rörande denna lagfråga, behagat infordra Högsta Domstolens yttrande öfver ett af Hans Excellens Herr Justitie-statsministern i sådant afseende upprättadt, nytt förslag till stadgande i detta ämne, hvilket förslag var af följande lydelse:

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Högste Domstolens fleste Ledamöter, Justitieråden Engelhart, Backman, Qviding, Hoffstedt, Gyllenhammar och Quensel, hafva ansett sig böra tillstyrka, att nådig kontra-proposition i öfverensstämmelse med nu ifrågavarande förslag må till Rikets Ständer aflåtas.

Justitierådet Alexanderson har i så måtto varit skiljaktig, som han ansett fullständigheten föranleda, att efter orden »nyssnämnde Balk» blefve tillagdt »samt Kongl. Förklarin-

gen den 29 Juli 1812;» — äfvensom Justitierådet, i betraktande af författningens syftemål att förändra icke blott stämningstid, utan jemväl tiden för löseskillingens nedsättande och af det olika sätt, hvarpå berörde Kongl. Förklaring i sistnämnde fråga blifvit i praxis tillämpad, trott, att vid slutet af föreslagna stadgandet borde tilläggas: »med skyldighet att sednast å den i stämningen förelagda dag löseskillingen hos Rätten nedsätta.»

Justitierådet Nordenstolpe, som icke öfvervarit föredragningen i Högsta Domstolen af ifrågavarande förslag, biträdde det af Högsta Domstolens fleste Ledamöter deröfver afgifna yttrande.

Kongl. Maj:t täcktes, i enlighet med Statsrådets tillstyrkande, i Nåder gilla ofvanberörde underdåniga förslag; och skulle om antagande deraf Nådig kontra-proposition, sådan den finnes detta protokoll bilagd, till Rikets Ständer aflåtas, sedan Kongl. Maj:ts svar å Rikets Ständers ofvanförmälde skrifvelse blifvit Rikets Ständer delgifvet.

In fidem.
S. P. Ekstrand.

Rätteligen transsumeradt; betygar
ex officio
C. F. W. Lamberg.

Transsumt af Protokollet öfver Justitie-departements-ärender, hållet inför Hans Maj:t Konungen uti Statsrådet, å Stockholms Slott, den 24 November 1854, i närvaro af

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern Grefve *Sparre*,
Hans Excellens Herr Statsministern för Utrikes ärendena Friherre *Stjerneld*,
Statsråden: Herr Friherre *Palmstjerna*,
Fåhrœus,
Wallensteen,
Gripenstedt,
Grefve *Mörner*,
Ulner,
Reuterdahl,
Grefve *Gyldenstolpe*,
Justitieråden *Nordenstolpe* och
Günther.

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern anmälde i underdånighet:

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

2:o.

Att, sedan Kongl. Maj:t, med fästadt afseende å de anmärkningar, hvilka inom Högsta Domstolen blifvit framställda emot ett af Rikets Ständer, i underdånig skrifvelse den 29:de Mars innevarande år, öfverlemnadt förslag, om upphäfvande af nuvarande lagstadgande angående rättighet att i börd lösa försåld, bortskiftad, pantsatt eller genom testamente gifven fastighet i stad, funnit Sig icke till samma förslag i det skick, hvaruti det blifvit framställdt, kunna lemna Nådigt samtycke, men tillika förklarat Sin Nådiga afsigt vara, att till Rikets Ständer aflåta nytt förslag i ämnet i hufvudsakligen enahanda syftning med det af Rikets Ständer uppgjorda; så hade ett af Herr Justitie-statsministern i sådant afseende upprättadt förslag till kontra-proposition blifvit af Kongl. Maj:t den 1:a sistlidne September i Nåder gilladt, med förklarande att kontra-propositionen, sådan den finnes protokollet samma dag bilagd, skulle till Rikets Ständer aflåtas, sedan Kongl. Maj:ts Svar på Rikets Ständers ofvan omförmälde skrifvelse blifvit Rikets Ständer delgifvet.

Då likväl ett sådant meddelande ännu icke kunnat ega rum, och tiden för Riksdagens snara afslutande syntes vara för handen, såge sig Hans Excellens Herr Justitie-Statsministern föranlåten hemställa, att med aflåtande af ofvanomförmälda, i Nåder beslutade kontra-proposition måtte få till nästa riksmöte anstå.

Och behagade Kongl. Maj:t, uppå tillstyrkan af Statsrådets öfrige Ledamöter, till denna hemställan lemna Nådigt bifall.

In fidem.
S. P. Ekstrand.

Rätteligen transsumeradt; betygar
ex officio
C. F. W. Lamberg.

Utdrag

Utdrag af Protokollet öfver Justitie-departements-ärender, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet, å Stockholms Slott, Tisdagen den 28 Oktober 1856, i närvaro af:

Hans Excellens Justitie-Statsministern Herr *Günther*,
Hans Excellens Statsministern för Utrikes ärendena Herr Friherre *Lagerheim*,
Statsråden Herr *Fåhræus*,
Wallensteen,
Gripenstedt,
Grefve *Mörner*,
Ulner,
Grefve *Gyldenstolpe*,
Anjou,
Almqvist,
Justitieråden *Gyllenhammar* och
Quensel.

Hans Excellens Herr Justitie-Statsministern anmälte i underdånighet, att, sedan Kongl. Maj:t, med fästadt afseende å de inom Högsta Domstolen framställde anmärkningar emot ett af Rikets Ständer i underdånig skrifvelse den 29 Mars 1854 öfverlemnadt förslag om upphäfvande af nuvarande lagstadganden angående rättighet att i börd lösa försåld, bortskiftad, pantsatt eller genom testamente gifven fastighet i stad, funnit Sig icke till samma förslag i det skick, hvaruti det blifvit framställdt, kunna lemna bifall, men den 1 September 1854 gillat ett, på Kongl. Maj:ts Nådiga befallning, af Herr Justitie-Statsministern upprättadt förslag till kontra-proposition i ämnet, med förklarande, att Nådig proposition i öfverensstämmelse dermed skulle till Rikets då församlade Ständer, efter det Kongl. Maj:ts svar å Rikets Ständers ofvanomförmälde skrifvelse blifvit Rikets Ständer delgifven, aflåtas; så hade Kongl. Maj:t, under den 24 nästpåföljde November, enär ett sådant meddelande då ännu icke kunnat ega rum och tiden för Riksdagens snara afslutande syntes vara förhanden, i Nåder beslutat, att med aflåtandet af förenämnde Nådiga proposition skulle till nästföljande Riksmöte anstå; hemställande Hans Excellens Herr Justitie-Statsministern i underdånighet, det Kongl. Maj:t täcktes under denna dag i Nåder förordna att merberörde beslutade proposition, sådan den finnes detta protokoll bilagd, skulle till Rikets nu församlade Ständer aflåtas.

Och behagade Kongl. Maj:t, enligt Stats-Rådets öfrige ledamöters tillstyrkande, till denna hemställan lemna Nådigt bifall.

In fidem
E. Helling.

Rätteligen utdraget; betygar
ex officio
C. F. W. Lamberg.

N:o 25.

Ank. till Exp.-Utsk. den 19 Nov. 1856, kl. 7 e. m.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, om inrättandet af ett statistiskt embetsverk; Gifven Stockholms Slott den 30 Oktober 1856.

Uti underdånig skrifvelse af den 18 Oktober 1854 anmälde Rikets Ständer, hurusom, under det i främmande länder medlen att genom en officiel statistik vinna erforderlig kännedom om Statens tillstånd i hög grad fullkomnats, Rikets Ständer deremot, vid skärskådandet af de anstalter, som här i Riket finnas vidtagna för ernåendet af en säker kännedom om landets tillstånd, trott det icke kunna bestridas, att, om än mycket i denna väg blifvit åtgjordt, dessa anstalter likväl ej på ett tillfredsställande sätt uppfylla det med dem åsyftade ändamålet, till följd af dels bristande plan i uppställningen, dels saknad allmän öfversigt af de spridda uppgifternas innehåll. Rikets Ständer ansågo derför åtgärder böra vid-

tagas för att, så snart omständigheterna det medgåfve, erhålla en ordnad och, så vidt möjligt, fullständig fortgående statistik, som åskådliggjorde förhållandena i alla förvaltningens grenar.

Detta ändamål ansågo Rikets Ständer säkrast kunna vinnas genom bildandet af ett embetsverk, som skulle ega att uppgöra planen till de statistiska arbetena i deras särskilda grenar, äfvensom att sammanföra, bearbeta och offentliggöra de inkomna uppgifterna, och med hvilket embetsverk den enda, åt blott en gren af statistiken nu uteslutande egnade inrättning, Tabell-kommissionen, kunde sammansmälta, samt de arbeten, hvilka för statistiska ändamål nu utföras inom särskilda embetsverk, sättas i förening. På det således Rikets officiela statistik måtte blifva på ett fullständigt och sammanhängande sätt ordnad, anhöllo Rikets Ständer, att Kongl. Maj:t måtte låta utarbeta och för Rikets nästsammanträdande Ständer framlägga plan och förslag till inrättande af ett statistiskt embetsverk, tillika omfattande nuvarande Tabell-kommissionen.

Sedan en af sådan anledning tillförordnad kommitté till Kongl. Maj:t inkommit med underdånigt betänkande i ämnet, har detsamma på nådig befallning blifvit till trycket befordradt och kommer att till Rikets Ständer utdelas.

Kommittén har deruti, hvad *omfånget och föremålen för ett statistiskt embetsverks verksamhet* angår, på anförda skäl, i underdånighet föreslagit, att de centrala förvaltande verk och myndigheter, som för närvarande hafva sig uppdraget att afgifva underdåniga berättelser af statistiskt innehåll, måtte fortfarande bibehållas vid åliggandet att insamla och bearbeta de statistiska uppgifter, som i följd af embetsverkets föremål och instruktion dem hvart för sig tillkomma, men att deremot Tabell-kommissionen skulle såsom sådan upphöra och ombildas till ett nytt statistiskt embetsverk, hvilket, jemte hela befolknings-statistiken, finge till föremål de grenar af statistiken, som pröfvas böra blifva, men hittills icke utgjort ämne för officiel bearbetning af något centralt förvaltande verk.

Beträffande den allmänna organisationen af det statistiska embetsverket har Kommittén föreslagit: att nämnde embetsverk, ställdt under Chefen för Civil-departementet, skulle, under benämning af *Statistiska Tabell-kommissionen*, utgöras af: 1:o en hufvudsakligt rådplägande afdelning, benämnd *Statistiska Beredningen*, och 2:o en förnämligast verkställande afdelning, benämnd *Statistiska Tabell-kommissionens Central-byrå;* — att den *Statistiska Beredningen*, i hvilkens arbeten Chefen för Civil-departementet egde, så vidt hans öfriga embetsgöromål det medgåfve, att såsom Ordförande deltaga, skulle utgöras af Chefen för Statistiska Central-byrån, såsom föredragande, af en embets- eller tjensteman från hvart och ett af de förvaltande verk och myndigheter, hvilkas verkningskrets omfattar ämnen af hufvudsaklig vigt för den officiela statistiken, samt af ett visst antal för bestämd tid förordnade ledamöter, utsedde bland vetenskaps-idkare m. fl., och hufvudsakligen hafva till åliggande: att uppgöra plan för insamlande och bearbetning af alla de uppgifter, som anses böra ingå i Sveriges officiela statistik; att pröfva formulären för inhemtande af dessa uppgifter; att uppgöra planen för de officiela statistiska redogörelsernas offentliggörande genom tryck; att förbereda och med statistiska Central-byråns biträde ombesörja utarbetandet och utgifvandet

tidtals af fullständiga topografisk-statistiska öfversigter af Rikets hela tillstånd, samt i öfrigt oaflåtligen öfvervaka införandet i den officiela statistiken af alla de förbättringar, som af odlingens framsteg och samfundslifvets utveckling fordras; — att den *Statistiska Central-byrån* skulle utgöras af 1 Chef, 1 Expeditions-sekreterare, till biträde åt Chefen vid uppsättande och expedierande af berättelser, redogörelser, utlåtanden och andra officiela skrifvelser, jemte förandet af dertill hörande diarier, ombesörjandet af korrektur-läsning m. m., 1 Arkivarie och Registrator, samt 1 Öfver-revisor för granskning till siffran och sammanräkning af de inkomne statistiska uppgifterna, granskning af de upprättade sammandragen m. m.; börande denna Byrås hufvudsakliga åligganden vara: att insamla och bearbeta alla till den officiela statistiken hörande uppgifter, som ej genom annat centralt embetsverks eller myndighets försorg insamlas och bearbetas; att, med ledning af dessa uppgifter så väl som af dem, hvilka från förvaltande verk och myndigheter erhållas, ombesörja fortgående öfversigter öfver hvarje särskild gren af statistiken; att i ett statistiskt arkiv samla och bevara alla slags tillförlitliga statistiska uppgifter; att i ett statistiskt bibliothek hålla tillgängliga de för statistiska forskningar och för arbetet inom den statistiska kommissionen nödiga verk, tidskrifter och kartor; att ombesörja det internationela utbytet af officiela statistiska publikationer; att, utom det officiela statistiska trycket och bidrag med statistiska uppgifter till statskalendern, äfven söka på annat lämpligt sätt genom skrifter af mindre omfång sprida statistiska kunskaper o. s. v.

Kongl. Maj:t, som, lika med Rikets Ständer, finner det både från administrativ och vetenskaplig synpunkt vara af synnerlig vigt att en, så vidt möjligt, fullständig fortgående statistik, som åskådliggjorde förhållandena i alla förvaltningens grenar, för fäderneslandet varder, så snart omständigheterna det medgifva, ordnad, vill, med hänvisning till den af bemälde Kommitté efter ämnets fullständiga utredning framlagda, af Kongl. Maj:t gillade plan, för hvilken Kommittén haft att åberopa stödet af vunnen erfarenhet i det främmande land, Belgien, der den offentliga statistikens bearbetning med största framgång närmat sig sitt mål, härmed i nåder föreslå Rikets Ständer, att, mot indragning af det hittills å Sjette Hufvudtiteln med 2,483: 16. Banko uppförda anslag till Tabell-kommissionen, Rikets Ständer måtte, för inrättande, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Kommitténs förslag, af ett statistiskt embetsverk, under benämning af *Statistiska Tabell-kommissionen*, till Kongl. Maj:ts disposition anvisa:

a) *att årligen med hela beloppet utgå:*

till löner för Statistiska Central-byrån:		
» Chefen	5,000:	
» Expeditions-sekreteraren	4,000:	
» Arkivarien och Registratorn	2,500:	
» Öfver-revisorn	2,500:	
» Vaktbetjeningen	500:	14,500: —
	Transport:	14,500: —

Transport		14,500: —
till bibliothekets underhållande och litterärt utbyte	1,000:	
» ljus, ved, skrifmaterialier m. m.	1,000:	
» betäckande af en del af kostnaderne för en statistik tidskrift	1,000:	3,000: —
b) *att såsom reservations-anslag årligen utgå:*		
till arfvoden åt tillfälliga biträden	5,000:	
» det officiela statistiska trycket	5,000:	10,000: —
Summa årligt anslag, Riksmynt		27,500 R:dr;

och dessutom

c) hushyres-medel, att utgå intilldess embets-lokal hunnit anskaffas i något Kronan tillhörigt hus, årligen . . . . . 1,000: —

d) till anskaffande af nödiga inventarier, att blott för en gång utgå 1,500: —

Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen. Datum ut supra.

OSCAR.

J. F. Fåhræus.

Utdrag af Protokollet öfver Civil-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms Slott den 30 Oktober 1856.

Närvarande:

Hans Excellens, Justitie-Statsministern, Herr *Günther*,
Statsråden: Herr *Fåhræus*,
Wallensteen,
Gripenstedt,
Grefve *Mörner*,
Grefve *Gyldenstolpe*,
Anjou och
Almqvist.

Sedan — — — uppläste Departements-chefen, Herr Statsrådet Fåhræus, till justering — — — tvänne särskilda, i enlighet med Kongl. Maj:ts förut fattade nådiga beslut uppsatta förslag till Kongl. Maj:ts nådiga propositioner till Rikets Ständer i följande ämnen, nemligen:

1:o *om inrättandet af ett statistiskt embetsverk;* —

Och täcktes Kongl. Maj:t, enligt Statsrådets underdåniga tillstyrkande, i nåder gilla berörde förslag samt befalla att, i öfverensstämmelse dermed, nådiga propositioner, sådana de finnas detta protokoll bilagde, skulle till Rikets Ständer afgå.

Ex protocollo
Carl Ekström.

STOCKHOLM, tryckt hos *Eric Westrell*, 1856.

№ 26.

Ank. till Exp.-Utsk. d. 6 Dec. 1856, kl. 2 e. m.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, angående utförandet af de större jernvägsanläggningar inom riket, hvilka böra af allmänna medel bekostas; Gifven Stockholms Slott den 28 November 1856.

Med anledning af Kongl. Maj:ts till Rikets sednast församlade Ständer aflåtna Nådiga Proposition om statens medverkan för anläggande af jernvägar i riket, gåfvo Rikets Ständer, uti underdånig skrifvelse af den 18 November 1854, tillkänna, att Rikets Ständer för sin del beslutat och stadgat: att, i öfverensstämmelse med hvad Kongl. Maj:t föreslagit, alla jernvägs-stambanor inom Sverige dädanefter borde anläggas och utföras genom statens omedelbara försorg, hvadan de sålunda anlagda stambanorna, med allt hvad dertill hörde, komme att anses såsom allmän tillhörighet och stå under statens tillsyn och förvaltning, samt att de med stambanors anläggande förenade kostnader borde i allmänhet bestridas af staten, dock att vissa delar af sådana jernbanor finge på enskild bekostnad utföras, mot rättighet för staten att de sålunda anlagde ban-delarne, efter deras fullbordande, inlösa i den ordning och på det sätt, som för hvarje särskildt fall, före anläggningens företagande, blifvit stadgadt; hvarjemte Rikets Ständer till Kongl. Maj:ts disposition ställde dels ett anslag af 60,000 R:dr B:ko, för att sätta Kongl. Maj:t i tillfälle att genom erfarne och sakkunnige män låta, efter anställde noggranna undersökningar och utredningar i både statsekonomiskt och topografiskt afseende, utarbeta förslag till jernvägars riktningar, anläggningssätt och beskaffenhet m. m., på det Kongl. Maj:t måtte kunna till Rikets nu församlade Ständer aflåta Nådig Proposition angående verkställigheten af de större jernvägs-anläggningar, hvilka derefter borde af allmänna medel bekostas, dels ock, för anläggande och utförande af tvänne jernvägs-stambanor inom riket, 5 millioner R:dr B:ko, hvaraf 4 millioner för en del af den stambana, som, utgående från Götheborg, kommer att, i riktning genom Westergöthland och Nerike, fullbordad, förena nämnde stad med Stockholm, samt 1 million R:dr för påbörjandet af en i riktning åt Jönköping gående stambana från Malmö till den på nordliga sidan om sistnämnde stad belägne punkt, hvilken Kongl. Maj:t funne lämpligt bestämma.

Sedan Kongl. Maj:t sålunda med tillfredsställelse erfarit, hurusom Rikets Ständer, i hvad på deras åtgärd berodde, gått Kongl. Maj:ts afsigter till mötes, blef det, i följd häraf, ett bland de vigtigaste föremålen för Kongl. Maj:ts omsorg att tillse på hvad sätt det åsyftade, för riket så vigtiga målet skulle på säkraste och tillika skyndsammaste sätt kunna uppnås.

Enligt den för Styrelsen öfver allmänna väg- och vattenbyggnader utfärdade nådiga instruktion åligger det visserligen bemälde Styrelse att taga omedelbar befattning med sådana allmänna arbeten, hvilka helt och hållet verkställas på statens bekostnad; men då nu flere större jernvägsföretag komme att samtidigt utföras, fann Kongl. Maj:t, att detta embetsverk, med sin fåtaliga personal, svårligen kunde i hänseende till dem åstadkomma något utöfver den granskning och kontroll, som detsamma tillkommer vid de allmänna arbeten, hvilka med statsbidrag utföras af bolag eller menigheter. Då det emellertid var angeläget, att för ifrågavarande begge jernvägsanläggningar iakttoges enahanda ordning, hushållning och byggnadssätt, ansåg Kongl. Maj:t det vara af synnerlig vigt att alla hufvudsakliga, så väl ekonomiska som tekniska anordningar till båda företagen utginge från samma befälhafvare, så vida för denna befattning kunde blifva att tillgå en man, som med insigt och erfarenhet i dylika ämnen förenade ett rättskaffens nit och en beprofvad förmåga att ordna arbeten af större omfattning; och som flera af Öfversten vid Kongl. Maj:ts Flottas Mekaniska Korps, m. m., N. Ericson, under sednare åren utförda, vidt omfattande allmänna arbeten tillfyllest ådagalagt, att nämnde egenskaper i sällsynt grad funnos hos honom förenade, har Kongl. Maj:t med fullt förtroende, rättfärdigadt genom den hittills vunna erfarenheten, åt bemälde Öfverste i nåder uppdragit högsta ledningen och administrationen af de begge beslutade jernvägsföretagen.

Redan i Januari 1855 blefvo de hufvudgrunder i nåder fastställde, som vid jernvägsbyggnadernes utförande borde i tekniskt hänseende följas, hvaribland att banbanken endast utlägges för enkel bana, men att broar, viadukter och andra dylika byggnader verkställas med beräkning på utläggning af dubbel bana; att spårvidden blir 5 Svenska fot; att banans böjningar icke utläggas med mindre än 1,000 fots radie och att lutningarne icke öfverstiga 1 på 100, derest icke sådant å svårare lokaler undantagsvis för en kortare sträcka erfordras. Tillika meddelades särskilda föreskrifter rörande administrationen, byggnadsmedlens tillhandahållande i mån af behof, m. m. Arbetena påbörjades derefter å båda linierna tidigt på våren samma år och hafva sedermera fortgått utan annat afbrott än det, som den strängare årstiden gjort oundvikligt. De inkomna arbetsberättelserna utvisa ett resultat, som måste anses högeligen tillfredsställande, särdeles när i betraktande tages, att till en början endast ovant befäl och arbetsmanskap varit att tillgå, och att på vestra stambanan stora svårigheter mött i anseende till den ojemna lokalen.

Samtidigt med Öfverste Ericsons förordnande till Chef för statens jernvägsbyggnader uppdrog Kongl. Maj:t åt en af sakkunnige personer sammansatt Kommitté

att, efter föregående topografiska och statistiska undersökningar, uppgöra förslag till stamjernbanors riktning, anläggningssätt och beskaffenhet, i ändamål att derpå måtte kunna grundas en framställning till Rikets nu församlade Ständer angående verkställighet af de större jernvägs-anläggningar, hvilka borde af allmänna medel bekostas.

Denna Kommitté har under den 30 sistlidne September till Kongl. Maj:t inkommit med underdånigt förslag i ämnet, och dervid tillika yttrat sig öfver åtskilliga till Kongl. Maj:t ingifna och till Kommittéens utlåtande i nåder remitterade framställningar i afseende å stambanornas sträckning genom särskilda provinser.

Efter en redogörelse för de hufvudgrunder, hvarpå, enligt Kommittéens åsigt, ordnandet af Svenska jernvägssystemet bör hvila, föreslår Kommittéen följande fem jernvägslinier, jemte nödiga sammanbindnings-banor dem emellan, nemligen:

A. *Vestra Stambanan,* eller den, som bör förena Stockholm med Götheborg.

Vid bestämmandet af den riktning, som denna stambana efter dess utgående från Stockholm skulle i början komma att taga, har Kommittéen funnit hufvudsakligt afseende böra fästas å riktningen för den blifvande Norra Stambanan, nemligen från Stockholm öfver Upsala till Gefle.

Ehuru den kortaste och i anseende till den gynsamma terrängen minst kostsamma sträckningen af sistnämnde bana otvifvelaktigt vore dess framdragande från Stockholm öster om Sigtuna-fjärden rakt på Upsala, hvarigenom hela längden emellan Stockholm och Gefle blefve endast 15$^{5}/_{12}$ mil, har Kommittéen likväl, dels emedan norra banan, framledd vester om Sigtuna-fjärden, vore mera skyddad mot en från öster kommande fiende, dels ock enär, till vinnande af besparing i kostnad, det vore nödigt att vestra och norra stambanorna i deras början, från Stockholm räknadt, utgjorde en enda gemensam linie, men, om denna gemensamma linie skulle fortgå ända till Upsala, den företrädesvis vigtiga vestra stambanan komme att dragas alltför mycket ur sin vestliga riktning och följaktligen blifva längre än lämpligt vore, — vid dessa förhållanden funnit den vestra stambanan böra såsom en för begge banorna gemensam linie fortgå ända till Giresta, i närheten af Örsunds å, 5 mil 34,535 fot från Stockholm och 2 mil 16,820 fot från Upsala.

Från Nybrohamnen i Stockholm, såsom utgångspunkt, borde vestra stambanan, hvars bangård i nämnde stad skulle anläggas på den nu för tegeltillverkning begagnade tomt mellan Sperlingens backe och Humlegårdsgatan, enligt Kommittéens åsigt framdragas genom stadens område öfver nämnde bangårdstomt, Humlegården och östra kanten af det s. k. Träsket till Norrtull, samt derifrån öfver Cathrinedal, Jerfälla, Almarestäk, Tibble, Kalmarvik, Jädra, Giresta, Långtora, Strömsdal, Westerås, Wendle och Kolbäck till Köping, tillsammans 13 mil 24,645 fot, samt der ansluta sig till Köping-Hult-banan, hvilken komme att, i en längd af 10 mil 32,946 fot, deraf utgöra en integrerande del ända till Svartå öfre bruk, hvarifrån den återstående delen af vestra stambanan, ungefär 22 mil 14,250 fot, vidare skulle fortgå till Skaraborgs länegräns vid Hjulö och sedermera i den af Kongl.

Maj:t från närheten af Hofva redan fastställda riktning öfver Sköfde, Falköping och Alingsås till Götheborg; i följd hvaraf banans hela längd blefve omkring 47 mil.

Anläggningskostnaden är beräknad:

för sträckan från Stockholm till Köping till 10,382,287 R:dr Riksmynt, eller 756,000 R:dr per mil, hvilket höga pris förorsakas af de dryga kostnaderna för banans anläggande genom Stockholms stad och för öfvergången vid Almarestäk;

för sträckan från Köping till Svartå öfre bruk till 6,931,000 R:dr, eller 635,000 R:dr per mil;

för den återstående sträckan från Svartå till Götheborg till 15,685,834 R:dr, eller omkring 700,000 R:dr per mil;

hvadan alltså hela kostnaden skulle uppgå till omkring 33 millioner R:dr Riksmynt, hvaraf för den väglängd af något öfver 36 mil, som för statens räkning komme att utföras, skulle belöpa omkring 26 millioner R:dr, utgörande ungefär 720,000 R:dr per mil.

B. *Norra Stambanan.*

Utgående från vestra stambanan vid Giresta, skulle norra stambanan dragas öfver Säfva, Ramsta och Qvarnbolund till Upsala och vidare fortsättas i nästan rak linie öfver Björklinge och Tierps socknar samt Dalelfven vid Mehede till Gefle och der, vester om staden, sammanfalla med Gefle-Dala-jernvägen. Hela längden från Giresta till Gefle blefve 11 mil 24,820 fot, och kostnaden 7,966,040 R:dr Riksmynt, eller 681,052 R:dr per mil. Mellan Gefle och Stockholm blefve afståndet ungefär 17⅔ mil.

C. *Nordvestra Stambanan.*

För att kunna bestämma den punkt på riksgränsen, dit en jernbana från Sverige lämpligast borde ledas, i ändamål att sedermera inom Norrige fortsättas, har Kommittéen af vederbörande Norrska Regeringsdepartement begärt upplysningar om de uti sistnämnde land i sådant afseende vidtagne åtgärder, och såsom svar derå erhållit del af resultatet af de undersökningar, som för en jernvägs-kommunikation med Sverige der blifvit gjorda. Deraf har, bland annat, inhemtats, att en jernväg från Norrige endast på tvänne punkter mellan Fredrikshall och Kongsvinger kunde ledas till Svenska gränsen, nemligen mot Skillingsmark och Magnor, men att banan i förstnämnde riktning, ehuru den blefve kortare, skulle möta oberäkneliga svårigheter och, i anseende till den brutna terrängen öfver fjället, icke kunna anläggas utan branta stupningar och stora kostnader, hvaremot terrängen vore särdeles gynsam för en jernbana, som utgående från Eidswold-Christiania-banan österut öfver Glommen och derpå, följande flodens venstra strand förbi Kongsvinger, framginge genom den dalgång till Svenska gränsen vid Magnor, der landsvägen nu löper, hvilken riktning dessutom vore med de inom Norrige belägna orternas behof bäst öfverensstämmande. Sedan Kommittéen, med anledning af dessa uppgifter, låtit anställa preliminärunder-

sökningar för stambanans anläggande från Christinehamn öfver Carlstad till Arvika och derifrån alternativt öfver Sulvik till Skillingsmark och öfver Eda till Magnor, och Kommittéen under dess resor genom dessa trakter tagit närmare kännedom om deras terräng-förhållanden, samt dervid funnit att nästan oöfvervinnerliga hinder äfven på Svenska sidan ligga i vägen för en jernbanas anläggande från Arvika mot Skillingsmark, men att deremot en jernväg från Arvika mot Kongsvinger icke möter några svårare naturhinder, samt att den för trafiken mellan båda rikena vore förmånligast, har Kommittéen antagit denna linie och, i samråd med de Norrske jernvägs-ingeniörerne, ansett föreningspunkten mellan Norska och Svenska jernvägslinierna böra ligga på gränsen bredvid landsvägen, $^1/_8$ mil norr om Eda glasbruk.

Kommittéen, som anser nordvestra stambanan böra utgå från Svartå bruk, har framställt tvänne alternativa förslag i afseende på vägen derifrån till Christinehamn, nemligen antingen öfver Nysund eller öfver Degerfors. Som dessa begge alternativlinier synas jemngoda i afseende på terräng-förhållanden, enär längden är enahanda, eller omkring $3^1/_2$ mil, och de branta stupningarne å begge linierne anses kunna minskas till **1** på **100**, men Degerfors-linien synes för den inre rörelsen blifva vida gagneligare, emedan den berör sjön Möckeln, i hvars granskap bedrifves en ganska betydlig jerntillverkning, hvilken afsättes på Wenerns närbelägna hamnar, har Kommittéen ansett denna linie böra väljas. Från Christinehamn skulle banan fortgå öfver Ölme och Wäse härad till närheten af Carlstad, samt derifrån öfver Lillnor, Högboda, sjön Wermeln vid Skärmnässundet, Arvika, vester om sjöarne Flagan och Bysjön, nära förbi Eda kyrka och Eda glasbruk till gränsen vid Magnor. Terrängen är väl på åtskilliga ställen mindre gynsam, emedan banan måste korsa några från norr mot söder löpande höjdsträckningar, men brantare stupningar än **1** på **100** anser Kommittéen sällan ifrågakomma. De kostsammaste arbetena på denna linie äro: brobyggnaden öfver Klarelfven, viadukten öfver det ända till **60** fot djupa och **2000** fot breda Skärmnässundet samt banans utläggning längs öfre delen af Bysjön, der den måste framgå genom djupa utsprängningar å utskjutande uddar samt höga påfyllningar öfver ingående vikar.

Som det felats Kommittéen både medel och tillräcklig tid samt ingeniörsbiträden för upprättandet af fullständig plan öfver denna stamlinie, har Kommittéen icke kunnat noggrannt uppgifva dess längd och anläggningskostnad. Efter banans uppmätning å provinskartan skulle emellertid längden blifva omkring **17**$^3/_4$ mil från Svartå till Norrska gränsen. Anläggningskostnaden åter har endast approximativt kunnat beräknas, med rättelse efter den för andra, öfver likartad terräng dragna banor definitivt uppgifna kostnad. Enligt dessa beräkningar har Kommittéen trott det kunna antagas att medelpriset per mil blifver omkring **800,000** R:dr Riksmynt samt kostnaden för hela linien **14,200,000** R:dr.

D. *Östra Stambanan.*

Denna bana skulle gå från hufvudstaden till Södertelge och derifrån genom

midten af Södermanland och Östergöthland samt Nordvestra delen af Småland till tjenlig punkt å Södra stambanan och således genomskära de fruktbaraste delarne af nämnde provinser samt beröra icke allenast städerna Norrköping och Linköping samt Götha kanal, utan äfven staden Jönköping, antingen direkte eller medelst en kortare bibana.

Såsom station och utgångspunkt från Stockholm hafva tvänne lokaler å Södermalm kommit i fråga och blifvit närmare undersökta, nemligen den ena vid Barnängen nära Danviks tull, den andra vid Fateburs-sjön, begge i anseende till läget obeqväma, men af hvilka Kommittéen ansett endera böra väljas, i brist af bättre lokaler. Från stationen vid Barnängen skulle banan framgå på en viadukt öfver en vik af Hammarbysjön, samt vidare genom utgräfning vid Skanstull till Elfsjö. Från Fateburs-sjön åter skulle banan ledas öfver Zinkensdam, på en bro öfvergå Årstaviken och derefter fortsättas äfvenledes till Elfsjö. Derifrån skulle banan gå genom en särdeles missgynnande och bruten terräng öfver Huddinge, Tullingesjön, Tumba och sjön Uttran till Igelstad och Södertelge, samt vidare i kuperad mark öfver Tveta, Frusjön och Södertuna, samt, efter beröring af sjön Båfven, till Kambol, Flen, der en bättre terräng vidtager, samt Ramstad, torpet Löfåsen nära Kathrineholm, Stora Djula, Ändebohl, Simonstorp, genom kuperad trakt af Kolmården, samt alternativt öster eller vester om sjöarne Näken och Vekmangen, öfver Stens bruk till Norrköping. Härifrån skulle banan, på jemnare mark, fortsättas öfver Linköping till Mjölby, samt vidare, i bruten terräng, genom nordvestra delen af Småland, vester om sjöarne Sommen, Säbysjön och Ralången, samt öfver ett sund af sjön Nätaren, genom Yggestorp till Tenhultssjön, belägen 1¼ mil sydost från Jönköping. Från Tenhult kunde banan ledas antingen till Jönköping och, medelst bibana, derifrån till Axamo, sammanbindas med Södra stambanan, eller ock öfver Stigamo och Göthafors samt vidare längs Lagaåns östra strand till Göthaström, och der ansluta sig till nämnde bana. I förra fallet blefve väl den Östra 1⅜ mil kortare; men, i betraktande så väl deraf att genom banornas förening vid Göthaström väglängden mellan Malmö och Stockholm öfver Östergöthland blefve kortare, än längs Södra banan öfver Westergöthland, som äfven af den omväg och de andra olägenheter, som för trafiken emellan de östra och södra orterna skulle uppkomma genom nedstigandet till Jönköping och uppstigandet derifrån till Södra banan vid Axamo, syntes det i Kommittéens tanke lämpligast att, enär Södra stambanans riktning redan blifvit i nåder bestämd, den Östra framdrages till Göthaström, och att en bibana, ingående bland statsbanorna, anlägges från Tenhult till Jönköping, för upptagandet af den betydliga trafik, som från de östra orterna dit tillströmmar.

På linien emellan Stockholm och Södertelge äro de brantaste stupningarne 1 på 100, men dessa förekomma ganska ofta och hafva ansetts upptaga 71 procent af hela väglängden. Emellan Södertelge och Kathrineholm upptagas 33 procent af väglängden utaf brantare lutningar än 1 på 100, hvaribland tvänne af 1 på 60,

Emellan Kathrineholm och Norrköping upptagas 34 procent af väglängden utaf brantare lutningar än 1 på 100, hvaribland en af 1 på 60 å en 10,500 fot lång sträcka vid nedstigandet från Kolmården till slättlandet vid Lilla Åby. Den kostsammaste banbyggnaden blefve från utgångspunkten å Södermalm till Elfsjö. Anläggningskostnaden upptages nemligen från Barnängens station till Elfsjö, mellan hvilka punkter afståndet är 25,000 fot, till 1,559,607 R:dr, samt från Fateburs-stationen, för en väglängd af 26,600 fot, till 1,705,752 R:dr.

Östra stambanans längd antages blifva:

från Stockholm till Norrköping	17 mil	7,300 fot
från Norrköping till Göthaström, med utgrening från Tenhult till Jönköping, enligt preliminära undersökningar, omkring . .	20 »	12,000 »
således tillsammans ungefär	37½ mil.	

Enligt de öfver denna linies norra afdelning, eller emellan Stockholm och Norrköping, upprättade planer, uppgår kostnaden:

för vägen mellan Stockholm och Södertelge till	3,798,253 R:dr R:mt
eller 1,285,141 R:dr per mil;	
för vägen mellan Södertelge och Kathrineholm till . . .	8,960,352 » »
eller 947,370 R:dr per mil;	
för vägen mellan Kathrineholm och Norrköping till . . .	3,012,041 » »
eller 645,436 R:dr per mil;	
tillsammans	15,770,646 R:dr R:mt.

För banans södra afdelning, mellan Norrköping och Göthaström, hvaröfver fullständigt förslag icke hunnit upprättas, har anläggnings-kostnaden, efter ett medelpris af 700,000 R:dr per mil, blifvit approximativt beräknad till 14,233,333 R:dr Riksmynt.

Följaktligen skulle anläggningen af hela den 37½ mil långa Östra stambanan, inberäknad utgreningen från Tenhult till Jönköping, kosta omkring 30 millioner R:dr, eller 800,000 R:dr i medeltal för hvarje mil.

E. *Södra Stambanan.*

Denna bana framgår från Malmö genom en del af Skånes slättbygd i så vidt möjligt rakaste linie till gränsen af Småland och derifrån genom vestra delen af sistnämnde provins likaledes i rak linie och på Lagaåns östra strand samt ¾ mil vester om Jönköping till Falköping, der den ansluter sig till Vestra stambanan.

Öfver dess södra del, genom Skåne till Tofhult i närheten af Traberyds gästgifvaregård i Kronobergs län, har, efter en förutgången noggrann undersökning, fullständig plan blifvit för några år sedan af en Engelsk Ingeniör uppgjord, hvilken plan ansetts kunna delvis tjena till ledning vid nu pågående byggnad af denna linie, som från Malmö sträcker sig till Lund, derifrån vester om Ringsjön och förbi

Finjasjön, samt vidare genom dalgången öfver Smålandsgränsen upp till höglandet vid Tofhult.

Genom Kommittéens försorg har plan blifvit upprättad för banans fortsättning från sistnämnde punkt till Jönköping, samt derifrån till Falköping. Enligt denna plan utgår banan från Agghult, beläget 6,000 fot söder om Tofhult, samt fortsättes genom i allmänhet jemna, ehuru ofruktbara trakter, längs Laga-ån förbi Känna, Replösa, beläget ⅛ mil från Ljungby köping, Dörarp och Wernamo köping till Göthaströms bruk, der den öfvergår Laga-ån, samt vidare öfver Renstorp och vester om Tabergs jernmalmsberg till Axamo, med en bibana ned till Jönköping. Från Axamo skulle banan fortsättas öfver Gigaryd, Wimla och Glaskulla till Falköping.

I betraktande deraf att staden Jönköping, belägen vid föreningspunkten af åtta stora landsvägar och vid södra ändan af en lifligt befaren inre segelled, samt egande en förträfflig hamn, utgör medelpunkten för den förnämsta både varu- och persontrafiken i det inre af rikets sydligare del, och, såsom säte för Hofrätt, Landshöfding, Privatbank, Brandstodsbolag m. fl. inrättningar, besökes af en mängd resande och affärsmän, samt dessutom är en vigtig strategisk punkt, i följd hvaraf en jernvägsförbindelse mellan staden och de på begge sidor i dess närhet framlöpande stambanor vore särdeles behöflig i både stats-ekonomiskt och militäriskt hänseende, har Kommittéen ansett en ban-utgrening från Axamo till Jönköping, i samband med ofvannämnde, från Östra banan vid Tenhult till samma stad, vara af den allmänna nytta, att den borde bland statsbanorna upptagas och dess byggnad i sammanhang med Södra stambanans företagas.

På ban-delen mellan Malmö och Agghult anses inga brantare lutningar än 1 på 100 förekomma, hvilket jemväl uppgifvits vara förhållandet mellan Agghult och Axamo, der de upptaga 13 procent af hela väglängden, men anses kunna betydligt förminskas. Emellan Axamo och Falköping är brantaste lutningen 1 på 65 och längden af alla lutningar af 1 på 100 och deröfver utgör 44 procent af hela banlängden. Bibanan från Axamo, ¾ mil lång, nedgår till Jönköping från en höjd deröfver af 430 fot, i följd hvaraf, äfvensom af terrängens beskaffenhet i öfrigt, en längre lutning af 1 på 40 icke kunnat der undvikas; men denna olägenhet anser Kommittéen minskas deraf att nämnde lutning inträffar nära bangården, der hjelplokomotiv blifva att tillgå för tyngre trainers uppfordrande. Samtliga lutningarne å denna korta bibana utgöra 62 procent af dess längd.

Södra stambanans längd, med utgrening till Jönköping, anser Kommittéen blifva:

emellan Falköping och Axamo	5 mil	9,270	fot,
» Axamo och Agghult	13 »	2,960	»
» Agghult och Malmö, omkring	12 »	—	»
samt bibanan mellan Axamo och Jönköping	— »	28,750	»
tillsammans	31 mil	4,980	fot.

Kostnaden

Kostnaden beräknas:

för vägen från Falköping till Axamo till . . . . . 3,292,952 R:dr
eller 626,326 R:dr per mil;
för vägen från Axamo till Agghult till . . . . . 6,872,587 »
eller 523,231 R:dr per mil;
för vägen från Agghult till Malmö, omkring . . . . 8,400,000 »
eller 700,000 R:dr per mil;
för bibanan från Axamo till Jönköping . . . . . 702,719 »

och således för hela södra banan tillsammans . . . . 19,268,258 R:dr R:mt.
eller 613,000 R:dr per mil.

Enligt Kommittéens beräkning blifver afståndet mellan Stockholm och Malmö omkring 8 mil kortare längs Östra stambanan till Göthaström och derifrån öfver Agghult, än längs Vestra stambanan öfver Svartå till Falköping och derifrån öfver Axamo och Agghult.

Utom ofvannämnde fem stambanor har Kommittéen ansett jemväl följande tre sammanbindningsbanor böra bland statsbanorna upptagas, nemligen:

1:o. En föreningsbana mellan Östra stambanan i Södermanland och den Vestra i Westmanland. Denna bana skulle utgå från Östra stambanan ½ mil söder om Malmköping vid Kambol, och sedermera fortsättas norr ut i nästan rak linie öfver Eskilstuna å vid Hyndevad samt öfver Mälaren vid Qvicksund till Vendle, der Vestra stambanan borde möta. Enligt approximativa beräkningar skulle denna sammanbindningsbanas längd blifva något öfver 6 mil samt kostnaden uppgå till 4,050,000 R:dr, med tillökning för passagen öfver Qvicksund, upptagen till 225,000 R:dr, om fasta broar med rörlig del anläggas i sammanhang med utvidgandet af sundets sektionsarea, men till 376,000 rdr om sluss med svängbro jemte fast bro bygges. Kostnaden per mil skulle således, inberäknad öfvergången öfver sundet, blifva i ena fallet 712,000 R:dr och i det andra 734,000. Kommittéen anser denna bana, hvars utgångspunkt från Östra stambanan jemväl kunde blifva Kathrineholm, komma att medföra stor lättnad för varutransporten från Södermanland till Westmanlands bergslager, men företrädesvis i militäriskt hänseende blifva af vigt, emedan ingen fast öfvergång öfver Mälaresunden finnes mellan Stockholm och Arboga.

2:o. En föreningsbana mellan Östra stambanan och den Vestra vid Örebro. Utgående från Kathrineholm vid Östra stambanan, skulle den ledas öfver Hansta i Vingåkers socken, der alternativlinien för Vestra stambanans ledande söder om Mälaren öfver södra Nerike till Hjulö utgår, samt vidare öfver Konsta, Gällersta och Attersta qvarnar till Örebro. Den genomskär kuperad terräng de första 2 milen, men sedermera jemnare mark. Lutningar af 1 på 100 och deröfver upptaga 15½ procent af hela väglängden, 6⅔ mil, för hvilken kostnaden beräknats

till 4,086,227 R:dr R:mt, eller 612,934 R:dr per mil. Som genom denna föreningsbana staden Norrköping och en del af Östergöthland skulle förbindas med Örebro och Nerikes bergslager, äfvensom med stambanorna till Götheborg och Norrige, har Kommittéen ansett densamma vara af så stor allmän nytta och så väl belägen för ytterligare befordrande af den betydliga trafik, som redan utvecklat sig i denna riktning, att den borde såsom statsbana betraktas. Den kunde dessutom begagnas för direkt trafik mellan Stockholm och Örebro, emedan afståndet mellan dessa begge städer blifver 1 mil kortare öfver Kathrineholm på södra, än öfver Köping på norra sidan om Mälaren, hvilken fördel dock ej komme att ega rum i fall det ansågs lämpligt att banan, i stället att gå direkte till Örebro, borde ledas öfver bättre terräng till Hallsberg och der förenas med en bana mellan Askersund och Örebro, hvarigenom väglängden till Örebro skulle ökas med 1½ mil, men deremot en besparing af 1 mils vägbyggnad å dessa begge banor gemensamt skulle uppkomma.

3:o. En sammanbindningsbana mellan Örebro och sjön Wettern vid Askersund. Denna bana, hvilken endast preliminärt blifvit undersökt, kan från Örebro dragas antingen rakt på Tomta eller på Hallsberg öfver mycket gynnsam terräng, och derifrån genom bruten mark till Askersund. Längden blefve omkring 5 mil, och anläggningskostnaden har beräknats till 650,000 R:dr per mil eller tillsammans 3,250,000 R:dr R:mt. Enligt Kommittéens tanke skulle denna bana blifva särdeles vigtig, icke allenast för underlättandet af malm och tackjerns transporter från Nerikes rika bergslager dels till Jönköping, dels genom Götha kanal till Wermland, äfvensom för kommunikationen emellan södra Sverige och Stockholm, utan jemväl i militäriskt hänseende för tillvägabringande af beqväm och hastig transport af trupper och krigsmateriel öfver sjön Wettern.

Sedan Kommittéen sålunda framställt ett i dess tanke lämpligt system för rikets stamjernbanor, har, i anledning af invånarnes i Södermanland och Östergöthland underdåniga ansökningar att, derest statens tillgångar icke skulle medgifva att samtidigt anlägga stambanor både norr och söder om Mälaren, den bana, hvilken under benämning af *Vestra stambanan* skulle sammanbinda hufvudstaden med Götheborg, då måtte dragas *söder* om Mälaren, Kommittéen i underdånighet yttrat den åsigt, att *en* af statsbanorna företrädesvis borde ledas norr om Mälaren, i ändamål att de der belägna fruktbara orter äfven måtte komma i åtnjutande af de fördelar, som jernvägskommunikationer medföra.

Kommittéen har såsom skäl för denna sin åsigt hufvudsakligen anfört: att, i fall den af Kommittéen föreslagna Östra stambanan samt de derifrån utgående föreningsbanor till Wendle öfver Qvicksund och till Örebro, framdeles komma till verkställighet, provinsen Södermanland vinner den beqvämaste jernvägsförbindelse med Stockholm, Östergöthland, Götha kanal och de söder om Wettern liggande trakter, äfvensom med Vestra stambanan vid Örebro och Wendle, samt, genom

en mindre omväg öfver Örebro, med Westergöthland, Götheborg, Wermland och Norrige; — att, om sjöarne Yngaren och Långhalsen, medelst en redan ifrågasatt båtled, förenas med sjön Bäfven, hvars norra ända beröres af jernbanan, alla de inre, vid dessa sjöars stränder belägna fruktbaraste trakterna af provinsen sålunda sättas i förbindelse med jernbanan; — att, sedan Kommittéen, för att i afseende på längd och anläggningskostnad kunna göra en jemförelse mellan de begge ifrågasatta bansträckningarna, låtit anställa undersökning samt upprätta förslag öfver en jernvägslinie, utgående från föreningsbanan med Örebro vid Hansta by i Vingåkers socken, med fortsättning derifrån genom södra delen af Nerike, dels öfver, dels längs efter och i närheten af dervarande höjdsträckning, öfver Hallsberg, Tomta, Wredestorp och söder om Porla till Skaraborgs läns gräns vid Hjulö, der banan från Götheborg tillstöter, hade genom denna undersökning blifvit utrönt att, om Vestra stambanan lägges i denna riktning, den kommer att mellan Stockholm och Hjulö få 22½ mils längd och genomgå Nerikes mindre fruktbara trakter samt aflägsnas från en stor del af provinsens bördigaste slättbygd, men likväl blifva 3½ mil kortare än om den lägges öfver Köping och Örebro till Hjulö, hvaremot åter Nordvestra stambanan blefve ½ mil längre, emedan densamma, i riktning mot Christinehamn, skulle utgå från Hjulö öfver Nysund och icke från Svartå öfver Degerfors; varande anläggningskostnaden för denna 7¾ mil långa bana mellan Hansta och Hjulö uppskattad till 5,344,909 R:dr Riksmynt, eller 681,052 R:dr per mil, brantaste stupningen upptagen till 1 på 71, och alla lutningar tillsammans af 1 på 100 och deröfver beräknade att utgöra 18 procent af väglängden; — att, om till ofvannämnde summa lades den för banan från Stockholm öfver Kathrineholm till Hansta uppgifna kostnad, komme hela banlängden från Stockholm till Hjulö att medtaga . . . . . 19,707,846 R:dr R:mt;
och som kostnaden för banan från Stockholm öfver Köping och Örebro till Hjulö beräknats till . . . . 18,300,621 » »

blefve således kostnaden för den förra . . . . . 1,407,225 R:dr R:mt
större än för den norr om Mälaren framledda banan; — att det visserligen icke kan bestridas att, med afdrag af ofvannämnde ½ mils förlängning af Nordvestra banan, 12 mils jernvägsbyggnad besparas, om Vestra Stambanan blifver gemensam med den östra mellan Stockholm och Kathrineholm, hvaremot endast 6 mils längd från Stockholm till Giresta blefve gemensam för Norra och Vestra Stambanorna, om den sistnämnda lägges norr om Mälaren, men att emellertid det företräde, som södra linien sålunda eger, så väl i anseende till nämnde besparing af 6 mils nybyggnad, som derigenom att den blifver 3½ mil kortare, i Kommittéens tanke, motväges af den allmännare nytta, som i afseende både på det statsekonomiska och på landets försvar kan af den norra linien påräknas. Ehuru nemligen, för besparing i transportkostnad, hela jerntillverkningen och en stor del af spanmåls-produktionen från Nerike och Westmanland måhända komme att, utan att begagna mer än kortare stycken af en längs segelleden löpande jernbana, transporteras till de vid Mä-

laren och Hjelmaren belägna städerna, för att vidare sjövägen på Stockholm afyttras, anser Kommittéen likväl, att som den ökade afsättningen åstadkommer en lifligare affärsrörelse så väl mellan nämnde upplagsorter som på hufvudstaden, uppstår ock en lifligare persontrafik, hvilken alltid bör, i anseende till tidsbesparingen, vara för ifrågavarande jernbana att beräkna, likasom den dagliga tillförseln af födoämnen till hufvudstaden äfven från det inre af Westmanland och Upland. I militäriskt hänseende borde, enligt Kommittéens på uppgifna grunder stödda förmenande, en stambana norr om Mälaren vara af ännu högre vigt.

Det af Kommittéen uppgjorda system för statens jernvägs-stambanor upptager således följande längd och anläggningskostnad för nämnde banor:

	Längd. mil.	Anläggningskostnad. Riksmynt.	Kostnad pr mil.
Vestra stambanan, från Stockholm öfver Westerås, Köping, Arboga, Örebro, Svartå, Hjulö, Sköfde, Falköping och Alingsås till Götheborg .	47	33,000,000	702,000
Norra stambanan, utgående från den Vestra 6 mil från Stockholm vid Girista, öfver Upsala till Gefle	$11\frac{3}{4}$	8,050,770	681,052
Nordvestra stambanan, utgående från den Vestra vid Svartå, öfver Christinehamn, Carlstad och Arvika till Norska gränsen vid Magnor	$17\frac{3}{4}$	14,200,000	800,000
Östra stambanan, från Stockholm öfver Södertelge, Kambol, Kathrineholm, Norrköping, Linköping, Mjölby, Säby och Tenhult, till den Södra vid Göthaström, 36 mil, och med inberäkning af en $1\frac{1}{2}$ mil lång utgrening till Jönköping	$37\frac{1}{2}$	30,000,000	800,000
Södra stambanan, utgående från den Vestra vid Falköping, öfver sjön Stråken, Axamo, Göthaström, längs Laga å till Agghult, samt vidare till Malmö, med bibana från Axamo till Jönköping	31	19,000,000	613,000
Sammanbindningsbanan från den Östra vid Kambol till den Vestra, öfver Qvicksund, vid Wendle	6	4,275,000	712,000
Sammanbindningsbanan från Östra stambanan vid Kathrineholm till Örebro	$6\frac{2}{3}$	4,086,227	612,628
Sammanbindningsbanan mellan Örebro och Askersund	5	3,250,000	650,000
Summa	$162\frac{2}{3}$	115,861,997	700,000 i medeltal.

Kommittéen anmärker, att af ofvannämnde summa Rikets Ständer redan anvisat 7,500,000 R:dr, och att, om dertill lägges kostnaden för den af ett enskildt bolag nära färdigbyggda banan mellan Köping och Örebro, beräknad till omkring 4,500,000 R:dr, så blifver den för återstående statsbanors anläggning nödiga summa omkring 103,000,000 R:dr R:mt.

Sedan åt Chefen för statens jernvägsbyggnader, Öfverste Ericson, tillfälle lemnats att yttra sig angående sättet och ordningen för utförandet af de sålunda föreslagna stambanorna, äfvensom öfver dithörande frågor i afseende på tillhandahållandet af erforderliga medel samt anskaffande af arbetsmanskap, ingeniörer, materiel, m. m., har bemälde Öfverste till Chefen för Kongl. Maj:ts Civil-Departement aflemnat ett skriftligt betänkande i ämnet och i sammanhang dermed äfven framställt sina åsigter rörande antalet och riktningen af nämnde stambanor samt utförligt redogjort för de skäl, hvarpå han grundat sina, i vissa afseenden från Kommittéens afvikande förslag.

Hvad sålunda först *Vestra* stambanan angår, har Öfverste Ericson hufvudsakligen anfört: att vid en blick å kartan öfver Sverige och när man tager i betraktande att det är det söder ut liggande Malmö, det i sydvest belägna Götheborg, Norges hufvudstad samt landet mellan dessa orter, som kunna genom Vestra stambanan bringas i förbindelse med östra Sverige och Stockholm, och vidare att det är åt söder och vester, som man på närmaste väg möter det öfriga Europa, dess kultur och handel, så syntes det som om man icke borde tveka i valet mellan riktningen norr eller söder ut, enär man med hvarje steg mot söder nalkas ofvannämnde för östra Sverige vigtiga, med vestra och södra delarne af landet förbundna punkter, hvaremot man å Vestra stambanan, om den lägges norr om Mälaren, aflägsnar sig, åtminstone i början, från desamma; — att, om än Vestra stambanan blifvit anlagd norr om Mälaren och landets både sydliga, vestliga och nordvestliga trafik blifvit dragen denna väg från och till hufvudstaden, så kunde det likväl, under förutsättning att arbetet på stambanorna kommer att fortgå och att den af Kommittéen föreslagna banan från Stockholm genom Södermanland och Östergöthland till Jönköping, sedan de Södra och Vestra stambanorna i främsta rummet blifvit fullbordade, kommer att anläggas, icke undvikas att den rörelse, som tvungits att i början gå norr om Mälaren, tager den naturliga och genaste vägen sedan den nära 8 mil kortare banan genom Södermanland och Östergöthland hunnit fullbordas; — att, beträffande den rörelse, som öfver Svartå i Nerike kommer att uppstå mellan de vestra provinserna och Norrige, å ena, och hufvudstaden och de östra, å andra sidan, så kunde, om banorna på begge sidorna om Mälaren på samma gång blefve tillgängliga för trafiken, med temlig visshet förutses att den Södra, såsom $3\frac{1}{2}$ mil kortare än den Norra, företrädesvis skulle begagnas, enär besparing i passagerareafgift och transportkostnad blefve att påräkna, äfven om någon egentlig vinst i tid ej vore att förvänta i anseende till de å denna bana förekommande stigningar, hvilka dock, efter hvad de nyligen verkställda undersökningar utvisade, kunde till

stor del antingen minskas eller undvikas; — att då för afgjordt kunde tagas, att ej mindre transitofarten, än den öfriga vida större och vigtigare rörelsen inom landet framdeles icke skulle under några omständigheter kunna mot dess naturliga riktning bibehållas på en norr om Mälaren gående bana, så förlorade väl i och med detsamma denna riktning af Vestra stambanan, betraktad från en allmännare och vidsträcktare synpunkt, sitt hufvudsakliga värde och förnämsta stöd; — att en jemförelse mellan de begge banornas relativa längd icke visade den verkliga skillnaden i banbyggnad och kostnad för staten, som uppkommer om den ena eller andra linien antages, derest man icke på samma gång beräknade den inflytelse, som de olika riktningarne utöfva på längden af de Norra och Östra stambanorna; — att om detta iakttoges och man för frågans tydliga framställning förlade Upsala på Norra banan, Hjulö i Nerike på den Vestra, samt Kathrineholm i Södermanland på den Östra, såsom punkter, dit man under alla omständigheter förr eller sednare måste framdraga statsbanorna, uppstode följande resultat:

Om linien lägges på norra sidan utmed Mälaren:

Vestra banans längd från Stockholm till Hjulö norr om Mälaren . . .	26 mil,
Afväg från denna bana till Upsala	$2\frac{1}{2}$ »
Östra banan från Stockholm till Kathrineholm i Södermanland	$12\frac{1}{2}$ »
Summa	41 mil.

Om linien lägges söder om Mälaren:

Norra banan från Stockholm till Upsala öster om Sigtunafjärden . . .	$6\frac{1}{4}$ mil,
Vestra banan från Stockholm till Kathrineholm	$12\frac{1}{2}$ »
samma banas fortsättning från Kathrineholm till Hjulö	10 »
Summa	$28\frac{3}{4}$ mil,

hvilken jemförelse visade, att om Vestra stambanan lägges söder om Mälaren man kan komma lika långt på Norra, Östra och Vestra banorna med $12\frac{1}{4}$ mil kortare banbyggnad, än om den norra sidan begagnas; — att när denna längd värderades efter samma pris som för Norra banan beräknats, eller 700,000 R:dr R:mt pr mil, uppkomme således härigenom för staten en besparing af icke mindre än 8,575,000 R:dr samma mynt; — att då den trafik mellan Östergöthland, Södermanland och Nerike, för hvars befrämjande Kommittéen föreslagit en icke långt ifrån Hjelmarens strand gående jernbana från Kathrineholm till Örebro, kunde, utan anläggning af särskild jernväg, föras på Vestra stambanan om denna lades söder om Mälaren och endast med 1 mils krok öfver Hallsberg till Örebro, och då jernbanan mellan sistnämnde tvenne punkter är inberäknad i kostnaden för en bana från Örebro till Askersund, skulle, i följd af Vestra stambanans anläggning söder om Mälaren, hela den nyssnämnde $6\frac{2}{3}$ mil långa särskilda banan blifva öfverflödig, och således den derför beräknade bekostnad, 4,086,227 R:dr, kunna besparas, hvadan, då dertill lades ofvannämnde 8,575,000 R:dr, det allmänna skulle genom Vestra banans för-

läggning söder, i stället för norr och utmed Mälaren, icke blott göra en besparing i byggnadskapital af omkring 12½ millioner R:dr R:mt, utan ock undvika den framtida utgiften för underhållet af 12¼ mils jernväg samt för rörelsen derå. Denna af Öfverste Ericson anställda jemförelse är grundad på samma förutsättning, som af Kommittéen antagits, nemligen att blott endera af dessa banor skulle i sin helhet bringas till fullbordan och utgöra de vestra orternas jernvägsförbindelse med hufvudstaden.

Då således en *norr* om Mälaren dragen jernvägslinie icke kunde för Stockholms sammanbindande med rikets vestra och södra orter samt med Norrige blifva lika fördelaktig som en bana söder om samma sjö, borde förstnämnde linie, enligt Öfverste Ericsons åsigt, anläggas med hufvudsakligt afseende å hvad de norr om Mälaren belägna provinsernas intressen i allmänhet fordrade, samt följaktligen icke framdragas i närheten af denna sjö, såsom Kommittéen föreslagit, utan deremot från Stockholm gå öster om Sigtunafjärden kortaste vägen till Upsala och vidare till Sala, samt derifrån utgrenas dels i nordlig riktning mot någon punkt af Gefle-Dalajernvägen och dels öster om Linde, till Frövi på Köping-Hult-banan; varande längden af hela den sålunda föreslagna Norra stambanan, hvaraf likväl endast vägen mellan Stockholm och Sala blifvit undersökt, approximativt beräknad till 30 mil och anläggningskostnaden uppskattad till 700,000 R:dr pr mil eller tillsammans 21,000,000 R:dr R:mt.

I sammanhang med hvad sålunda blifvit föreslaget i afseende på riktningen af de begge stambanor, som från Stockholm borde utgå, har Öfverste Ericson vidare anfört, att som Stockholms södra bangårds anläggande på ett från den mera bebyggda delen af staden så aflägset ställe, som någotdera af de begge, hvilka Kommittéen sett sig nödsakad att alternativt föreslå, nemligen antingen vid Fateburssjön, utan förbindelse hvarken med Mälaren eller med Saltsjön, i närheten af staden, eller vid Barnängen, med ett spår ned till Saltsjön vid Danviks tull, otvifvelaktigt skulle blifva af den skadligaste inflytelse på både person- och varutrafiken genom tidsförlust och omkostnader, samt derjemte måste i betraktande tagas, att genom anläggningar och underhållet af tvänne särskilda bangårdar i Stockholm, med husbyggnader, telegraf, tjenstemän och arbetare, dubbla uppeldade reservlokomotiv, dubbelt antal reserv-lastvagnar samt reparations-verkstäder, m. m., staten skulle belastas med ganska dryga kostnader, hade Öfverste Ericson varit betänkt på någon utväg att med en gemensam bangård i Stockholm förena de från norr och söder ditgående jernbanorna och, efter preliminära undersökningar, uppgjort det förslag, att den söder ifrån hitgående banan skulle från Horns tull framgå till Mälaren midtför södra ändan af Långholmen, böjas öfver gården vid Heleneborg, utsprängas eller bildas i kanten af södra bergen förbi fabrikerna vid Skinnarviken och vidare framföras på en i vattnet utfylld bank, hvilken i en båge af 1,000 fots radie skulle föras öfver den djupa viken från södra sidan till mynningen af Riddarholmskanalen,

derifrån sedan utmed vestra sidan af denna kanal öfver Geyerska tomten och kajplanen framför Riksgälds-kontorets hus, vidare på en jernbro till vestra hörnet af Strömsborg och derifrån på en dylik bro till Tegelbacken, å hvars andra sida bangården borde bildas dels genom inköp af några tomter, dels genom fyllning i Klara sjö. Från denna bangård kunde jernvägen sedermera genom undanrödjandet af några hus föras rätt fram öfver Trädgårds-föreningens tomt samt utmed sjöstranden förbi Sabbatsberg till höger om Rörstrand öfver Karlbergs-alléen och i närheten af Solna kyrka ansluta sig till den i riktning mot Upsala utstakade linien. Genom en sådan plan skulle för rörelsen vinnas den största beqvämlighet inom hela staden och utmed dess flesta hamnar, emedan sidospår från banan kunde för lastvagnars transporterande med hästkraft utdragas dels genom jernvägen till Stadsgården, dels från mynningen af Riddarholmskanalen utmed kajen förbi Flugmötet, Kornhamn och Slussen till Skeppsbron, dels från samma kanalmynning utmed Riddarholmens södra strand längs ångbåtsbryggan, och slutligen längs Tegelbackens lastkaj framåt Kungsholmen. Till fördelarne af denna plan hörde äfven, att den gemensamma bangården utmed Röda Bodarne vid Klara sjö skulle blifva belägen nära stadens medelpunkt. På den föreslagna bankfyllningen mellan södra bergen och Riddarholmen skulle göras tvänne med rörliga broar försedda öppningar för intagande af fartyg i den hamn, som bildas innanför denna bank. Kostnaden för detta företag, om hvars utförbarhet Öfverste Ericson gjort sig förvissad, har af honom blifvit på följande sätt approximativt beräknad:

För sprängning utmed södra bergen	R:dr	R:mt	270,000.
» fyllning och banans formerande framför Skinnarvikens byggnader och fabriker, jemte expropriations-kostnader	»	»	195,000.
» grus- och stenfyllning för bankens bildande mellan södra bergen och Riddarholmen, 84,000 kubikfamnar .	»	»	696,000.
» tvänne rörliga banor genom denna bank	»	»	126,000.
» banans formerande utmed Riddarholmen	»	»	217,500.
» en brobyggnad med tre spann af 100 fot hvartdera öfver södra grenen af Norrström	»	»	210,000.
» en dito öfver den norra, äfven med tre spann af 100 fot hvartdera	»	»	270,000.
» fyllning vid Riddarholmen samt öfver Strömsborg . .	»	»	60,000.
» fyllningar i Klara sjö	»	»	153,000.
» kajbyggnad framför fyllningarne	»	»	168,000.
» husbyggnaders rifning	»	»	240,000.
» tjenstemän, byggnader, instrumentalier och diverse utgifter	»	»	394,500.
Summa	R:dr	R:mt	3,000,000.

Ehuru detta belopp visserligen vore ganska betydligt, har Öfverste Ericson likväl,

väl, enär detsamma endast motsvarar hvad som erfordras för anläggande af 3 mils jernväg på svårare terräng, och intraderna på en sådan jernvägslängd anses komma att utgöra ungefär mellan 60 och 70,000 R:dr årligen, hvaremot minskningen i transport-kostnader för de trafikerande genom inrättandet af en gemensam, fördelaktigt belägen bangård, sammanlagd med besparingen för årliga underhållet och administrationen af en bangård på Södermalm, torde, efter uppgjord låg beräkning, kunna uppskattas till ett årligt belopp af närmare 300,000 R:dr R:mt, oberäknad kostnaden för den södra bangårdens byggande, ansett äfven i ekonomiskt hänseende skäl förekomma att på förenämnde sätt söka åstadkomma förening i Stockholm af de begge stambanorna, hvarigenom hvarje mil jernväg, som utlägges på ena sidan om Stockholm, äfven utgör en förlängning af jernbanan å den andra sidan, till stor vinst för trafiken.

Beträffande särskildt anskaffandet af den för jernvägsbyggnaderne behöfliga arbetsstyrka, har Öfverste Ericson yttrat följande, på hittills vunnen erfarenhet i ämnet grundade åsigter, nemligen: att ehuru det ej kunde nekas, att de å flera orter inom landet företagna vidlyftiga jernvägsarbeten bidragit till förhöjning i dagsverkspriset, torde dock den öfverallt tilltagande industrien och spekulationsandan långt mer än jernvägarne hafva vållat denna stegring och efterfrågan å arbetsfolk; — att detta bäst bevisades derigenom att af 3 á 4,000 arbetare, som detta år varit använda vid Vestra stambanan, hafva, med undantag af ett obetydligt antal från Bohuslän, de öfrige nästan allesammans utgått från Elfsborgs och Skaraborgs län, hvadan andra provinser icke genom arbetet å nämnde bana lidit någon särdeles minskning i dervarande arbetare-personal; — att dagspenningens belopp i Danmark och Norrige, dit många Svenska arbetare aftågat, äfven inverkat på priset i deras hembygder; — att de egentliga jernvägsarbetarne, nemligen de som uteslutande egna sig åt dessa företag, ännu äro jemförelsevis få, måhända blott 2 á 300, hvaremot de öfriga fortfara att tillhöra den jordbrukande klassen och hafva andra hem än vid arbets-stationerna; — att utmed jernvägslinien ganska få skattskrifvas, i följd hvaraf och så länge detta förhållande kan fortfara, Sverige bör undgå att erhålla en befolkning, som är utan något egentligt hem, eller jernvägsarbetare, som sakna bröd och tak öfver hufvudet om jernvägsarbetet upphör; — att de vid statens jernvägar sysselsatte arbetare, med få undantag, återvända till sina hem med en besparad penning för sig och de sina, samt efter få år, då jernvägsbyggnaden i deras ort blifvit fullbordad, åter tillhöra sina hembygder samt åt dem kunna egna sina krafter och gagna genom den konstfärdighet, den arbetsvana och den ordning, som de vid samma byggnader inhemtat; — att kärleken till eget jordstycke och egen boning är hos mängden af Svenska arbetare så stark, att äfven den bästa förtjenst vid allmänna arbeten icke kan förmå någon att i längden qvarstanna, hvadan det ej torde vara att befara att genom här företagna vidsträckta arbeten skola, såsom i andra länder,

bildas proletärer, som sedermera öfversvämma riket; — att emellertid arméens kraftiga understöd måste anlitas, om Svenska jernvägarne skola i den nu ifrågasatta vidsträckta skala byggas, men att dervid likväl borde tillses, att icke så stor del af arméen begagnas, att den private arbetaren derigenom utestänges och beröfvas utvägen att förtjena något utöfver hvad för dagens behof åtgår; — att det således syntes lämpligast, att så stort antal arbetare, som begär sysselsättning och underkastar sig de vid arbetet föreskrifna vilkor, antages, men att hvad derutöfver erfordras, fylles genom arbets-kommendering; — att en mils jernvägsbyggnad på vanlig lokal bör kunna utföras med en arbetsstyrka af omkring 800 man under en arbetstid af 6 månader, nemligen Maj till och med Oktober, samt ett inskränktare antal private arbetare under återstoden af året till förrättande af sprängnings-, sten-anskaffnings- m. fl. dylika arbeten, i följd hvaraf, om 12 mils jernväg skulle byggas på ett år, under den blidare årstiden fordrades en arbetsstyrka af 9,600 man, af hvilken 5,000 private arbetare med säkerhet kunde påräknas, då således, till fyllnad i antalet, 4,600 á 5,000 soldater blefve behöflige.

Kongl. Maj:t har tagit detta vigtiga ärende i noggrant öfvervägande, och vill nu för Rikets Ständer framlägga sina åsigter och förslag i ämnet.

I hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad Kommittéen yttrat, anser Kongl. Maj:t:

att de stambanor, som på statens bekostnad byggas, böra framdragas förnämligast genom de orter, hvilka, i anseende till sin aflägsenhet från vattenkommunikationer, af dessa icke kunna draga fördel;

att följaktligen en stambana blott undantagsvis bör i en längre sträckning framgå parallelt med en närbelägen segelled, men deremot korsa eller beröra densamma vid sådana punkter, der den inre rörelsen antingen redan befinnes eller kan emotses blifva för vissa orter koncentrerad;

att, som ett vigtigt syftemål med stambanorna jemväl är att underlätta förbindelsen med främmande länder samt mellan betydligare handelsplatser inom riket, afståndet mellan stambanornas ändpunkter i möjligaste mån bör förkortas, till besparing så väl i byggnadskostnad som i tid och transportkostnad, dock under iakttagande, så vida sådant utan längre omvägar kan ske, att stambanorna jemväl beröra de punkter, som i följd af ett för inre rörelsen gynsamt läge eller af större produktion mest äro i behof af kommunikationer och väl belägna för bibanors anslutande, hvaraf följer att en stambana icke oeftergifligen bör framgå kortaste vägen mellan dess ändpunkter, utan äfven afse rörelsens befrämjande så väl inom mellanliggande trakter, som emellan dem och ändpunkterna;

att en stambana bör underlätta transporten af trupper och krigsmateriel och

möjliggöra armé-afdelningars skyndsamma förflyttning till de i strategiskt hänseende vigtigaste orterna, hvilka således böra af stambanorna genomskäras eller beröras;

att, som stambanornas anläggning kommer att medföra högst betydliga kostnader och det med skäl kan befaras att, om än å vissa af nämnda banor en liflig trafik redan första tiden efter deras öppnande är att motse, genom hvilken kostnaden för deras underhåll och administration kan fullkomligen betäckas och tillika möjligtvis ett öfverskott uppstå, ett motsatt förhållande likväl torde å vissa andra banor, åtminstone i början, uppkomma, antalet och utsträckningen af stambanorna för närvarande bör inskränkas till hvad behofvet oundgängligen fordrar, hvaremot det torde böra åt framtiden öfverlemnas att besörja utvidgandet af detta stambane-system när en högre uppdrifven produktion sådant påkallar och landets derigenom ökade hjelpkällor medgifva större uppoffringar af staten för kommunikationernas ytterligare förbättring.

På dessa hufvudgrunder hvilar det system för anläggning af statens stamjernbanor, som Kongl. Maj:t nu öfverlemnar till Rikets Ständers pröfning.

Då Stockholm, dels såsom rikets hufvudstad, dels genom dess i både militäriskt och kommercielt hänseende vigtiga belägenhet, onekligen utgör den punkt, hvilken vid utstakandet af ett systematiskt jernvägsnät för riket bör företrädesvis tagas i betraktande samt tjena till utgångspunkt, måste i främsta rummet tillses, huru denna punkt, utan att åsidosätta mellanliggande fruktbara provinsers anspråk och behof af underlättade kommunikationer, må på ändamålsenligaste sätt sammanbindas med Malmö, såsom gränsort i söder, med Götheborg, såsom gränsort och vigtigaste handelsplats vid vestra kusten, med Norriges hufvudstad samt slutligen med Upsala, och de både norr och vester om sistnämnde stad belägna trakter.

Hvad nu först angår den linie, som, under benämning af *Vestra Stambanan*, skall sammanbinda Stockholm med Götheborg och hvarifrån icke allenast utgrening bör ske mot Norrige, utan ock, från Falköping, den bana utgå i riktning mot Malmö, hvilken kommer att underhålla jernvägsförbindelsen mellan Skåne och Stockholm intilldess en kortare bana genom Småland och Östergöthland hinner i nämnde riktning tillvägabringas, har Kongl. Maj:t ansett det vara obestridligt, att denna linie är företrädesvis vigtig och att således den största omsorg bör å dess utstakande användas, på det att densamma äfven i framtiden, under fortgående utveckling af landets jernvägssystem, må finnas motsvara sitt ändamål. Kommittéen har, af ofvan anförda skäl, tillstyrkt, att denna hufvudlinie, utgående från Stockholm, måtte, efter att under en längd af omkring 6 mil hafva varit gemensam med den Norra stambanan, dragas öfver Westerås, Köping och Örebro till Svartå samt derifrån utgrena sig mot Norrige och Götheborg. Härvid förekommer likväl, att på detta sätt jernvägsförbindelsen icke blott mellan Stockholm och Götheborg, utan ock mellan Stockholm och Norrige, blifver omkring $3\frac{1}{2}$ mil längre, samt således för trafiken dyrare, än om stambanan från Stockholm genom Södermanland framdrages söder om Mä-

laren, öfver Södertelge, Kathrineholm och Hallsberg till Hjulö; samt att i alla fall, såsom Kommittéen också anfört, en från Stockholm till hufvudstadens sammanbindande med Södra provinserna utgående stambana måste, genom det inre af Södermanland, i hufvudsakligen vestlig riktning fortgå ända till Kathrineholm, hvarigenom, om detta vägstycke, hvarå, enligt sednare förrättade undersökningar, de fleste brantare lutningar än 1 på 100 kunna undvikas eller förändras, intages i sträckningen för Vestra stambanan, anläggningskostnaden för 12½ mils bana besparas, då deremot endast 6 mils besparing skulle uppstå genom antagande af Kommittéens förslag, att låta den norr ut från Stockholm mot Upsala gående stambanan öfver Almareståk gemensamt med den i vestlig riktning gående stambanan fortlöpa ända till Giresta, hvarigenom dessutom en förlängning af omkring 2½ mil uppstår i jernvägslinien mellan Stockholm och Upsala. I betraktande af dessa omständigheter och under antagande att för ett fullständigt genomförande af här ofvan antydda system för anläggning af stambanor, en från Stockholm utgående jernväg måste inom en icke mycket aflägsen tiderymd komma att ledas genom de norr om Mälaren belägna provinserne, samt genom utgrening till Nerike sättas i förbindelse med rikets vestra orter, hvilken hufvudlinie, då den icke afses för åstadkommande af en skyndsam förbindelse mellan Stockholm å ena samt Götheborg och Norrige å andra sidan, ej heller behöfver, i strid mot den af Kommittéen sjelf uppställda och af Kongl. Maj:t gillade grundsats, dragas nära invid Mälarens norra strand till åstadkommande af kortaste vägsträckning, utan deremot kan erhålla den riktning, som ett billigt afseende icke blott i Uplands och Westmanlands, utan äfven å de norr om dessa provinser liggande orters interessen fordrar, hvarigenom således jernvägs-systemet norr om Mälaren kan ordnas på ändamålsenligaste sätt, med hänsigt jemväl till de enskilda bibanor och vattenkommunikationer, som i dessa trakter redan förefinnas eller kunna än vidare åstadkommas, — finner Kongl. Maj:t sig böra föreslå Rikets Ständer att den linie, som under benämning af *Vestra stambanan* skall sammanbinda Stockholm med Götheborg, med utgreningar genom särskilda stambanor till både Norrige och södra orterna, må från Stockholm gå öfver Södertelge, Kathrineholm, Hallsberg, Hjulö, Sköfde, Falköping och Alingsås till Götheborg, utgörande tillsammans en sträcka af omkring 43½ mil.

Beträffande den *Nordvestra stambanan*, anser Kongl. Maj:t densamma böra utgå från någon punkt på Vestra stambanan mellan Porla och Hjulö i Vestra Nerike, samt, i den riktning, som efter noggrannare undersökningar finnes fördelaktigast, såsom Kommittéen föreslagit, dragas öfver Christinehamn, Carlstad och Arvika till riksgränsen.

Den af Kommittéen för *Södra stambanan* föreslagna sträckning mellan Falköping och Malmö, med bibana till Jönköping, finner Kongl. Maj:t ändamålsenlig och således böra antagas.

Hvad vidare den *Östra stambanan* angår, gillar Kongl. Maj:t likaledes den för

densamma af Kommittéen utstakade riktning från Kathrineholm på Vestra stambanan, öfver Norrköping, Linköping och Tenhult till Göthaström på Södra stambanan, med bibana från Tenhult till staden Jönköping.

Beträffande slutligen den *Norra stambanan*, anser Kongl. Maj:t denna från Stockholm utgående bana så mycket hellre böra läggas öster, i stället för vester om Sigtuna-fjärden, som densamma i denna riktning blifver 2 ½ mil kortare och anlagd på den bästa lokalen samt äfven mera tillgänglig för de delar af Stockholms och Upsala län, som i en böjning åt öster utskjuta mot hafvet samt äro i stort behof af en dylik kommunikationslinie, hvaremot landet på vestra sidan om samma fjärd är genomskuret af ingående vikar, hvilka underlätta dess förbindelse med Mälaren och hufvudstaden. Att från Upsala, på sätt af Kommittéen föreslagits, fortsätta linien rakt på Gefle, torde blifva mindre lämpligt, ehuru den derigenom visserligen blefve kortast; ty dels kan den landväga förbindelsen mellan Stockholm och Gefle, emellan hvilka städer sjöled finnes, icke vara af den jemförelsevis stora vigt, som dessa städers förbindelse med de inre delarne af landet och dels skulle banan, särdeles norra delen deraf, i en sådan riktning komma alltför nära Östersjön, med uppoffrande af det inre landets intressen, äfvensom de tvänne städernas, hvilkas välstånd och förkofran till viss grad bero af det angränsande landets. Beträffande Norra banans fortsättning från Upsala, så, ehuru Kongl. Maj:t godkänner ett system, som afser att från Upsala öfver Sala draga nämnde jernväg dels norrut mot Gefle-Dahla-jernbanan, dels ock vesterut mot Örebro och särkildt en bibana till Mälaren vid Westerås för upptagande af trafiken med tyngre varor, ämnade att från sistnämnde stad sjövägen fortskaffas, anser Kongl. Maj:t likväl, då lokalundersökningar endast blifvit förrättade för vägen från Upsala till Sala, banan nu blott böra definitivt bestämmas att framgå till sistnämnde stad, men att afgörandet af frågan om denna banas utgreningar derifrån bör bero på den ytterligare utredning af ämnet och de tekniska undersökningar i orterna, som hittills icke kunnat företagas eller afslutas, men likväl för en definitiv behandling af denna fråga, äfvensom för reglering af framtida förhållandena mellan staten och Köping-Hult-jernvägsaktiebolaget, torde vara af nöden, i hvilket afseende Kongl. Maj:t vill oförtöfvadt låta anställa de ännu erforderliga tekniska undersökningarne samt under tiden lemna öppet för de i saken intresserade att inkomma med de framställningar och statistiska upplysningar, som för ärendets utredning må anses tjenliga, hvarefter Kongl. Maj:t ämnar till Rikets Ständer aflåta nådigt förslag rörande denna del af hufvudfrågan.

Lika med Kommittéen, anser Kongl. Maj:t en *sammanbindnings-bana mellan Örebro och Askersund* blifva af väsendtlig nytta och således böra bland rikets stambanor upptagas; hvaremot, enär den trafik mellan Östergöthland, Södermanland och Nerike, som varit afsedd för den af Kommittéen föreslagna, 6⅔ mil långa sammanbindnings-banan mellan Kathrineholm och Örebro kan, utan anläggning af särskild jernväg, och endast med omkring en mils tillökning i väglängden, befordras

på Vestra stambanan ända till Hallsberg och derifrån på Örebro-Askersund-banan till Örebro, Kongl. Maj:t finner berörde mellan Kathrineholm och Örebro ifrågasatta bana icke vara behöflig; hvarjemte och då Kongl. Maj:t anser den af Kommittéen föreslagna sammanbindnings-banan från Kambol öfver Qvicksund till någon punkt på en blifvande stambana norr om Mälaren desto mindre vara af öfvervägande nödvändighet påkallad, som riktningen af den stambana norr om Mälaren, till hvilken denna sammanbindnings-bana skulle stöta, ännu icke kan bestämmas, Kongl. Maj:t trott förslaget härom böra för närvarande förfalla.

Med billigt förtroende till Öfverste Ericsons på tekniska insigter och mångårig erfarenhet i yrket grundade omdöme rörande möjligheten att utföra den af honom framlagda storartade plan att, medelst Vestra och Norra stambanornas förening i Stockholm, bereda väsendtliga fördelar åt trafiken samt tillika undvika anläggningen och underhållet af särskild bangård på Södermalm, har Kongl. Maj:t funnit nämnde plan böra antagas.

På grund af det ofvan anförda vill Kongl. Maj:t härmed i nåder föreslå Rikets Ständer, att nedan upptagne jernvägslinier må anses såsom stambanor, hvilka skola anläggas och utföras genom statens omedelbara försorg och på dess bekostnad, samt följaktligen utgöra allmän tillhörighet och stå under statens tillsyn och förvaltning, nemligen:

	Längd. Mil.	Beräknad kostnad i Riksmynt.
1:o. *Vestra stambanan*, gående från Stockholm öfver Södertelge, Kathrineholm, Hallsberg, Wiby, Hjulö, Sköfde, Falköping och Alingsås till Götheborg	43½	34,850,000
Till den härför beräknade kostnaden bör jemväl läggas den för Vestra och Norra stambanorna gemensamma, nemligen för de begge banornas förening i Stockholm, enligt approximativ beräkning	—	3,000,000
För anläggning af reparations-verkstäder i nämnde stad . .	—	400,000
2:o. *Nordvestra stambanan*, utgående från vestra stambanan i närheten af Porla och sträckande sig öfver Christinehamn, Carlstad och Arvika till riksgränsen vid Magnor	19¼	15,200,000
3:o. *Södra stambanan*, utgående från vestra stambanan vid Falköping och sträckande sig, med bibana till Jönköping, öfver Göthaström, Agghult och Lund till Malmö .	31⅛	20,400,000
4:o. *Östra stambanan*, utgående från vestra stambanan vid Kathrineholm och sträckande sig öfver Norrköping, Lin-		

		Längd. Mil.	Beräknad kostnad i Riksmynt.
	köping och Tenhult till Göthaström på södra stamlinien, med bibana från Tenhult till Jönköping	25	17,600,000
5:o.	*Norra stambanan*, från Stockholm öfver Upsala till Sala, hvartill jemväl bör framdeles läggas nämnda banas fortsättning från Sala i både vestlig och nordlig riktning.	$11\frac{3}{4}$	8,650,000
6:o.	*Sammanbindnings-banan* mellan Örebro och Askersund	5	3,250,000
Summa (oberäknadt omförmälde utgreningar från Sala) . .		$135\frac{5}{8}$	103,350,000

Härvid bör likväl anmärkas, att tillsammans omkring 11 mil å Vestra och Södra stambanorna äro under arbete och till en del fullbordade; att å kostnadssumman redan 7,500,000 R:dr R:mt blifvit af Rikets Ständer anvisade; samt att, enär en del af de till utförande nu föreslagna stambanor endast blifvit preliminärt undersökt, här ofvan uppgifna summa å de föreslagna stambanornas längd och kostnad möjligen kan komma att undergå någon förändring.

Då en alltför lång utsträckning af arbetstiden skulle dels öka kostnaderne för anläggningen, dels förorsaka att rikets invånare så mycket sednare komme i åtnjutande af de förmåner, som jernvägsbyggnaderna medföra, anser Kongl. Maj:t det vara med landets sanna fördel öfverensstämmande, att de stats-jernbanor, hvilkas anläggning af Kongl. Maj:t och Rikets Ständer beslutas, måtte fullbordas så skyndsamt som tillgången på ingeniörer, arbetare och materialier medgifver.

Med stöd af den under jernvägsarbetet hittills vunna erfarenhet, torde kunna antagas, att icke blott ofvannämnde väglängd af $135\frac{5}{8}$ mil, utan ock Norra stambanans fortsättning åt norr och vester bör inom en tid af 13 år, räknadt från och med år 1857, kunna fullbordas, men likväl endast under förutsättning att arbetet får samtidigt företagas och fortsättas å flera särskilda ställen, hvilket äfven af andra omständigheter påkallas. Den åsigt torde nemligen numera temligen allmänt hafva gjort sig här i landet gällande, att transito-rörelsen eller förbindelsen mellan de begge slutpunkterna af en bana, som förenar betydligare import- eller export-orter, är af en underordnad vigt i jemförelse med rörelsen å banans inre delar och isynnerhet å de yttersta delarne deraf. Oberäknadt att således genom samtidigt arbete å särskilda punkter af en bana de fördelar, jernvägs-rörelsen medförer, kunna skyndsammare komma flera trakter till godo genom deras förbindande med andra för deras rörelse vigtiga orter, åstadkommes derigenom att penningarne och arbetsförtjensten jemnare fördelas, att lättare tillgång å arbetare och dragare beredes, samt att materialier och instrumentalier för arbetet, äfvensom föda och husrum för arbetarne, med mindre svårighet och utan särdeles stegring i pris erhållas. Dessutom måste

i betraktande tagas, att, i anseende till sommarens korthet, vissa svårare arbeten, isynnerhet sådana som erfordra murning, såsom viadukter, broar och kulvertar, hvilka arbeten, äfven med full tillgång å penningar och arbetsfolk, ej kunna på en trång lokal utöfver en viss grad fortskyndas, måste i god tid, om än på vidt åtskiljda ställen, företagas, för att inom den för hela jernvägs-systemets fulländning afsedda tid medhinnas.

Med fästadt afseende å samtlige ofvannämnde förhållanden, har Öfverste Ericson för byggandet af de stambanor, som Kongl. Maj:t anser böra för statens räkning anläggas, uppgjort arbetsplan, åtföljd af kostnadsförslag, hvilket grundats dels på den erfarenhet, som de redan utförda jernvägsarbetena lemnat, dels på de af Kommittéen gjorda beräkningar. De anslag Kongl. Maj:t vid innevarande riksdag af Rikets Ständer äskat, äro visserligen i allmänhet afsedda att ej utgå förr än nästa statsreglerings-period inträdt, eller under åren 1858—1860. Som likväl arbetena å statens stambanor måste redan från och med nästa år i en vidsträcktare skala vidtagas, om de skola inom här ofvan utsatta tid kunna medhinnas, samt dessutom onödiga kostnader af icke obetydligt belopp skulle för statsverket uppstå, om, i brist på medel, arbetet måste under år 1857 inställas, så har af sådan anledning och då af den behållning, hvilken förefinnes å de vid sednaste riksdag till påbörjande af arbetet å vestra och södra stambanorna anvisade medel endast omkring 400,000 R:dr R:mt beräknats komma att vid innevarande års slut återstå, Öfverste Ericsons efterföljande plan blifvit uppgjord under förutsättning att, utom hvad som under nästa statsreglerings-period bör utgå, ett särskildt anslag varder för 1857 års arbeten beviljadt.

	Antal mil.	Kostnad, beräknad i R:dr Riksmynt.
För år 1857.		
Norra stambanan: förberedande åtgärder vidtagas och arbetet börjas mellan Stockholm och Upsala	—	1,200,000
Jernvägs-anläggningen genom hufvudstaden påbörjas och fortsättes med all verksamhet	—	80,000
Vestra stambanan: På åtskilliga ställen mellan Stockholm och Södertelge samt äfven söder om sistnämnde stad påbörjas sådane arbeten, som erfordra en längre tid för deras fullbordande, såsom vidlyftigare bergsprängningar och jordarbeten, broar och viadukter m. m. .	—	850,000
Vid Götheborg fortsättes arbetet å bangården och dess byggnader	—	210,000
Från Götheborg öfver södra gränsen af Skaraborgs län fort-		

sättes

	Antal mil.	Kostnad, beräknad i R:dr Riksmynt.
sättes det å denna bana redan påbörjade arbetet förbi Falköping och Sköfde mot Götha kanal	—	2,750,000
Södra stambanan: Å linien emellan Falköping och Jönköping samt några mil söder ut från sistnämnde stad påbörjas och grundläggas sådane byggnader, som fordra en längre tid för deras fulländning	—	750,000
Arbetet å bangårdarne i Malmö och Lund fortsättes . .	—	180,000
Jernvägslinien från Lund till Håstad, ⅔ mil, fullbordas för lokomotiv	—	110,000
Förberedande åtgärder vidtagas och svårare arbeten påbörjas å linien norr ut emellan Lund och Finjasjön i Christianstads län	—	1,255,000
Summa för 1857 års arbeten	—	8,155,000
om härifrån afdrages den behållning, som anses vid 1857 års ingång förefinnas		400,000
erfordras såsom ytterligare anslag blott		7,755,000

Öfverste Ericson anmärker härvid, att om det i ofvanstående plan upptagna arbete skall under loppet af år 1857 kunna utföras, måste åtskilliga förberedelser redan under innevarande vinter vidtagas, såsom anskaffande af sten, virke, verktyg m. m. samt uppförande af byggnader för arbetarne, hvadan han anser nödvändigt att af årsanslaget må utgå redan under 1:sta qvartalet 1,500,000 R:dr och under det 2:dra qvartalet 2,300,000 R:dr.

För nästa Statsreglerings-period eller åren 1858—1860.

	Antal mil	Kostnad, beräknad i R:dr Riksmynt.
Norra stambanan fullbordas och öppnas för trafiken mellan Stockholm och Upsala	6¼	3,600,000
Jernvägs-anläggningen genom hufvudstaden fortsättes . . .	—	1,450,000
Anläggning af reparations-verkstäder i Stockholm.	—	200,000

	Antal mil.	Kostnad, beräknad i R:dr Riksmynt.
Vestra stambanan:		
Från Stockholm fortsättes arbetet å denna bana öfver Södertelge mot Kathrineholm, och under gynnsamma förhållanden böra 4 à 5 mil vid 1860 års slut kunna vara fullbordade	5	4,829,000
Bangård med verkstäder fullbordas i Götheborg	—	255,000
Från södra gränsen af Skaraborgs län till och förbi Götha Kanal fulländas banan, så att vid 1860 års utgång en sammanhängande färdig jernvägssträcka af 19 mil, deruti inberäknade de redan fullbordade 9 milen, öppnas för trafiken från vestra kusten vid Götheborg	10	4,860,000
Sammanbindnings-banan mellan Örebro och Askersund påbörjas	1	660,000
Nordvestra stambanan:		
Arbetet påbörjas mellan Christinehamn och trakten vid Porla .	—	566,000
Mellan Arvika och Riksgränsen påbörjas likaledes arbetet . .	1½	1,000,000
Södra stambanan:		
Arbetet fortsättes från Falköping förbi Jönköping nedåt Småland	6	3,000,000
Bangården i Malmö med verkstäder fullbordas	—	80,000
Från Håstad fullbordas banan till Norra ändan af Finja-sjön, så att vid 1860 års slut en sammanhängande linie af 8½ mil från Malmö till nämnde sjös norra ända kan för trafiken öppnas	6½	3,000,000
Summa för 1858—1860 års arbeten	36¼	23,500,000

Under den Statsreglerings-period, som omfattar åren 1861—1863, skulle följande arbeten kunna företagas, nemligen:

Norra stambanan fortsättes från Upsala till Sala och vidare i den riktning, som derförinnan blifvit bestämd.

Jernvägsanläggningen genom hufvudstaden fullbordas.

Reparations-verkstäderne i Stockholm fulländas likaledes.

Vestra stambanan fullbordas, hvarigenom en oafbruten jernvägslinie mellan Stockholm och Götheborg öppnas.

Sammanbindnings-banan mellan Örebro och Askersund fulländas mellan Hallsberg och Örebro, samt påbörjas på dess södra del.

Nordvestra stambanan:

Vägen mellan Porla och Christinehamn fullbordas.

Södra stambanan:

Vägen mellan Falköping och Jönköping afslutas och arbetet fortsättes söderut inåt Småland.

Från Finjasjön fortsättes den år 1860 dit fullbordade banan mot Laga-dalen.

Under de återstående åren, eller från och med 1864 till och med 1869, fullbordas Norra, Nordvestra, Östra och Södra stambanorna; men någon speciel arbetsplan härför har icke kunnat uppgöras, dels i anseende till ovisshet om Norra banans riktning från Sala, dels ock emedan, i den mån jernvägsbyggnader blifva mera allmänna inom landet, samt erfarenhet och vana vid deras utförande vinnas, en större produkt af arbete, än nu blifvit beräknad, torde kunna åstadkommas, till följd hvaraf rubbningar i en så långt förut uppgjord plan nödvändigt måste uppstå.

Utöfver det anslag, som för de 4 åren 1857—1860 ansetts behöfligt, har Öfverste Ericson trott det vara nödigt, att för nästa statsreglerings-period till Kongl. Maj:ts disposition ställdes ett särskildt kreditiv af 5,000,000 R:dr Riksmynt, för att, om arbetena kunde i större skala bedrifvas eller inträdande förhållanden erfordrade jernvägsarbetenas påskyndande utöfver hvad planen upptager, kunna för sådant ändamål begagnas.

Med framläggande af denna plan, vill Kongl. Maj:t, för att blifva satt i tillfälle att låta med all erforderlig kraft företaga de arbeten, hvilka enligt planen böra under de 4 åren 1857—1860, eller före nästa statsreglerings-periods slut, vara utförda, härmed af Rikets Ständer äska, att i sådant ändamål måtte till Kongl. Maj:ts disposition anvisas följande summor, om hvilkas anskaffande, i den ordning Kongl. Maj:ts på Rikets Ständers begäran utfärdade kungörelse den 3 Februari 1855 stadgar, genom upplåning mot utgifvande af fonderade statsobligationer, Fullmäktige i Riksgälds-kontoret torde erhålla föreskrift, nemligen:

1:o för år 1857 ett belopp af 7,755,000 R:dr Riksmynt, att utgå med 1,500,000 R:dr under 1:sta, — med 2,300,000 R:dr under 2:dra, — med 3,000,000 R:dr under 3:dje och med återstoden, eller 955,000 R:dr under 4:de qvartalet af samma år;

2:o för nästa statsreglerings-period, eller åren 1858—1860, tillsammans 23,500,000 R:dr Riksmynt, med rättighet för Kongl. Maj:t att bestämma huru stort belopp deraf, inom ett maximum af 9,000,000 R:dr bör under hvartdera af ifrågavarande 3 år utgå;

3:o för samma statsreglerings-period ett särskildt kreditiv af 5,000,000 R:dr

Riksmynt, för att, i händelse omständigheterna det medgifva, kunna påskynda de återstående arbetenas utförande i sådana delar af landet, hvarest stambanornas hufvudriktning blifvit genom Kongl. Maj:ts och Rikets Ständers beslut afgjord. Det torde i sådant fall blifva möjligt att före 1860 års utgång bland annat fortsätta arbetet å Södra stambanan från Finjasjön ett stycke in uti Småland, samt å Nordvestra stambanan mellan Arvika och Norrska gränsen, i fall omständigheterna gåfve dertill anledning.

Ehuru i ofvan upptagna arbetsplan för de 4 åren 1857—1860 vissa bestämda penningebelopp äro afsedda att användas för byggandet af särskilda ban-delar, måste likväl, emedan förhållandena kunna göra afvikelser från nämnde plan nödvändiga, hvarigenom ett arbete kan komma att kosta mindre, men ett annat deremot mera än som påräknats, Kongl. Maj:t förbehålla sig rättighet att, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med nu framlagda plan, efter behof bestämma medlens fördelande å de särskilda stambane-arbetena, helst högst betydliga utgifter, såsom för administrationen, anskaffandet af den rörliga materielen och de dervid nödiga anordningar, m. m., äro för byggnadsföretaget i dess helhet gemensamma.

Då det anslag, som för hvarje år skall användas till statens jernvägsbyggnader, endast efter hand under årets lopp kommer att utgå, torde såsom regel i allmänhet kunna antagas, att räntan under första året, då upplåning sker, ej behöfver beräknas för mera än 6 månader.

Om det vidare antages, att räntan jemte amortissement bestämmes till 6 procent af det upplånta kapitalet; och slutligen om hela anslaget för åren 1858—1860 dem emellan fördelas sålunda, att på hvarje af åren 1858 och 1859 i rund summa belöper 7,800,000 R:dr, och på det sista året 7,900,000 R:dr, så komma ränte- och amortissements-utgifterna för de nu äskade anslagen, under nästa statsreglerings-period, att blifva som följer:

å anslaget för år 1857, (7,755,000 R:dr), under 3½ år	1,528,550.
å anslaget för 1858, (7,800,000), under 2½ år	1,170,000.
å anslaget för 1859, (7,800,000), under 1½ år	702,000.
å anslaget för 1860, (7,900,000) under ½ år	237,000.
Summa	3,637,550.

Såsom tillgång för bestridande af denna utgift äro vid statsregleringens uppgörande afsedda de årliga öfverskottsmedlen, uppgående till 1,210,500 R:dr Riksmynt, eller tillsammans på tre år — R:dr 3,631,500, hvilken summa således med den obetydliga skillnaden af endast 6,050 R:dr motsvarar det ofvan uppgifna behofvet.

Någon ränte- och amortissements-utgift för det af Kongl. Maj:t äskade särskilda kreditivet har icke blifvit beräknad, enär det ej med någon visshet kan förutses huruvida omständigheterna göra detsammas anlitande möjligt eller lämpligt.

Hvad slutligen den arbetskraft angår, som till jernvägsbyggnadernas utförande erfordras, kan visserligen, på grund af den erfarenhet, som i sådant afseende hittills vunnits, antagas, att, i sjelfva de trakter, der dylika arbeten komma att delvis företagas, arbetare till temligen betydligt antal skola blifva att tillgå; men som dessa arbetare likväl icke torde blifva tillräckliga, och det i alla fall vore mindre lämpligt att från jordbruket i någon trakt bortdraga alltför stor arbetskraft, finner Kongl. Maj:t det blifva nödvändigt att, såsom både Kommittéen och Chefen för statens jernvägsbyggnader tillstyrkt och äfven hittills vid större arbetsföretag inom landet egt rum, kommenderingar ur Arméen jemväl begagnas till ifrågavarande byggnader, helst dessa arbeten i väsendtlig mån åsyfta att underlätta landets försvar och således icke kunna anses vara för Arméens ändamål främmande. Statens utgift lärer blifva ungefär lika antingen soldater eller private arbetare begagnas. Om af den för statens jernvägsbyggnader årligen behöfliga, till omkring 10,000 man beräknade arbetsstyrka hälften kan, enligt hvad Byggnads-Chefen antagit, påräknas komma att bestå af private arbetare, men desse utgå från Stockholms-trakten, Upland, Södermanland, Westergöthland, Småland och Skåne, bör härigenom någon anmärkningsvärd minskning i den för de särskilda orterna behöfliga arbetare-personal icke kunna åstadkommas och en sådan olägenhet torde äfven, hvad kommenderingar ur Arméen beträffar, kunna i sin mån förekommas derigenom att icke ett alltför stort antal trupper kommenderas från någon särskild provins och minst från en sådan, hvars private arbetare i större mängd låtit anställa sig vid jernvägsföretag i orten. Utmed och i närheten af städerna torde soldater böra uteslutande begagnas, emedan erfarenheten visat, att endast med svårighet ordning och arbetsamhet kunna vidmakthållas bland en större, i grannskapet af städer förlagd styrka af private arbetare.

Öfver inkomster och utgifter i och för den trafik, som på smärre delar af stambanorna redan öppnats, och hvilken före 1860 års slut bör hafva vunnit större utsträckning, kommer särskild redovisning att ega rum. Kongl. Maj:t anser lämpligt att, om någon nettobehållning af passagerare- och godstrafiken å statens jernbanor under tiden intill 1860 års slut uppstår, densamma får ingå till byggnadsfonden, men att således äfven, i fall någon brist skulle dervid uppkomma, den må af nämnde fond få bestridas.

Till upplysning i ämnet låter Kongl. Maj:t till vederbörande Utskott öfverlemna:

1:o. Kommittéens underdåniga betänkande och förslag, med åtföljande kartor, ritningar och kostnadsförslag;

2:o. Öfverste Ericsons i ämnet afgifna betänkande, jemte en karta, hvarå det af honom föreslagna jernvägsnät är uppdraget, samt en specialkarta, å hvilken den af honom ifrågasatta förening i Stockholm af Vestra och Norra stambanorna finnes utmärkt;

3:o. De till Kongl. Maj:t inkomna petitioner i fråga om riktningen af jernvägsstambanorna.

Som till betäckande af de utgifter, Kommittéen nödgats i och för det åt densamma i nåder lemnade uppdrag bestrida, det af Rikets sednast församlade Ständer för sådant ändamål till Kongl. Maj:ts disposition ställda anslag af 60,000 R:dr B:ko icke befunnits tillräckligt, i anseende till den större utsträckning undersökningarne måst erhålla, och Kongl. Maj:t derföre, på Kommittéens underdåniga anhållan om ytterligare anslag, anbefallt Stats-kontoret att af under händer varande medel för undersökningarnes fortsättande förskjuta 17,000 R:dr B:ko, som likväl, enligt hvad Kommittéen nu upplyst, icke till fullo komma att åtgå, hemställer Kongl. Maj:t, att sedan Kommittéen afgifvit redovisning öfver de till dess disposition ställda medel och till Stats-kontoret återlevererat den då befintliga behållningen, Stats-kontoret måtte ega att af Rikgälds-kontoret utbekomma ersättning för beloppet af dess fordran hos Kommittéen.

Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. Nåd och Ynnest städse välbevågen. Datum ut Supra.

OSCAR.

J. F. Fåhræus.

Utdrag af Protokollet öfver Civil-Ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen, i Stats-Rådet å Stockholms Slott den 28 November 1856, dervid Hans Kongl. Höghet Kronprinsen var närvarande.

Närvarande:

Hans Excellens, Justitie-Stats-Ministern Herr *Günther*,
Hans Excellens, Stats-Ministern för Utrikes ärendena, Herr Friherre *Lagerheim*,
Stats-Råden: Herr *Fåhræus*,
Wallensteen,
Gripenstedt,
Ulner,
Grefve *Gyldenstolpe*,
Anjou, och
Almqvist.
Stats-Rådet Grefve *Mörner* anmäldes vara af sjukdom förhindrad att tillstädeskomma.

Efter föregången justering af Protokollet öfver Civil-Ärenden för den 21 innevarande månad, och sedan förberedande öfverläggningar i ämnet inför Hans Maj:t Konungen egt rum, föredrog Chefen för Civil-Departementet, Herr Stats-Rådet Fåhræus frågan om aflåtande af Nådig Proposition till Rikets Ständer, angående riktningen af de stamjernbanor, som för Statens räkning borde utföras, samt om anvisandet af dertill erforderliga medel.

Sedan, med anledning af Rikets sednast församlade Ständers i ämnet gjorda framställning, Kongl. Maj:t under den 22 Januari 1855 i Nåder uppdragit åt en af sakkunnige personer sammansatt kommitté att, efter anställde noggranna topografiska och statistiska undersökningar, uppgöra och utarbeta sådant förslag till jernvägars riktning, anläggningssätt och beskaffenhet m. m., att derpå måtte kunna grundas Nådig Proposition till Rikets Ständer, angående verkställigheten af de större jernvägs-anläggningar, hvilka derefter ansåges böra af allmänna medel bekostas, hade bemälde Kommitté, under den 30 sistlidne September, inkommit med nu anmäldt underdånigt betänkande i ämnet, åtföljdt af de på Kommittéens föranstaltande upprättade kartor, profil-ritningar och kostnadsförslag öfver särskilda vägsträckningar; Och hade Kommittéen i samma betänkande äfven yttrat sig öfver följande till dess utlåtande

i Nåder remitterade underdåniga framställningar, hvilka nu jemväl af Herr Departements-Chefen föredrogos nemligen:

— — — — — — — — — — — — — — — —

Uti nämnde betänkande hade Kommittéen — — — — — — — i underdånighet anmält, det Kommittéen såsom hufvudgrunder, hvilka vid anläggningen af statens stambanor borde följas, antagit: — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

Hvad derefter angick de jernvägslinier, hvilka borde för statens räkning anläggas, hade Kommittéen i underdånighet yttrat, det Kommittéen ansåge dem böra blifva *Åtta* till antalet, hvaraf *Fem såsom stambanor* och *Tre såsom sammanbindningsbanor*, nemligen:

— — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

Sedan åt Chefen för Statens Jernvägsbyggnader, Öfverste Ericson, tillfälle derefter lemnats att yttra sig angående de af Kommittéen sålunda föreslagna stats-jernbanor, hade bemälde Öfverste till Chefen för Civil-Departementet inkommit med ett skriftligt betänkande i ämnet, deruti han utförligen framställt sina åsigter rörande så väl antalet af de jernbanor, hvilka borde för Statens räkning anläggas, som ock den för dessa banor lämpligaste sträckning, hvilken blifvit utmärkt på en hans betänkande bilagd karta; hvarjemte Öfverste Ericson afgifvit plan, angående sättet och ordningen för berörde jernbanors utförande, äfvensom förslag å de härtill erforderlige medel m. m.

— — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

Föredragande Herr Departements-Chefen anförde derefter i underdånighet:

»I hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad Kommittéen yttrat anser jag:

att de stambanor, som på statens bekostnad byggas, böra framdragas förnämligast genom de orter, hvilka i anseende till sin aflägsenhet från vattenkommunikationer af desse icke kunna draga fördel;

att följaktligen en stambana blott undantagsvis bör i en längre sträckning framgå parallelt med en närbelägen segelled, men deremot korsa eller beröra densamma vid sådane punkter, der den inre rörelsen antingen redan befinnes eller kan emotses blifva för vissa orter koncentrerad;

att, som ett vigtigt systemål med stambanorne jemväl är att underlätta förbindelsen med främmande länder samt mellan betydligare handelsplatser inom riket, afståndet mellan stambanornes ändpunkter i möjligaste mån bör förkortas, till besparing

sparing så väl i byggnadskostnad, som i tid och transportkostnad, dock under iakttagande, så vida sådant utan längre omvägar kan ske, att stambanorne jemväl beröra de punkter, som i följd af ett för inre rörelsen gynnsamt läge eller af större produktion mest äro i behof af kommunikationer och väl belägna för bibanors anslutande; hvaraf följer, att en stambana icke oeftergifligen bör framgå kortaste vägen emellan dess ändpunkter, utan äfven afse rörelsens befrämjande så väl inom mellanliggande trakter, som mellan dem och ändpunkterne;

att en stambana bör underlätta transporten af trupper och krigsmateriel och möjliggöra Armé-afdelningars skyndsamma förflyttning till de i strategiskt hänseende vigtigaste orterna, hvilka således böra af stambanorna genomskäras eller beröras;

samt att, som stambanornas anläggning kommer att medföra högst betydliga kostnader, och det med skäl kan befaras att, om än å vissa af nämnde banor en liflig trafik redan första tiden efter deras öppnande är att emotse, genom hvilken kostnaden för deras underhåll och administration kan fullkomligen betäckas och tillika möjligtvis ett öfverskott uppstå, ett motsatt förhållande likväl torde å vissa andra banor, åtminstone i början, uppkomma, antalet och utsträckningen af stambanorna för närvarande bör inskränkas till hvad behofvet oundgängligen fordrar, hvaremot det torde böra åt framtiden öfverlemnas att besörja utvidgandet af detta stambansystem, när en högre uppdrifven produktion sådant påkallar och landets derigenom ökade hjelpkällor medgifva större uppoffringar af Staten för kommunikationernas ytterligare förbättring.»

»På dessa hufvudgrunder hvilar det system för anläggning af Statens stamjernbanor, som jag nu i underdånighet, föreslår Eders Maj:t att till Rikets Ständers pröfning öfverlemna.»

»Då Stockholm, dels såsom Rikets hufvudstad, dels genom dess i både militäriskt och kommersielt hänseende vigtiga belägenhet, onekligen utgör den punkt, hvilken vid utstakandet af ett systematiskt jernvägsnät för riket bör företrädesvis tagas i betraktande samt tjena till utgångspunkt, måste i främsta rummet tillses, huru denna punkt, utan att åsidosätta mellanliggande fruktbara provinsers anspråk och behof af underlättade kommunikationer, må på ändamålsenligaste sätt sammanbindas med Malmö, såsom gränsort i söder, med Götheborg, såsom gränsort och vigtigaste handelsplats vid vestra kusten, med Norriges hufvudstad, samt slutligen med Upsala och de både norr och vester om sistnämnde stad belägna trakter.»

»Hvad nu först angår den linie, som under benämning af *vestra stambanan* skall sammanbinda Stockholm med Götheborg, och hvarifrån icke allenast utgrening bör ske mot Norrige, utan ock, från Falköping, den bana utgå i riktning mot Malmö, hvilken kommer att uteslutande underhålla jernvägsförbindelsen mellan Skåne och Stockholm intilldess en kortare bana genom Småland och Östergöthland hinner i nämnde riktning tillvägabringas, anser jag det vara obestridligt, att denna linie är

företrädesvis vigtig och att således den största omsorg bör å dess utstakande användas, på det att densamma äfven i framtiden under fortgående utveckling af landets jernvägssystem, må finnas motsvara sitt ändamål. Kommittéen har, uppå anförde skäl, tillstyrkt, att denna hufvudlinie, utgående från Stockholm, måtte, efter att under en längd af omkring sex mil hafva varit gemensam med den norra stambanan, dragas öfver Westerås, Köping och Örebro till Svartå, samt derifrån utgrena sig mot Norrige och Götheborg. Härvid förekommer likväl, att på detta sätt jernvägsförbindelsen icke blott emellan Stockholm och Götheborg, utan ock mellan Stockholm och Norrige blir omkring 3½ mil längre, samt således för trafiken dyrare, än om stambanan från Stockholm genom Södermanland framdrages söder om Mälaren öfver Södertelge, Kathrineholm och Hallsberg till Hjulö, samt att i alla fall, såsom Kommitéen också anfört, en från Stockholm till hufvudstadens sammanbindande med de södra provinserna utgående stambana måste genom det inre af Södermanland, i hufvudsakligen vestlig riktning, fortgå ända till Kathrineholm, hvarigenom, om detta vägstycke, derå, enligt sednare förrättade undersökningar, de fleste brantare lutningar än 1 på 100 kunna undvikas eller förändras, intages i sträckningen för vestra stambanan, anläggningskostnaden för 12½ mils bana besparas, då deremot endast sex mils besparing skulle uppstå genom antagande af Kommittéens förslag att låta den norrut från Stockholm mot Upsala gående stambanan öfver Almare-stäk gemensamt med den i vestlig riktning gående stambanan fortlöpa ända till Girista, hvarigenom dessutom en förlängning af omkring 2½ mil uppstår i jernvägslinien mellan Stockholm och Upsala. I betraktande af dessa omständigheter och under antagande, att för ett fullständigt genomförande af här ofvan antydda system för anläggning af stambanor, en från Stockholm utgående jernväg måste inom en icke mycket aflägsen tidrymd komma att ledas genom de norr om Mälaren belägna provinserna, samt genom utgrening till Nerike sättas i förbindelse med Rikets vestra orter, — hvilken hufvudlinie, då den icke afses för åstadkommande af en skyndsam förbindelse mellan Stockholm å ena samt Götheborg och Norrige å andra sidan, ej heller behöfver, i strid mot den af Kommittéen sjelf uppställda grundsats, dragas nära invid Mälarens norra strand till åstadkommande af kortaste vägsträckning, utan deremot kan erhålla den riktning, som ett billigt afseende icke blott å Uplands och Westmanlands, utan äfven å de norr om dessa provinser liggande orters intressen fordrar, hvarigenom således jernvägssystemet norr om Mälaren kan ordnas på ändamålsenligaste sätt, med hänsigt jemväl till de enskilda bibanor och vattenkommunikationer, som i dessa trakter redan förefinnas eller kunna än vidare åstadkommas, — finner jag mig böra i underdånighet tillstyrka, det Eders Kongl. Maj:t måtte i Nåder föreslå Rikets Ständer, att den linie, som under benämning af *vestra stambanan* skall sammanbinda Stockholm med Götheborg, med utgreningar genom särskilda stambanor till både Norrige och södra orterna, må från Stockholm gå öfver Södertelge, Kathrineholm, Hallsberg,

Hjulö, Sköfde, Falköping och Alingsås till Göthebörg, utgörande tillsammans en sträcka af omkring 43½ mil.»

»Beträffande derefter den *Nordvestra Stambanan*, anser jag densamma böra utgå från någon punkt på Vestra Stambanan mellan Porla och Hjulö i Vestra Nerike, samt i den riktning som efter noggrannare undersökningar finnes fördelaktigast, såsom Kommittéen föreslagit, dragas öfver Christinehamn, Carlstad och Arvika till riksgränsen.»

»Den af Kommittéen för *Södra Stambanan* föreslagna sträckning mellan Falköping och Malmö, med bibana till Jönköping, finner jag ändamålsenlig, och tillstyrker således att densamma må af Eders Kongl. Maj:t antagas.»

»Hvad vidare den *Östra Stambanan* angår, hemställer jag i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t må likaledes gilla den för samma bana af Kommittéen utstakade riktning från Kathrineholm på Vestra Stambanan, öfver Norrköping, Linköping och Tenhult till Göthaström på Södra Stambanan, med bibana från Tenhult till staden Jönköping.»

»Beträffande slutligen den *Norra Stambanan*, anser jag denna från Stockholm utgående bana så mycket heldre böra läggas öster i stället för vester om Sigtunafjärden, som banan i denna riktning blir 2½ mil kortare och anlagd på den bästa lokalen, samt äfven mera tillgänglig för de vidsträckta delar af Stockholms och Upsala län, som i en böjning åt öster utskjuta mot hafvet samt äro i stort behof af en dylik kommunikationslinie, hvaremot landet på vestra sidan om samma fjärd är genomskuret af ingående vikar, hvilka underlätta dess förbindelse med Mälaren och hufvudstaden. Att från Upsala, på sätt af Kommittéen föreslagits, fortsätta linien rakt på Gefle, torde blifva mindre lämpligt, ehuru den derigenom visserligen blefve kortast; ty dels kan den landväga förbindelsen mellan Stockholm och Gefle, mellan hvilka städer sjöled finnes, icke vara af den jemförelsevis stora vigt, som dessa städers förbindelse med de inre delarne af landet, och dels skulle banan, särdeles norra delen deraf, i en sådan riktning komma alltför nära Östersjön, med uppoffrande af det inre landets intressen, äfvensom de tvänne städernas, hvilkas välstånd och förkofran till viss grad bero af det angränsande landets.»

»Vidkommande Norra banans fortsättning från Upsala, så ehuru ett system som afser att från Upsala öfver Sala draga nämnde jernväg dels norr ut mot Gefle-Dala-jernbanan, dels ock vester ut mot Örebro (och särskilt en bibana till Mälaren vid Westerås för upptagande af trafiken med tyngre varor, ämnade att från sistnämnde stad sjövägen fortskaffas), torde böra af Eders Kongl. Maj:t i nåder godkännas, anser jag likväl, då lokalundersökningar blifvit förrättade endast för vägen från Upsala till Sala, banan nu blott böra definitivt bestämmas att framgå till sistnämnde stad, men att afgörandet af frågan om denna banas utgreningar derifrån bör bero på den ytterligare utredning af ämnet och de tekniska undersökningar i orterna; som hittills icke kunnat företagas eller afslutas, men för en definitiv be-

handling af denna fråga, äfvensom för reglering af framtida förhållandena emellan Staten och Köping-Hult-jernvägs-aktiebolaget torde vara af nöden; i hvilket afseende jag hemställer, att Eders Kongl. Maj:t måtte oförtöfvadt låta anställa de ännu erforderliga tekniska undersökningarne, samt under tiden lemna öppet för de i saken intresserade att inkomma med de framställningar och statistiska upplysningar, som för ärendets utredning må anses tjenliga, hvarefter Eders Kongl. Maj:t torde till Rikets Ständer aflåta nådigt förslag rörande denna del af hufvudfrågan.»

»Lika med Kommittéen anser jag en *Sammanbindningsbana mellan Örebro och Askersund* blifva af väsendtlig nytta och således böra bland rikets stambanor upptagas; men enär den trafik emellan Östergötbland, Södermanland och Nerike, som varit afsedd för den af Kommittéen föreslagna 6⅔ mil långa sammanbindningsbanan mellan Kathrineholm och Örebro, kan, utan anläggning af särskilt jernväg och endast med omkring en mils tillökning i väglängden, befordras på Vestra Stambanan ända till Hallsberg och derifrån på Örebro-Askersund-banan till Örebro, finner jag berörde mellan Kathrineholm och Örebro ifrågasatta bana icke vara behöflig; hvarjemte och då den af Kommittéen föreslagna Sammanbindningsbanan från Kambol öfver Qvicksund till någon punkt på en blifvande Stambana norr om Mälaren desto mindre torde kunna anses vara af öfvervägande nödvändighet påkallad, som riktningen af denna Stambana norr om Mälaren, till hvilken denna sammanbindningsbana skulle stöta, ännu icke kan bestämmas, jag i underdånighet hemställer, att förslaget härom må för närvarande få förfalla.»

»Hvad angår det af Öfverste Ericson framställda förslag att, medelst Vestra och Norra Stambanornas förening i Stockholm, bereda väsentliga fördelar åt trafiken samt tillika undvika anläggningen och underhållet af särskild bangård på Södermalm, tillstyrker jag, med billigt förtroende till bemälde Öfverstes på tekniska insigter och mångårig erfarenhet i yrket grundade omdöme rörande möjligheten att utföra denna storartade plan, att densamma må af Eders Kongl. Maj:t i nåder antagas.»

»På grund af det ofvan anförda tillstyrker jag i underdånighet, det Eders Kongl. Maj:t måtte i Nåder föreslå Rikets Ständer att nedan upptagne jernvägslinier må anses såsom *Stambanor*, hvilka skola anläggas och utföras genom Statens omedelbara försorg och på dess bekostnad, samt följaktligen utgöra allmän tillhörighet och stå under Statens tillsyn och förvaltning, nemligen:

	Längd mil.	Beräknad kostnad i riksmynt.
1:o *Vestra Stambanan*, gående från Stockholm öfver Södertelge, Kathrineholm, Hallsberg, Wiby, Hjulö, Skölde, Falköping och Alingsås till Götheborg	43½.	34,850,000: —
Till den härför beräknade kostnaden bör jemväl läggas den för Vestra och Norra Stambanorna gemensamma, nemligen:		
Transport	43½.	34,850,000: —

Transport	43½.	34,850,000: —
för de begge banornas förening i Stockholm, enligt approximativ beräkning		3,000,000: —
för anläggning af reparations-verkstäder i nämnde stad .		400,000: —
2:o *Nordvestra Stambanan*, utgående från Vestra Stambanan i närheten af Porla, och sträckande sig öfver Christinehamn, Carlstad och Arvika till riksgränsen vid Magnor	19¼.	15,200,000: —
3:o *Södra Stambanan*, utgående från Vestra Stambanan vid Falköping och sträckande sig, med bibana till Jönköping, öfver Göthaström, Agghult och Lund till Malmö	31⅛.	20,400,000: —
4:o *Östra Stambanan*, utgående från Vestra Stambanan vid Kathrineholm och sträckande sig öfver Norrköping, Linköping och Tenhult till Göthaström på Södra Stamlinien, med bibana från Tenhult till Jönköping . .	25.	17,600,000: —
5:o *Norra Stambanan*, från Stockholm öfver Upsala till Sala	11¾.	8,650,000: —
hvartill jemväl bör framdeles läggas nämnda banas fortsättning från Sala i både vestlig och nordlig riktning.		
6:o *Sammanbindnings-banan mellan Örebro och Askersund*	5.	3,250,000: —
Summa, oberäknadt omförmälda utgreningar från Sala,	135⅝.	103,350,000: —

»Härvid bör likväl anmärkas, att tillsammans omkring elfva mil å Vestra och Södra Stambanorna äro under arbete och till en del fullbordade; att å kostnadssummorna redan 7,500,000 Riksdaler riksmynt blifvit af Rikets Ständer anvisade, samt att, enär en del af de till utförande nu föreslagna Stambanor endast blifvit preliminärt undersökt, här ofvan uppgifna summa å de föreslagna Stambanornas längd och kostnad möjligen kan komma att undergå någon förändring.»

»Då en alltför lång utsträckning af arbetstiden skulle dels öka kostnaderna för anläggningen, dels förorsaka att rikets innevånare så mycket senare komme i åtnjutande af de förmåner, som jernvägsbyggnaderne medföra, anser jag det vara med landets sanna fördel öfverensstämmande, att de Stats-jernbanor, hvilkas anläggning af Eders Kongl. Maj:t och Rikets Ständer beslutas, måtte fullbordas så skyndsamt som tillgången på Ingeniörer, arbetare och materialier medgifver. Med stöd af den under jernvägsarbetet hittills vunna erfarenhet torde kunna antagas, att icke blott ofvannämnda väglängd af 135⅝ mil, utan ock Norra Stambanans fortsättning åt norr och vester bör inom en tid af 13 år, räknadt från och med år 1857, kunna fullbordas, men likväl endast under förutsättning, att arbetet får samtidigt företagas och fortsättas å flera särskilda ställen, hvilket äfven af andra omständigheter påkallas. Den åsigt torde nemligen numera temligen allmänt hafva gjort sig gällande här

i landet, att transito-rörelsen eller förbindelsen mellan de begge slutpunkterna af en bana, som förenar betydligare import- eller export-orter, är af en underordnad vigt i jemförelse med rörelsen å banans inre delar och i synnerhet å de yttersta delarne deraf. Oberäknadt att således genom samtidigt arbete å särskilda punkter af en bana, de fördelar, jernvägsrörelsen medförer, kunna skyndsammare komma flera trakter till godo genom deras förbindande med andra för deras rörelse vigtiga orter, åstadkommes derigenom, att penningarne och arbetsförtjensten jemnare fördelas, att lättare tillgång på arbetare och dragare beredes, samt att materialier och instrumentalier för arbetet, äfvensom föda och husrum för arbetarne med mindre svårighet och utan särdeles stegring i pris erhållas. Dessutom måste i betraktande tagas, att, i anseende till sommarens kortbet, vissa svårare arbeten, i synnerhet sådana, som erfordra murning, såsom viadukter, broar och kulvertar, hvilka arbeten, äfven med full tillgång å penningar och arbetsfolk, ej kunna på en trång lokal utöfver viss grad fortskyndas, måste i god tid, om än på vidt åtskilda ställen, företagas, för att inom den för hela jernvägssystemets fulländning afsedda tid medhinnas.»

»Med fästadt afseende å samtlige ofvannämnda förhållanden, har Öfverste Ericson för byggandet af de stambanor, hvilka böra för Statens räkning anläggas, uppgjort arbetsplan, åtföljd af kostnadsförslag, hvilket grundats dels på den erfarenhet, som de redan utförda jernvägs-arbetena lemnat, dels på de af Kommittéen gjorda beräkningar.»

»De anslag, Eders Kongl. Maj:t vid innevarande Riksdag af Rikets Ständer äskar, äro visserligen i allmänhet afsedda att ej utgå förr än nästa statsreglerings-period inträdt, eller under åren **1858—1860**. Som likväl arbetena å Statens stambanor måste redan från och med nästa år i en vidsträcktare skala vidtagas, om de skola inom här ofvan utsatta tid kunna medhinnas, samt dessutom onödiga kostnader af icke obetydligt belopp skulle för statsverket uppstå, om, i brist på medel, arbetet måste under år **1857** inställas, så har af sådan anledning, och då af den behållning, hvilken förefinnes å de vid sednaste Riksdag till påbörjande af arbetet å Vestra och Södra stambanorna anvisade medel, endast omkring **400,000** Riksdaler Riksmynt beräknats komma att vid innevarande års slut återstå, Öfverste Ericsons efterföljande plan blifvit uppgjord under förutsättning att, utom hvad som under nästa statsreglerings-period bör utgå, ett särskildt anslag varder för **1857** års arbeten beviljadt.»

— — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

»Utöfver det anslag, som för de fyra åren **1857—1860** ansetts behöfligt, har Öfverste Ericson trott det vara nödigt, att för nästa statsreglerings-period till Eders Kongl. Maj:ts disposition ställes ett särskildt kreditiv af **5,000,000** Riksdaler Riksmynt, för att, om arbetena skulle kunna i större skala bedrifvas eller inträdande

förhållanden fordra jernvägs-arbetenas påskyndande utöfver hvad planen upptager, kunna för sådant ändamål begagnas.»

»Jag hemställer i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t, med framläggande af denna plan, måtte, för att blifva satt i tillfälle att låta med all erforderlig kraft företaga de arbeten, hvilka, enligt planen, böra under de fyra åren 1857—1860, eller före nästa statsreglerings-periods slut vara utförda, af Rikets Ständer äska att i sådant ändamål må till Eders Kongl. Maj:ts disposition anvisas följande summor, om hvilkas anskaffande i den ordning Eders Kongl. Maj:ts på Rikets Ständers begäran utfärdade Nådiga Kungörelse af den 3 Februari 1855 stadgar, genom upplåning mot utgifvande af fonderade stats-obligationer, Eders Kongl. Maj:t torde i Nåder föreslå Rikets Ständer att meddela Fullmäktige i Riksgälds-kontoret erforderlig föreskrift, nemligen:

1:o. För år 1857 ett belopp af 7,755,000 Riksdaler Riksmynt, att utgå med 1,500,000 Riksdaler under första, — med 2,300,000 Riksdaler under andra, — med 3,000,000 Riksdaler under tredje, och med återstoden eller 955,000 R:dr under fjerde qvartalet af samma år.

2:o. För nästa statsreglerings-period eller åren 1858—1860, tillsammans 23,500,000 Riksdaler Riksmynt, med rättighet för Eders Kongl. Maj:t att bestämma huru stort belopp deraf, inom ett maximum af 9,000,000 Riksdaler, bör under hvartdera af ifrågavarande tre år utgå.

3:o. För samma statsreglerings-period ett särskildt kreditiv af 5,000,000 Riksdaler Riksmynt, för att, i händelse omständigheterna det medgifva, kunna påskynda de återstående arbetenas utförande i sådana delar af landet, hvarest stambanornas hufvudriktning blifvit genom Kongl. Maj:ts och Rikets Ständers beslut afgjord. Det torde i sådant fall blifva möjligt att före 1860 års utgång, bland annat, fortsätta arbetet å Södra Stambanan från Finjasjön ett stycke in i Småland, samt å Nordvestra Stambanan mellan Arvika och Norrska gränsen, i fall omständigheterna dertill gifva anledning.»

»Ehuru i ofvan upptagna arbetsplan för de fyra åren 1857—1860 vissa bestämda penningebelopp äro afsedda att användas för byggandet af särskilda bandelar, torde likväl, emedan förhållandena kunna göra afvikelser från nämnde plan nödvändiga, hvarigenom ett arbete kan komma att kosta mindre, men ett annat deremot mera än som påräknats, Eders Kongl. Maj:t finna angeläget förbehålla sig rättighet att, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med berörde plan, efter behof bestämma medlens fördelande å de särskilda stambane-arbetena, helst högst betydliga utgifter, såsom för administrationen, anskaffandet af den rörliga materielen och de dervid nödiga anordningar m. m. äro för byggnadsföretaget i dess helhet gemensamma.»

— — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

»Hvad slutligen den arbetskraft angår, som till jernvägs-byggnadernas utförande erfordras, kan visserligen på grund af den erfarenhet, som i sådant afseende hittills vunnits, antagas, att i sjelfva de trakter, der dylika arbeten komma att delvis företagas, arbetare till temligen betydligt antal skola blifva att tillgå; men som dessa arbetare likväl icke torde blifva tillräckliga, och det i alla fall vore mindre lämpligt att från jordbruket i någon trakt bortdraga allt för stor arbetskraft, finner jag det blifva nödvändigt att, såsom både Kommittéen och Chefen för Statens jernvägsbyggnader tillstyrkt och äfven hittills vid större arbetsföretag inom landet egt rum, kommenderingar ur arméen jemväl begagnas till ifrågavarande byggnader, helst dessa arbeten i väsendtlig mån åsyfta att underlätta landets försvar och således icke kunna anses vara för arméens ändamål främmande. Statens utgift lärer blifva lika, antingen soldater eller privata arbetare begagnas Om af den för Statens jernvägsbyggnader årligen behöfliga, till omkring Tio Tusen man beräknade arbetsstyrka, hälften kan, enligt hvad Byggnads-chefen antagit, påräknas komma att bestå af privata arbetare, men dessa utgå från Stockholmstrakten, Upland, Södermanland, Westergöthland, Småland och Skåne, bör härigenom någon anmärkningsvärd minskning i den för de särskilta orterna behöfliga arbetarepersonal icke kunna åstadkommas, och en sådan olägenhet torde äfven, hvad kommenderingar ur arméen beträffar, kunna i sin mån förekommas derigenom, att icke ett alltför stort antal trupper kommenderas från någon särskild provins, och minst från en sådan, hvars private arbetare i större mängd låtit anställa sig vid jernvägsföretag i orten.»

»Utmed och i närheten af städerna torde soldater böra uteslutande begagnas, emedan erfarenheten visat, att endast med svårighet ordning och arbetsamhet kunna vidmakthållas bland en större, i granskapet af städer förlagd styrka af private arbetare.»

»Öfver inkomster och utgifter i och för den trafik, som på smärre delar af stambanorna redan öppnats, och hvilken före 1860 års slut bör hafva vunnit större utsträckning, tillstyrker jag att särskild redovisning måtte anbefallas, hvarvid jag anser lämpligt att, om någon nettobehållning af passagerare- och gods-trafiken å Statens jernbanor under tiden intill 1860 års slut uppstår, densamma får ingå till byggnads-fonden, men att således äfven, ifall någon brist skulle dervid uppkomma, den må af nämnde fond få bestridas.»

— — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

»Som,

»Som, till betäckande af de utgifter Kommittéen nödgats i och för det åt densamma i nåder lemnade uppdrag bestrida, det af Rikets sednast församlade Ständer för sådant ändamål till Eders Kongl. Maj:ts disposition ställda anslag af Sextio Tusen Riksdaler banko icke befunnits tillräckligt i anseende till den större utsträckning undersökningarne måst erhålla, och Eders Kongl. Maj:t derföre, på Kommittéens underdåniga anhållan om ytterligare anslag, anbefallt Statskontoret att af under händer varande medel för undersökningarnes fortsättande förskjuta 17,000 Riksdaler Banko, som likväl, enligt hvad Kommitéen nu upplyst, icke till fullo komma att åtgå, tillstyrker jag i underdånighet, det Eders Kongl. Maj:t måtte hos Rikets Ständer hemställa, att, sedan Kommittéen afgifvit redovisning öfver de till dess disposition ställda medel, och till Stats-kontoret återlevererat den då befintliga behållningen, Stats-kontoret måtte ega att af Riksgälds-kontoret utbekomma ersättning för beloppet af dess fordran hos Kommittéen.»

Hvad sålunda blifvit af Herr Departements-chefen i underdånighet föreslaget och tillstyrkt, deruti Stats-rådets öfrige närvarande Ledamöter jemväl instämde, fann Kongl. Maj:t godt att till alla delar gilla och bifalla; hvarjemte och sedan ett af Herr Departements-chefen uppsatt förslag till Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition i ämnet blifvit till justering uppläst, Kongl. Maj:t, med gillande af samma förslag, i Nåder befallde, att, i öfverensstämmelse dermed, Nådig Proposition, sådan den finnes detta Protokoll bilagd, skulle till Rikets Ständer expedieras.

Ex protocollo

Carl Ekström.

STOCKHOLM, TRYCKT HOS JOH. BECKMAN, 1856.

№ 27.

Ank. till Exp.-Utsk. d. 22 Dec. 1856, kl. 11 f. m.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, angående upplåtelse af vissa delar af Jönköpings f. d. fästnings-område till Jönköpings stads disposition för ny tomtreglering derstädes; Gifven Stockholms Slott den 21 November 1856.

Hos Kongl. Maj:t har Magistraten i Jönköping, å stadens vägnar, i sammanhang med förslag till ny tomtreglering efter den staden år 1854 öfvergångna eldsvåda, i underdånighet anhållit, att, för underlättande af denna reglering och synnerligen för att utan alltför betungande kostnad för staden förskaffa tjenliga byggnads-tomter åt dem, som genom berörda reglering förlorade sina gamla tomter, till ersättning hvarför staden för närvarande icke kunde anvisa annan, än den söderut från staden emellan Munksjön och Rocksjön belägna mark, af sank och för bebyggande högst otjenlig beskaffenhet, Kongl. Maj:t måtte bereda staden upplåtelse af det emellan vestra förstaden och Lillsjön liggande, Kronan tillhöriga f. d. fästnings-området, så vidt det icke vore för allmänt ändamål behöfligt.

Kongl. Maj:t, som under den 2 Augusti berörda år i Nåder gillat och stadfästat en af staden uppgjord plan för reglerande af tomter, gator och torg m. m., uti såväl den gamla staden, som vestra förstaden, har sedermera till Nådig pröfning förehaft stadens underdåniga anhållan om dispositionsrätt till f. d. fästnings-området.

Härvid har förekommit, att Chefen för Ingeniör-Korpsen, hvars underdåniga utlåtande, i fråga om f. d. fästnings-områdets upplåtande till staden, Kongl. Maj:t i Nåder inhemtat, ansett, att icke allenast belägenheten gjorde stadens utvidgande och förläggning på den gamla fästningsmarken i högsta grad ändamålsenlig och för innevånarne önskvärd, utan äfven att för Kronan anledning icke föreföunnes att längre bibehålla den gamla borgen, hvars iståndsättande skulle föranleda en kostnad, som af ändamålet icke motsvarades; hvadan Chefen för Ingeniör-Korpsen, jemte upplysning derom, att på sjelfva borgen för närvarande funnes, dels Länsfängelset samt boningshus för en Vaktmästare, dels ett stenhus innehållande Landtmäteri-kontor och arkiv, dels ock ett större trädhus, begagnadt till spanmålsmagasin, äfvensom att utrymme på f. d. fästnings-området icke saknades för uppförande derstädes af både Läns-cellfängelse och nytt Landshöfdinge-residenshus

med tillhörande byggnader, i underdånighet tillstyrkt, att det emellan vestra förstaden och Lillsjön belägna f. d. fästnings-området måtte till Jönköpings stad upplåtas och öfverlemnas på följande vilkor:

1:o att staden till Kronan upplåter och aflemnar en för cellfängelse tillräcklig tomt;

2:o att lämplig plats, med nödigt utrymme deromkring, upplåtes till Landshöfdinge-residens;

3:o att dessutom något qvarter, sedan rasering och planering blifvit verkställda, öfverlemnas för Kronans framtida behof;

4:o att den till cellfängelses, Landshöfdinge-residens och magasins-byggnaders uppförande nödiga sten för Kronans räkning vid raseringen undantages; och

5:o att staden, för bortförandet eller förflyttningen af de byggnader, hvilka nu finnas på det till upplåtelse föreslagna området, ersätter Kronan de kostnader, som dervid kunna blifva en följd af markens upplåtande till staden och dess besittning deraf;

hvarförutan Chefen för Ingeniör-Korpsen, i anledning af det förhållande, att inkomster af lägenheter och odlad jord nu äro tillslagna Landshöfdingen och andra personer, ansett föreskrifter behöfliga, huru dermed vid markens upplåtande till staden bör förhållas. Och har Kongl. Maj:ts och Rikets Krigs-Kollegium uti Chefens för Ingeniör-Korpsen förestående yttrande till alla delar instämt.

Med afseende å det sålunda upplysta förhållande, att å f. d. fästnings-området funnes dels ett stenhus, som användes till Landtmäteri-kontor och arkiv, och dels ett magasin för upplag af spanmål, har Kongl. Maj:t inhemtat Dess Befallningshafvandes i Jönköpings län utlåtande, huruvida, i händelse f. d. fästnings-området skulle till större eller mindre del blifva åt staden upplåtet, de ändamål, för hvilka nämnda hus nu begagnas, må kunna på annat sätt tillgodoses, samt om och i hvad mån berörda område må för detta eller annat allmänt behof, utom af plats för fängelse-byggnader, anses erforderligt.

Uti det till följd häraf afgifna yttrande har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, jemte framhållande af det, enligt dess tanke, oafvisliga behofvet af Landshöfdinge-residensets förflyttning till f. d. fästnings-området, i underdånighet föreslagit, att lämpliga platser å detta område undantagas, såväl till fängelse-byggnader, som för arkiv, Krono-magasin och Läns-Ränteri; hvarförutan Kongl. Maj:ts Befallningshafvande yttrat den åsigt, att de nu å f. d. fästnings-området befintliga Kronans byggnader lämpligen icke borde i deras nuvarande skick bibehållas, äfven om sådant utan hinder i den föreslagna tomtregleringen kunde ske.

Kongl. Maj:t har härefter, sedan Fång-Styrelsen i underdånighet sig yttrat i fråga om lämplig plats för ett nytt cellfängelse, samt äfven Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och Öfver-Intendents-embetet fått sig utlåta angående tjenligaste lokalen för nytt Landshöfdinge-residenshus, om sådant skulle beslutas, under den

15 Mars innevarande år i Nåder förordnat, att den nya fängelse-byggnaden skall förläggas på den plats, som å en handlingarne bifogad karta finnes utmärkt, och att, i följd häraf, för denna byggnad med hvad i öfrigt för fängelset erfordrades skulle bland annat användas den mark, som inom den å förenämnda karta med № 8 betecknade qvadrat tillhörde Kronan.

Detta allt, tillika med Fångvårds-Styrelsens underdåniga hemställan, att den mark, som på kartan är utmärkt under qvadraten № 9, måtte antingen lemnas obebygd eller ock förbehållas för sådana byggnader, som fordrade afskiljdt läge från hus med eldstäder, så att några olägenheter för det nya fängelset af grannskapet derintill ej uppkomme, har Kongl. Maj:t i Nådigt öfvervägande tagit; hvarvid jemväl förekommit, hurusom, genom Kongl. Brefvet den 13 December 1850, en del af den f. d. fästningen tillhörande marken mellan vestra förstaden och Lillsjön blifvit åt Jönköpings stad upplåten, i och för anläggning af promenadplatser, med vilkor att, i händelse Kronan, för något dess ändamål, komme i behof af den upplåtna marken, densamma, med undantag af den plats, som vore afsedd för ett skolhus med dertill i öfrigt bestämdt nödigt utrymme, efter sex månaders uppsägning återställes, samt att således ännu både eges och kan disponeras af Kronan hela fästnings-området mellan vestra förstaden och Lillsjön, utom skolhus-platsen, hvilken, till följd af Kongl. Maj:ts och Rikets Ständers beslut, vore under full eganderätt åt staden upplåten.

I anledning häraf och då ifrågavarande, Jönköpings f. d. fästning tillhörande mark icke för närvarande och, så vidt förutses kan, icke eller för framtiden är för Landtförsvarets behof erforderlig, vid hvilket förhållande ock såväl Chefen för Ingeniör-Korpsen som äfven Krigs-Kollegium tillstyrkt bifall till Magistratens i Jönköping anhållan om markens upplåtande till staden under vissa vilkor, i och för underlättande af den för handen varande nya tomtregleringen derstädes; så och i betraktande jemväl af hvad härvid för öfrigt förekommit i afseende å Kronans behof af byggnads-platser för andra ändamål, har Kongl. Maj:t ansett, att, för den händelse Kongl. Maj:t skulle finna nytt Landshöfdinge-residenshus i Jönköping af omständigheterna påkallas samt beslut derom varder fattadt, den å kartan utmärkta och för en sådan anläggning lämplig ansedda mark af gamla fästnings-området bör till detta ändamål för Kronans räkning bibehållas; dock att denna mark, så vidt den, jemlikt Kongl. Brefvet den 13 December 1850, blifvit till stadens disposition tills vidare öfverlemnad i och för anläggning af promenad-platser, må under de i samma Kongl. Bref bestämda vilkor fortfarande dertill begagnas, intill dess Kronans behof af markens användande inträder; hvaremot Kongl. Maj:t nu vill föreslå Rikets Ständer, att det öfriga Kronan tillhöriga fästnings-området må upplåtas till Jönköpings stads framtida disposition för tomtregleringen, på sätt densamma vidare kan komma att af Kongl. Maj:t i Nåder bestämmas, dock med följande undantag och förbehåll:

1:o att för Kronans räkning må disponeras, ej allenast den del af fästnings-området, som redan till följd af Kongl. Maj:ts den 15 sistlidne Mars fattade Nådiga beslut blifvit bestämd för den nya fängelse-byggnaden; utan äfven den mark, som å kartan finnes utmärkt under qvadraten № 9;

2:o att Kronan erhåller ersättning af staden för hvad som måste betalas för den mark, hvilken till redan bestämd areal komme att för fängelse-byggnadens räkning från enskild person inköpas, och hvilket ersättnings-belopp borde tillgodokomma den fond, som köpeskillingen tills vidare förskjutit;

3:o att å fästnings-området ytterligare förbehålles Kronan lämplig plats för en spanmåls-magasins-byggnad, i stället för den förut befintliga, så framt, efter den nuvarande magasins-byggnadens borttagande, annan sådan skulle finnas af nöden; och likaledes plats för en byggnad att tjena till Landtmäteri-kontor och Läns-arkiv, derest icke nödiga rum dertill på annat sätt kunna beredas;

4:o att, med afseende å den föreslagna jernvägens sträckning till Jönköping, nödigt utrymme för den blifvande bangården Kronan förbehålles, så vidt densamma kommer att inom fästnings-området förläggas;

5:o att de Kronan tillhöriga byggnader, som nu på fästnings-området finnas, böra, innan deras borttagande medgifves, efter skäligt värde Kronan ersättas;

6:o att staden derjemte förklaras skyldig att hålla vederbörande löntagare skadeslöse för den minskning i aflönings-inkomster, de kunna komma att vidkännas i följd af upplåtande till staden af sådant fästnings-område, hvaraf dylika inkomster härflutit; och

7:o att den till redan beslutade eller möjligen snart förestående byggnader för Kronans räkning behöfliga sten skall vid fästningsmurarnes rasering undantagas och särskildt uppläggas till de qvantiteter, som af vederbörande myndigheter komma att bestämmas.

De för närmare upplysning i detta mål behöfliga handlingar med åtföljande karta skola tillhandahållas det Rikets Ständers Utskott, som med målet kommer att taga befattning; Och Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. Nåd och Ynnest städse välbevågen. Datum ut supra.

OSCAR.

A. F. N. Gyldenstolpe.

Utdrag af Protokollet öfver Landtförsvars-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen uti Stats-Rådet å Stockholms Slott den 21 November 1856.

Närvarande:

Hans Excellens Herr Justitie-Stats-Ministern *Günther*,
Hans Excellens Herr Stats-Ministern för Utrikes ärendena Friherre *Lagerheim*,
Stats-Råden: Herr *Fåhræus*,
Wallensteen,
Gripenstedt,
Grefve *Mörner*,
Grefve *Gyldenstolpe*,
Anjou,
Almqvist.

Departements-Chefen, Stats-Rådet Grefve Gyldenstolpe, uppläste till justering följande, i öfverensstämmelse med förut fattade beslut, uppsatta förslag till Kongl. Maj:ts Nådiga propositioner till Rikets Ständer, nemligen:

1:o angående upplåtelse af vissa delar utaf Jönköpings f. d. fästnings-område till Jönköpings stads disposition för ny tomtreglering derstädes;

— — — — — — — — — — — — — — — —

Enligt Stats-Rådets underdåniga tillstyrkan täcktes Kongl. Maj:t i Nåder gilla ofvanberörde förslag, sådana de finnas detta protokoll bilagda, samt förordna, att Nådiga Propositioner i enlighet dermed skulle till Rikets Ständer afgå.

Ex Protocollo,

A. Ekman.

№ 28.

Ank. till Exp.-Utsk. d. 22 Dec. 1856, kl. 11 f. m.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, angående utbyte af indragna Militie-Boställena № 1 Steglinge och № 8 Plöninge vid Skånska Hussar-Regementet mot Höganäs Stenkolsverks egande andelar i Krono-Skattehemmanen № 1 Vestra Klappe och № 1 Östra Klappe i Malmöhus Län; Gifven Stockholms Slott den 21 November 1856.

Till Kongl. Maj:t har Chefen för Skånska Hussar-regementet insändt och med sin tillstyrkan beledsagat en af Styrelsen för Höganäs Stenkolsverk ingifven underdånig skrift, deruti bemälde Styrelse anhållit, att Stenkolsverket, som under arrende intill Midfastan år 1876 innehar indragna Trumpetare-bostället $^3/_8$ mantal № 1 Steglinge och indragna Korporals-bostället $^1/_4$ mantal № 8 Plöninge, begge vid nämnda regemente och med en sammanräknad areal af 110 tunne- 9 kappeland, belägna i Wäsby socken, Luggude härad och Malmöhus län, måtte få tillbyta sig eganderätten till dessa, intill stenkolsgrufvan närbelägna boställen emot stenkolsverkets egande kronoskattehemman $^3/_8$ mantal № 1 Vestra Klappe i samma socken och $^1/_{16}$ mantal № 1 Östra Klappe i Allerums socken och nämnde härad, hvilka hemmansdelar tillsammans innehölle 116 tunneland 24 kappeland, och således 6 tunne- 15 kappeland mera, än de båda boställena, och dessutom uppgåfvos hafva bättre jord och utmärkt vacker skog; och hade Stenkolsverkets styrelse såsom vilkor för bytet föreslagit: att de onera, roterings- och arbets-skyldigheter, som ålåge Klappehemmanen, skulle öfverflyttas på boställena, hvaremot Styrelsens arrenderätt till dessa sednare borde öfverflyttas på Klappehemmanen med skyldighet för Styrelsen att dels förse dem med sådana byggnader, som Boställsordningen föreskrefve, dels ock under återstående arrende-åren öka arrende-afgiften med 30 tunnor korn årligen.

I anledning af denna underdåniga ansökning har Boställs-direktionen vid Skånska Hussar-regementet lemnats tillfälle att sig utlåta, hvarvid Boställs-direk-

tionen hufvudsakligen tillstyrkt bifall till det ifrågakomna bytet, såsom för regementet fördelaktigt, men likväl ansett sig böra yrka de erbjudna bytesvilkorens tillökande med vissa förbindelser i afseende på Klappehemmanens bebyggande och stängsel m. m., hvilka förbindelser Stenkolsverkets styrelse jemväl sedermera förklarat sig villig fullgöra; hvaremot, uti infordradt och ansökningshandlingarne bifogadt underdånigt yttrande, aflidne åbon å № 1 Vestra Klappe, Anders Larssons arfvingar bestridt det sökta utbytet på den grund, att ehuru Stenkolsverkets styrelse genom skatteköp fått eganderätten till nämnde hemman, sådant likväl icke skett på andra vilkor, än skattebrefvet tydligen stadgade, eller att skatterätten icke finge från grufvan och dess drift skiljas.

Sedan Kongl. Maj:ts och Rikets Krigs- och Kammar-kollegier, efter infordrande af ytterligare upplysningar och handlingar i detta mål, under den 5 September 1853 med underdånigt utlåtande inkommit, fann Kongl. Maj:t för godt att genom Nådigt bref den 13 Oktober samma år, i öfverensstämmelse med hvad bemälda Kollegier underdånigst hemställt, förordna om anställande af laga skattevärdering å de till utbyte mot hvarandra ifrågasatta egendomarne, till utrönande af deras rätta och verkliga beskaffenhet och förmåner; och hafva Kollegierna, efter det en sådan skattläggning försiggått och ytterligare inkomna handlingar till utredande af denna bytesfråga blifvit af Kollegierna granskade, samt deraf bland annat befunnits, att delegarne i rotarne N:is 83 och 84 vid Luggude kompani af Norra Skånska Infanteri-regementet bestridt det sökta bytet af det skäl, att ett ökadt besvär skulle dem tillskyndas deraf, att Steglinge och Plöninge äro 1 mil längre bort belägna än Klappehemmanen, under den 7 Maj 1855 i ämnet afgifvit slutligt betänkande, deruti Kollegierna, enär numera fullständigt utredt blifvit, att Kronan och Skånska Hussar-regementet icke utur någon synpunkt kunna på ifrågavarande byte något förlora, utan få fullt genfullo eller att vederlagshemmanen innefatta fullkomlig ersättning för byteshemmanen, samt hvarken den af fordne åboen å $^3/_8$ mantal № 1 Vestra Klappe Anders Larssons arfvingar emot bytet framställda protest eller rote-intressenternas i rotarne N:is 83 och 84 vid Luggude kompani af Norra Skånska Infanteri-regementet bestridande af de nuvarande boställenas insättande i samma rotar något afseende förtjenade, underdånigst tillstyrkt det Styrelsen för Höganäs Stenkolsverk måtte i nåder tillåtas att få tillbyta sig № 1 Steglinge och № 8 Plöninge mot dess egande andelar uti № 1 Vestra Klappe och № 1 Östra Klappe, med iakttagande af följande omständigheter och förbehåll, nemligen:

att de delar af Vestra Klappe № 1 eller $^3/_8$ mantal och af Östra Klappe № 1 eller $^1/_{16}$ mantal, som af annan egare än Höganäs stenkolsverk innehafvas, blifva alldeles oförändrade och, i afseende å den del af sistnämnde hemman eller $^1/_{16}$ mantal № 1 Östra Klappe, som nu eges af Höganäs stenkolsverk och är till vederlag uppgifven, den förändring vidtages, att dess natur af skatte förvandlas

till f. d. 3:dje Korporals-boställe i stället för ¼ af Plöninge och, till skillnad från öfriga delen af Östra Klappe, egen nummer samma hemmansdel åsättes;

att, beträffande öfrige hemmansdelar i Wäsby socken, borde, för att bibehålla sockensumman och indelningsverket orubbade, de förändringar ega rum: att vederlagshemmanet ⅜ mantal № 1 Vestra Klappe blifver 9/16 mantal, deraf ⅜ mantal med ränta af 6 R:dr 43 sk. 6 r:st blifver f. d. Trumpetare-boställe, i stället för № 1 Steglinge med enahanda mantal och ränta, och 3/16 mantal med ränta af 3 R:dr 4 r:st blifver f. d. 3:dje Korporals-boställe i stället för lika stort mantal och ränta af ¼ mantal № 8 Plöninge; att ⅜ mantal № 1 Steglinge med ränta af 6 R:dr 43 sk. 6 r:st blifver skatte med minskadt mantal 9/32 och ränta 4 R:dr 37 sk. 6 r:st; att ¼ mantal № 8 Plöninge med ränta af 4 R:dr 7 sk. 6 r:st blifver skatte med 5/32 mantal och ränta 2 R:dr 20 sk. 8 r:st; och att de blifvande Militie-boställena i Vestra Klappe åsättas egna nummer;

att den tionde, 3 kappar råg, 15 kappar korn och 6 kappar hafra, som nu är åsatt ⅜ mantal № 1 Vestra Klappe, fördelas mellan de blifvande nya Militie-boställena, så att f. d. Trumpetare-bostället 2 kappar råg, 10 kappar korn, 4 kappar hafra och f. d. Korporals-bostället 1 kappe råg, 5 kappar korn, 2 kappar hafra åföras;

att, i öfverensstämmelse härmed, jordeboken för ifrågavarande hemman rättas och i Skånska Hussar-regementets Indelningsverk nödiga förändringar iakttagas;

att då, enligt roteringsverket för Norra Skånska Infanteri-regementet och Luggude kompani, ¾ mantal № 1 Östra Klappe för ⅜ rotedel tillhör roten № 83 och ¾ mantal Vestra Klappe för 5/16 rotedel roten № 84, nödiga förändringar i dessa rotars sammansättning införas, med skyldighet för Stenkolsverket, i egenskap af egare till Steglinge och Plöninge, att ansvara för alla, jemlikt kontrakt och gällande författningar, med roteringen förenade åligganden i fråga om nuvarande och blifvande soldaters aflöning jemte torpens bebyggande och uppodlande;

att alla onera af hvad slag som helst, som vederlagshemmanen ⅜ mantal № 1 Vestra Klappe och 1/16 mantal № 1 Östra Klappe hittills vidlådat, å bytes-hemmanen 9/32 mantal № 1 Steglinge och 5/32 mantal № 8 Plöninge öfverflyttas;

att då Stenkolsverkets styrelse förbundit sig att vid arrenderättens öfverflyttande å de nya Militie-boställena förse dem med sådana byggnader, som Boställs-ordningen föreskrefve, och dessutom under återstående arrendeåren öka arrendeafgiften med 30 tunnor korn årligen, dervid Boställs-direktionen gjort det af Styrelsen godkända tillägg, att Styrelsen skall, i afseende å bebyggandet af de nya Militie-boställena i Klappe, jemte stängsel m. m. fullgöra en, genast efter bytets beviljande, blifvande laga syns föreskrifter, allt utan anspråk på någon ersättning vid afträdet, och att, i stället för nuvarande kontrakt, sådana utfärdas, som reglementet

mentet för Boställs-direktionerna den 19 Juli 1832 med dervid fogadt formulär bestämmer, dessa åtaganden till efterlefnad fastställas från och med det år, då bytet går i verkställighet;

att Styrelsen förpligtas att vid aflevereringen af sina begge nu egande hemmansdelar uti Vestra och Östra Klappe behörigen styrka, det dessa hemmansdelar icke äro med någon inteckning behäftade;

att, till reda och ordning för framtiden, å kartan öfver bytes- och vederlagshemmanen, i enlighet med General-landtmäteri-kontorets meddelade beskrifning, uppdragas skillnadslinier, utmärkande hemmanens egor, hvart för sig, hvarefter renovation af kartan bör af Landtmätaren verkställas; samt slutligen

att i Skånska Hussar-regementets aflöningsverk uppskattningsvärdena å Steglinge och Plöninge blifva å N:is 3 och 4 Vestra Klappe och № 2 Östra Klappe öfverflyttade.

Efter öfvervägande af hvad härvid i ena och andra afseendet förekommit, har Kongl. Maj:t, som för Sin del bifallit hvad Krigs- och Kammar-kollegierna i detta mål hemställt och föreslagit, härmedelst velat, i öfverensstämmelse med innehållet i 77 § Regeringsformen, i Nåder föreslå Rikets Ständer, att jemväl för deras del medgifva, att ifrågavarande boställs- och hemmansutbyte, under de af Kollegierna dervid föreslagna vilkor och iakttaganden, må ega rum.

Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. Nåd och Ynnest städse välbevågen. Datum ut supra.

OSCAR.

A. F. N. Gyldenstolpe.

Utdrag af Protokollet öfver Landtförsvars-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen uti Stats-Rådet å Stockholms Slott den **21** *November* **1856.**

Närvarande:

Hans Excellens, Herr Justitie-Stats-Ministern *Günther*,
Hans Excellens, Herr Stats-Ministern för Utrikes ärendena, Friherre *Lagerheim*,
Stats-Råden: Herr *Fåhræus*,
Wallensteen,
Gripenstedt,
Grefve *Mörner*,
Grefve *Gyldenstolpe*,
Anjou,
Almqvist.

Departements-chefen, Stats-rådet Grefve Gyldenstolpe, uppläste till justering följande, i öfverensstämmelse med förut fattade beslut, uppsatta förslag till Kongl. Maj:ts nådiga Propositioner till Rikets Ständer, nemligen:

— — — — — — — — — — — — — — — —

2:o angående utbyte af indragna Militie-boställena № 1 Steglinge och № 8 Plöninge vid Skånska Hussar-regementet mot Höganäs Stenkolsverks egande andelar i Kronoskattehemmanen № 1 Vestra Klappe och № 1 Östra Klappe i Malmöhus län.

— — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — —

Enligt Stats-rådets underdåniga tillstyrkan täcktes Kongl. Maj:t i nåder gilla ofvanberörda förslag, sådana de finnas detta protokoll bilagda, samt förordna, att nådiga Propositioner, i enlighet dermed, skulle till Rikets Ständer afgå.

Ex Protocollo

A. Ekman.

№ 29.

Ank. till Exp.-Utsk. d. 22 Dec. 1856, kl. 11 f. m.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, angående pension från allmänna indragnings-staten för Majoren M. L. Lessing; Gifven Stockholms Slott den 21 November 1856.

Hos Kongl. Maj:t har Majoren i arméen, Kapitenen vid Hallands Infanteri-bataljon och Riddaren af Kongl. Svärds-orden Mauritz Ludvig Lessing, som, enligt hvad företedda handlingar utvisa, är född den 2 Augusti 1789 och, efter att hafva tjenat i Franska arméen, den 25 Februari 1814 inträdt i Svensk tjenst såsom Kapiten vid Regementet Royal Suédois, derifrån han blifvit transporterad först till Konungens eget värfvade regemente och derefter till sin nu innehafvande beställning på stat vid Hallands Infanteri-bataljon, i underdånighet anhållit, att då han nu, på sätt ett jemväl bifogadt läkare-betyg ådagalade, af ålder och sjuklighet är urståndsatt att sin tjenst förrätta, men icke vid afskedstagandet kan påräkna någon pension från Arméens Pensions-kassa, honom måtte genom Kongl. Maj:ts nådiga mellankomst beredas tillfälle att kunna från tjensten afgå med åtnjutande af nu innehafvande lön, 600 R:dr Banko, såsom pension.

Vid föredragningen af denna underdåninga ansökning har blifvit upplyst, att följande officerare vid f. d. Regementet Royal Suédois, nemligen Förste Majoren, Öfverste-löjtnanten de Mottoni, Majoren Friherre Koskull och Kapitenen Stjernstam hade, de begge förstnämnde vid 1828—1830 årens riksdag och den sednare, eller Stjernstam, vid riksdagen åren 1834 och 1835 fått sig af Rikets Ständer förunnad rättigheten att å allmänna indragnings-staten åtnjuta de löneförmåner, som de förut vid berörda regemente uppburit.

I betraktande häraf och då, på sätt af handlingarne inhemtas och i öfrigt är vordet upplyst, Majoren Lessing, som är af Fransk härkomst, blifvit vid sitt inträde i Svenska krigstjensten år 1814 anställd såsom Kapiten vid Regementet Royal Suédois, samt han, för bristande tillgång, ej kunnat inbetala de för vinnande af delaktighet i Arméens Pensions-kassa stadgade retroaktiv-afgifter och således icke är berättigad att vid afskedstagandet erhålla pension från samma kassa, fastän han, i 33 års tid, måst, enligt författningarne, årliga afgifter till kassan erlägga, har Kongl. Maj:t, vid dessa förhållanden och med fästadt afseende på ej

mindre Majoren Lessings långa och hedrande tjenstebana samt hans höga ålder, obemedlade ställning och styrkta sjuklighet, än ock den omständigheten, att Lessing, såsom främling i Sverige, icke eger anförvandter härstädes, af hvilka han kan påräkna något understöd, i nåder velat föreslå Rikets Ständer att medgifva, det må Majoren Lessing, efter erhållet nådigt afsked från sin innehafvande Kapitens-beställning vid Hallands Infanteri-bataljon, få tilläggas rättigheten att under sin återstående lifstid, från allmänna indragnings-staten, såsom pension uppbära ett belopp af Sexhundra Riksdaler Banko årligen, motsvarande den lön, han vid berörda Kapitens-beställning nu åtnjuter.

Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen. Datum ut supra.

OSCAR.

A. F. N. Gyldenstolpe.

Utdrag af Protokollet öfver Landtförsvars-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen uti Stats-Rådet å Stockholms Slott den 21 *November* 1856.

Närvarande:

Hans Excellens Herr Justitie-Stats-Ministern *Günther*,
Hans Excellens Herr Stats-Ministern för Utrikes ärendena, Friherre *Lagerheim*,
Stats-Råden: Herr *Fåhræus*,
Wallensteen,
Gripenstedt,
Grefve *Mörner*,
Grefve *Gyldenstolpe*,
Anjou,
Almqvist.

Departements-chefen, Statsrådet Grefve Gyldenstolpe, uppläste till justering

följande, i öfverensstämmelse med förut fattade beslut, uppsatta förslag till Kongl. Maj:ts nådiga Propositioner till Rikets Ständer, nemligen:

— — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

3:o Angående pension från allmänna indragnings-staten för Majoren M. L. Lessing;

— — — — — — — — — — — — — — — —

Enligt Statsrådets underdåniga tillstyrkan täcktes Kongl. Maj:t i nåder gilla ofvanberörda förslag, sådana de finnas detta Protokoll bilagda, samt förordna, att nådiga Propositioner, i enlighet dermed, skulle till Rikets Ständer afgå.

Ex Protocollo,

A. Ekman.

№ 30.

Ank. till Exp.-Utsk. d. 22 Dec. 1856, kl. 11 f. m.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, angående pension åt förre Regements-Kommissarien S. Grundal från Allmänna Indragnings-staten; Gifven Stockholms Slott den 21 *November* 1856.

Uti en till Kongl. Maj:t ställd och af Dess och Rikets Krigs-Kollegium uti skrifvelse den 13 Juli 1855 öfverlemnad skrift har Regements-Kommissarien vid Jemtlands f. d. Fält-Jägare-regemente, Fält-Kamereraren Salomon Grundal i underdånighet sökt att, efter erhållet afsked, varda för sin återstående lifstid hugnad med årlig pension, till stöd för hvilken anhållan sökanden i underdånighet anfört, att han, som är född år 1793 och inträdt i allmän tjenst år 1819, numera, enligt ansökningen bifogade prest- och läkare-betyg, med hustru och 2 minderåriga barn befinner sig i behöfvande omständigheter samt genom ålder och sjuklighet är alldeles oförmögen att sin tjenst förrätta eller att med arbete till sitt lifsuppehälle bidraga; och hafva Cheferne för Jemtlands Fält- och Hästjägare-

Korpser hvar för sig uti särskilda underdåniga memorial tillstyrkt Nådigt bifall till Grundals förberörda underdåniga ansökning.

För egen del har Krigs-Kollegium, med anmälan att Kollegium, uppå Grundals ansökning, under den 10 Juli 1855 entledigat honom från hans då innehafvande Regements-Kommissarie-befattning, i underdånighet anfört, att då nämnda befattning icke varit förenad med lön på stat utan endast med arfvode, Kollegium väl ansåge Grundal sakna rättighet att vid sådant arfvode efter afskedet bibehållas; men då efter det Kongl. Maj:t genom Nådigt Bref den 27 Mars 1830 förklarat, att de dåvarande Mötespassevolans-Kommissariaterna borde upphöra, den förmån beviljades samtlige vid Kommissariaten anställde Intendenter, Kamererare, Kanslister och Kammarskrifvare att blifva med innehafvande löner och inqvarterings-penningar förflyttade å Indragnings-stat, hvaremot Kommissarierne och bland desse Grundal placerades till fortfarande tjenstgöring vid Regementena utan rätt till lön eller pension vid afskedstagandet, kunde Kommissarierne i jemförelse med Passevolans-Kommissariatens öfrige tjenstemän anses särdeles vanlottade; hvarföre, i betraktande häraf och i anseende till öfriga för Grundal förekommande bevekande omständigheter, Kollegium i underdånighet hemställde, att Grundal, som varit i åtnjutande af vanligt Regements-Kommissarie-arfvode, 266 R:dr 32 sk. Banko om året från Indelta Arméens nya Mötes-fond, måtte med samma belopp för sin återstående lifstid uppföras å Förenade Mötespassevolans-fondens Indragnings-stat för f. d. Passevolans-Kommissariatens tjenstemän.

Vid underdånig föredragning häraf och ehuru Kongl. Maj:t funnit den af Krigs-Kollegium sålunda till förmån för f. d. Regements-Kommissarien Grundal gjorda underdåniga hemställan icke kunna emot föreskrifterna uti Kongl. Brefven af den 27 Mars 1830 och den 27 Augusti 1831, angående de vid Passevolans-Kommissariaten anställde tjenstemäns aflönings-vilkor, i Nåder bifallas, har Kongl. Maj:t likväl, i betraktande af de för bemälde Grundal förekommande bevekande omständigheter och då Rikets Ständer vid sednast förflutna Riksdag, uppå Kongl. Maj:ts derom aflåtna Nådiga Proposition, medgifvit f. d. Regements-Kommissarien vid Skånska Hussar- och Dragon-regementena J. L. Åberg, hvilken, lika med Grundal, förut varit anställd vid f. d. Passevolans-Kommissariaten och icke heller egt någon grundad rätt till pensions erhållande, att från Rikets Allmänna Indragnings-stat åtnjuta ett emot den innehafda Regements-Kommissarie-aflöningen svarande belopp, nu i Nåder velat föreslå Rikets Ständer att medgifva, det f. d. Regements-Kommissarien Grundal må få tilläggas rättigheten att, med beräkning från månaden näst efter den, uti hvilken han från Regements-Kommissarie-befattningen efter begäran entledigades, under sin återstående lifstid från Allmänna Indragnings-staten såsom pension uppbära ett belopp af 266 R:dr 32 sk. B:ko årligen, motsvarande det med nämnda befattning förenade arfvode.

De detta ärende rörande handlingar skola tillställas det Rikets Ständers Utskott, åt hvilket handläggningen deraf varder uppdragen; och Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. Nåd och Ynnest städse välbevågen. Datum ut supra.

OSCAR.

A. F. N. Gyldenstolpe.

Utdrag af Protokollet öfver Landförsvars-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen uti Stats-Rådet å Stockholms Slott den 21 *November* 1856.

Närvarande:

Hans Excellens Herr Justitie-Stats-Ministern *Günther*,
Hans Excellens Herr Stats-Ministern för Utrikes ärendena, Friherre *Lagerheim*,
Stats-Råden: Herr *Fåhrœus*,
Wallensteen,
Gripenstedt,
Grefve *Mörner*,
Grefve *Gyldenstolpe*,
Anjou,
Almqvist.

Departements-Chefen, Statsrådet Grefve Gyldenstolpe, uppläste till justering följande, i öfverensstämmelse med förut fattade beslut, uppsatta förslag till Kongl. Maj:ts Nådiga Propositioner till Rikets Ständer, nemligen:

— — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

4:o angående pension åt förre Regements-Kommissarien S. Grundal från Allmänna Indragnings-staten.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Enligt Stats-Rådets underdåniga tillstyrkan täcktes Kongl. Maj:t i Nåder gilla ofvanberörda förslag, sådana de finnas detta Protokoll bilagda, samt förordna att Nådiga Propositioner, i enlighet dermed, skulle till Rikets Ständer afgå.

Ex Protocollo,

A. Ekman.

№ 31.

Ank. till Exp.-Utsk. d. 22 Dec. 1856, kl. 2 e. m.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, angående lösen för den åt Korporalerne vid indelta Arméen och Soldaterne vid Södermanlands Regemente anslagna Aflönings-spanmål; Gifven Stockholms Slott den 21 November 1856.

Sedan Chefen för Södermanlands regemente, uti ett genom General-Befälhafvaren i 2:dra Militär-distriktet ingifvet underdånigt memorial, dels underställt Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning, huruvida, i likhet med hvad om Embets- och Tjenstemän i Kongl. Cirkulär-Brefvet den 11 Maj 1855 föreskrifvits, Korporalerne och Soldaterne vid nämnda regemente borde höras, om de ville underkasta sig den genom Kongl. Kungörelsen af samma dag beslutade förändring i sättet för utgörande af dem anslagen Kronotionde-spanmål, dels ock hemställt, att för de Korporaler och Soldater vid regementet, som ett eller annat år kunde önska att få in natura emottaga sin aflönings-spanmål, utgörande för Korporalerne 5 tunnor och för Soldaterne 1 tunna hvardera årligen, sådan måtte på Kronans bekostnad för året uppköpas och dem tillhandahållas, har Kongl. Maj:t, vid underdånig föredragning häraf, i öfverensstämmelse med den af Regements-chefen yttrade åsigt, funnit de så kallade knekte-tunnorna vid Södermanlands regemente, såsom ursprungligen gifna till rotarnes lindring uti den dem pålagda roteringstunga, vara att hänföra till sådan, såsom ersättning för vissa hemman och lägenheter åtföljande besvär, lemnad tiondespanmål, hvilken, enligt 1 § uti ofvannämnda Nådiga Kungörelse, genast är under-

kastad

kastad den beslutade förändringen och får med penningar lösas; hvadan Kongl. Maj:t, vid sådant förhållande och enär, i afseende på de vid regementet jemväl utgående så kallade Korporals-tunnorna, förekomme, att desamma, jemlikt Kongl. Cirkulär-Brefvet den 2 Februari 1833, skola vid de regementen, der Kronotionde-spanmål ej är att tillgå, anvisas af den spanmål, som från utarrenderade boställen afgifves, samt att vid några regementen, der sådan tillgång ej finnes, Korporalerne få åtnöjas med lösen för spanmålen i kontant, ansett Korporalernes eller Soldaternes hörande i anledning af Kongl. Cirkulär-Brefvet den 11 Maj 1855 icke vara erforderligt eller böra ega rum; men, beträffande deremot Regements-chefens i sammanhang härmed gjorda underdåniga hemställan om uppköp af spanmål för Kronans räkning, för att i uppgifvet fall vederbörande Korporaler och Soldater tillhandahållas, anbefallt Krigs- och Kammar-Kollegierna att i denna särskilda fråga med underdånigt utlåtande till Kongl. Maj:t inkomma.

Uti det betänkande, som hemälde Kollegier, till fullgörande af denna Nådiga befallning, i underdånighet afgifvit, hafva Kollegierne anfört: att det syntes vara föga lämpligt att numera, sedan vederbörande skattskyldige blifvit befriade från uppsägning, leverering och forsling af den Kronotionde-spanmål, som hittills blifvit Korporalerne och Soldaterne vid Södermanlands regemente in natura tilldelad, i stället lemna dessa ett nytt slags uppsägningsrätt hos Kronan, hvarigenom det skulle komma att bero af hvarje särskild Korporal och Soldat, som något år önskade erhålla spanmål, att få sådan genom Kronans försorg anskaffad och sig tillställd; att beloppet för hela regementet visserligen vore bestämdt, nemligen, enligt Kongl. Resolutionen den 23 Januari 1683, en tunna spanmål för hvarje Soldat af regementets nummerstyrka, 1,200 man, och, enligt Kongl. Cirkulär-Brefvet den 2 Februari 1833, fem tunnor för hvarje af regementets 48 Korporaler, hvarifrån likväl, enligt särskilda förordnanden, afgå 2:ne strukna öfvermåls-kappar för hvarje tunna, men att, utom det att, genom tillfälliga vakanser, någon inskränkning i detta belopp, som på förhand ej kunde beräknas, måste uppkomma, det spanmålsbelopp alltid blefve obestämdt, som Statsverket nödgades hålla i beredskap, emedan man ej kunde veta huru många och hvilka Korporaler och Soldater hvarje år komme att begagna sig af rättigheten att utfordra spanmål in natura; att den likhet i aflöning, som borde ega rum emellan det tjenande manskapet, härigenom blefve rubbad, i det den ena erhölle spanmål och den andre lösen derför i penningar; samt att man för Statsverkets räkning skulle nödgas på flere spridda ställen upphandla och låta forsla små qvantiteter spanmål, dervid besväret och kostnaden, i jemförelse med sädens värde, icke blefve obetydliga, helst, hvad Korporalerne beträffade, åtgärden icke utan obillighet kunde inskränkas till Södermanlands regemente, utan borde utsträckas till hela indelta Arméen, hvarest Korporalerne af samma vapen alla, i detta afseende, åtnjuta enahanda vilkor.

Jemte det Kollegierna alltså, på dessa skäl, ansett sig böra afstyrka Nådigt bifall till Regements-chefens ifrågavarande underdåniga hemställan, hafva deremot Kollegierna fästat Kongl. Maj:ts höga uppmärksamhet derpå, att om Soldaterne vid Södermanlands regemente och Korporalerne vid indelta Arméen skulle för sitt spanmålsanslag, i likhet med andra räntetagare, uppbära ersättning i penningar efter medel-markegångspriset för tio år, komme sannolikt denna ersättning sällan eller aldrig att stå i motsvarande förhållande till spanmålsprisen för året. Exempelvis för Nyköpings län år 1855 utgjorde markegångspriset å en tunna råg 14 R:dr, å en tunna korn 11 R:dr 16 sk., och följaktligen å en tunna Kronotionde-spanmål, hälften råg och hälften korn, 12 R:dr 32 sk. B:ko, under det medel-markegångspriset för de sista tio åren, 1846 till och med 1855, blott uppginge till 8 R:dr 41 sk. 7 r:st. för en tunna råg, 7 R:dr 15 sk. 2 r:st. för en tunna korn, och således 8 R.dr 4 sk. 4½ r:st för en tunna Kronotionde; hvadan alltså en Soldat, som erhölle blott sistnämnde summa i lösen för sin spanmål, skulle, under förutsättning att årets markegångspris, såsom det borde, uttryckte det gångbara värdet, derför icke kunna köpa ens ⅔ tunna spanmål af samma slag som Kronotionden. Då det likväl för Korporaler och Soldater vore af yttersta vigt, att den lösen, de erhålla för sin spanmål, ungefärligen motsvarar sädens värde, så att de kunde i utbyte deremot förskaffa sig antingen spanmål till samma belopp, som de hittills undfått in natura, eller ock andra förnödenheter, hvilka vanligen rättade sitt värde efter spanmålens, hafva Kollegierne derföre i underdånighet hemställt, huruvida icke Kongl. Maj:t skulle i Nåder anse skäligt, att Soldaterne vid Södermanlands regemente och Korporalerne vid hela indelta Arméen berättigades att af Statsverket utbekomma ersättning för deras hittills in natura erhållna spanmålsanslag efter hvarje års markegångspris, och detta med tillägg af forsellön, emedan, fastän de saknat uppsägningsrätt, spanmålen dock blifvit till dem aflemnad och således för deras räkning forslats; förmälande Kollegierna i underdånighet, att ett förskott af Statsmedel nu och vissa år torde härtill erfordras, men att Statsverket framdeles under andra år erhölle ersättning härför, emedan under loppet af tio år summan af hvarje års markegångspris sammanfölle med summan af medel-markegångsprisen för samma tio år, och hvad Statsverket, då årsmarkegången vore högre än medelpriset, komme att förskjuta, skulle ett annat år, då ett motsatt förhållande inträffade, komma att detsamma besparas.

Härefter har Stats-kontoret, jemväl i ämnet hördt, med underdånigt utlåtande inkommit och dervid hufvudsakligen anfört, att Stats-kontoret, nogsamt inseende de olägenheter och kostnader, som för Statsverket skulle uppkomma af medgifvandet till Regements-chefens förslag rörande uppköp och forsling af spanmål för Korporaler och Soldater, som önska att fortfarande utfå denna sin aflöning in natura, icke kunde annat än, lika med Krigs- och Kammar-kollegierna, i underdånighet afstyrka Nådigt bifall dertill; men att, för att likväl, vid tillämpning af Kongl.

Kungörelsen den 11 Maj 1855, angående sättet för grundräntors och kronotiondes utgörande från och med samma år, jemväl på den spanmål, som är Korporaler och Soldater vid indelta Arméen anvisad, förekomma, det icke någon, om än tillfällig, förminskning i desses årsaflöning må uppstå, den af Kollegierna i underdånighet föreslagna förskottsåtgärd, för manskapets jemna uppehälle, icke torde kunna undvikas. Och har Stats-kontoret för öfrigt, med öfverlemnande af ett sammandrag af alla Länens för år 1855 satta olika markegångspris å en tunna kronotionde, hälften råg och hälften korn, samt af Länens medel-markegångspris för åren 1846 med 1855, utvisande att skillnaden sistnämnda år emellan orternas markegångspris och berörde års medelmarkegång utgjorde, på det hela, per medium, 3 R:dr 9 sk. 8$^{4}/_{15}$ r:st. för tunnan sådan kronotionde, i underdånighet upplyst, att för Södermanlands regementes 1,200 Soldater, med en tunna spanmål hvardera, samt dess 48 Korporaler, med fem tunnor hvardera, tunnetalet utgjorde 1,440, som, efter afdrag af 80 tunnor för 2:ne strukna öfvermålskappar på tunnan, lemnade en återstod af 1,360 tunnor, för hvilka prisskillnaden, efter nyssnämnde medelvärde belöpte, med tillägg af forsellönen, till omkring 4,807 R:dr 10 sk. 8 r:st., äfvensom att för hela indelta Arméens Korporalstunnor, till antalet 5,533, med tillägg af de 1,200 Knekte-tunnorne vid Södermanlands regemente och efter afdrag af öfvermålskapparna, 374 tunnor, tillhopa utgörande 6,359 tunnor, prisskillnaden, efter enahanda medelvärde beräknad, med tillägg af forsellönen, uppginge till omkring 22,477 R:dr Banko, så att det ifrågaställda förskottet af Statsverket, äfven med något års högre markegångsskillnad, icke torde komma att öfverstiga 30,000 R:dr B:ko.

Vid öfvervägande af detta ärende har Kongl. Maj:t, med afseende å de anmärkningar, hvilka blifvit af Kollegierna gjorda emot Regements-chefens förslag, i hvad detsamma rörer frågan om uppköp och forsling af spanmål för Kronans räkning till de Korporaler och Soldater, som ett eller annat år kunna önska att denna sin aflöning in natura utfå, ansett detta förslag böra förfalla.

Beträffande åter Kollegiernes framställning derom, att Soldaterne vid Södermanlands regemente och Korporalerne vid indelta Arméen skulle berättigas att för sitt hittills in natura åtnjutna spanmålsanslag utbekomma ersättning efter årligt markegångspris, och att Statsverket skulle förskjuta skillnaden de år, under hvilka medel-markegångspriset understege det för året gällande, men deremot erhålla öfverskottet, då årliga markegången vore högre än medelmarkegången; så har Kongl. Maj:t väl icke ansett Sig kunna lemna bifall till denna Kollegiernas framställning, enär en sådan åt nämnde Korporaler och Soldater för all framtid lemnad rättighet skulle medföra ett väsendtligt undantag från de i Kongl. Kungörelsen den 11 Maj 1855 gifna allmänna föreskrifter, angående sättet för grundräntors och kronotiondes utgörande; men då Kongl. Maj:t funnit det vara af högsta billighet påkalladt, att, hvad angår Korporalerne, dessa löntagare i sin underordnade ställning måtte få tillgodonjuta samma rätt, som blifvit embets- och tjenstemän bevarad, eller att, då

de varit antagna före utfärdandet af Kongl. Cirkuläret den 12 April 1853 och om de sjelfve sådant önska, få för sin tjenstetid uppbära lönespanmålen efter det årliga markegångspriset, med tillägg af vanlig forsellön, och detta så mycket heldre, som genom den betydliga skillnaden emellan sednaste årens markegångspris och det för samma tid på tioårig markegång grundade medelpris i annat fall onekligen komme att, åtminstone för tillfället, tillskyndas de ifrågavarande personerna en förlust, hvilken blefve för dem måhända i ännu högre grad än för andra löntagare tryckande, har Kongl. Maj:t, med afseende jemväl å hvad Kollegierna anfört, pröfvat skäligt i Nåder förklara, att Korporalerne vid hela indelta Arméen, så vidt de före den 12 April 1853 blifvit antagne eller utnämnde, skola, derest de icke skulle vilja genast underkasta sig att nu och framdeles uppbära sin lönespanmål efter årligt medel-markegångspris, vara berättigade att för dem tilldelad löningsspanmål, som icke vidare in natura uppbäres, af Statsverket utbekomma ersättning efter årsmarkegångspriset i den ort, hvarifrån spanmålen hittills utgått, med tillägg af forsellön derå.

För verkställigheten häraf har Kongl. Maj:t, jemte befallning till Stats-kontoret att, uppå vederbörlig reqvisition, förskjuta de dertill nödiga medlen, för öfrigt i Nåder förordnat:

1:o. att dessa Korporalers spanmåls-ersättning skall beräknas efter markegångspriset i den ort, hvarifrån spanmålen hittills in natura utgått, utan afseende på medelprisen;

2:o. att, sedan till regementena ingått lösen efter medelmarkegången för denna spanmål, vederbörande Regementsskrifvare skola ingifva uträkning på skillnaden deremellan och ortens markegångspris till Chefs-embetena, som, då detta sednare öfverstiger den uppburna spanmålslösen, böra reqvirera skillnadsbeloppet hos Krigs-kollegium, hvarest vid årets slut liqvid uppgöres öfver förhållandet i detta afseende inom hela indelta Arméen, hvilken liqvid bör ligga till grund för Statskontorets anordning å ersättning till Krigs-kollegium; och

3:o. att deremot, om ortens årsmarkegångspris understiger den efter medelmarkegångspriset uppburna lösen, vederbörande Chefs-embeten skola till Krigskollegium låta inleverera skillnaden, hvarefter Kollegium godtgör Statsverket samma belopp uti dess liqvid med Stats-kontoret.

Beträffande härefter den vid Södermanlands regemente till knekten utgående en tunna Kronotionde-spanmål; så förekommer väl dervid, att berörda spanmålstunna, enligt 1686 års Knekte-kontrakt, är beviljad roten till understöd för knektens underhåll; men då karlen hittills omedelbarligen och utan rotens mellankomst fått densamma in natura uppbära, samt manskapet vid Södermanlands regemente vid sådant förhållande och enligt hvad här ofvan blifvit utredt, skulle för år 1855 få vidkännas en för hvar och en af dem betydlig minskning i sin aflöning, i händelse de måste emottaga lösen för spanmålen efter medel-markegångspris, enär rotehållarne

icke torde, på grund af nu med manskapet gällande öfverenskommelser, anse sig förbundne eller kunna förpligtas att lemna dem ersättning för hvad genom det nya sättet för spanmålsprisets beräkning skulle förloras, har Kongl. Maj:t, till förekommande af den betydliga förlust, som för manskapet skulle uppkomma derigenom, att års-markegångspriset i Nyköpings län är 4 R:dr 27 sk. 7 r:st. högre än medelpriset, jemväl i Nåder anbefallt Stats-kontoret att äfvenledes förskjuta hvad som för år 1855 kan erfordras till betäckande af den sålunda belöpande skillnaden i värdet för en tunna spanmål efter ortens års-markegångspris och de tio årens medel-markegång, spanmålstunnan beräknad till det kappe-antal, som hittills för manskapet utgått; af hvilken förmån samtliga manskapet vid Södermanlands regemente borde komma i åtnjutande, samt vid anordningen och utbetalningen af prisskillnaden i öfrigt förfaras på sätt uti 2:dra punkten här ofvanföre angående Korporalernas ersättning finnes bestämdt.

Med tillkännagifvande af hvad sålunda i detta ärende förekommit samt af de af Kongl. Maj:t vidtagne åtgärderna, vill Kongl. Maj:t nu till Rikets Ständer öfverlemna att förordna om afskrifning eller ersättning för den utgift, som härigenom i och för ifrågavarande så väl Korporaler som Soldater kan uppstå för Statsverket under år 1855; hvarjemte Kongl. Maj:t föreslår Rikets Ständer, att, till betäckande af den under år 1856 och påföljande år möjligen uppkommande prisskillnad för Korporalernas spanmål, antingen på stat uppföra ett derför afpassadt förslags-anslag, eller ock medgifva, att för de år, då sådan utgift för Staten kan ifrågakomma, densamma får bestridas utaf öfverskotten på Statsverkets inkomster.

De till målet hörande handlingar skola vederbörligt Utskott tillbandahållas, och Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. Nåd och Ynnest städse välbevågen. Datum ut supra.

OSCAR.

A. F. N. Gyldenstolpe.

Utdrag af Protokollet öfver Landtförsvars-ärenden, hållet inför H. M. Konungen uti Stats-Rådet på Stockholms Slott den 7 Februari 1856.

Närvarande:

Hans Excellens Justitie-Stats-Ministern Herr Grefve *Sparre*,
Hans Excellens Stats-Ministern för Utrikes ärendena Herr Friherre *Stierneld*,
Statsråden: Herr Friherre *Palmstjerna*,
Fåhræus,
Wallensteen,
Gripenstedt,
Grefve *Mörner*,
Ulner,
Grefve *Gyldenstolpe*,
Anjou.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Chefen för Landtförsvars-departementet, Statsrådet Grefve Gyldenstolpe, föredrog vidare, efter samfälld beredning med Chefen för Finans-departementet, Statsrådet Herr Friherre Palmstjerna:

12:o.

Ang. sättet för utg. af Statsverkets spanm.-ansl. till Sold. vid Söderm:s regem. o. Korp. vid ind. armén (№ 886 år 1855 o. № 51 år 1856).

Krigs- och Kammar-kollegiernas den 14 November förlidet år afgifna underdåniga utlåtande öfver en af Chefen för Södermanlands regemente gjord och af General-befälhafvaren uti Andra Militär-distriktet anmäld underdånig hemställan, bland annat, derom, att för de Regements-korporaler och Soldater, hvilka ett eller annat år önska att få emottaga sin aflönings-spanmål in natura, utgörande för hvarje Korporal 5 tunnor och för hvarje Soldat 1 tunna, sådan spanmål måtte på kronans bekostnad för året uppköpas och dem tillhandahållas.

I afseende på denna hemställan hafva Kollegierne i underdånighet förklarat sig finna föga lämpligt att numera, sedan genom Kongl. Maj:ts nådiga förklarande vederbörande skattskyldige blifvit befriade från uppsägning, leverering och forsling af den kronotionde-spanmål, som hittills blifvit Korporalerne och Soldaterne vid Södermanlands regemente in natura tilldelad, i stället lemna dessa ett nytt slags uppsägningsrätt hos kronan, hvarigenom det skulle komma att bero af hvarje särskild Korporal och Soldat, som något år önskade erhålla spanmål, att få sådan genom kronans försorg anskaffad och sig tillställd.

Beträffande verkställigheten af den ifrågasatta åtgärden, hafva Kollegierne un-

derdånigst anfört, att beloppet för hela regementet visserligen vore bestämdt, nemligen genom Kongl. Resolutionen den 23 Januari 1683 till en tunna spanmål för hvarje Soldat af regementets nummerstyrka, 1,200 man, samt genom Kongl. Cirkulär-brefvet den 2 Februari 1833 till fem tunnor för hvarje af regementets 48 Korporaler, hvarifrån likväl, enligt särskilda förordnanden, afginge 2:ne strukna öfvermålskappar, men att, oberäknadt den hvarje år olika inskränkning i detta belopp, som måste uppkomma genom tillfälliga vakanser, det spanmålsbelopp, som Statsverket nödgades hålla i beredskap, alltid skulle blifva obestämdt, enär man ej kunde på förhand veta, huru många Korporaler och Soldater hvarje år skulle komma att begagna sig af rättigheten att utfordra spanmål in natura; hvarförutom den likhet i aflöning, som borde ega rum emellan det tjenande manskapet, såmedelst blefve rubbad, i det att den ene erhölle spanmål och den andre lösen derför i penningar; hvartill slutligen komme, att man för Statsverkets räkning skulle nödgas på flera spridda ställen upphandla och låta forsla små qvantiteter spanmål, hvarvid besväret och kostnaden säkerligen, i jemförelse med sädens värde, icke blefve obetydliga, helst, hvad Korporalerne beträffade, åtgärden icke utan obillighet kunde inskränkas till blott Södermanlands regemente, utan borde utsträckas till hela indelta arméen, hvarest samtlige Korporalerne af samma vapen i detta hänseende åtnjuta enahanda vilkor. På dessa skäl hafva Kollegierne ansett sig böra i underdånighet afstyrka nådigt bifall till Regements-chefens förevarande underdåniga hemställan.

Deremot hafva Kollegierne ansett sig böra fästa Kongl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet derpå, att, om Soldaterne vid Södermanlands regemente och Korporalerne vid indelta arméen skulle för sitt ifrågavarande spanmåls-anslag, i likhet med andra räntetagare, uppbära ersättning i penningar efter medel-markegångspriset för tio år, denna ersättning sannolikt sällan eller aldrig komme att stå i motsvarigt förhållande till spanmålsprisen för året; varande af Kollegierne härvid exempelvis anfördt, hurusom, under sistförflutne år 1855, för Nyköpings län markegångspriset utgjorde å en tunna råg 14 R:dr, å en tunna korn 11 R:dr 16 sk. samt följaktligen å en tunna kronotionde, hälften råg och hälften korn, 12 R:dr 32 sk. B:ko, under det medel-markegångspriset för de sista 10 åren, 1846 till och med 1855, endast uppginge till 8 R:dr 41 sk. 7 r:st. för en tunna råg, 7 R:dr 15 sk. 2 r:st. för en tunna korn och således till 8 R:dr 4 sk. 4½ r:st. B:ko, såsom medelmarkegångspris, för en tunna kronotionde-spanmål; hvadan en Soldat, som erhölle blott sistnämnde summa i lösen för sin spanmål, icke skulle, under förutsättning att årets markegångspris, såsom det borde, uttryckte det gångbara värdet, kunna derför köpa ens en half tunna spanmål af samma slag som kronotionden.

Då det likväl för Soldater med endast 1 tunnas anslag, samt för Korporaler vid indelta Kavalleriet med 3 och vid indelta Infanteriet med 5 tunnor spanmål af Statsverket, vore af yttersta vigt, vida mera än för andra räntetagare, att den lösen, de derför erhölle, ungefärligen motsvarade sädens värde, så att de i utbyte

deremot kunde förskaffa sig antingen spanmål till samma belopp, som de hittills undfått in natura, eller ock andra förnödenheter, hvilka gemenligen rätta sitt värde efter spanmålens, hafva Kollegierna ansett sig böra i underdånighet hemställa, huruvida icke Kongl. Maj:t skulle i nåder finna skäligt, att Soldaterne vid Södermanlands regemente och Korporalerna vid hela indelta arméen berättigades att af Statsverket utbekomma ersättning för deras hittills in natura erhållna spanmåls-anslag efter hvarje års markegångspris, och detta med tillägg af forsellön, emedan, fastän de saknat uppsägningsrätt, spanmålen dock blifvit till dem aflemnad och således för deras räkning forslats.

Då emedlertid ett förskott af statsmedel härtill nu och vissa år torde erfordras, hvarför Statsverket likväl under andra år erhölle ersättning, alldenstund, under loppet af tio år, summan af hvarje års markegångspris sammanfaller med summan af medel-markegångsprisen för samma tio år, hvadan det förskott, som Statsverket försträckt något år, då årsmarkegången varit högre än medelpriset, alltid återgäldades när ett motsatt förhållande inträffade, men Kollegierne icke vore i tillfälle att i underdånighet meddela upplysning eller förslag i afseende på beredande af någon tillgång af statsmedel för nu ifrågavarande förskott, hvaraf behofvet kunde antagas under några år framgent komma att fortfara, så länge de äldre årens lägre markegångspris komme att inverka på medelprisens bestämmande, hafva Kollegierne ifrågasatt underdånigt utlåtandes afgifvande i ämnet af Stats-kontoret.

Uti häröfver den 27 December sistlidet år afgifvet underdånigt utlåtande har Stats-kontoret, i betraktande af de olägenheter och kostnader, som för Statsverket skulle uppkomma af medgifvandet till Regements-chefens ofvanberörda underdåniga förslag, rörande uppköp och forsling af spanmål för Korporaler och Soldater, hvilka önska att fortfarande utfå denna sin aflöning in natura, ansett sig icke kunna annat än, lika med Krigs- och Kammar-kollegierne, i underdånighet afstyrka nådigt bifall dertill, hvaremot Stats-kontoret trott den af Kollegierne föreslagna förskotts-åtgärd, för manskapets jemna uppehälle, icke kunna undvikas, så vida man, vid tillämpning af Kongl. Kungörelsen den 11 Maj 1855, angående sättet för grundräntors och kronotiondes utgörande, jemväl på den spanmål, som blifvit Korporaler och Soldater vid indelta arméen anvisad, skall söka förekomma, det icke någon, om ock tillfällig, förminskning i desses årsaflöning må uppstå.

Utaf ett Stats-kontorets underdåniga utlåtande bifogadt sammandrag af alla länens för år 1855 satta olika markegångspris å en tunna kronotionde, hälften råg och hälften korn, samt af länens medel-markegångspris för åren 1846 med 1855, inhemtas, att skillnaden förlidet år emellan orternas markegångspris och nämnda års medel-markegång utgjorde på det hela i medeltal 3 R:dr 9 sk. $8\frac{4}{15}$ r:st. för tunnan kronotionde; hvarjemte Stats-kontoret upplyst, att för Södermanlands regementes 1,200 Soldater, med 1 tunna spanmål hvardera, samt dess 48 Korporaler med 5

tunnor

tunnor hvardera, utgjorde tunnetalet 1,440, som, efter afdrag af 80 tunnor för tvänne strukna öfvermålskappar på tunnan, lemnade en återstod af 1,360 tunnor, för hvilka prisskillnaden, efter nyss anförda medelvärde, med tillägg af forsellönen, utgjorde omkring 4,807 R:dr 10 sk. 8 r:st. Vidare har Stats-kontoret upplyst, att för hela indelta arméens korporals-tunnor,

vid Kavalleriet	333	tunnor
och vid Infanteriet	5,200	»
eller tillsammans	5,533	tunnor
med tillägg af knektetunnorna vid Södermanlands regemente	1,200	»
utgörande ett belopp af	6,733	tunnor,
men, efter afdrag af öfverloppskapparne . . .	374	»
utgörande en återstod af	6,359	tunnor,

prisskillnaden uppginge, efter enahanda medelvärde beräknad, med tillägg af forsellönen, till omkring 22,477 R:dr B:ko.

På grund häraf har Stats-kontoret antagit såsom sannolikt, att det ifrågaställda förskottet af Statsverket, äfven med något års högre markegångs-skillnad än som förlidet år egde rum, icke skall komma att öfverstiga ett belopp af 30,000 R:dr B:ko.

För den händelse, att Kongl. Maj:t skulle i nåder pröfva nödvändigt, att ett sådant förskott utgåfves, innan Rikets Ständer blifvit i tillfälle att i ämnet besluta, har Stats-kontoret ansett följande iakttaganden böra ega rum, nemligen:

att, i anseende till de löntagares ställning i samhället, hvilka af en sådan nåd skulle komma i åtnjutande, förmånen borde tilldelas både nuvarande och blifvande Korporaler vid indelta arméen;

att Korporalernes och Soldaternes spanmåls-ersättning alltid måtte beräknas efter det för den ort, hvarifrån natura-prestationen förut utgått, för hvarje år gällande markegångspris, utan afseende på medelprisets högre eller lägre belopp;

att, sedan till regementena ingått lösen, efter medel-markegången, för Korporalernes och Soldaternes spanmål, Regements-skrifvarne skola ingifva uträkning på skillnaden deremellan och ortens markegångspris till Chefs-embetet, hvilket må ega reqvirera beloppet hos Krigs-kollegium, hvarest, vid hvarje års slut, liqvid uppgöres öfver förhållandet i detta afseende inom hela indelta arméen, och hvilken liqvid bör ligga till grund för Stats-kontorets anordning å ersättningen till Krigs-kollegium;

att, för tillgodonjutande vid orternas högre årsmarkegångar af prisskillnaderne deremellan och de lägre medel-markegångsprisen, Regements-cheferne vid motsatt förhållande, eller då medelvärdena äro högre än orternes års-markegångspris, skola till Krigs-kollegium inleverera sådane, kronan tillkommande, värdeskillnader, att upptagas och redovisas uti Krigs-kollegii förenämnda liqvid med Stats-kontoret; samt slutligen

att Kongl. Maj:t täcktes vid nästkommande Riksdag i Nåder tillkännagifva Rikets Ständer ifrågavarande oförutsedda utgift till afskrifning eller ersättning, med Nådig framställning derjemte om angelägenheten deraf, att antingen på stat uppföres ett förslags-anslag på 4:de Hufvud-titeln till utgiftens vidare bestridande, eller ock medgifvande lemnas att, när dylik prisskillnad förekommer till ersättande, kostnaden derför får af öfverskotten på Statsverkets inkomster direkte anordnas.

Chefen för Landtförsvars-Departementet, Stats-rådet Grefve Gyldenstolpe, yttrade i underdånighet följande:

Med afseende å de välgrundade anmärkningar, hvilka blifvit af Kollegierna gjorda emot Regements-chefens förslag, i hvad detsamma rörde frågan om uppköp och forsling af spanmål för Kronans räkning till de Korporaler och Soldater, som ett eller annat år kunde önska att denna sin aflöning in natura utfå, ansåg Departements-Chefen detta förslag böra förfalla.

Beträffande åter Kollegiernas framställning derom, att Soldaterna vid Södermanlands regemente och Korporalerna vid indelta arméen skulle berättigas att för sitt hittills in natura åtnjutna spanmålsanslag utbekomma ersättning efter årligt markegångspris och att Statsverket skulle förskjuta skillnaden de år, under hvilka medelmarkegångspriset understege det för året gällande, men deremot erhålla öfverskottet, då årliga markegången vore lägre än medelmarkegången; så ansåge Departements-Chefen sig väl icke kunna tillstyrka bifall till denna Kollegiernas framställning, enär en sådan åt nämnde Korporaler och Soldater för all framtid lemnad rättighet skulle medföra ett undantag från de i Kongl. Kungörelsen den 11 Maj 1855 gifna allmänna föreskrifter, angående sättet för grundräntors och kronotiondes utgörande; men då, efter Departements-Chefens tanke, högst billigt vore att, hvad angick Korporalerne, desse icke mera än andra löntagare finge genom förändringen vidkännas förminskning i sin ringa årsaflöning, fann Departements-Chefen, jemväl i betraktande deraf, att för år 1855 skillnaden emellan orternas markegångspris och medelmarkegången för åren 1846—1855, enligt hvad af Kollegierna upplyst och anfördt blifvit, uppginge för alla länen till ett medelbelopp af 3 R:dr 9 sk. $8\frac{4}{15}$ r:st, men uti ett län ända till 4 R:dr 32 sk. 1 r:st för hvarje tunna sådan spanmål, så att en Korporal, som erhölle lösen för sin spanmål endast efter medelmarkegången, skulle, under förutsättning att årets markegångspris, såsom det borde, uttrycker det gångbara värdet, derför icke kunna under nuvarande förhållanden köpa ens $\frac{2}{3}$ tunna spanmål af samma slag, som kronotionden, ehuru för Korporaler vid indelta Kavalleriet med 3 tunnor samt vid indelta Infanteriet med 5 tunnor spanmål af statsverket, det vore af yttersta vigt, och vida mera än för andra löntagare, att den lösen, de derför erhöllo, ungefärligen motsvarade sädens

värde, hvarigenom de kunde i utbyte deremot förskaffa sig antingen spanmål till samma belopp, som de hittills utfått in natura, eller ock andra förnödenheter, hvilka vanligen rätta sitt värde efter spanmålen, — sig böra i underdånighet tillstyrka, att Korporalerne vid hela indelta arméen, så vidt de före den 12 April 1853 blifvit antagne eller utnämnde, må, derest de icke skulle vilja genast underkasta sig att nu och framdeles uppbära sin lönespanmål efter årligt medel-markegångspris, förklaras berättigade att för dem tilldelad lönings-spanmål, som icke vidare in natura uppbäres, af statsverket utbekomma ersättning efter årsmarkegångspriset i den ort, hvarifrån spanmålen hittills utgått, med tillägg af forsellön derå.

I den händelse Kongl. Maj:t härtill lemnade Nådigt bifall, hemställde Departements-Chefen i underdånighet, att, för verkställigheten häraf, Kongl. Maj:t, jemte befallning till Stats-kontoret, att, uppå vederbörlig reqvisition, förskjuta de dertill nödiga medlen, för öfrigt måtte i Nåder förordna:

1:o. att dessa Korporalers spanmåls-ersättning må beräknas efter markegångspriset i den ort, hvarifrån spanmålen hittills in natura utgått, utan afseende på medelprisen;

2:o. att, sedan till regementena ingått lösen efter medelmarkegången för denna spanmål, vederbörande Regements-skrifvare skola ingifva uträkning på skillnaden deremellan och ortens markegångspris till Chefs-embetena, som, då detta sednare öfverstiger den uppburna spanmålslösen, böra reqvirera skillnadsbeloppet hos Krigs-Kollegium, hvarest vid årets slut liqvid uppgöres öfver förhållandet i detta afseende inom hela indelta arméen, hvilken liqvid bör ligga till grund för Statskontorets anordning å ersättningen till Krigs-Kollegium; och

3:o. att deremot, om ortens års-markegångspris understiger den efter medelmarkegångspriset uppburna lösen, vederbörande Chefs-embeten skola till Krigs-Kollegium låta inleverera skillnaden, hvarefter Kollegium godtgör statsverket samma belopp uti dess liqvid med Stats-kontoret.

Beträffande härefter den vid Södermanlands regemente till knekten utgående en tunna kronotionde-spanmål, så förekommer väl dervid, att berörda spanmålstunna, enligt 1686 års Knekte-kontrakt, vore beviljad roten till understöd för knektens underhåll, men då karlen hittills omedelbarligen och utan rotens mellankomst fått densamma in natura uppbära, samt manskapet vid Södermanlands regemente vid sådant förhållande och enligt hvad här ofvan blifvit utredt, skulle för år 1855 få vidkännas en för hvar och en af dem betydlig minskning i sin aflöning, i händelse det måste emottaga lösen för spanmålen efter medel-markegångspris, enär rotehållarne icke torde, på grund af nu med manskapet gällande öfverenskommelser, anse sig förbundne eller kunna förpligtas att lemna detsamma ersättning för hvad genom det nya sättet för spanmålsprisets beräkning skulle förloras, ansåg Departements-Chefen sig böra i underdånighet tillstyrka, att Kongl. Maj:t, till förekommande af den betydliga förlust, som för manskapet skulle uppkomma derigenom, att års-

markegångspriset i Nyköpings län är 4 R:dr 27 sk. 7 r:st högre än medelpriset, täcktes i Nåder anbefalla Stats-kontoret att äfvenledes förskjuta hvad som för år 1855 kan erfordras till betäckande af den sålunda belöpande skillnaden i värdet för 1 tunna spanmål efter ortens årsmarkegångspris och de 10 årens medelmarkegång, spanmålstunnan beräknad till det kappe-antal, som hittills för manskapet utgått; af hvilken förmån samtliga manskapet vid Södermanlands regemente borde komma i åtnjutande, samt vid anordningen och utbetalningen af prisskillnaden i öfrigt skulle förfaras på sätt uti 2:dra punkten här ofvanföre angående Korporalernes ersättning finnes föreslaget.

Slutligen tillstyrkte Departements-Chefen i underdånighet, att Nådig Proposition till Rikets Ständer måtte beslutas, deruti, med tillkännagifvande af hvad sålunda i detta ärende förekommit samt af de nu vidtagne åtgärderne, till Rikets Ständer öfverlemnas att förordna om afskrifning eller ersättning för den utgift, som härigenom och för ifrågavarande så väl Korporaler som Soldater kan uppstå för Statsverket under år 1855; hvarjemte Kongl. Maj:t torde vilja föreslå Rikets Ständer, att, till betäckande af den under år 1856 och påföljande år möjligen uppkommande prisskillnad för Korporalernes spanmål, antingen på stat uppföra ett derför afpassadt förslags-anslag, eller ock medgifva att för de år, då sådan utgift för staten kan ifrågakomma, densamma får bestridas utaf öfverskotten på Statsverkets inkomster.

Uti hvad Departements-chefen sålunda underdånigst yttrat och tillstyrkt, instämde Statsråden Anjou, Ulner och Fåhræus samt Deras Excellenser Friherre Stjerneld och Grefve Sparre, hvaremot Statsrådets öfriga fyra ledamöter förklarade sig i vissa afseenden vara af skiljaktig mening.

Stats-rådet Grefve Mörner yttrade i underdånighet: »Hvad rörer Regements-chefens förslag om uppköp och forsling af spanmål för kronans räkning till de Korporaler och Soldater, som ett eller annat år kunde önska att denna sin aflöning in natura utfå, instämmer jag, för min del, uti den af Departements-chefen yttrade mening; men hvad deremot beträffar ej mindre Kollegiernas framställning, att Korporalerna vid indelta arméen samt Soldaterna vid Södermanlands regemente skulle förklaras berättigade att för deras hittills in natura erhållna spanmålsanslag utbekomma ersättning efter årligt markegångspris, och att Stats-kontoret skulle förskjuta skillnaden de år, under hvilka medel-markegångspriset understege det för året gällande, men deremot erhålla öfverskottet, då årliga markegången vore lägre, än ock Departements-chefens hemställan derom, att nyssberörda rättighet till lösen efter årligt markegångspris endast skulle

tilläggas de Korporaler af indelta arméen, som blifvit tillsatta före den 12 April 1853 och som ej hade viss ränte- eller tiondespanmål till leverering sig anvisad, så förekommer härvid, att det sålunda föreslagna liqvidations-sätt för den åt förrbemälde personer anslagna lönings-spanmål hvarken öfverensstämmer med den genom Kongl. Kungörelsen den 11 Maj 1855 i allmänhet derför fastställda grund, eller kan, enligt min underdåniga tanke, anses härröra från utsträckning till nämnda personer af det för nuvarande Embets- och Tjenstemän gjorda undantags-stadgande, att i vissa fall förändringen i sättet för räntors och tiondes utgörande först med deras afgång från embetet eller tjensten skall träda i verkställighet; och enär någon föreskrift om förrberörda spanmåls liqviderande på nu ifrågasatta särskilda sätt synes mig så mycket mindre erforderlig, som det måste antagas att, under en längre följd af år, summan af medel-markegångsprisen för dessa år skall komma att fullt motsvara summan af de särskilda årens markegångspris för samma tid, och hvad räntetagarne således det ena året kunna få mindre, godtgöres dem genom öfverskott ett annat år, men det föreslagna särskilda liqvidations-sättet deremot kan förutses skola föranleda till årliga, temligen vidlyftiga och besvärliga, men sannolikt merendels endast ringa belopp omfattande vidräkningar, kan jag, för min del, ej biträda någotdera af de med hänseende härtill gjorda förslag. Då emellertid, till följd af förhållanden, hvilka i öfrigt varit för landet i hög grad gynnsamma, en hittills nästan oerhörd pris-stegring å spanmål sistlidne höst inträffat, och detta åter vållat att det fastställda medelmarkegångspriset kommit att betydligt understiga det verkligen gällande, samt det måste medgifvas, att Korporalerne vid indelta arméen och Soldaterne vid Södermanlands regemente härigenom för tillfället tillskyndats en minskning uti påräknad inkomst, som för dem kan vara ganska kännbar, men för hvars rättsenlighet det svårligen torde kunna förutsättas, att de kunna göra sig nöjaktig reda, kan jag ej förneka billigheten deraf, att för i år någon ersättning för den erhållna ringare inkomsten må dem beredas, och vågar derföre underdånigst hemställa att, så vidt tillgängliga medel finnas på 4:de Hufvud-titeln att för ändamålet använda, godtgörelse för skillnaden emellan medelmarkegångspriset och det för orten gällande års-markegångspris må i Nåder tilläggas Soldaterne vid Södermanlands regemente samt de Korpo-

raler vid indelta arméen, som ej haft att den dem i nyssnämnda egenskap tillkommande lönings-spanmål utbekomma in natura, eller efter annan redan förut bestämd grund.»

Uti detta Stats-rådet Grefve Mörners yttrande instämde Stats-råden Wallensteen och Friherre Palmstjerna.

Stats-rådet Gripenstedt yttrade i underdånighet: »Att han, för sin del, icke kunde biträda Kollegiernas framställda åsigt, hvarken i afseende å nödvändigheten eller den rätt förstådda nyttan af att de nu ifrågavarande löntagarne, undantagsvis framför alla andra, allt framgent bibehållas vid den gamla ordningen för spanmålens lösande efter årlig markegång, i stället för den nu antagna efter ett tioårigt medelpris, och afstyrkte fördenskull i underdånighet förslaget att för framtiden fastställa ett dylikt, mot grunderne af den nyss beslutade ränteförenklingen helt och hållet stridande samt med stor vidlyftighet förknippadt aflöningssätt. Emellertid ville bemälde Stats-råd icke förneka, att, äfven efter hans omdöme, mycken billighet låge deruti, att, hvad anginge de omförmälda Korporalerne af indelta arméen, desse i sin underordnade ställning finge tillgodonjuta samma rätt, som blifvit åt öfrige embets- och tjenstemän bevarad, eller att, då de varit antagne före det Kongl. Cirkulärets utfärdande den 12 April 1853, och då de sjelfve sådant önska, få för sin tjenstetid uppbära lönespanmålen efter det årliga markegångspriset, med tillägg af vanlig forsellön; helst det icke kunde bestridas att, i annat fall, åtminstone för detta år, de ifrågavarande personerne skulle komma att lida en ej obetydlig förlust, hvartill de förmodligen mindre än andra skulle förmå inse någon giltig grund, äfvensom de svårligen skulle kunna öfvertygas om att de i ökade medelpris framdeles skulle få sin ersättning derför. Då det likväl härvid förekomme, att vid detta tillfälle icke, såsom eljest vore fallet, när en dylik personel rätt blefve bibehållen, någon viss ränte- eller tiondegifvare kunde förpligtas att fortfarande underkasta sig det gamla aflöningssättet efter årlig markegång, så vore det klart, att, i fall den omförmälda rätten skulle medgifvas, staten dervid måste uppträda såsom medlare, hvilket lämpligast torde kunna ske på det sätt, som af Stats-kontoret blifvit föreslaget. Enligt regeln borde icke heller någon förlust derigenom ådragas staten, emedan under ett visst antal år, så snart detta uppginge till minst tio, summan af de årliga markegångarne måste vara lika med summan af

en lika tids medelpris; men då emellertid någon mindre förlust kunde uppstå, dels derigenom att markegången för vissa af de år, hvilka nu inräknas i det gällande medelpriset, vore lägre, än som för framtiden kunde motses såsom sannolik, dels derföre att flera af de personer, hvilka nu skulle få uppbära sin lön efter det högre markegångspriset, skulle kunna komma att afgå innan ersättning derför hunne vinnas i ökade medelpris, ansåg Stats-rådet Gripenstedt, för sin del, att jemte det Statskontoret skulle anbefallas förskjuta de medel, som för ändamålet behöfdes, Nådig Proposition borde aflåtas till Rikets Ständer, att den förlust, som möjligen för Statsverket kunde uppkomma genom den nu ifrågavarande rättighetens beviljande, framdeles må godtgöras af öfverskotten å Statsverkets inkomster.

I afseende å lösningen af den spanmål, som blifvit anslagen åt rotarne och Soldaterne vid Södermanlands regemente instämde förbemälde Stats-råd till alla delar med föredragande Departements-chefen.»

Kongl. Maj:t täcktes till alla delar i Nåder gilla och bifalla Departements-chefens, af flertalet bland Stats-rådets ledamöter understödda, underdåniga tillstyrkande i detta mål; och skulle, i och för expedierande af Kongl. Maj:ts Nådiga skrifvelse till Stats-kontoret, utdrag af Protokollet meddelas Finans-departementet.

— — — — — — — — — — — —

Ex Protocollo

K. E. Kindblad.

Utdrag af Protokollet öfver Landtförsvars-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen uti Stats-Rådet å Stockholms Slott den 21 November 1856.

Närvarande:

Hans Excellens Herr Justitie-Stats-Ministern *Günther*,
Hans Excellens Herr Stats-Ministern för Utrikes ärendena Friherre *Lagerheim*,
Stats-Råden: Herr *Fåhræus*,
Wallensteen,
Gripenstedt,
Grefve *Mörner*,
Grefve *Gyldenstolpe*,
Anjou,
Almqvist.

Departements-Chefen, Stats-Rådet Grefve Gyldenstolpe, uppläste till justering följande, i öfverensstämmelse med förut fattade beslut, uppsatta förslag till Kongl. Maj:ts Nådiga Propositioner till Rikets Ständer, nemligen:

— — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

5:o angående lösen för den åt Korporalerne vid indelta arméen och Soldaterne vid Södermanlands regemente anslagna aflönings-spanmål.

Enligt Stats-Rådets underdåniga tillstyrkan täcktes Kongl. Maj:t i Nåder gilla ofvanberörda förslag, sådana de finnas detta protokoll bilagda, samt förordna, att Nådiga Propositioner, i enlighet dermed, skulle till Rikets Ständer afgå.

Ex Protocollo,

A. Ekman.

№ 32.

Ank. till Exp.-Utsk. d. 22 Dec. 1856, kl. 11 f. m.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, angående förhöjning af förre Kronolänsmannens i Leksands socken af Stora Kopparbergs län, Expeditionsfogden E. Hellebergs pension å allmänna indragnings-staten; Gifven Stockholms Slott den 21 November 1856.

Sedan Kongl. Maj:t under den 1 Juni 1854, i anledning af dåvarande Kronolänsmannens i Leksands socken af Stora Kopparbergs län, Expeditionsfogden Eggert Hellebergs, under åberopande af Kongl. Maj:ts den 13 Januari samma år till Rikets Ständer aflåtna Nådiga Proposition om förhöjning af de Länsmännen tillkommande pensioner å allmänna indragnings-staten, hos Kongl. Maj:t gjorda underdåniga ansökning att vid afskedstagandet undfå pension, motsvarande Länsmans-lönens dåvarande belopp, eller 200 R:dr Banko, i nåder förklarat, att, som pension för Länsmän genom Kongl. Brefvet den 13 December 1834 vore bestämd till endast 100 R:dr, kunde ifrågavarande ansökning icke då i vidsträcktare mån bifallas, än att Helleberg, som uppnått en ålder af mer än 67 år och varit 45 år i statens tjenst, berättigades att, efter erhållet afsked, å allmänna indragnings-staten uppföras till åtnjutande af en årlig pension af 100 R:dr Banko; så och efter det Helleberg, som den 17 Juli 1854 erhållit afsked från Länsmansbefattningen, hos Kongl. Maj:t i underdånighet sökt att, på grund af Rikets Ständers den 12 i samma månad fattade och den 28 i meranämnde månad af Kongl. Maj:t till efterrättelse utfärdade beslut, att Länsmän skulle vara berättigade att vid afskedstagandet erhålla en årlig pension af 200 R:dr Banko, komma i åtnjutande af ett sålunda förhöjdt pensions-belopp, men Kongl. Maj:t genom nådigt Bref den 16 Mars 1855 förklarat, att, enär retroaktiv tillämpning af stadgandet om förhöjning af Länsmännens pensionsrätt icke finge ega rum, Kongl. Maj:t funne den underdåniga ansökningen ej kunna vinna nådigt bifall, har Helleberg, uti en af Landshöfdinge-embetet i Stora Kopparbergs län den 15 nästlidne Oktober till Kongl. Maj:t öfverlemnad skrift, i underdånighet anhållit att, då han, i följd af en oriktig uppfattning af Kongl. Maj:ts nådiga beslut i anledning af hans första underdåniga ansökning i ämnet, påskyndat sitt afskedstagande, men hans ansökning derom likväl först blifvit bifallen sedan Rikets Ständer godkänt Kongl. Maj:ts ofvanomförmälda nådiga Proposition om Länsmans-pensionens för-

höjning, samt, om han endast en månad uppskjutit att ingifva sin afskeds-ansökning, stadgandet om pensionsförhöjningen då redan varit utfärdadt och han således skulle hafva kommit i åtnjutande af det nu bestämda högre pensions-beloppet, Kongl. Maj:t, vid sådant förhållande och då hans pension icke länge kunde komma att betunga Statsverket, enär han den 15 nästkommande December uppnådde en ålder af 70 år, måtte, på det han icke under sin ålderdom antingen skulle blifva i saknad af lifvets oumbärligaste förnödenheter, sedan han icke vidare förmådde att genom arbete förvärfva dem, eller ock falla fattigvården till last, till Rikets Ständer aflåta nådig Proposition om anvisande af erforderliga medel till förhöjande af hans pension å allmänna indragnings-staten från det nu utgående beloppet 100 R:dr till 200 R:dr Banko årligen; till hvilken anhållan Landshöfdinge-embetet i underdånighet tillstyrkt nådigt bifall, under vitsordande att Helleberg befunne sig i verkligt behof af ifrågavarande pensionsförhöjning, samt att han gjort sig deraf väl förtjent, i anseende till den långa tid han med städse ådagalagdt välförhållande tillbragt i statens tjenst.

Med afseende å sålunda förekommande särskilda omständigheter, vill Kongl. Maj:t härmed i nåder föreslå Rikets Ständer, att förre Kronolänsmannen Hellebergs pension å allmänna indragnings-staten må till beloppet af nuvarande Länsmans-pension eller Tvåhundra Riksdaler Banko förhöjas. Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen. Datum ut supra.

OSCAR.

J. F. Fåhræus.

Utdrag af Protokollet öfver Civil-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Stats-Rådet å Stockholms Slott den 21 November 1856.

Närvarande:

Hans Excellens Justitie-Stats-Ministern Herr *Günther*,
Hans Excellens Stats-Ministern för Utrikes ärendena Herr Friherre *Lagerheim*,
Stats-Råden: Herr *Fåhræus*,
Wallensteen,
Gripenstedt,
Grefve *Mörner*,
Grefve *Gyldenstolpe*,
Anjou och
Almqvist.

— — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — —

Derefter uppläste Herr Departements-chefen till justering ett, i öfverensstämmelse med förut fattadt beslut, uppsatt förslag till nådig Proposition till Rikets Ständer, angående förhöjning af förre Kronolänsmannens i Leksands socken af Stora Kopparbergs län, Expeditionsfogden E. Hellebergs pension å allmänna indragnings-staten;

Och täcktes Kongl. Maj:t, uppå Stats-Rådets tillstyrkande, berörda förslag, sådant det finnes detta Protokoll bilagdt, i nåder gilla, samt befalla att, i enlighet dermed, Proposition skulle till Rikets Ständer afgå.

Ex Protocollo,

Otto W. Seippel.

№ 33.

Ank. till Exp.-Utsk. d. 23 Dec. 1856, kl. 11 f. m.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, angående förändring i och tillägg till Riks-Akten af den 6 Augusti 1815; Gifven Stockholms Slott den 9 December 1856.

Sedan Kongl. Maj:t uti Nådig Proposition den 11 Augusti 1854 gifvit Rikets då församlade Ständer tillkänna, att Kongl. Maj:t, som till Norges Storthing aflåtit Nådig Proposition om förändring af de i Riks-akten förekommande bestämmelser om sättet för Riks-styrelsens förande i vissa fall, jemväl vore sinnad att vid innevarande Riksdag enahanda proposition till Rikets Ständer afgifva; i sammanhang hvarmed Kongl. Maj:t emellertid till antagande af Rikets Ständer framställt förslag till de ändringar i Regerings-formen och Riksdags-ordningen, som af den ifrågasatta förändringen i Riks-akten skulle blifva en följd, och hvilket förslag vid denna Riksdag kommer att blifva föremål för ytterligare grundlagsenlig behandling; vill Kongl. Maj:t nu, i enlighet med sin sålunda redan förut tillkännagifna afsigt och på grund af de derför då anförda skäl, föreslå Rikets Ständer det antagas må följande:

Förordning, angående förändring i och tillägg till Riks-akten:

§ 1.

Om vid något tillfälle, då det, efter bestämmelserna i Sveriges och Norriges Grundlagar samt Riks-akten, hitintills tillkommit Sveriges och Norriges Interims-regering att förestå rikenas styrelse, thronföljaren uppnått aderton år, skall han såsom regent riksstyrelsen under tiden föra.

Har ej thronföljaren denna ålder uppnått, eller är han hindrad att rikenas styrelse öfvertaga, förordne Konungen i sammansatt Stats-råd till regent annan till thronföljden berättigad prins, den der nämnde ålder hunnit. Är icke sådant förordnande af Konungen gifvet, eller är den förordnade regenten hindrad att styrelsen utöfva, tillträde den till thronföljden närmast berättigade prins, som fyllt aderton år, styrelsen som regent, samt, om han är derifrån hindrad, den närmast efter honom till thronföljden berättigade prins, hvilken nämnde ålder uppnått, och så vidare efter arfföljden.

Finnes ej prins, som, efter hvad här ofvan är bestämdt, kan rikenas styrelse öfvertaga, tillträdes den af Sveriges och Norriges Interims-regering.

Regent, som af Konungen är förordnad, afträde styrelsen till thronföljaren, så snart denne fyllt aderton år, eller det hinder upphört, som vållat, att han ej förut

kunnat styrelsen såsom regent emottaga. Regent, som icke är af Konungen förordnad, afträde styrelsen, då den af någon till thronföljden närmare berättigad prins såsom regent kan öfvertagas. Interims-regering afträde styrelsen, då den af någon till thronföljden berättigad prins såsom regent kan öfvertagas.

§ 2.

I stället för de i 7 § Riks-akten, sådan denna § blifvit antagen i Sverige af Konungen och Rikets Ständer den 8 Maj 1841 samt i Norrige genom Riksakts-bestämmelse af den 2 April 1845 befintliga föreskrifter, rörande Sveriges och Norriges Interims-regerings sammansättning och ärendenas behandling af densamma, stadgas:

Interims-regeringen skall bestå af åtta ledamöter, nemligen:

från Sverige: Justitie-Stats-Ministern, Stats-Ministern för utrikes ärendena samt två Stats-Råd; och

från Norrige: Norrske Stats-Ministern, de två Stats-Råd, som äro i Stockholm, samt ytterligare ett antingen ordinarie eller särskildt tillförordnadt Stats-Råd.

De Stats-Råd, som sålunda skola blifva medlemmar af regeringen, kallas dertill af Konungen, eller i annat fall utväljes i Sverige af Stats-Rådet och i Norrige af den der varande regering.

Med såväl Svenska som Norrska sakers föregående beredning och granskning förhålles efter de i hvartdera riket gällande föreskrifter.

I Interims-regeringen skola de Svenska ärendena af den Svenske föredragande, till hvars befattning de höra, föredragas, i protokoll fattas och expedieras på Svenska språket, och de Norrska ärendena af den Norrska Stats-Ministern föredragas, i protokoll fattas och på Norrska språket expedieras.

Saker, som angå båda rikena och ej genom sin natur tillhöra något särskildt departements handläggning, föredragas af Stats-Ministern för utrikes ärendena och expedieras till hvartdera riket på dess språk, till Sverige genom bemälde föredragande och till Norrige genom dess Stats-Minister. Diplomatiska ärenden föredragas äfven af Stats-Ministern för utrikes ärendena och införas i ett särskildt protokoll.

Ärendena afgöras genom de flesta rösterna, och, när rösterna äro lika, bestämme ordföranden utslaget.

Alla utgående expeditioner (resolutioner) underskrifvas af samtlige ledamöter.

Interims-regeringen skall hafva sitt säte i Stockholm, der ej sådana hinder möta, som göra det antingen omöjligt eller vådligt.

I Interims-regeringen skall för ärender, som angå begge rikena, Sveriges Justitie-Stats-Minister eller Norriges Stats-Minister vara ordförande, hvar sin vecka. Genom lottning i första sammanträdet afgöres hvilkendera först skall föra ordet. Om den Stats-Minister, hvilken ordförandet tillkommer, har förfall, uppträder i hans ställe den främste närvarande regerings-ledamoten från det rike, hvartill den hin-

drade hörer. Då ärender förekomma, hvilka angå det ena riket särskildt, föres ordet af den främste bland dess närvarande regerings-ledamöter.

I Interims-regeringens sammanträden skall alltid antalet af medlemmar från hvartdera riket vara lika. Ej må beslut fattas, der icke minst två ledamöter från hvartdera riket äro tillstädes.

§ 3.

Vid alla de tillfällen, då det efter Sveriges och Norriges Grundlagar samt Riks-akten hitintills ålegat begge rikenas Stats-Råd att sammankalla Rikets Ständer i Sverige och Storthing i Norrige, för att om regeringen förordna, skall detta åliggande hädanefter tillhöra regent eller interims-regering.

Underlåter regent eller interims-regering att verkställa sådan kallelse, förfares som för sådant fall i hvartdera rikets grundlag är stadgadt.

Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. Nåd och Ynnest städse välbevågen. Datum ut supra.

OSCAR.

C. E. Günther.

Utdrag af Protokollet öfver Justitie-Departements-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen uti Stats-Rådet å Stockholms Slott den 9 December 1856

i närvaro af:

Hans Excellens Herr Justitie-Stats-Ministern *Günther*,
Hans Excellens Herr Stats-Ministern för Utrikes ärendena, Friherre *Lagerheim*,
Stats-Råden: Herr *Fåhræus*,
Wallensteen,
Gripenstedt,
Grefve *Mörner*,
Grefve *Gyldenstolpe*,
Anjou,
Almqvist.

Stats-Rådet Ulner anmältes vara af illamående hindrad att denna dag i Stats-Rådet sig infinna.

Hans Excellens Herr Justitie-Stats-Ministern anförde i underdånighet, att Kongl. Maj:t i Nådig Proposition den 11 Augusti 1854 dels gifvit Rikets då församlade Ständer tillkänna, att Kongl. Maj:t, som till Norriges Storthing aflåtit Nådig Proposition om förändring af de i Riks-akten förekommande bestämmelser om sättet för Riks-styrelsens förande i vissa fall, vore sinnad att å näst derefter följande Riksdag enahanda proposition till Rikets Ständer jemväl afgifva, dels ock till antagande af Rikets Ständer framställt förslag till de ändringar i Regerings-formen och Riksdags-ordningen, som af den ifrågasatta förändringen i Riks-akten komme att blifva en följd; samt hemställde om icke Kongl. Maj:t behagade, i enlighet med dess sålunda tillkännagifna afsigt, till Rikets nu samlade Ständer aflåta Nådig Proposition i ämnet;

Och beslöt Kongl. Maj:t, i enlighet med Stats-Rådets tillstyrkande, det skulle, med åberopande af de grunder, som uti omförmälda proposition om ändring i Regerings-formen samt Riksdags-ordningen blifvit anförda, Nådig Proposition, till innehållet öfverensstämmande med den, som finnes detta protokoll bilagd, till Rikets Ständers antagande afgifvas.

Ex Protocollo,

C. P. A. Hallbäck.

№ 34.

Ank. till Exp.-Utsk. d. 27 Dec. 1856, kl. 1 e. m.

Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse till Rikets Ständer, med öfverlemnande af uppgjorda förslag till ej mindre Lag, angående ordningen och vilkoren för utländsk mans upptagande till Svensk medborgare, än ock Stadga för Konungens Regerings-Rätt; Gifven Stockholms Slott den 25 November 1856.

Efter det Rikets sednast församlade Ständer till grundlagsenlig behandling vid innevarande riksmöte antagit upprättade förslag, dels till ett tillägg till 28 § Regerings-formen, af innehåll, bland annat, att Konungen må ega att genom naturalisation till Svensk medborgare upptaga utländsk man, i den ordning och under de vilkor, som uti särskild af Konung och Ständer gemensamt stiftad lag bestämmas, dels ock till ändring af vissa stadganden i Regerings-formen och Riksdags-ordningen, i afseende på behandlingen af en del regerings-ärenden, och hvarigenom, på sätt ett till 17 § Regerings-formen tillagdt moment upptager, Konungens rätt att pröfva och afgöra de mål, som, jemlikt Författningarne, få hos Konungen fullföljas genom besvär öfver embetsmyndigheters meddelade beslut, men icke tillkomma Högsta Domstolens upptagande och ej eller angå tillsättande af tjenster, skulle på det sätt och med de undantag, som bestämdes i särskild stadga, stiftad af Konung och Rikets Ständer gemensamt, i den ordning, som i 87 § Regerings-formen föreskrifves, uppdragas ett visst antal af Konungen utnämnde män, de der skulle utgöra Konungens Regerings-rätt, så hafva Rikets Ständer uti tvänne särskilda skrifvelser den 3 November 1854, med anmälan om de af dem i förenämnda hänseenden fattade beslut, och enär granskning af utarbetade och till Rikets Ständer framlagda förslag till de lagar, hvarpå tillämpningen af de hvilande Grundlags-stadgandena skulle bero, komme att både säkrare vägleda uppfattningen af de skäl, som kunde tala för slutligt bifall till samma Grundlags-stadganden, och tydligare ådagalägga de betänkligheter, som möjligen deremot förekomma, samt det i öfrigt måste betraktas såsom en förmån, om, derest omförmälda Grundlags-förslag blefve antagna, och finge egenskap af gällande lag, tillämpningen deraf kunde skyndsamt inträda, i underdånighet anhållit, det Kongl. Maj:t måtte täckas låta utarbeta och vid denna riksdags början till Rikets Ständer framställa nådiga förslag, såväl till lag angående ordningen och vilkoren för naturalisation af utländsk man, som äfven till den särskilda stadga, som uti det ifrågasatta nya momentet af 17 § Regerings-formen funnes åberopad.

För

För att gå Rikets Ständers sålunda yttrade önskningar till möte, har Kongl. Maj:t anbefallt utarbetande af särskilda här bifogade förslag, dels till lag angående ordningen och vilkoren för utländsk mans upptagande till Svensk medborgare, och dels till stadga för Regerings-rätten, hvilka förslag Kongl. Maj:t, ehuru någon behandling deraf, enligt 87 § Regerings-formen, icke kan komma i fråga, innan sig visat, huruvida de föreslagna Grundlags-förändringarne blifva af Rikets Ständer definitivt gillade och sedermera kunna af Kongl. Maj:t finnas antagliga, derom Kongl. Maj:t förbehåller Sig att framdeles ingå i pröfning, nu velat låta komma till Rikets Ständers kännedom i det ändamål, som uti deras ofvan omförmälda underdåniga skrifvelser antydes.

Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen. Datum ut supra.

OSCAR.

C. E. Günther.

Förslag till lag, angående ordningen och vilkoren för utländsk mans upptagande till Svensk medborgare.

§ 1.

Vill utländsk man blifva till Svensk medborgare upptagen, göre derom hos Konungen ansökning.

§ 2.

Svensk medborgare-rätt må kunna vinnas af utländsk man, som

1:o uppnått 21 års ålder,

2:o eger god frejd,

3:o med vederbörligt tillstånd varit inom riket boende i tre års tid, och

4:o har utväg att sig försörja.

Har utländsk man, enligt hvad i 28 § Regerings-formen medgifvet är, blifvit i rikets tjenst anställd, eller har han gjort sig känd för utmärkt skicklighet i vetenskap eller konst, eller i landtbruk, bergsbruk eller annan näring, eller finnes hans upptagande till Svensk medborgare eljest för riket medföra gagn, då må medbor-

gare-rätt äfven tidigare efter inflyttningen i riket, än ofvan sagdt är, kunna honom beviljas.

§ 3.

Ansökning om Svensk medborgare-rätt skall vara åtföljd af bevis om sökandens ålder och från hvilket land han är, om tiden då han i riket inkommit och den eller de orter, der han sedermera varit boende, samt om hans frejd och trosbekännelse.

Härom skall ock den embets-myndighet, hvars utlåtande öfver ansökningen Konungen infordrar, söka att inhemta och meddela de ytterligare upplysningar, som kunna finnas af nöden.

§ 4.

Då ansökning om Svensk medborgare-rätt bifalles, varde dervid såsom vilkor stadgadt, att sökanden, inom den tid Konungen förelägger, skall inför vederbörande myndighet dels styrka, så framt sådant icke redan skett, att sökanden upphört att vara främmande makts undersåte, dels ock tro- och huldhets-ed såsom Svensk medborgare aflägga.

Är sökanden från sådant land, hvars lagar icke tillåta befrielse från undersåtlig förbindelse, varde sökanden förelagdt att vid tro- och huldhets-edens fullgörande skriftligen afsäga sig de politiska förmåner och rättigheter, sökanden i det främmande landet innehar.

Förslag till Stadga för Regerings-Rätten.

§ 1.

Regerings-rätten åligger att vid handläggning af de ärenden, som, enligt Regerings-formen och denna Stadga, eller efter hvad framdeles kan blifva förordnadt, Regerings-rätten tillhöra, ställa sig till noggrann efterrättelse gällande lagar och författningar, samt de särskilda föreskrifter, som i afseende å samma ärender äro eller varda af Kongl. Maj:t meddelade.

§ 2.

Utom de besvärsmål, hvilka i 17 § af Regerings-formen förklaras icke tillkomma Regerings-rätten, vare ock från Regerings-rättens pröfning och afgörande undantagna de underdåniga besvär, som angå

a) behörighet och förslag till tjenster;

b) beslut, som, efter författningarne, böra Kongl. Maj:ts nådiga pröfning underställas;

c) beslut vid Generalmönstrings-förrättningar;

d) tillämpning af skattläggnings-författningar, eller bestämmandet i samman-

hang med afvittring i rikets norra provinser, af hemmans eller lägenhets tunnlandtal, ränta, mantal, frihets-år eller andra med besittningsrätten förenade vilkor; och

e) annan utbetalning af statsmedel, än sådan som på grund af gällande författning påyrkas.

§ 3.

Har, i sammanhang med underdåniga besvär, ansökning blifvit gjord att af nåd vinna befrielse från eller mildring i någon genom det öfverklagade beslutet författningsenligt bestämd skyldighet eller påföljd, åligge det Regerings-rätten att, sedan besvären blifvit pröfvade, nådansökningen, jemte eget underdånigt utlåtande deröfver, till Kongl. Maj:ts afgörande i Statsrådet öfverlemna.

Derest eljest, vid handläggning af ärende, Regerings-rätten skulle finna, att genom tillämpning af hvad lag och författningar i ämnet bjuda, enskild person eller menighet komme att tillskyndas sådan tunga, att till lättnad deri skäligen borde medgifvas antingen något undantag från gällande stadganden, så vidt sådant med andres lagliga rätt vore förenligt, eller något bidrag af allmänna medel, ege Regerings-rätten att ärendet, med eget underdånigt utlåtande, Kongl. Maj:ts pröfning i Stats-rådet underställa.

§ 4.

I fråga om stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af lagar och författningar, hvilka röra rikets allmänna hushållning, äfvensom i andra administrativa ärender, tillkommer det Regerings-rätten att till Kongl. Maj:t afgifva underdåniga utlåtanden, då Regerings-rätten derom erhåller Kongl. Maj:ts nådiga befallning; börande dessutom Regerings-rätten, efter den erfarenhet, som vid författningarnas tillämpning vinnes, i hvarje fall, då anledning dertill förekommer, fästa Kongl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet på de brister, som i den ena eller andra författningen kunna förefinnas.

§ 5.

Föredragande i Regerings-rätten vare Expeditions-chef i det Departement, hvartill de ärenden, som skola föredragas, enligt stadgad fördelning höra, eller ock den Embetsman, som af Kongl. Maj:t eljest varder dertill utsedd. Föredraganden inhemtar å Regerings-rättens vägnar de upplysningar, som för ärendenas pröfning erfordras, kontrasignerar de beslut, som böra utfärdas, och vare för expeditionernas riktighet ansvarig.

§ 6.

Protokoll hos Regerings-rätten föres af Protokolls-sekreterare, hvar och en för det Departement han tillhör.

Då protokoll blifvit inför Regerings-rätten justeradt och af Protokolls-sekreteraren underskrifvet, bestyrke den ledamot, som främst i Regerings-rätten sitter, genom sin underskrift, att de justerade besluten äro rätt införda.

Utdrag af Protokollet öfver Justitie-Departements-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen uti Stats-Rådet å Stockholms Slott Tisdagen den 25 November 1856

i närvaro af:

Hans Excellens, Herr Justitie-Stats-Ministern *Günther*,
Hans Excellens, Herr Stats-Ministern för Utrikes ärendena, Friherre *Lagerheim*,
Stats-Råden: Herr *Fåhræus*,
Wallensteen,
Gripenstedt,
Ulner,
Grefve *Gyldenstolpe*,
Anjou,
Almqvist.

Hans Excellens Herr Justitie-Stats-Ministern anmälte i underdånighet:

Att sedan Kongl. Maj:t, vid underdånig föredragning den 28 nästlidne Juni, af Rikets Ständers underdåniga skrifvelser den 3 November 1854, angående beredande af förslag dels till lag angående naturalisation af utländske män, dels ock till särskild stadga för behandling af en del regerings-ärenden, för den händelse att af Rikets sednast församlade Ständer till behandling vid innevarande riksmöte antagne förslag till grundlags-stadganden i dessa ämnen skulle varda slutligen bifallne, i nåder anbefallt utarbetandet af berörde utaf Rikets Ständer önskade förslag; så hade, till åtlydnad häraf, nu mera blifvit upprättade ej mindre »Förslag till lag, angående ordningen och vilkoren för utländsk mans upptagande till Svensk medborgare», än äfven »Förslag till Stadga för Regerings-rätten», hvilka förslag jemväl i Stats-rådet undergått förberedande granskning.

Efter uppläsande af dessa förslag, sådane de finnas vid detta protokoll fogade, behagade Kongl. Maj:t, efter Herr Justitie-Stats-ministerns jemte Stats-rådets öfriga ledamöters underdåniga tillstyrkande, i nåder bifalla, att samma förslag må Rikets Ständer till upplysning meddelas; i hvilket afseende nådig skrifvelse till Rikets Ständer skulle under denna dag anlåtas, af lydelse, som bilagan vid detta protokoll utvisar.

In fidem

N. A. Heurlin.

STOCKHOLM, TRYCKT HOS JOH. BECKMAN, 1856.

Rättelse.

Uti Kongl. Maj:ts Nåd. Proposition N:o 26.

Sid. 16, r. 13 nedifr., *st.* banor *l.* broar.
» 24, r. 9 » » 80,000 » 850,000.

N:o 35.

Ank. till Exp.-Utsk. den 19 Jan. 1857, kl. 2 e. m.

KONGL. MAJ:TS

Nådiga Skrifvelse till Rikets Ständer, angående gjorda underdåniga framställningar om Statsbidrag för jernvägs-anläggningar från Mariestad till vestra stambanan, från Borås till samma stambana, mellan Köping och Uttersbergs Bruk samt mellan Hvetlanda och Oscarshamn; Gifven Stockholms Slott den 28 November 1856.

Till Kongl. Maj:t hafva inkommit särskilda underdåniga framställningar om understöd af allmänna medel för nedan omförmälda ifrågasatta jernvägs-anläggningar, nemligen:

A) från Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Skaraborgs län, som jemte eget yttrande öfverlemnat en af utsedd Bestyrelse till Kongl. Maj:t ställd skrift, deruti anförts, att, såsom följd af den för vestra stam-jernbanan fastställda riktningen genom nämnda län, en bibana från Mariestad till stambanan funnits nödvändig, på det att denna stad och omgifvande orten måtte blifva delaktige af förmånerne utaf den genom jernvägsanläggningen förväntade ökade trafiken, och den ännu mera omfattande fördelen af jernvägs-kommunikationens förbindelse med segelfarten å sjön Wenern ej komma att gå förlorad, samt att af sådan anledning flere af stadens innevånare och fastighetsegare i trakten deromkring föranstaltat och bekostat undersökning i och för anläggning af en dylik bana, hvarefter under inseende af Chefen för Statens jernvägsbyggnader, Öfversten m. m. N. Ericson, plan och kostnadsförslag blifvit upprättade af Löjtnanten Friherre Axel Adelsvärd för utförande af en jernväg, med samma spårvidd, som Statens jernbana, från Mariestad förbi Ullervad till vestra stambanan i närheten af Hjälstads kyrka, i längd utgörande en mil och 29,000 fot, jemte en hästbana af 3,000 fots längd genom staden till hamnen, hvilket kostnadsförslag slutade sig på en summa af 652,545 R:dr 44 sk. banko; och har förenämnde bestyrelse med bifogande af berörda kostnadsförslag samt tillhörande plan- och profil-kartor, jemte yttrande af Öfversten Eric-

son, i underdånighet anhållit, att, enär denna jernväg icke uteslutande eller ens hufvudsakligen afsåge enskild fördel för den ort, hvarifrån förslaget utgått, utan, genom den betydligt ökade trafik, som densamma skulle tillföra stambanan, och det gagn, den skulle bereda en ganska vidsträckt landsort, den till sina verkningar vore nära nog att jemföra med en stambana, Kongl. Maj:t måtte till Rikets Ständer aflåta Nådig proposition, att, i händelse icke ifrågavarande bibana kunde blifva anlagd på Statens bekostnad, bidrag dertill af statsmedel måtte anvisas med trefjerdedelar af det beräknade kostnadsbeloppet, emot vilkor, om så nödigt funnes, att jernvägen med dess tillhörigheter framdeles öfverlätes åt Staten, sedan de enskilde genom inkomsterna deraf fått ersättning för sina dertill lemnade bidrag, eller ock att låneunderstöd, motsvarande samma belopp, måtte lemnas på sådane vilkor, att ränta och kapital-afbetalning kunde af blifvande inkomster för vägens begagnande åstadkommas; hemställande Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, då en emellan Mariestad och stambanan öppnad förbindelse ostridigt skulle lända till förmån för provinsen samt till förökande af trafiken på hufvudbanan, att för utförandet af nu ifrågavarande anläggning måtte beviljas så stort understöd af allmänna medel, som kunde vara förenligt med de grunder, Rikets Ständer för dylika fall finna sig böra antaga

Uti häröfver den 16 sistlidne Oktober afgifvet underdånigt utlåtande, har Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader i underdånighet anfört, att, hvad planen för arbetet beträffade, Styrelsen, med afseende å hvad Öfversten Ericson derom yttrat och upplyst, funne sig icke böra mot deri gjorda beräkningar framställa anmärkning; att Styrelsen dock ansåge det kunna ifrågasättas, huruvida det vore riktigt, att, vid byggandet af bibanor, för dessa och rörelse-materielen derå iakttaga samma dimensioner, som för Statens stambanor; att det syntes i allmänhet vara skäl, med hänsigt till den ringare så väl anläggnings- som underhålls-kostnaden, att för bibanor använda smärre dimensioner än de för hufvudbanor bestämda, ehuru särskilda förhållanden i vissa fall kunde föranleda undantag; att likväl, äfven om, såsom för nu ifrågavarande jernvägs-anläggning blifvit föreslaget, dimensionerna blifva lika med stambanans, icke, enligt Styrelsens åsigt, deraf kunde blifva en följd, att bibanan borde betraktas lika med stambanan och byggnaden af den förra ske på Statens bekostnad, utan syntes denna bibana, på sätt vidkommande jernvägs-bibanor i allmänhet uti Kongl. Maj:ts proposition till Rikets Ständer vid sistlidne Riksdag omförmäles, böra bero på den enskilda företagsamheten, dock så, att låneunderstöd af statsmedel till visst belopp af anläggnings-kostnaden må dertill kunna meddelas, när tillgångarne sådant medgifva; samt att, derest Kongl. Maj:t, ehuru något bolag ej ännu hunnit bildas för utförandet af den ifrågasatta jernbanan från Mariestad, skulle finna skäl att till Rikets Ständer göra framställning om beviljande af understöd för densamma, Styrelsen funne sig böra hemställa, att ett lån måtte för ändamålet föreslås, i lika förhållande till beräknade anläggnings-kostnaden, som vid sista Riksdag beviljades för Gefle-Dala-jernvägen, eller motsvarande tvåtredjedelar af förslagssumman, med en jemnad summa af 435,000 R:dr banko.

B) af Bestyrelsen för det till åstadkommande af en bi-jernbana från Borås till Statens vestra stambana bildade Bolag, hvilken uti en till Kongl. Maj:t ställd, af Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Elfsborgs län underdåniga förord beledsagad och af Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader under den 28 sistlidne Oktober insänd underdånig skrift, anmält, att, sedan i anledning af Bestyrelsens gjorda framställning om ett låneunderstöd för jernvägs-anläggning mellan Borås och nämnde stambana i närheten af Wårgårda, Kongl. Maj:t den 18 April innevarande år förklarat att, när vederbörande afgifvit fullständig plan och kostnadsförslag till detta arbetes utförande,

Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande, huruvida Nådig proposition angående statslån till företagets understödjande i mer eller mindre mån må till Rikets Ständer afgå, undersökningar för ifrågavarande bibanas utläggning derefter blifvit, under ledning och inseende af Chefen för Statens jernvägsbyggnader, Öfversten Ericson, å flera linier förrättade, samt fullständig plan med kostnadsförslag för en jernvägs-anläggning i den dervid befunna lämpligaste riktningen ifrån Borås till stambanan vid Herrljunga blifvit upprättad af Löjtnantan vid Väg- och Vattenbyggnads-korpsen C. Wennerström, hvilket förslag upptoge kostnaden för ifrågavarande 3 mil och 32,890 fot långa jernväg till 1,705,856 R:dr banko; anhållande Bestyrelsen, med öfverlemnande af berörde kostnadsförslag jemte dertill hörande plan- och profil-kartor, Öfverste Ericsons afgifna granskningsbetänkande, ett af Elfsborgs läns södra Hushållnings-sällskap meddeladt yttrande, angående nödvändigheten och fördelarne af en bibana från Borås till vestra stambanan, äfvensom en uppgjord beräkning öfver trafiken å och inkomsterna af en dylik bana, samt, under tillkännagifvande, att aktieteckningen i Borås jernvägsbolag uppginge till en tredjedel af ofvanberörde kostnadsbelopp för jernbanan, att Kongl. Maj:t måtte föreslå Rikets Ständer, att, till utförande af detta arbete, anvisa ett lån, motsvarande två tredjedelar af samma kostnadsbelopp, emot lika ränta och amorterings-procent, som för det Gefle-Dala-jernvägsbolag beviljade lån blifvit föreskrifne.

För egen del har Styrelsen för Väg- och Vattenbyggnader i underdånighet yttrat, att, enär planen blifvit upprättad i följd af undersökningar, hvilka å lokalen kontrollerats af Chefen för Statens jernvägsbyggnader, som, efter öfvervägande af de uppmätta och afvägda liniernas ömsesidiga svårigheter och företräden, så väl i afseende på anläggningen, som framtida rörelsen, vitsordat liniens till Herrljunga företräde framför andra ifrågasatta, äfvensom kostnadsförslagets tillförlitlighet, Styrelsen ansåge sig icke ega anledning till anmärkning emot samma plan i annat afseende, än att dimensionerne, likasom rörliga materielen, blifvit beräknade i full enlighet med de för stambanorna bestämda, ehuru, enligt Styrelsens åsigt, såsom allmän regel kunde antagas, att bibanor borde anläggas med mindre spårvidd och mindre tunga skenor, samt följaktligen för lättare och mindre kostsam transport-materiel, än stambanornas, men att emedlertid Borås-banan torde böra betraktas såsom ett undantag från nämnde regel, enär beskaffenheten af de varor, hvilka derå hufvudsakligen komme att föras, eljest skulle göra nödigt att för omlastningarne vid stambanan anlägga magasiner och anställa särskilda tjenstemän, samt dessutom densamma i framtiden möjligen komme att utsträckas på andra sidan om Borås och således med stambanan förbinda en ej obetydlig del af det sydvest derom belägna landet; och har Styrelsen i underdånighet tillstyrkt, att det begärda lånet för nu ifrågavarande jernbanas byggnad måtte blifva beviljadt med 1,136,000 R:dr banko, under vilkor, att banan och rörliga materielen genom bolagets försorg i framtiden vederbörligen underhålles.

C) af ett till anläggning af jernväg för ångkraft mellan Köping och Uttersbergs bruk i Westmanlands län bildadt bolag, hvilket, under anmälan att, till undanrödjande af det hinder för både jordbrukets och jernhandteringens i orten förkofran, som vållades af det nuvarande forslings-väsendet, undersökningar för en förbättrad kommunikation medelst jernväg blifvit af enskilde personer föranstaltade och bekostade, samt fullständig plan och kostnadsförslag, slutande sig på en summa af 1,200,000 R:dr riksmynt, af Löjtnanten i Väg- och Vattenbyggnads-korpsen G. Nerman upprättats för anläggning af jernbana från Köping till Uttersbergs bruk, på en längd af 3 mil och 7,970 fot, med en 4,630 fot lång bibana till sjön Lillsvan, i underdånighet anhållit, att, för utförande af denna anläggning i öfverensstämmelse med sagde plan, som, jemte tillhörande kartor, i underdånighet bifogats, Kongl. Maj:t måtte till Rikets Ständer aflåta

Nådig Proposition om beviljande åt bolaget af ett lån utaf allmänna medel till belopp motsvarande halfva den beräknade anläggnings-kostnaden, eller 600,000 R:dr R:mt mot enahanda vilkor, som för det Gefle-Dala-bolaget beviljade lån, äfvensom att bolaget måtte förklaras berättigadt att expropriera jord för jernvägs-anläggningens behof och i öfrigt komma i åtnjutande af de fördelar och lättnader, som i likartade fall tillförene blifvit beviljade; till stöd för hvilken underdåniga anhållan blifvit hufvudsakligen anfördt, att uti den dalgång, som, utgående från staden Köping, bildades af Hed-strömmen, på en utsträckning af endast omkring 3 till 4 mil vore belägna icke mindre än 17 särskilda bruk med en årlig tillverkning, under närvarande förhållanden, af omkring 60,000 skeppund jerneffekter, eller i det närmaste $\frac{1}{10}$ af rikets hela export af denna artikel; att, i samma mån denna tillverkning ökats, svårigheten af effekternas forsling till lastageplatsen i Köping likväl blifvit alltmera kännbar, enär icke allenast forlönerna under sednare åren stegrats till mera än 100 procent emot det förr vanliga beloppet, utan äfven numera under vissa tider af året formän knappt kunde erhållas; att nämnde svårighet för brukseffekternes forsling vållat ett hårdare anlitande af bruksegendomarnes egna samt underlydande landtbönders arbetskrafter, än som stode väl tillsammans med den äfven i Bergslagsorterna utvecklade hågen för jordbrukets förkofran; samt att, om till ofvannämnde qvantitet jerneffekter lades den betydliga mängd spanmål, sill, salt och andra förnödenheter, som föras till bruken, åtminstone 60,000 kördagsverken eller mer än 200 för hvarje arbetsdag på året upptoges för transporten af dessa varor.

Vid insändandet af denna underdåniga ansökning har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet, uti skrifvelse den 23 sistlidne Oktober, yttrat, att, ehuru den ifrågasatta jernbanan närmast afsåge att tillfredsställa en inskränktare orts förhanden varande behof, densamma dock genom sin riktning och läge borde komma äfven den ofvanliggande Bergslagens trafik till godo, och att företaget med skäl kunde anses innefatta början till en vidsträcktare jernvägs-kommunikation af stor betydenhet för framtiden, hvadan och då företaget vore så kostsamt, att det icke kunde utan statsbidrag tillvägabringas, men den redan skedda aktieteckningen lemnade borgen för arbetets företagande, om det begärda lånebiträdet beviljades, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansåge sig böra ansökningen på det högsta förorda; Och har Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader uti afgifvet underdånigt utlåtande anmält, att, efter hvad planen utvisade, anläggningen kunde ske utan behof af särdeles kostsamma genomskärningar eller fyllningar, och att lutningsanlaget, detta oaktadt, ej behöfde blifva starkare än 1 på 80 å tre kortare stycken för den lättare trafiken eller från Köping upp till Uttersberg, hvaremot från Uttersberg till Köping, eller å leden för de tyngre transporterne icke mötte starkare lutning än 1 på 100, och detta blott undantagsvis på ett enda ställe; att, vidkommande spårvidden, hvilken blifvit beräknad till likhet med stamjernbanornas eller 5 fot, Styrelsen ansåge denna icke böra göras större än af 4 fot, enär ifrågavarande jernväg skulle komma att blifva endast bibana inifrån landet med slutpunkt vid segelled; att kostnadsförslagets slutsumma icke syntes vara för hög, äfven med 1 fots inskränkning i spårvidden; samt att, ehuru den större eller mindre angelägenheten af banans utförande syntes vara beroende utaf det läge, som för Statens jernvägs-stamled uti denna ort komme att bestämmas, Styrelsen dock funne sig, på de grunder, som af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och bolaget blifvit anförde, böra tillstyrka propositions aflåtande till Rikets Ständer om anvisande af låneunderstöd för ändamålet till det belopp, bolaget i underdånighet begärt.

D) af intressenterne uti en föreslagen jernvägs-anläggning emellan staden Oscarshamn och Hvetlanda inom Östra Härad af Jönköpings län, hvilka, uti särskilda af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Jönköpings och Kalmar län i underdånighet insän-

da och förordade ansökningar, tillkännagifvit, att, sedan för tillvägabringande af berörde utaf behofvet högt påkallade kommunikations-anstalt, jordegare och näringsidkare i orten sammanskjutit nära 6,000 R:dr B:ko till bestridande af kostnaderna för erforderliga undersökningar och förslags uppgörande, Chefen för Östra Väg- och Vattenbyggnads-distriktet, Majoren m. m., Friherre G. de Geer upprättat fullständig arbetsplan med tillhörande kartor och ritningar samt alternativa kostnadsförslag för anläggning af en jernbana, med enkelt spår, af något öfver 8½ mils längd från berörde stad uppåt Emådalen till Hvetlanda, hvilket förslag upptoge för en bana af 5 fots spårvidd ett kostnadsbelopp af 5,063,000 R:dr och för en sådan af endast 4 fots spårvidd 3,999,000 R:dr, allt Riksmynt, hvarefter intressenterne beslutat att medelst aktieteckning bilda ett bolag till företagets utförande enligt sistberörda alternativ, som ansetts tillfyllestgörande för ifrågavarande, hufvudsakligen för varutransport beräknade, jernbana; anhållande sökanderne i underdånighet, att, då orten vore på lätta kommunikationer särdeles vanlottad, men sannolikt på få ställen jernvägs-anläggning kunde ske med mera utsigt att blifva gagnande och för anläggarne lönande, än å den utsedda lokalen för nu ifrågasatta väg, som skulle hafva sin sträckning längs Emådalen och således genomlöpa en trakt, omvexlande af skog och fruktbara dalar med många bruk och anläggningar, jemte gynnande tillfällen till flere dylika, och få sin ändpunkt i den bördigaste och på flerfaldiga naturalster rikaste trakten af Jönköpings län, samt då de nu påräknade fördelarne af anläggningen borde blifva ännu större efter fullbordandet af Statens östra stambana, som förmodades komma att framgå i närheten af den föreslagna bibanans ändpunkt, Kongl. Maj:t måtte, för utförandet af meranämnda jernvägs-anläggning enligt det inskränktare alternativet uti Friherre de Geers förslag, bevilja ett låneunderstöd af allmänna medel till $\frac{2}{3}$ af det derför beräknade kostnadsbeloppet, eller 2,666,000 R:dr R:mt, mot samma vilkor som blifvit Gefle-Dala-jernvägsbolaget förunnade, samt att arbetstiden måtte utsträckas till 10 år, med rättighet för det blifvande bolaget att vägbyggnaden på kortare tid fullborda och att lyfta lånet med $\frac{1}{5}$, sedan arbetet blifvit börjadt och derefter med $\frac{1}{10}$ för hvarje färdiggjord mil utaf vägsträckan; tilläggande Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Calmar län, som i öfrigt vitsordat de uti ansökningarne gjorda uppgifter, att en jernvägs-förbindelse mellan en djup och lätt tillgänglig sjöhamn på ena samt det inre af landet å andra sidan äfven i afseende på rikets försvar borde medföra väsendtliga fördelar.

Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader har uti sitt i denna fråga afgifna underdåniga utlåtande af den 7 innevarande månad yttrat, att Styrelsen ansåge den föreslagna jernbanan, jemte den söderut gående vattenkommunikationen från Åsa sjön i Jönköpings genom åtskilliga sjöar i Kronobergs län och den i samband dermed stående jernbanan genom Blekinge till Carlshamn vara bland de vigtigare och nyttigare kommunikationsleder i södra Sverige och att derföre Styrelsen, som instämde i den åsigten, att 4 fots spårvidd med derefter lämpad rörelse-materiel borde blifva lämpligast för Oscarshamn-Hvetlanda banan, funne sig böra hemställa, att Nådig Proposition måtte till Rikets Ständer aflåtas om anvisande af det för denna banas anläggning begärda låneunderstöd, hvilket visserligen vore betydligt, men dock skulle komma att till utgående fördelas på en längre tidrymd, om vederbörandes i detta hänseende framställda förslag bifölles.

Kongl. Maj:t har tagit ofvanomförmälda underdåniga framställningar och förslag i Nådigt öfvervägande; och, ehuru ingen tvekan kan uppstå, att ju ifrågavarande nya kommunikationsleder skulle komma att medföra väsendtligt gagn för de respektive orterne, och särskildt bibanan från Borås efter all sannolikhet borde bereda äfven det allmänna en fördel genom tillförsel af ökad trafik å stambanan, hvarförutan för jern-

vägsanläggningen mellan Hvetlanda och Oscarshamn talar den omständighet, att någon statsbana till kommunikationernas förbättrande i denna trakt af riket icke blifvit föreslagen, har dock Kongl. Maj:t, vid det förhållande, att de allmänna medel, hvilka af Kongl. Maj:t i propositionen om Statsverket såsom tillgångar för behofven under nästa statsreglerings-period beräknats, redan tagits så i anspråk, att några betydligare ytterligare anvisningar derå för lokala eller kommunala ändamål svårligen kunna ega rum, ansett desto betänkligare, att till Rikets Ständer aflåta ett ovilkorligt förslag om låneunderstöd redan vid denna Riksdag för ifrågavarande jernvägsarbetens utförande, som, derest Statens jernvägsbyggnader skola bearbetas med den drift, hvilken Kongl. Maj:t i sin särskilda Proposition derom afsett, svårighet torde möta att för flere andra dylika arbeten samtidigt erhålla skickliga ingeniörer och isynnerhet att för större vägbyggnadsföretag i orter, som äro till Statens jernvägsbyggnader närbelägne, kunna anskaffa arbetsmanskap, utan att derigenom tillskynda jordbruket en kännbar afsaknad. Enär emellertid Rikets Ständer icke böra lemnas i okunnighet om den utredning, som berörda hos Kongl. Maj:t anhängiggjorda speciela vägbyggnadsfrågor erhållit, helst dessa till en del genom enskilde motioner blifvit gjorda till föremål för Rikets Ständers pröfning, vill Kongl. Maj:t, jemte meddelande af hvad dervid förekommit, härigenom gifva Rikets Ständer tillkänna, att handlingarne i dessa mål, hvilka inkommit efter det Väg- och Vattenbyggnads-styrelsen till Kongl. Maj:t afgaf sitt sedermera till Rikets Ständers Stats-Utskott öfverlemnade generalförslag öfver allmänna arbeten, blifva, såsom ett supplement dertill, bemälde Utskott tillställde.

Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. Nåd och ynnest städse välbevågen.

Datum ut supra.

OSCAR.

J. F. Fåhræus.

Utdrag af Protokollet öfver Civil-Ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Stats-Rådet å Stockholms Slott den 28 November 1856, dervid Hans Kongl. Höghet Kronprinsen jemväl var närvarande.

Närvarande:

Hans Excellens, Justitie-Stats-Ministern, Herr *Günther*,
Hans Excellens, Stats-Ministern för Utrikes Ärendena, Herr Friherre *Lagerheim*,
Stats-Råden: Herr *Fåhræus*,
Wallensteen,
Gripenstedt,
Ulner,
Grefve *Gyldenstolpe*,
Anjou och
Almqvist.

Stats-Rådet Grefve *Mörner* anmäldes vara af sjukdom förhindrad att tillstädeskomma.

— — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — —

Vidare föredrog Departements-Chefen, Herr Stats-Rådet Fåhræus:

— — — — — — — — — — — — —

2:o.

a) Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Skaraborgs län underdåniga Memorial af den 9 nästlidne Oktober, hvarmedelst Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, jemte eget yttrande, öfverlemnat en af Bestyrelsen för en tillämnad jernvägs-anläggning mellan Mariestad och vestra stambanan till Kongl. Maj:t ställd skrift, deruti, — — — — bemälde Bestyrelse — — — — i underdånighet anhållit, att, som denna jernbana icke uteslutande eller ens hufvudsakligen afsåge enskild fördel för den ort, hvarest banan skulle anläggas, utan densamma, genom den betydligt ökade trafik, som banan skulle tillföra omförmälda stambana och det gagn den skulle bereda en ganska vidsträckt landsort, till sina verkningar kunde nära nog jemföras med en stambana, Kongl. Maj:t måtte till Rikets Ständer aflåta Nådig Proposition att, i händelse ifrågavarande bibana icke kunde blifva anlagd helt och hållet på Statens bekostnad, bidrag dertill måtte af allmänna medel anvisas med ¾delar af det beräknade kostnadsbeloppet — — — — eller ock att ett låneunderstöd, motsvarande samma belopp,

måtte lemnas på sådana vilkor, att ränte- och kapital-afbetalning kunde af blifvande inkomster för banans begagnande åstadkommas; — — — — — — — — — — —

b) Styrelsens för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader underdåniga Memorial af de 27 nästlidne månad, hvarmedelst Styrelsen öfverlemnat en af Bestyrelsen för det, till åstadkommande af en bi-jernbana mellan staden Borås och vestra stambanan, bildade bolag till Kongl. Maj:t ställd skrift, deruti anförts att — — — — — — — — Och hade bemälde Bestyrelse — — —, i underdånighet anhållit det Kongl. Maj:t måtte i Nåder föreslå Rikets Ständer att, till ifrågavarande jernbane-anläggnings utförande, anvisa ett lån, motsvarande två tredjedelar af den beräknade kostnadssumman, mot lika ränta och amortering, som för det till Gefle-Dala jernvägsbolag beviljade lån blifvit föreskrifne.

— —

c) Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Westmanlands län underdåniga Memorial af den 23 nästlidne Oktober, hvarmedelst öfverlemnats en till Kongl. Maj:t ställd ansökning utaf det bolag, som bildat sig för anläggande af en lokomotiv-jernbana mellan staden Köping och Uttersbergs bruk i nämnda län, uti hvilken ansökning bolaget, — — — i underdånighet anhållit att, för utförande af berörde jernbane-anläggning i enlighet med derför uppgjord plan, Kongl. Maj:t måtte täckas till Rikets Ständer aflåta Nådig proposition om beviljande åt Bolaget af ett lån utaf allmänna medel till belopp af 600,000 R:dr riksmynt, eller hälften af den beräknade anläggnings-kostnaden, mot enahanda vilkor som blifvit stadgade för det Gefle-Dala bolaget beviljade lån; — —

— —

d) Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Jönköpings och Calmar län särskilda underdåniga Memorial, med öfverlemnande af intressenternes uti en föreslagen jernvägsanläggning mellan staden Oscarshamn och Hvetlanda inom Östra Härad af förstnämnda län till Kongl. Maj:t ställda ansökningar, deruti anförts, att — — — — — hvarjemte sökanderne — — — i underdånighet anhållit, att — — — Kongl. Maj:t måtte, för tillvägabringandet af meranämnda jernbane-anläggning, bevilja ett låneunderstöd af allmänna medel till belopp af 2,666,000 R:dr riksmynt, motsvarande två tredjedelar af den derför, enligt det mindre alternativet, beräknade kostnadssumma;

— —

Ehuru ingen tvekan kunde uppstå, att ju ifrågavarande nya kommunikationsleder skulle komma att medföra väsendtligt gagn för de respektive orterna, och särskildt bibanan från Borås efter all sannolikhet borde bereda äfven det allmänna en fördel genom tillförsel af ökad trafik å stambanan, hvarförutan för jernvägs-anläggningen mellan Hvetlanda och Oscarshamn den omständighet talade, att någon statsbana till kommunikationernas förbättrande i denna trakt af Riket icke blifvit föreslagen, ansåg dock Stats-Rådet, vid det förhållande att de allmänna medel, hvilka i Kongl. Maj:ts till Rikets nu församlade Ständer aflåtna Nådiga proposition om Statsverkets tillstånd och behof beräknats såsom tillgångar för behofven under nästa Statsreglerings-period, redan tagits så i anspråk, att några betydliga ytterligare anvisningar derå för lokala eller kommunala ändamål svårligen kunde ega rum, desto betänkligare att tillstyrka Kongl.

Maj:t

Maj:t aflåtandet till Rikets Ständer af ett ovilkorligt förslag om låneunderstöd redan vid denna Riksdag för ifrågavarande jernvägsarbetens utförande, som, derest Statens jernvägsbyggnader skola bearbetas med den drift, hvilken Kongl. Maj:t i sin särskilda proposition derom afsett, svårighet torde möta att för flera andra dylika arbeten samtidigt erhålla skickliga ingeniörer, och i synnerhet att för större vägbyggnads-företag i orter, som äro till Statens jernvägsbyggnader närbelägna, kunna anskaffa arbetsmanskap, utan att derigenom skulle tillskyndas jordbruket en kännbar afsaknad. Enär emellertid Rikets Ständer icke borde lemnas i okunnighet om den utredning, som berörde hos Kongl. Maj:t anhängiggjorda speciela vägbyggnadsfrågor erhållit, helst dessa till en del genom enskilda motioner blifvit gjorda till föremål för Rikets Ständers pröfning, hemställde Stats-Rådet i underdånighet, att handlingarne i dessa mål, hvilka inkommit efter det Väg- och Vattenbyggnads-Styrelsen till Kongl. Maj:t afgaf sitt sedermera till Rikets Ständers Stats-Utskott öfverlemnade General-förslag, angående allmänna arbeten, måtte såsom ett supplement dertill varda bemälda Utskott meddelade.

Hvad sålunda blifvit af Stats-Rådet i underdånighet yttradt och tillstyrkt täcktes Kongl. Maj:t i Nåder gilla och bifalla; och skulle Rikets Ständer genom Nådig Skrifvelse, sådan den finnes Protokollet bilagd, om detta Kongl. Maj:ts Nådiga beslut underrättas.

Ex protocollo.

Carl Ekström.

N:o 36.

Ank. till Exp.-Utsk. d. 19 Ja 1857, kl. 2 e. m.

KONGL. MAJ:TS

Nådiga Skrifvelse till Rikets Ständer, angående Direktionens för Nora-Ervalla jernvägsbolag underdåniga ansökning om ytterligare låneunderstöd för nämnda jernvägs-företag; Gifven Stockholms Slott den 5 December 1856.

Vid 1850 och 1851 års Riksdag anvisade Rikets då församlade Ständer, för anläggning af en jernbana för hästkraft med tre fots spårvidd emellan städerna Örebro och Nora, dels ett anslag af 75,000 R:dr och dels ett låneunderstöd af 150,000 R:dr

banko. Sedan derefter garanti under samma Riksdag meddelats för en jernvägsanläggning från Köping öfver Örebro till Hult, och ett aktiebolag för detta ändamål blifvit af Kongl. Maj:t oktrojeradt samt, i följd deraf, ändring i planen för förstnämnda jernvägs-anläggning blifvit nödvändig, enär en del af densamma, nemligen vägsträckan emellan Örebro och Ervalla, var gemensam äfven för Köping-Hults-jernvägssträckningen, träffades emellan Köping-Hults-jernvägsbolaget och det för jernbanans anläggning emellan Örebro och Nora bildade bolag en öfverenskommelse, att sistberörda bolag skulle afstå från förslaget att anlägga jernväg längre än från Nora till Ervalla, utgörande något mer än hälften af den ursprungligen afsedda väglängden, men bygga denna bana i samma större dimensioner, för samma transport-materiel och af enahanda beskaffenhet, som blifvit antagna och fastställda för Köping-Hults-jernvägen, hvaremot Köping-Hults-jernvägsbolaget åtog sig att ombesörja trafiken å samt underhållet och förvaltningen af jernvägen emellan Nora och Ervalla; och medgaf Kongl. Maj:t, på gjorda underdåniga framställningar och sedan Fullmäktige i Rikets Ständers Riksgäldskontor blifvit hörde, Örebro-Nora jernvägsbolaget, som antagit benämningen Nora-Ervalla jernvägsbolag, rättighet att, såsom understöd för nämnda större jernvägsanläggning mellan Nora och Ervalla, utbekomma såväl det af Rikets Ständer för en jernbana af endast tre fots spårvidd från Nora till Örebro beviljade anslaget 75,000 R:dr, som tvåtredjedelar af det dertill afsatta lånebidraget, eller 100,000 R:dr. Efter det ifrågavarande jernväg numera blifvit fullbordad och för trafik upplåten, har Bolagets Direktion uti en af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Örebro län den 9 sistlidne Oktober insänd och förordad skrift i underdånighet anhållit, det Kongl. Maj:t täcktes föreslå Rikets Ständer att lemna bolaget ett behöfligt ytterligare understöd på det sätt, att bolaget, i likhet med hvad vid sistlidna Riksdag beviljades Gefle-Dala och Norbergs jernvägsbolag, mot pantförskrifning af den färdiga jernbanan och bolagets genom Direktionen afgifna skuldförbindelse, erhölle såsom lån af statsmedel två tredjedelar af anläggnings-kostnaden med tillsammans 333,333 R:dr 16 sk. banko, hvarifrån likväl skulle afräknas det förut erhållna ofvan omförmälda lånet, så att bolaget kunde återfå den äldre skuldförbindelsen. Till stöd för denna anhållan har Direktionen, bland annat, hufvudsakligen anfört: att, enligt det upprättade förslaget, kostnaden för lokomotiv-jernbanan emellan Nora och Ervalla beräknades till 480,000 R:dr banko, eller 30,000 R:dr mer än för hästbana å hela längden mellan Nora och Örebro; att arbetskostnaden vid verkställigheten öfverstigit den beräknade med 20,000 R:dr, i anseende till dels mera än fördubblad kostnad för inlösen af jord och dels den opåräknade utgiften för provisionel bro öfver Jerle å, sedan den redan färdiga större bron genom olyckshändelse blifvit förstörd; att i dennas ställe bolaget måste inom 4 år uppföra en ny bro öfver Jerle ån, hvarföre kostnaden sannolikt komme att betydligt öfverstiga utgiften för den förra; att bolaget, utöfver aktieegarnes tillskjutna medel, måst för arbetets utförande upplåna ett belopp af 345,000 R:dr, hvarå årliga räntan uppginge till 16,250 R:dr; att de inkomster, som hittills af trafiken erhållits endast lemnade $3\frac{3}{10}$ procent ränta å förenämnda lånebelopp; samt att de financiela olyckor, som drabbat Köping-Hults-jernvägsbolaget inverkat i hög grad menligt äfven på Nora-Ervalla-bolaget, enär kommunikationen ännu icke blifvit öppnad från Nora längre än till Örebro, hvadan sistnämnda bolag gått miste om den vinst, som af trafikens utsträckning till Mälaren och Wenern påräknats och som förmodats komma att lemna ersättning för det dyrare arbete, hvilket blifvit nedlagdt på den nu befintliga banan från Nora till Ervalla.

Uti häröfver infordradt och afgifvet underdånigt utlåtande har Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader hufvudsakligen yttrat, att, derest jernvägsbolaget, på sätt vid statsunderstödets anvisande af Rikets Ständer afsågs, fortfarande egt skäl

att anlägga jernbana för hästkraft å hela sträckan från Nora till Örebro, hvarför kostnaden var beräknad till 450,000 R:dr och dertill bidrag af Rikets Ständer anslogs med tillsammans 225,000 R:dr, bolaget skulle hafva för detta ändamål måst tillskjuta 225,000 R:dr, hvaremot, med antagande att den af bolaget nu anlagda lokomotivbana mellan Nora och Ervalla erfordrat den af Direktionen uppgifna kostnadssumman af 500,000 R:dr, bolaget, som i statsunderstöd uppburit 175,000 R:dr, följaktligen för denna banas utförande fått derutöfver anskaffa 325,000 R:dr, hvadan egentliga skillnaden i bolagets förutsatta och utbetalda tillskott endast utgjorde 100,000 R:dr; med hänsigt hvartill och då härvid äfven förekomme att, vid fastställandet af planen för Nora-Ervalla-jernvägen, något kostnadsförslag icke blifvit i Nåder gilladt, men att Direktionen uti kontraktet om arbetets utförande förbundit sig att fullborda arbetet noggrannt enligt den gillade planen, utan att anspråk på ytterligare bidrag af allmänna medel skulle kunna väckas, samt att genom egna tillskott utgöra hvad utöfver statsbidraget kunde erfordras, Styrelsen i underdånighet hemställt, huruvida, i fall meranämnda jervägsbolag, komme att med ytterligare låneunderstöd hugnas, dylikt understöd borde utgå med högre belopp än 100,000 R:dr banko.

Med tillkännagifvande häraf har Kongl. Maj:t ansett sig endast böra till Rikets Ständers egen pröfning öfverlemna, huruvida ytterligare låneunderstöd må ifrågavarande bolag beviljas; och varda i sådant ändamål handlingarne rörande detta ärende Rikets Ständers Stats-Utskott tillställda.

Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Datum ut supra.

OSCAR.

J. F. Fåhræus.

Utdrag af Protokollet öfver Civil-Ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Stats-Rådet å Stockholms Slott den 5 December 1856.

Närvarande:

Hans Excellens, Justitie-Stats-Ministern, Herr *Günther*,
Hans Excellens, Stats-Ministern för Utrikes ärenden, Herr Friherre *Lagerheim*,
Stats-Råden: Herr *Fåhræus*,
Wallensteen,
Gripenstedt,
Grefve *Mörner*,
Grefve *Gyldenstolpe*,
Anjou och
Almqvist.

Chefen för Civil-Departementet, Herr Stats-Rådet Fåhræus, uppläste till justering ett, i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts förut fattade Nådiga beslut, uppsatt förslag till skrifvelse till Rikets Ständer, angående Direktionens för Nora-Ervalla jernvägsbolag underdåniga ansökning om ytterligare låneunderstöd för nämnda jernvägs-företag;

Och täcktes Kongl. Maj:t, uppå Stats-Rådets underdåniga tillstyrkande, berörda förslag i Nåder gilla, samt förordna, att, i enlighet dermed, Nådig skrifvelse, sådan den finnes detta protokoll bilagd, skulle till Rikets Ständer aflåtas.

Ex protocollo
Rudolf Ädelgren.

N:o 37.

Ank. till Exp.-Utsk. d. 19 Jan. 1857, kl. 2 e. m.

KONGL. MAJ:TS

Nådiga Skrifvelse till Rikets Ständer, i anledning af f. d. Expeditions-Chefen m. m. C. F. Meinanders underdåniga ansökning om pensions-förhöjning; Gifven Stockholms Slott den 19 December 1856.

Uti en den 30 Juni sistlidne år till Kongl. Maj:t ingifven underdånig skrift, anhöll dåvarande Expeditions-Chefen vid Sjöförsvars-departements-expedition af Kongl. Maj:ts Kansli, Förste Expeditions-sekreteraren Curt Fredrik Meinander, att, då han, enligt tillika företedda vederbörliga betyg, uppnått 65 års ålder och tjenat Staten i 44 år samt icke vidare kunde med utöfningen af nämnda embete fortfara, utan att ådraga sig obotlig sjuklighet, honom måtte förunnas Nådigt afsked med rättighet att, såsom pension på Allmänna Indragnings-staten, för sin återstående lifstid, åtnjuta ett emot Expeditions-Chefs-arfvodet å stat svarande belopp af 3,000 R:dr Banko årligen, hvarvid han, i afseende på den sålunda sökta pensions-förmånen, bland annat, i underdånighet anförde, att om han blefve på nämnde stat öfverflyttad med endast sin förra Expeditions-sekreterare-lön, utgörande med tillökningen för den derunder begripna spanmål blott 1,845 R:dr Banko, han skulle, fastän han uti omkring 7 års tid dels bestridt och dels innehaft Expeditions-chefs-embete, blifva försatt uti långt ofördelaktigare belägenhet, än afskedstagande embetsman af lägre värdighet inom de Kollegier och Verk, som i sednare tider kommit i åtnjutande af löneförbättring, hvilken förmån han förmodade snart kunna förväntas af personalen vid Kongl. Maj:ts Kansli och alltså jemväl skolat tillfalla sökanden, om han qvarstadnade vid Expeditions-sekreterare-tjensten och med dess utöfning ännu någon tid fortfore.

Sedan Stats-kontoret öfver denna ansökning afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, kom ärendet den 21 September 1855 under Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning; och enär, enligt de för embets- och tjenstemäns öfverflyttande på Allmänna Indragnings-staten gällande föreskrifter, Expeditions-cheferne i Stats-departementernas Expeditioner af Kongl. Maj:ts Kansli, såsom icke innehafvande löner, utan arfvoden på stat, ej äro berättigade att, vid den för pensions erhållande stadgade lefnads- och tjensteålder, efter afskedet undfå pension till högre belopp, än som motsvarar lönen för det embete eller den tjenst, den afskedstagande å ordinarie stat före Expeditions-chefs-beställnin-

gens tillträdande innehaft och hvartill han kunnat återgå, fann Kongl. Maj:t godt i Nåder entlediga Expeditions-chefen Meinander från hans då vid Sjöförsvars-departementet innehafvande Expeditions-chefs-embete samt derjemte bevilja honom afsked från Expeditions-sekreterare-beställningen på stat vid samma Departements Kansli-expedition, med rättighet att derefter på Allmänna Indragnings-staten åtnjuta pension, motsvarande beloppet af den med nyssnämnda beställning förenade lön, jemte derunder inbegripen spanmål.

Då likväl Kongl. Maj:t anser med billighet öfverensstämmande, att Meinander, som i 7 års tid innehaft en tjenstebefattning af den mödosamma och maktpåliggande beskaffenhet, som Expeditions-chefs-embetet, må komma i åtnjutande af någon högre pensionsförmån, än den honom nu såsom Expeditions-sekreterare författningsenligt tillerkända, synnerligast om, i följd af Kongl. Maj:ts till Rikets Ständer aflåtna Proposition om löne- och pensions-förhöjningar, högre pensionsbelopp för bädanefter afgående Expeditions-sekreterare varda bestämde, vill Kongl. Maj:t härmed till Rikets Ständers beprövande öfverlemna, huruvida, med afseende på de för f. d. Expeditions-chefen Meinander förekommande omständigheter, honom må på Allmänna Indragnings-staten, hvarifrån, såsom förut berördt är, den honom enligt författningarne redan tillagda Expeditions-sekreterare-pension utgår, beviljas tillökning deri, i förhållande till de af Kongl. Maj:t vid nu pågående Riksdag föreslagna pensions-förmåner för Expeditions-sekreterare.

De detta ärende rörande handlingar skola varda tillställda det Rikets Ständers Utskott, som erhåller uppdrag att dermed taga befattning.

Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. Nåd och ynnest städse välbevågen.

Datum ut supra.

OSCAR.

C. H. Ulner.

Utdrag af Protokollet öfver Sjöförsvars-Departementet tillhörande ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen uti Stats-Rådet å Stockholms Slott den 19 December 1856.

Närvarande:

Hans Excellens, Justitie-Stats-Ministern, Herr *Günther*,
Hans Excellens, Stats-Ministern för Utrikes ärendena, Herr Friherre *Lagerheim*,
Stats-Råden: Herr *Wallensteen*,
Gripenstedt,
Grefve *Mörner*,
Ulner,
Grefve *Gyldenstolpe*,
Anjou,
Almqvist och
Friherre *af Ugglas*.

— — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — —

Departements-Chefen, Stats-Rådet Ulner, uppläste slutligen till justering följande på grund af Kongl. Maj:ts den 25 nästlidne November fattade Nådiga beslut, uppsatta förslag till

1:o. Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse till Rikets Ständer, i anledning af f. d. Expeditions-chefen m. m. Curt Fredrik Meinanders underdåniga ansökning om pensionsförhöjning.

— — — — — — — — — — — — — —

Och täcktes Kongl. Maj:t, uppå Stats-Rådets underdåniga tillstyrkan, berörde förslag i Nåder gilla samt förordna att, i enlighet dermed, Nådig Skrifvelse, sådan den finnes detta protokoll bilagd, skulle till Rikets Ständer aflåtas.

Ex protocollo
Fritz Rythén.

STOCKHOLM, tryckt hos Isaac Marcus, 1857.

N:o 38.

Ank. till Exp.-Utsk. d. 24 Jan. 1857, kl. 3 e. m.

KONGL. MAJ:TS

Nådiga Skrifvelse till Rikets Ständer, i anledning af gjord underdånig framställning om Statens medverkan för fullbordande af jernvägsanläggningen emellan Köping och Hult. Gifven Stockholms Slott den 28 November 1856.

Uti en till Kongl. Maj:t den 23 sistlidne September ingifven skrift har Direktionen för »Kongl. Svenska Aktiebolaget för jernväg mellan Köping och Hult», under erinran hurusom vid den tid då nämnda bolag bildades, vigten och nyttan för det allmänna af jernvägars anläggning inom vårt land ännu voro föga insedda, hvadan de första stegen på denna bana måste blifva beroende af medverkan utaf utländske män, för hvilka äfven den beviljade stats-ränte-garantien å anläggnings-kostnaden för nämnde jernväg erbjöd försäkran om högre inkomst af deras i företaget använda kapital, än den i främmande länder då gällande räntefot i allmänhet lemnade, i underdånighet anfört, att då aktieteckningen till delaktighet i bolaget här i landet uppgick till ganska ringa belopp, och densamma, i följd af hastigt stegrad räntefot i England, der den hufvudsakligaste teckningen påräknats, jemväl derstädes blef otillräcklig för anläggningens pådrifvande med den kraft, som för uppfyllandet af de med stats-garantien förenade vilkor i afseende på arbetets fullbordande påkallades, bolagets framtid under sådana omständigheter måste blifva i hög grad beroende af de män, hvilka fått sig anförtrodd ledningen af bolagets affärer i England, derifrån de financiela tillgångarne borde hemtas; men att, sedan en af desse män, den, för hvilken med hänsigt till hans samhällsställning inom nämnda land, största förtroendet hystes, genom vidtsträfvande beräkningar kommit på obestånd, derur han sökt rädda sig medelst bedrägerier och förfalskningar af oerhörd beskaffenhet, delegarne uti nu ifrågavarande aktiebolag vid denne mans derefter inträffade död, funnit bolagets affärer uti det mest förvirrade och olyckliga tillstånd, en stor del aktier utgifna och skulder i bolagets namn ingångna för anskaffande af penningar, hvilka endast till en mindre del kommit bolaget till godo. Öf-

vertygad om nyttan af det företag, för hvilket Svenska Statens medverkan blifvit utlofvad, hade emellertid aktie-egarne, sedan en komité blifvit tillsatt för utredande af bolagets ställning, enligt denna komités förslag afskedat alla de förut varande engelske direktörerne med deras tjenstemän och till nya direktörer utvalt personer, till hvilka fullt förtroende kunde sättas, samt beslutat nya tillskott mot preferens-aktiers erhållande, till betalande af bolagets skulder och fullbordande af åtminstone en del af vägen, och hade teckning af preferens-aktier sedermera så fortgått, att bolagets bestånd nu vore fullt betryggadt, en stor del af dess skulder betald och en stadgad plan till de öfrigas fulla liqviderande fastställd. Då likväl genom otillräckligheten af de medel, som under förlidna året kunde till jernvägsbyggnads-arbetet användas, det icke blef möjligt att inom årets slut fullborda och för allmän trafik öppna vägbanan mellan Örebro och Köping, på sätt föreskrifvits såsom vilkor för den vid sista riksdag medgifna förlängning af ett år uti tiden för hela vägbyggnads-arbetets fullbordan, vore i följd deraf bolagets ställning fortfarande bekymmersam och möjligheten för detsamma att fullborda hela anläggningen ännu icke försäkrad, alldenstund det uti §§ 4 och 13 af det för bolaget den 13 November 1852 utfärdade Nådiga privilegium omförmälda fall inträffat, eller att all förbindelse till ansvarighet från Statens sida för ränte-garantien förfallit och bolaget till Staten förverkat det belopp af den uti Kongl. Maj:ts och Rikets Stats-kontor nedsatta kapitalsumma, som vid sistlidne års slut innestod. Vid dessa förhållanden och enär bolaget, långt ifrån att lättsinnigt eller till egen fördel på Statens bekostnad hafva begagnat de detsamma medgifna förmåner, efter yttersta förmåga sträfvat att uppfylla sina förbindelser och nu måst fördubbla sina bidrag till väganläggningens fullbordan, samt, enligt Direktionens åsigt, de bolaget till följd af ofvanomförmälde omständigheter åbragte förluster icke billigtvis borde efterföljas af den ytterligare förlusten utaf den medverkan, Staten ansett ett stort allmänt nyttigt företag förtjena, eller af bolagets, till säkerhet för dess förbindelsers fullgörande, i Stats-kontoret deponerade egendom, har Direktionen i underdånighet anhållit, att, som den genom Statens omedelbara försorg påbörjade anläggningen af den närmast Götheborg befintliga delen af stambanan emellan denna stad och hufvudstaden jemväl gjorde den snaraste fullbordan af den jernbana, hvars utförande bolaget ålåge, till en sak af högsta vigt, Kongl. Maj:t täcktes till Rikets Ständer göra framställning om Statens fortfarande medverkan för fullbordande af jernvägs-anläggningen mellan Köping och Hult, samt förnya det bolaget gifna privilegium med de förändringar deruti, som omständigheterna kunna påkalla; och har i afseende härå Direktionen i underdånighet föreslagit, *antingen* att fortfarandet af den förverkade räntegarantien med de derför förut gjorde bestämmelser måtte varda bolaget medgifvet, och bolaget, hvad beträffade dess förhållanden till Staten, åter insättas i de rättigheter, hvaraf det före sistlidne års utgång var i besittning, endast med en utsträckt tid för arbetets fullbordande, — *eller* att, jemte oinskränkt besittningsrätt till jernbanan, åt bolaget måtte beviljas ny garanti under 25 år för fyra procents ränta å anläggnings-kostnaden utan amortering, — *eller och* att, med upphörande af allt slags räntegaranti å Statens sida, men tillerkännande deremot åt bolaget af evärdelig, eller åtminstone till 99 år utsträckt besittningsrätt till jernbanan, bolaget måtte undfå ett lån af 1,600,000 riksdaler banko, med samma ränta och amortering, som för det Gefle-Dala-jernvägsbolaget vid sista riksdag beviljade lån blifvit föreskrifna; hemställande för öfrigt Direktionen i underdånighet att, om det nu begärda lånet blefve beviljadt, vilkoren dervid måtte, med hänseende till de för Köping-Hult-jernvägen förekommande särskilda förhållanden, i så måtto bestämmas olika med de för lånet till Gefle-Dala-jernvägsbolag föreskrifna vilkor, att, såvida nödigt funnes, att en viss större del af jernvägen skulle vara färdig innan lånet utbekommes, detta finge på en

gång eller på kortare terminer lyftas så snart banan mellan Örebro och Arboga blifvit öppnad för allmän trafik, och att, om Staten skulle begagna sin i § 11 af bolagets privilegium stadgade lösningsrätt, hela beloppet af då återstående oguldna lånesumman finge vid inlösningen afräknas; — att föreskrifterna för lånets återbetalande måtte blifva ovilkorliga, dock att, derest Kongl. Maj:t förbehölles rätt, att, om bolagets årliga behållning skulle uppgå till åtta procent på aktie-egarnes tillskott, i Nåder bestämma om och med hvad belopp den stadgade amorteringen borde ökas, bolaget ville ett sådant vilkor sig underkasta; — att bolaget måtte komma i åtnjutande af de förmåner med hänsyn till tullfri införsel af vissa för jernvägen behöfliga varor, som blifvit Gefle-Dala-bolaget beviljade, samt i öfrigt fortfarande bibehållas vid alla de rättigheter och förmåner, som genom mom. a—g i § 13 af bolagets privilegium blifvit bolaget tillerkände; — att som ny tid för jernvägens fullbordande nu måste bestämmas, denna tid måtte, med hänsigt till svårigheten att erhålla arbetsfolk, då flera jernvägs-anläggningar sättas i verket, utsträckas till 3 år eller till 1859 års slut, med förbindelse likväl för bolaget att, om vestra stambanan till Svartå blefve fullbordad före nämnde års utgång, samtidigt dermed hafva banan mellan Köping och Svartå färdig för allmän trafik, — samt att bolaget måtte tillerkännas fortfarande eganderätt till de i Stats-kontoret af bolaget nedsatta, nu förverkade medel, med rättighet att lyfta en tredjedel af beloppet, då jernbanan mellan Örebro och Köping blifvit för allmän trafik öppnad, samt de återstående två tredjedelarne, när hela sträckan från Köping till Svartå för trafiken öppnats.

Öfver denna underdåniga framställning har Kongl. Maj:t infordrat yttrande af den för jernvägs-undersökningar i Nåder förordnade komitéen, hvilken deri hufvudsakligen anfört, att sedan den grundsats numera blifvit antagen, att jern-stambanorna i riket böra af Staten och icke af enskilda bolag utföras, förvaltas och underhållas, ett undantag från denna grundsats icke syntes böra ega rum för banan mellan Köping och Svartå, såvida en stambana komme att anläggas norr om Mälaren, i hvilket fall den förstnämnda komme att deraf utgöra en betydlig del. Det vore derföre, i komitéens tanke, af största vigt och nytta, att Staten inlöste sagda bana, till undvikande af de förvecklingar, som komme att uppstå emellan Staten och bolaget, såsom egare af särskilda delar utaf stambanan, och hvilka skulle dels föranleda vidlyftiga reglementariska föreskrifter, ökade och invecklade kontroller samt deraf uppkommande olägenheter för trafiken, dels ock hindra de jemkningar i taxor och reglementen, som kunde efter sig företeende omständigheter och för beredande af större lättnad för rörelsen finnas behöfliga. Då Köping-Hult-bolaget förverkat den detsamma beviljade ränte-garantien, men Staten derigenom icke kunde hafva förlorat sin rätt, att, på sätt § 11 i bolagets privilegium innehåller, inlösa den färdiga delen af banan, ansåg komitéen en sådan inlösen lämpligast böra ske nu, då Statens medverkan för banans fullbordande blifvit begärd, och bolaget alltså förklarat sig ur stånd att af egna tillgångar densamma färdigbygga. Om åter inlösen af jernbanan för närvarande funnes icke böra ega rum, men understöd för densammas fullbordande böra beviljas, hemställde komitéen, att bolaget måtte åläggas, innan sådant understöd på ett eller annat sätt ifrågakomme, noggrannt uppgifva och utreda sin ekonomiska ställning, för att visa möjligheten för detsamma att sina förbindelser fullständigt uppfylla. Beträffande vidare de föreslagna olika sätten för Statens understöd, ansåg komitéen sig böra afstyrka bifall till den ifrågasatta ständiga eller till 99 år inskränkta besittnings- och eganderätten till jernvägen och den dermed förknippade begäran om tillgodonjutande af förändrad ränte-garanti eller låneunderstöd, enär dymedelst Staten skulle förhindras att, då lämpligt funnes, jernvägen till sig lösa; hvaremot komitéen i underdånighet föreslog, att stats-garanti, i likhet med

den förverkade, måtte bolaget åter beviljas, och detsamma således ånyo insättas i de rättigheter, hvilka det före sistlidne års utgång innehaft, likväl med följande dervid fästade ytterligare vilkor:

a) att anläggnings-kostnaden beräknas endast för vägsträckningen emellan Köping och Svartå, och således minskas i samma förhållande som miltalet, eller såsom 14 till 11, hvarigenom den återstående ränte-garantien, i stället för 250,000 R:dr blefve 200,000 R:dr B:ko, och hvilken summa icke finge ökas äfven om anläggnings-kostnaden för denna vägsträcka skulle öfverstiga beräknade 4,000,000 R:dr B:ko;

b) att jernvägen emellan Köping och Örebro med allt tillbehör fullbordas och för trafik upplåtes inom nästkommande års utgång, och banan emellan Örebro och Svartå inom 1859 års slut;

c) att bolaget underkastar sig samma bestämmelser i afseende å trafiken och taxa derför, som för Statens jernbanor varda fastställde; och

d) att om bolaget brister i uppfyllandet, ej mindre af förenämnda vilkor än af de i bolagets privilegium upptagne öfriga bestämmelser, Staten skall ega att öfvertaga banan mot den lösnings-summa, som, enligt § 11 i samma privilegium, bestämmes för densamma i då befintligt skick, äfvensom återstående beloppet af den i Stats-kontoret till säkerhet för uppfyllandet af bolagets förbindelser deponerade summan tillfaller Staten.

Vid pröfning af detta ärende har Kongl. Maj:t, enär, såsom jernvägs-komitén erinrat, Köping-Hultbolaget förverkat den ränte-garanti, som Rikets Ständer detsamma beviljat, men Staten derigenom icke förlorat sin rätt att enligt § 11 i det för bolaget utfärdade privilegium inlösa den färdiga delen af banan, hvilken inlösnings-rätt ock numera är af desto större vigt, som Rikets Ständer å sistlidne riksdag bifallit Kongl. Maj:ts förslag, att jern-stambanorna böra af Staten utföras, förvaltas och underhållas, funnit sig icke böra för medgifvande af hvad bolaget alternativt begärt, vare sig i fråga om ny garanti under 25 år för 4 procents ränta utan amortering, eller om enahanda lån, som Gefle-Dala-jernvägsbolaget af Staten erhållit, vidtaga någon åtgärd, då begge dessa alternativer å bolagets sida äro förknippade med förbehåll om oinskränkt besittningsrätt till jernbanan.

Vidkommande åter bolagets alternativa anhållan om den förverkade ränte-garantiens återfående under samma bestämmelser, som från början blifvit meddelade, jemte lämplig utsträckning af tiden för jernvägsarbetets fullbordan, förekommer härvid, att riktningarne af de stambanor, som i en del af Westmanland och möjligen äfven i östra delen af Nerike komma att för Statens räkning anläggas, ännu icke blifvit bestämda, och att så väl det allmännas som bolagets intressen kunna blifva beroende af den plan, som för dessa banors utläggning framdeles varder antagen, hvadan Kongl. Maj:t för närvarande finner sig icke heller böra hos Rikets Ständer förorda bolagets berörde anhållan. Dock som den ränte-garanti, hvilken bolaget förut innehaft, varit omedelbart af Rikets Ständer beviljad, vill Kongl. Maj:t, som anser frågan om eganderätten till de af bolaget i Stats-kontoret deponerade medel icke kunna före hufvudfrågans afgörande till pröfning upptagas, härmed till Rikets Ständers pröfning öfverlemna, huruvida Rikets Ständer finna ärendet i dess nu befintliga skick böra till något deras beslut föranleda; och blifva handlingarna i målet, för att dervid tjena till upplysning, Rikets Ständers Stats-Utskott tillställde.

Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Datum ut supra.

OSCAR.

J. F. Fåhræus.

Utdrag af Protokollet öfver Civil-Ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Stats-Rådet å Stockholms Slott den 28 November 1856, dervid jemväl Hans Kongl. Höghet Kronprinsen var närvarande.

Närvarande:

Hans Excellens, Justitie-Stats-Ministern, Herr *Günther*,
Hans Excellens, Stats-Ministern för Utrikes ärenden, Herr Friherre *Lagerheim*.
Stats-Råden: Herr *Fåhræus*,
Wallensteen,
Gripenstedt,
Ulner,
Grefve *Gyldenstolpe*,
Anjou och
Almqvist.

Stats-Rådet Grefve Mörner anmäldes vara af sjukdom förhindrad att tillstädeskomma.

— —

Vidare föredrog Departements-Chefen Herr Stats-Rådet Fåhræus:

1:o.

En af Direktionen för "Kongl. Svenska Aktie-bolaget för jernväg mellan Köping och Hult" den 23 sistlidne September till Kongl. Maj:t ingifven skrift, deruti Direktionen — — — i underdånighet anfört — — — — — — — — — — — — — —

På grund af dessa förhållanden och enär bolaget, långt ifrån att lättsinnigt eller till egen fördel på Statens bekostnad hafva begagnat de detsamma medgifna förmåner, efter yttersta förmåga sträfvat att uppfylla sina förbindelser, samt det, enligt Direktionens åsigt, icke skulle vara med billighet öfverensstämmande att bolaget, utöfver redan lidna förluster, jemväl finge vidkännas den ytterligare förlusten utaf den medverkan Staten en gång tillförsäkrat ifrågavarande allmännyttiga företag, eller af bolagets, till säkerhet för dess förbindelsers fullgörande, i Stats-kontoret deponerade egendom, hade Direktionen, med åberopande jemväl deraf, att den genom Statens omedelbara försorg påbörjade anläggningen af den närmast Götheborg befintliga delen af stambanan mellan denna stad och hufvudstaden gjorde ett skyndsamt fullbordande af bolagets jernbaneanläggning till en sak af högsta vigt, i underdånighet anhållit, det Kongl. Maj:t måtte täckas till Rikets Ständer aflåta nådig framställning om Statens fortfarande medverkan för fullbordande af jernvägs-anläggningen mellan Köping och Hult, samt derjemte för-

nya det bolaget i nåder gifna privilegium med de förändringar deruti som omständigheterna kunde påkalla; varande i afseende härå af Direktionen i underdånighet föreslaget, *antingen* att fortfarandet af den förverkade ränte-garantien med de derför förut gjorda bestämmelser måtte varda bolaget medgifvet, och bolaget, beträffande dess förhållande till Staten, återinsättas i de rättigheter, hvaraf det före sistlidet års utgång var i besittning, endast med förlängning i tiden för arbetets fullbordande, *eller* — att, jemte oinskränkt besittningsrätt till jernbanan, åt bolaget måtte beviljas ny garanti under 25 år för fyra procents årlig ränta å anläggningskostnaden, utan amortering; — *eller ock* att, med upphörande af allt slags ränte-garanti å Statens sida, men tillerkännande deremot åt bolaget af evärdelig, eller åtminstone till 99 år utsträckt besittningsrätt till jernbanan, bolaget måtte undfå ett lån af 1,600,000 R:dr B:ko, med samma ränta och amortering, som blifvit föreskrifna för det Gefle-Dala-jernvägsbolaget vid sista riksdag beviljade lån; —

För öfrigt hade Direktionen i underdånighet begärt dels att — — — — dels ock att bolaget måtte tillerkännas fortfarande eganderätt till de i Stats-kontoret af bolaget nedsatta, nu förverkade medel, med rättighet att lyfta en tredjedel af beloppet så snart jernbanan mellan Örebro och Köping blifvit för allmän trafik öppnad, samt de återstående två tredjedelarne när hela sträckan från Köping till Svartå för trafiken öppnats.

Sedan den för jernvägs-undersökningars företagande af Kongl. Maj:t förordnade komité erhållit nådig befallning att öfver förevarande framställning inkomma med underdånigt utlåtande, hade bemälde komité, uti underdånig skrifvelse den 20 nästlidne månad, hufvudsakligen yttrat: — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Enär, såsom jernvägs-komitén erinrat, Köping-Hult-bolaget förverkat den ränte-garanti, som Rikets Ständer detsamma beviljat, men Staten derigenom icke förlorat sin rätt att, enligt 11 § i det för bolaget utfärdade privilegium, inlösa den färdiga delen af banan, hvilken inlösningsrätt ock numera vore af desto större vigt, som Rikets Ständer å sistlidne riksdag bifallit Kongl. Maj:ts förslag att jern-stambanorna böra af Staten utföras, förvaltas och underhållas, fann Statsrådet sig icke böra för medgifvande af hvad bolaget alternativt begärt, vare sig i fråga om ny garanti under 25 år för fyra procents ränta utan amortering, eller om enabanda lån, som Gefle-Dala-bolaget af Staten erhållit, i underdånighet tillstyrka någon åtgärd, då begge dessa alternativer å bolagets sida vore förknippade med förbehåll om oinskränkt besittningsrätt till jernbanan.

Vidkommande åter bolagets alternativa anhållan om den förverkade ränte-garantiens återfående under samma bestämmelser, som från början blifvit meddelade, jemte lämplig utsträckning af tiden för jernvägs-arbetets fullbordan, ansåg Statsrådet denna begäran, vid de af bolaget anförda förhållanden, visserligen icke vara obillig; men då riktningarne af de stambanor, som i en del af Westmanland och möjligen äfven i östra delen af Nerike komma att för Statens räkning anläggas, ännu icke blifvit bestämda, och så väl det allmännas som bolagets intressen kunde blifva beroende af den plan, som för dessa banors utläggning framdeles varder antagen, trodde Statsrådet sig icke heller för närvarande böra tillstyrka Kongl. Maj:t att hos Rikets Ständer förorda bolagets berörda anhållan. Dock som den ränte-garanti, hvilken bolaget förut innehaft, varit omedelbart af Rikets Ständer beviljad, hemställde Statsrådet, som ansåg frågan om eganderätten till de af bolaget i Stats-kontoret deponerade medel icke kunna före hufvudfrågans afgörande till pröfning upptagas, att Kongl. Maj:t måtte täckas låta till Stats-Ut-

skottet öfverlemna handlingarne i målet för att tjena till upplysning derest Rikets Ständer finna ärendet nu böra till något deras beslut föranleda.

Kongl. Maj:t täcktes i Nåder bifalla hvad sålunda blifvit af Statsrådet i underdånighet yttradt och tillstyrkt, samt befallde att Nådig Skrifvelse i ämnet, sådan den finnes detta protokoll bilagd, skulle till Rikets Ständer expedieras.

Ex protocollo

Carl Ekström.

N:o 39.

Ank. till Exp.-Utsk. den 24 Jan. 1857, kl. 3 e. m.

KONGL. MAJ:TS

Nådiga Proposition till Rikets Ständer, i anledning af f. d. Landshöfdingen i Götheborgs och Bohus län, General-Löjtnanten Herr Grefve Carl Gustaf Löwenhjelms, f. d. tillförordnade Lands-kamereraren, Kronofogden Anders Samuel Peterssons och Lands-sekreteraren, Lagmannen Carl Engelbloms underdåniga ansökningar att erhålla eftergift af dem ådömdt ersättnings-ansvar för Kronans förlust, i följd af Länsbokhållaren Caspar Langlet's bedrägliga förhållande; Gifven Stockholms Slott den 16 December 1856.

I Kongl. Maj:ts Nådiga kungörelse den 25 Juni 1830, angående understöd af allmänna medel till utflyttningar i följd af laga skiften, är ibland annat förordnadt, att utflyttnings-understöden, till summan bestämde, böra af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i den mån utflyttningarne ske, eller ock förskottsvis emot borgen eller inteckning-

säkerhet, i Landt-ränterierne lyftas, samt att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skola häröfver hålla noggrann kontroll och inom den 15 Januari påföljande år till Kongl. Maj:ts och Rikets Stats-kontor insända verificeradt reqvisitions-förslag å den ersättning, som tillkommer Landt-ränterierne för de under föregående året förskjutne utflyttnings-understöd, hvarefter Stats-kontoret meddelar ersättning af dertill i Riks-staten anslagna medel emot redovisning i Landsboken.

I Götheborgs och Bohus län hade en vid dervarande Lands-kontor år 1834 anställd extra ordinarie tjensteman, Caspar Langlet, fått sig från början af år 1836 utaf dåvarande Lands-kamereraren O. H. Holmgren anförtrodt att utskrifva anordningar å dylika understöd för utflyttningar och innehade för sådant ändamål den från Kongl. General-Landtmäteri-kontoret hvarje år ankomna förteckning å de anslagna beloppen, men beredde sig från och med Augusti månad 1837 tillfälle att åtkomma medel ur Landtränteriet sålunda, att han utskref anordningar å understöd, dels flera gånger, tid efter annan, för en och samma utflyttning, och dels ställda till personer, åt hvilka understöd icke varit anslaget; hvarefter och sedan dessa anordningar blifvit af Läns-styrelsen underskrifna, Langlet, emot falska qvittencer, dem han antingen sjelf skrifvit eller låtit andra teckna, uppbar slika anordningars belopp och använde dessa sig till godo. Med detta brottsliga tilltag fortfor Langlet till och med Juni månad 1848 och lyckades derunder icke blott undgå misstankar för oredlighet, utan äfven förvärfva sig sådant förtroende, att han tid efter annan befordrades till ordinarie Lands-kontorist och Länsbokhållare samt förordnades att någon tid bestrida Lands-kamereraretjensten. Det belopp, som Langlet på ofvannämnde sätt genom oriktiga anordningar tillegnade sig, utgjorde tillhopa *sjutton tusen åttahundrafyratioen riksdaler* 11 sk. 10 rst. B:ko; och anordningarne voro från Lands-kontoret expedierade: under Lands-kamereraren Holmgrens tjenstetid till ett belopp af . . . . . 7,980: 15. 8.
under t. f. Lands-kamereraren, Läns-bokhållaren Arnoldssons dito . . 1,787: 32. —
under den tid Kronofogden Anders Samuel Petersson var, till följd af Kongl. Maj:ts Nådiga förordnanden den 16 Januari och den 27 Mars 1844, tjenstförrättande Lands-kamererare, i hvilken egenskap han fortfor till Oktober månad 1848 . . . . . 6,163: 3. 6.
och under Langlet's egen tjenstetid såsom t. f. Lands-kamererare . . 1,910: 8. 8.

B:ko R:dr 17,841: 11. 10;

varande bemälde Holmgren, Arnoldsson och Langlet med döden afgångne, Arnoldsson förrän bedrägeriet upptäcktes, och de båda öfriga i cessionstillstånd. Ofvannämnda anordningar voro derjemte underskrifne:

af f. d. Landshöfdingen, General-majoren G. Edenhjelm för belopp under Holmgrens tjenstetid af . . . . . 3,332: 13. 4.
och Arnoldsson dito af . . . . . 809: — —

Summa B:ko R:dr 4,141: 13. 4.

af General-löjtnanten, Herr Grefve Carl Gustaf Löwenhjelm, som varit Landshöfding i Götheborgs och Bohus län från den 19 Juni 1843 till den 27 April 1847, för belopp under Holmgrens tjenstetid af . . . . . 450: — —
under Peterssons dito . . . . . 3,149: 4. —
och under Langlet's dito . . . . . 250: — —

Summa B:ko R:dr 3,849: 4. —

af nu-

af nuvarande Landshöfdingen f. d. Stats-rådet O. I. Fåhræus till belopp under Peterssons tjenstetid af . . . . . 300: — —
och under Langlets af . . . . . 966: 32. —

Summa B:ko R:dr 1,266: 32. —

af Lagmannen Carl Engelblom, hvilken under hela ifrågavarande tid varit Landssekreterare i länet, till belopp under Holmgrens tjenstetid af . . . . 4,198: 2. 4.
under Arnoldssons af . . . . . 887: 32. —
» Peterssons af . . . . . 2,630: 31. 6.
och under Langlets . . . . . 693: 24. 8.

Summa B:ko R:dr 8,409: 42. 6.

samt af vice Häradshöfdingen J. Bundssen i egenskap af tjenstförrättande Landssekreterare till belopp under Arnoldssons tjenstetid af . . . . . 91: — —
och under Peterssons af . . . . . 83: 16. —

Summa B:ko R:dr 174: 16. —

Sedan Langlet i lifstiden blifvit genom utslag af Götha Hof-rätt den 12 April 1849 samt af Kammar-rätten de 7 September samma år, dömd, att, bland annat, godtgöra Kronan ifrågavarande förlust med ränta, men det visat sig, att till gäldande af hvad sålunda blifvit ådömdt, ringa tillgång förefunnes i Langlets till borgenärer afträdda egendom, blef hos Kammar-rätten, af dess Advokatfiskals-embete, åtal år 1850 anställdt ej mindre mot Lands-kamereraren Holmgren, Kronofogden Petersson, General-majoren Edenhjelm, General-löjtnanten Herr Grefve Löwenhjelm, Landshöfdingen f. d. Stats-rådet Fåhræus, Lagmannen Engelblom och vice Häradshöfdingen Bundssen, än ock emot Landt-räntmästaren Lars Arfvidsson, som låtit Langlet uppbära utflyttningsmedlen, samt emot åtskilliga tjenstemän i Stats-kontoret och i Kammar-rättens Öfver-revisions-departement, såsom hvar i sin mån, genom åsidosatta tjenstepligter vållande till den förlust, som genom Langlets bedrägliga förfarande Kronan tillskyndats.

Beträffande Stats-kontorets President och ledamöter hemställde Advokatfiskalsembetet, att, med afseende å hvad dem i målet till last låge, förhållandet måtte af Kammar-rätten anmälas hos Justitie-kanslers-embetet, till den åtgärd, samma embete kunde finna sig befogadt att vidtaga. Och sådan anmälan har under den 25 Februari 1850 egt rum.

I fråga åter om de af Advokatfiskals-embetet tilltalade, meddelade Kammarrätten, efter deras hörande, under den 2 Maj 1853 utslag, innehållande, bland annat, följande:

1:o. Enär tillförordnade Lands-kamereraren, Kronofogden *Petersson*, hvilken, i sin egenskap af föreståndare för Lands-kontoret, det i första hand ålegat att granska de handlingar, på hvilka anordningar af utflyttnings-understöd sig grundade, och att ansvara derför, att de härtill anslagna medel till anvisade ändamål användes, genom åsidosättande eller felaktigt fullgörande af den Petersson sålunda åliggande granskningsskyldighet och underlåtenhet att hafva tillsyn öfver riktigheten af anordningarne, hufvudsakligen vållat den förlust, som till följd af Langlets ofvan anmärkta bedrägliga förfarande, Kronan tillskyndats; hvarförutan Petersson, som jemväl hade att uppgöra de förslag till ersättande af från Landt-ränteriet förskottsvis utbetald utflyttningshjelp, hvilka årligen borde, jemte behöriga verifikationer, från Kongl. Maj:ts Befallningshafvande till Stats-kontoret insändas, åt samma göromål egnat så ringa omvårdnad, att

äfven dervid förhållandet med de oriktiga anordningarne och deraf föranledda utbetalningar af utflyttnings-medel, utöfver det för hvarje år af Kongl. Maj:t anslagna belopp, helt och hållet undfallit bemälde tjenstemans uppmärksamhet, hvarigenom upptäckten af Langlets svekfulla handlingssätt än vidare kommit att fördröjas, finner Kammarrätten Petersson vara lagligen förvunnen om uppenbar vårdslöshet vid utöfningen af sin ifrågaställda tjenstebefattning, och pröfvar derföre, i förmågo af 1 Kap. 12 § Rättegångs-Balken samt Lands-kamererare-Instruktionen af den 28 Maj 1688, rättvist döma Kronofogden Petersson att böta ett belopp, motsvarande ett års lön af Lands-kamererare-tjensten i Götheborgs och Bohus län; hvarförutan Petersson förpligtas att i *främsta* rummet ersätta hvad under hans tjenstetid Langlet af Kronans medel bedrägligen sig tillegnat och i sådant afseende till Kongl. Maj:t och Kronan betala Sex Tusen Etthundrasextiotre R:dr tre skillingar sex runstycken banko, efter afdrag dock af hvad, till godtgörelse för detta belopp, utaf Langlets efterlemnade tillgångar må hafva influtit eller vidare kan inflyta.

2:o. Emedan, enligt den för Landshöfdingarne i riket den 4 November 1734 utfärdade instruktion, bemälde embetsmän hafva sig anförtrodd förvaltningen af alla till Landt-ränterierne inflytande, Kronan tillhöriga medel, hvartill följaktligen äfven hörer att vaka deröfver, att utbetalning af sådane medel ej annorledes än i författningsenlig ordning må ega rum, samt i afseende på utanordnande af utflyttningsmedel, genom Kongl. Kungörelsen den 25 Juni 1830 är särskildt föreskrifvet, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skola hålla noga hand och kontroll deröfver, att de för erhållandet af slikt understöd stadgade vilkor och förbindelser fullgöras, med hvilket åliggande ock måste i främsta rummet vara förenad skyldigheten att tillse, det icke någon till utflyttningshjelp oberättigad eller den der sådan till stadgadt belopp redan uppburit, må deraf komma i åtnjutande; thy och som särskilda, bland handlingarne befintliga, af vederhörande Lands-kamererare verkställda utredningar öfver de från och med år 1837 till och med år 1848 af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Götheborgs och Bohus län samt Landshöfdinge-embetet derstädes utfärdade anordningar och utflyttnings-understöd utvisa, att af de utflyttnings-medel, som Läns-bokhållaren Langlet beredt sig tillfälle att åtkomma, Tre Tusen Åttahundra fyrationio R:dr fyra sk. blifvit anordnade af f. d. Landshöfdingen, General-löjtnanten, Herr Grefve *Löwenhjelm*, och denne embetsman, enär han, jemlikt ofvan åberopade Instruktion, under utöfning af Landshöfdinge-befattningen ensam egt beslutanderätt i alla till Läns-styrelsens afgörande hörande ärender och följaktligen äfven i anordnings-frågor ostridigt jemväl haft åliggande att i sådana frågor undersöka och pröfva utgifternas behörighet samt för sina derutinnan fattade beslut ansvara, hvadan Herr General-löjtnanten, Grefve Löwenhjelms föregifvande, att ansvarigheten för sådane besluts riktighet skulle ensamt hvila på vederbörande Landskontors föreståndare lemnas utan afseende; alltså finner Kammar-rätten Herr General-löjtnanten, Grefve Löwenhjelm icke kunna undgå, att af de belopp, hvarå af honom oriktiga anordningar blifvit utfärdade, gälda hvad utaf den eller de Lands-kontors-föreståndare, som anordningarne kontrasignerat, lagligen icke utkräfvas eller af annan orsak ej godtgöras kan; i följd hvaraf Kammar-rätten, i förmågo af 1 Kap. 12 § Rättegångs-Balken, jemförd med Instruktionen för Landshöfdingarne i Riket, pröfvar rättvist döma Herr General-löjtnanten, Grefve Löwenhjelm att i förr omförmälda ordning till Kongl. Maj:t och Kronan utgifva ersättning med Tre Tusen Åttahundra fyrationio R:dr fyra skillingar banko.

3:o. Då af förrberörde utredningar öfver ifrågavarande oriktiga anordningar inhemtas, att Lagmannen *Engelblom*, i egenskap af Lands-sekreterare, jemte vederbörlig Lands-kamererare, å Landshöfdinge-Embetets vägnar underskrifvit sådana anordningar

till belopp af 8,409 R:dr 42 sk. 6 rst. Banko; alltså och ehuru i afseende å bemälde tjensteman förekommer, att han allenast vid tillfälle af vederbörande Landshöfdings frånvaro haft åliggande att deltaga i handläggningen af de till Lands-kontorets föredragning hörande mål och ärenden; dock som Lagmannen Engelblom, genom deltagande i besluten om förutnämnda medels oriktiga anordnande, följaktligen måste vara ansvarig för den förlust, som Kronan i förberörda hänseende tillskyndats, varder Advokatfiskals-embetets härutinnan förda talan på det sätt bifallen, att Lagmannen Engelblom af Kammar-rätten kännes skyldig att godtgöra Kongl. Maj:t och Kronan Åtta Tusen Fyrahundranio R:dr fyratiotvå skillingar sex runstycken banko, att utbetalas i den mån sagda medel icke kunna af de Lands-kontors-föreståndare, som i anordningsåtgärderna deltagit, lagligen utkräfvas eller ock dessa personer sakna tillgång att samma medel gälda.

Öfver detta Kammar-rättens utslag hafva, ibland andre, Kronofogden Petersson, General-löjtnanten Herr Grefve Löwenhjelm samt Lands-sekreteraren, Lagmannen Engelblom anfört underdåniga besvär; vid pröfning af hvilka Kongl. Maj:t, genom utslag den 8 September 1854, förklarat sig finna icke någon af klaganderne hafva anfört skäl, som kunde verka ändring i Kammar-rättens utslag.

Dock har Kongl. Maj:t sedermera, i anledning af Kronofogden Peterssons underdåniga ansökning om förskoning från det honom ådömda bötesansvar, den 20 April 1855, funnit godt att, med afseende å förekomna omständigheter, af Nåd förunna Petersson eftergift af Kronans och Götheborgs stads andelar i de honom ådömda böter.

I sammanhang med sistberörde underdåniga begäran har Kronofogden Petersson tillika framställt anhållan, att af nåd få sig beviljad eftergift af den honom i ofvan omförmälda hänseende ålagda ersättnings-skyldighet, och till stöd härför åberopat sin långvariga oförvitliga tjenstgöring, hvarom bifogats särdeles fördelaktiga intyg af trenne Landshöfdingar; det, enligt hvad jemväl ådagalagdt är, vanvårdade skick, hvari Lands-kontors-göromålen vid Peterssons inträde såsom tillförordnad Lands-kamererare sig befunno, och som just föranledt hans inkallande till sådan tjenstgöring, men tillika hindrat honom att egna full uppmärksamhet åt den särskilda befattning med utflyttnings-understöden, hvilken Länsbokhållaren Langlet långt förut fått af ordinarie Landskamereraren sig anförtrodd; den omständighet, att Stats-kontorets och Kammar-rättens revision, hvilka det hufvudsakligen tillkomme att granska underlydande embetsmyndigheters åtgärder, icke kunnat under loppet af sju år, som Langlets bedrägerier före Peterssons ankomst till Lands-kontoret fortgått, detsamma upptäcka; samt den undergång, som skulle hota Peterssons ekonomiska ställning, derest han nödgades utbetala den honom ådömda ersättning, hvars belopp vida öfverstege hans aflöning under den tid han tjenat Staten; Och har Petersson, för den händelse Kongl. Maj:t icke skulle täckas af gunst och nåd bifalla ansökningen, underdånigst anhållit, att Kongl. Maj:t måtte till Rikets Ständer aflåta Nådig Proposition om ersättnings-beloppets afskrifning.

I förening med de underdåniga besvären öfver Kammar-rättens i målet meddelade utslag, har äfven f. d. Landshöfdingen, General-löjtnanten, Herr Grefve Löwenhjelm anhållit, att, så framt Kongl. Maj:t icke skulle pröfva lämpligt upphäfva Kammar-rättens utslag, i hvad det rörer bemälde Herr Grefve, Kongl. Maj:t måtte af gunst och nåd bevilja honom eftergift af det ådömda ersättnings-beloppet, helst han icke kunde förebrå sig sjelf ringaste underlåtenhet af tjenstepligt och vore fullkomligt öfvertygad, att han icke, utan åsidosättande af de högre och mera maktpåliggande värf Landshöfdinge-embetet omfattar, kunnat under utöfningen deraf egna sin tid åt de mindre bestyren och sifferarbetet i Lands-kontoret; hvarjemte Herr Grefve Löwenhjelm anmärkt, att, om vederbörande tjenstemän i Stats-kontoret och Kammar-rätten fullgjort sina

bestämdt gifna åligganden i granskningsväg, förfalskningarne varit upptäckta redan före Herr Grefvens Landshöfdinge-tid; att, om icke Landt-räntmästaren Arfvidsson emot falska qvittenser utbetalt de anordnade medlen, hvilket Landshöfdingen icke kunnat bevaka, någon förlust för Kronan ej inträffat; samt att, eburu bemälde Landt-räntmästare i lifstiden blifvit i målet hörd, någon ersättning ur hans behållna bo icke blifvit, sedan han under rättegången aflidit, ifrågasatt eller utkräfd.

Med åberopande af väsendtligen enahanda omständigheter jemte sin långvariga tjenstetid i en befattning, som lemnat föga tid öfrig att följa ärendenas gång och behandling inom Läns-styrelsens Kamerala Afdelning, har slutligen Lands-sekreteraren, Lagmannen Engelblom, i samband med sina underdåniga besvär, anhållit, att i händelse Kammar-rättens utslag blefve fastställdt, varda af gunst och nåd befriad från ersättning af den honom tillräknade förlust, som andra personer hufvudsakligen vållat och hvars godtgörande skulle för honom med talrik familj blifva ytterst kännbar.

Kongl. Maj:t har låtit ofvan omförmälda trenne ansökningar jemte samtliga dertill hörande handlingar sig föredragas; Och då, enligt hvad härvid blifvit upplyst, Lagmannen Engelblom kan, genom omsorgen och ansvaret för de till Lands-kansliet hörande mångfaldiga göromål, anses i väsendtlig mån ursäktad för det han, vid de tillfällen honom i egenskap af Lands-sekreterare, ålegat att, gemensamt med vederbörande Lands-kamererare utöfva Landshöfdinge-embetet, försummat sin i författningarne stadgade pligt att åt de på Lands-kontorets åtgärd beroende mål, i hvilka Lands-kamererarne, med skyldighet till målens föredragning och utarbetande, hade afgörande rätt enligt Kongl. Brefvet den 26 Mars 1746, egna en noggrannare uppmärksamhet, hvilken dessutom försvårades derigenom att deltagandet i de kamerala göromålens behandling endast tillfälligtvis, när Landshöfding ej var tillstädes, ålegat Lands-sekreteraren, vill Kongl. Maj:t, med afseende tillika å Lagmannen Engelbloms långvariga och nitiska verksamhet i Statens tjenst, härmed i Nåder föreslå Rikets Ständer att befria Engelblom från den honom ådömda ersättnings-skyldigheten för ifrågavarande, Kronan tillskyndade, förlust, likväl med iakttagande, att det åklagaren i målet tillkommande provisions-belopp icke är i denna eftergift inbegripet.

Härjemte och vid det förhållande, att General-löjtnanten, Herr Grefve Löwenhjelm i sin förra egenskap af Landshöfding uti Götheborgs och Bohus län, endast i andra rummet varit pligtig kontrollera riktigheten af de anordningar, han på föredragning af vederböranne Lands-kamererare beslutat och efter dennes kontrasignation undertecknat, men hvilkas öfverensstämmelse med behöriga reqvisitioner det ålegat Landskamereraren i första hand att tillse; samt att Kronofogden Petersson, fastän han i egenskap af tillförordnad Lands-kamererare, försummat denna tillsyn och derigenom vållat, att Läns-bokhållaren Langlets bedrägliga förfarande kunnat, utan anmärkning, bedrifvas, likväl, enligt vederbörandes intyg, för öfrigt nitiskt och väl fullgjort sina många och vigtiga tjenstepligter, hvilka tillfälligtvis under denna tid varit genom hopade göromål mer än vanligt betungande, öfverlemnar Kongl. Maj:t nu till Rikets Ständer, huruvida icke anledning må förefinnas att eftergifva den Herr Grefve Löwenhjelm och Kronofogden Petersson ådömda ersättnings-skyldighet, med undantag äfven för dem, af hvad angår åklagare-provisionen, och med förklarande, i händelse af sådan eftergift för Petersson, att för de honom i första rummet till ersättning ådömda medel jemväl den ansvarighet, som i andra rummet skulle, enligt Kammar-rättens och Kongl. Maj:ts Utslag drabba de med Petersson i utflyttningsmedlens oriktiga anordnande delaktige personer, kommer att förfalla.

De

De till detta ärende hörande handlingar skola tillställas det Rikets Ständers Utskott, till hvars åtgärd denna nådiga Proposition varder öfverlemnad; Och Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. Nåd och ynnest städse välbevågen.

Datum ut supra.

OSCAR.

J. A. Gripenstedt.

Utdrag af Protokollet öfver Finans-Ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Stats-Rådet å Stockholms Slott den 16 December 1856.

Närvarande:

Hans Excellens, Justitie-Stats-Ministern, Herr *Günther*,
Hans Excellens, Stats-Ministern för Utrikes ärendena, Herr Friherre *Lagerheim*,
Stats-Råden: Herr *Wallensteen*,
Gripenstedt,
Grefve *Mörner*,
Ulner,
Grefve *Gyldenstolpe*,
Anjou,
Almqvist och
Friherre *af Ugglas*.

Chefen för Finans-Departementet, Stats-Rådet Gripenstedt, uppläste till justering ett i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts, uppå Stats-Rådets underdåniga tillstyrkande, fattade beslut, uppsatt förslag till Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, angående f. d. Landshöfdingen i Götheborgs och Bohus län, General-löjtnanten, Herr Grefve Carl Gustaf Löwenhjelms, f. d. tillförordnade Lands-kamereraren, Kronofogden Anders Samuel Peterssons och Lands-sekreteraren, Lagmannen Carl Engelbloms underdåniga ansökningar att erhålla eftergift af dem ådömdt ersättnings-ansvar för Kronans förlust i följd af Läns-bokhållaren Casper Langlets bedrägliga förhållande.

Kongl. Maj:t behagade, jemlikt Stats-Rådets underdåniga tillstyrkande, i Nåder gilla berörda förslag, sådant det finnes detta protokoll bilagdt, samt befallde, att, i enlighet dermed, Nådig Proposition skulle till Rikets Ständer aflåtas.

Ex protocollo
Mildhog Lundgren.

STOCKHOLM, tryckt hos Isaac Marcus, 1857.

№ 40.

Ank. till Exp.-Utsk. d. 24 Jan. 1857, kl. 6 e. m.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Stånder om antagande af en Författning angående sammanläggning af straff; Gifven Stockholms Slott den 2 December 1856.

Då frihetsstraff redan nu finnas i lag för flera förbrytelser stadgade och tillämpningen af denna straffart kan antagas komma att än vidare utsträckas, i den mån reformen af brottmålslagstiftningen fortgår, har Kongl. Maj:t funnit föreskrifter erfordras huru förfaras bör, då någon antingen på en gång dömes för flera med sådana straff belagda brott, eller ock någon, innan han undergått honom redan ådömdt frihetsstraff, ånyo beträdes med förbrytelse af beskaffenhet att dylikt straff jemväl derå bör följa. Skulle nemligen i dessa fall den för hvartdera brottet stadgade bestraffning fullt ådömas, kunde lätt inträffa, att sammanlagda strafftiden kom att öfverskrida hvad med rättvisa och billighet vore förenligt. Att förekomma en sådan emot lagens syftning och ändamål stridande tillämpning deraf är af stor vigt och en gräns synes derföre böra bestämmas, utöfver hvilken, då sammanläggning af frihetsstraff ifrågakommer, strafftiden ej må utsträckas. På grund häraf och då, med anledning af de förändringar, som i Strafflagen på sednare tider egt rum, en revision jemväl af föreskrifterna, angående sammanläggning af andra straff, ansetts af behofvet påkallad samt alla i detta ämne gällande stadganden lämpligen böra, till lättnad vid lagtillämpningen, i en författning sammanföras, vill Kongl. Maj:t nu, efter Högste Domstolens och Stats-Rådets hörande, föreslå Rikets Ständer, det antagas må en så lydande författning; angående sammanläggning af straff.

»Med upphäfvande af 11 punkten i Kongl. Förklaringen den 23 Mars 1807 stadgas, som följer:

§ 1.

Har någon föröfvat flera brottsliga handlingar; och stå de ej till hvarandra i det sammanhang, att de innefatta fortsättning af en och samma förbrytelse, utan

äro, hvar för sig, till serskilda brott att hänföra; då skall han för hvarje brott, ändå att de af samma slag äro, till serskildt ansvar dömas, der ej för vissa fall annorlunda i lag stadgadt är.

§ 2.

Då någon antingen, på sätt i 1 § sägs, för flere brottsliga handlingar eller ock genom en och samma gerning gjort sig, enligt lag, till flere serskilda straff skyldig; skall, i afseende å straffens sammanläggning, iakttagas:

1:o Att, om någon är till dödsstraff förfallen, i nämnde bestraffning jemväl anses inbegripna böter eller frihetsstraff, hvartill han kan hafva gjort sig skyldig;

2:o Att med straffarbete på lifstid ej heller må förenas annat frihetsstraff eller böter;

3:o Att i de fall, då någon är för flera brott på viss tid skyldig till straffarbete eller fängelse med eller utan arbete, eller till olika sådana straff, må, vid förening af straffen, tiden för det af dem, som längst är, ej öfverskridas med mera än två år. Varder till följd häraf strafftiden kortare, än om de serskilda straffen skolat hvar för sig verkställas, bör, i händelse straffarterne äro olika, afkortningen ske å den lindrigaste af dem;

4:o Att vid förening af fängelse vid vatten och bröd med annat frihetsstraff på viss tid, hvartdera straffet skall utan minskning ådömas. Förekomma till sammanläggning serskilda fängelsestraff vid vatten och bröd, då skola de högsta penningebelopp, som mot hvartdera fängelsestraffet svara, sammanräknas och straffet derefter bestämmas;

5:o Att, om någon på en gång är förfallen dels till fängelse vid vatten och bröd och dels till sådana böter, som vid bristande tillgång skola till dylikt fängelse förvandlas, bötesstraffet bör, ändå att tillgång till böterna finnes, till fängelse vid vatten och bröd förändras; och skall vid straffens sammanläggning fängelsetiden bestämmas efter summan af böterna tillhopa med det penningebelopp, som emot straffet för det urbota brottet högst svarar; dock att, i fall för böternas förvandling, annan grund än dessas belopp är serskildt stadgad, samma grund äfven må vid sammanläggningen följas;

6:o Att, då någon, som till högsta fängelsestraff vid vatten och bröd eller till annat frihetsstraff på minst två år skyldig är, tillika gjort sig förfallen till viten eller sådana böter, som, der de ej gäldas, böra med enkelt fängelse enligt Utsöknings-Balken aftjenas, all fråga om utgifvande eller förvandling af nämnde viten och böter kommer att förfalla.

§ 3.

Hvad i 2 § stadgas om sammanläggning af straff, som omedelbart ådömas, skall ock gälla till efterrättelse vid förening af olika slags straff, hvartill ådömde

böter blifvit, i brist af tillgång, förvandlade, äfvensom då förvandlingsstraff skall sammanläggas med straff för urbota brott.

Skola böter, som enligt serskilda författningar blifvit ådömda efter olika grunder förvandlas till fängelse med arbete; då måste tiden för sammanlagda straffet ej öfverskrida den tid, som skolat ådömas om förvandlingen skett endast efter den af författningarne, som till svåraste förvandlingsstraffet föranleder.

§ 4.

De här ofvan meddelade föreskrifter komma att tjena till efterrättelse ej blott då någon på en gång för flere brott lagföres, utan äfven då någon, som till straff dömes, förut blifvit ålagd annan icke verkställd bestraffning; Börande domaren alltid utsätta de serskilda straff, som å hvarje brott bordt följa, samt derefter, i händelse någon förändring af straffen, till följd af hvad 2 och 3 §§ innehålla, skall ega rum, derom meddela erforderliga bestämmelser.

Förekomma till verkställighet på en gång flere utslag, hvarigenom samma person blifvit till straff dömd; och äro straffen af beskaffenhet, att de ej, emot gällande föreskrifter, kunna jemte hvarandra fullt verkställas, åligger Konungens Befallningshafvande att om förhållandet göra anmälan hos vederbörande Hof-Rätt, som förordnar huru straffen sammanläggas böra.

§ 5.

Nu kan så hända, att någon, sedan han blifvit till straff för ett brott dömd, varder öfvertygad att förut hafva föröfvat annat brott; då skall han så dömas, som hade han på en gång varit för båda brotten lagförd; Och varde, vid straffets tillämpning, afräknadt hvad han af det honom förut ådömda straff redan kan hafva utstått.

§ 6.

Har någon, sedan han blifvit till straff dömd, men innan han det till fullo undergått, föröfvat nytt brott; då bör straffet för detta brott, med iakttagande af ofvan stadgade grunder, förenas med hvad af det förra straffet återstod, då det nya brottet begicks; Och kommer på sammanlagda straffet att afräknas hvad af sagda återstod kan vara verkstäldt efter det nya brottets föröfvande.

De i Stats-Rådet och Högste Domstolen förda protokoll i ämnet bifogas; Och förblifver Kongl. Maj:t Rikets Ständer med all Kongl. Nåd och Ynnest städse välbevågen. Datum ut supra.

OSCAR.

C. E. Günther.

Utdrag af Protokollet, öfver ett Justitie-Ärende, hållet i Kongl. Maj:ts Högste Domstol Thorsdagen den **11** *September* **1856.**

Närvarande:

Justitie-Råden: *Engelhart,*
Grefve *Snoilsky,*
Alexandersson,
Qviding,
Hoffstedt,
Iggeström,
Roy.

Sedan Kongl. Maj:t, enligt Utdrag af Protokollet öfver Justitie-Departementärender den 29 sistlidne Juli, i nåder behagat infordra Högsta Domstolens utlåtande, ibland annat öfver ett i Justitie-Departementet uppgjordt förslag till Förordning angående sammanläggning af straff; så föredrog Revisions-Sekreteraren Berg nu i underdånighet nämnde Förslag, hvilket bifogas detta Protokoll;

Och fann Högste Domstolen, efter granskning deraf, anledning förekomma till följande anmärkningar emot detsamma, nemligen:

Vid 2 §.

Det i 7 mom. af denna § förekommande ordet »saker», ansågs, såsom här begagnadt i en mindre egentlig betydelse, böra förändras till »skyldig» äfvensom den sednare i samma moment förekommande meningen: »böter, som, i händelse tillgång dertill hos den bötfällde saknas och de ej heller varda för honom af annan erlagda, böra aftjenas med enkelt fängelse» ansågs kunna kortare och bättre uttryckas med: »böter, som, der de ej gäldas, böra med enkelt fängelse aftjenas.»

Justitie-Rådet Alexandersson tillade för sin del följande anmärkningar, nemligen:

a) vid 3:e momentet, att Justitie-Rådet ansåg stadgandet böra omfatta äfven den händelse, att de serskilda strafftiderna äro lika långa och således intetdera straffet kunde sägas vara det längsta, i hvilket afseende Justitie-Rådet trodde redaktionen böra göras mera fullständig, t. ex. på det sätt, att, efter orden »som längst är» blefve tillagdt: eller om hvardera strafftiden är lika lång, denna tid &c. och

b) vid 5:te momentet, att Justitie-Rådet ansåg det här meddelade samt från **1807** års Förklaring, **11** punkten, hvilken nu skulle ändras eller upphäfvas, hemtade stadgande derom, att den som på en gång är förfallen dels till fängelse vid vatten och bröd och dels till sådane böter, hvilka vid bristande tillgång förvandlas till dylikt fängelse, ej får böta, änskönt han både kan och vill till fullo erlägga böterna, utan i stället skall umgälla dem med kroppsplikt, vara obilligt samt stridande mot de grunder, som följas i afseende på andra böter, hvilka, för bristande tillgång, skola förvandlas till frihetsstraff, med eller utan arbete, äfvensom emot Kongl. Maj:ts år **1844** aflåtna nådiga Proposition om ny Strafflag, **6** Kap. **16** §, hvadan Justitie-Rådet ville i underdånighet hemställa, om icke sistnämnde moment, hvars redaktion i öfrigt syntes kunna något förtydligas, må erhålla följande lydelse: att, om någon på en gång är förfallen dels till fängelse vid vatten och bröd, dels ock till sådana böter, som vid bristande tillgång skola till dylikt fängelse förvandlas, samt den dömde saknar tillgång till böterna; då skall, vid straffens sammanläggning, fängelsetiden bestämmas efter summan af böterna tillhopa med det penningebelopp, som emot urbota straffet högst svarar; dock att, derest förvandlingsstraffet är i Lag serskildt bestämdt, detta straff och det urbota straffet sammanläggas, med iakttagande af hvad i **4** mom. sägs.

Vid 3:e §.

Enligt hvad sista momentet i denna § syntes antyda, skulle, i händelse tillgång saknades till böter, hvilka efter olika grund borde till fängelse med arbete förvandlas, det emot hvardera bötesbeloppet svarande fängelsestraff uträknas och dessa straff fullt ådömas, dock med iakttagande, att sammanlagda fängelsetiden ej finge öfverskrida två år. Då deremot någon föreskrift, angående förfaringssättet i det fall, att grunden för de serskilda böternas förvandling vore lika, icke funnes meddelad, samt deraf syntes följa, att i detta fall, likasom i allmänhet vid böters förvandling till samma slags straff, förvandlings-straffet borde efter böternas sammanräknade belopp bestämmas, skulle häraf komma att inträffa, att, om någon vore fälld till böter enligt två olika Författningar, uti hvilka båda ett år vore antaget såsom den tid, utöfver hvilken icke någon finge, för bristande tillgång till böter, hållas i fängelse, längsta förvandlingstiden skulle, i händelse grunden för förvandlingen jemväl i öfrigt vore lika, blifva endast ett år, men deremot, om någon olikhet häruti förefunnes, kunna

uppgå ända till två år. Likaså skulle äfven den, som t. ex. vore fälld att böta, enligt Seglations-ordningen 200 R:dr och enligt förordningen angående bränvins tillverkning likaledes 200 R:dr, komma att, i brist af dessa böter, undergå sex månaders fängelse, då straffet, i händelse båda bötesbeloppen blefve förvandlade efter endast den ena af de i nämnde författningar antagna förvandlingsgrunder, skulle utgöra, enligt Förordningen om bränvins tillverkning fem och enligt Seglations-ordningen allenast fyra månaders fängelse. Sådant syntes dock icke med rätt och billighet öfverensstämma. Den omständighet, att i det ena fallet förvandlingen icke, såsom i det andra, kunde ske på en gång, utan att, till följd af bristande öfverensstämmelse i förvandlingsgrunden, hvardera bötesbeloppet måste serskildt förvandlas, kunde nemligen ej utgöra någon giltig anledning att utsträcka sammanlagda straffet utöfver det, som skolat följa, om sammanräknade bötesbeloppet blifvit efter den svåraste grunden förvandladt.

Till följd häraf hemställde Högste Domstolens flesta ledamöter, att 3 momentet af ifrågavarande § måtte utbytas emot ett stadgande af det innehåll, att då, enligt serskilda författningar ådömda böter skola till fängelse med arbete förvandlas, sammanlagda förvandlingsstraffet ej må utsättas högre än det, som skolat följa om sammanräknade bötesbeloppet blifvit förvandladt efter den af de för böternas förvandling i de serskilda Författningarne antagna grunder, som i sådant fall till högsta straffet föranledt.

Justitie-Rådet Grefve Snoilsky deltog icke i denna anmärkning.

Vid 4 §.

Justitie-Råden Grefve Snoilsky, Qviding och Alexandersson yttrade: att, då i denna § föreskrifter, huru i fråga om sammanläggning af straff förfaras borde, voro meddelade endast för de fall, att antingen någon på en gång för flera brott lagföres eller ock flera Utslag, hvarigenom samma person blifvit sakfälld för serskilda brott, på en gång till verkställighet förekomma, men deremot den händelsen icke upptagits, att den, som blifvit dömd till bestraffning för ett brott, varder, innan samma straff hunnit verkställas, tilltalad och dömd för annat brott, syntes deraf kunna dragas den slutsats, att i denna händelse Domaren icke skulle ega att, i sammanhang med bestämmande af straffet för det sednare brottet, tillika meddela erforderliga föreskrifter om hvad i fråga om detta straffs förening med det förut ådömda borde iakttagas, utan att först, då de båda Utslagen förekomma till verkställighet

Hof-Rättens förordnande härom borde infordras. Då likväl ett sådant förfaringssätt vore afvikande från hvad Kongl. Brefvet den 12 Julii 1827, angående böters förvandling, innehåller, och dessutom syntes föranleda till onödig omgång och uppehåll med bestraffningens verkställande, tillstyrkte bemälde ledamöter, att i slutet af 1 momentet af förevarande § måtte införas ett så lydande tillägg: »Och eger jemväl Domaren, när den, som till straff fälles, förut blifvit ålagd annan icke verkställd bestraffning, förordna huru sammanläggningen dermed ske må.»

Högste Domstolens öfrige ledamöter åter yttrade, att då nyssnämnde tillägg endast innefattade föreskrift om ett förfaringssätt, hvilket af förslagets innehåll och rättegångsordningen i brottmål vore en gifven följd, ansågo de samma tillägg icke vara af behofvet påkalladt.

Vid 5 §.

Justitie-Rådet Grefve Snoilsky ansåg redaktionen af denna § kunna förenklas och förtydligas. Den mening, som deri velat uttryckas, så vidt Justitie-Rådet kunde fatta, syntes icke vara någon annan, än den, som igenfinnes uti Kongl. Brefvet den 14 Junii 1793 och hvarigenom blifvit föreskrifvet, att då en person, som för stöld blifvit dömd och straffad med mindre än högsta kroppsplikt, finnes bafva förut begått annat af honom förtegadt brott, han borde för det sistnämnde endast undergå skillnaden emellan högsta kroppsplikt och det straff han redan utstått. Detta lagstadgande, som till sin princip under en längre tid allmänt blifvit erkändt och af Domare tillämpadt, innebär mycken enkelhet i uttrycken. Månne icke denna ordställning skulle vara att föredraga framför den i förslaget nyttjade, helst ordet »afräknadt» möjligen kunde tydas till en slags eftergift af straff, som icke torde hafva varit meningen.

Vid 6 §

yttrade Justitie-Rådet Grefve Snoilsky: »Uti vår hittillsgällande lagstiftning finnes icke någon direkt föreskrift om sammanläggning af ett redan ådömdt ansvar med det, som bör följa för den gerningen, som uti denna § omförmäles, eller att en för brott dömd person, som redan börjat att undergå ådömd bestraffning, antingen af vatten och bröd eller med fängelse å fästning eller vid allmän arbetsinrättning, lyckats att undandraga sig samma bestraffning och komma på fri fot, hvarunder han ånyo begår brott, hvarföre han sedermera blir tilltalad.

Då det synes mig ovedersägligt, att en så beskaffad brotts-

ling ej bör hemta fördel af sin illfundighet, att obehörigen bereda sig friheten; att det om honom redan gifna utslaget, som bestämmer ansvaret för ett af honom begånget brott, såsom laga kraftvunnet, bör äfven efter rymningen, så vidt möjligt är, bringas till verkställighet, och att annan inskränkning deruti icke må medgifvas, än den, som är oundgänglig för iakttagandet af den allmänna föreskriften rörande högsta straffmåttet, vare sig af vatten och bröd eller af fängelse med arbete; anser jag, på dessa grunder, mig icke kunna godkänna lydelsen i förevarande §:s sista moment, som stadgar först tillägg och sedan afräkning i viss mån af ett bestämdt ansvar; utan föreslår jag i stället ett stadgande i den syftningen, att straffet för en så beskaffad förbrytelse, som här ofvan omförmäles, borde af Domaren bestämmas på det sätt, att ansvaret derföre lägges till och sammanslås med hvad som af den förra bestraffningen kan återstå och ej hunnit att verkställas, dock att högsta måttet för hvarje slag af straff icke må dervid öfverskridas.»

Ex Protocollo:

C. P. A. Hallbäck.

Förslag till Förordning, angående sammanläggning af straff. Med ändring af **11** *punkten i Förklaringen den* **23** *Mars* **1807**, *stadgas som följer:*

§ 1.

Har någon föröfvat flera brottsliga handlingar; och stå de ej till hvarandra i det sammanhang, att de kunna anses innefatta fortsättning af en och samma förbrytelse, utan äro, hvar för sig, till särskilda brott att hänföra; då skall han för hvarje brott, ändå att de af samma slag äro, till särskildt ansvar dömas; der ej för vissa fall annorlunda i lag stadgadt är.

§ 2.

Då någon antingen, på sätt i 1 § sägs, för flere brottslige handlingar eller ock genom en och samma gerning gjort sig, enligt lag, till flere särskilda straff skyldig; skall, vid straffens förening, iakttagas:

1:o Att

1:o Att, om någon är till dödsstraff förfallen, i nämnde bestraffning jemväl anses inbegripne böter, fängelse eller straffarbete, hvartill han i öfrigt kan hafva gjort sig skyldig;

2:o att med straffarbete på lifstid ej heller må förenas böter eller fängelsestraff;

3:o att i de fall, der någon är för flere brott skyldig, antingen till enkelt fängelse, fängelse med arbete eller straffarbete på viss tid, eller till olika sådane straff, må, vid förening af straffen, tiden för det af dem, som längst är, ej öfverskridas med mera än två år. Varder, till följd häraf, strafftiden kortare, än om de särskilda straffen skolat hvar för sig verkställas, bör, i händelse straffarterna äro olika, afkortningen ske å den lindrigaste af dem;

4:o att då fråga om förening af särskilda fängelsestraff vid vatten och bröd uppstår, de högsta penningevärden, som, enligt de för böters förvandling till sådant straff gällande grunder, emot hvardera fängelsestraffet svara, böra sammanräknas och det summan af dem motsvarande fängelse vid vatten och bröd ådömas;

5:o att, om någon på en gång är förfallen, dels till fängelse vid vatten och bröd och dels till sådana böter, som, vid bristande tillgång, skola till dylikt fängelse förvandlas; bötesstraffet bör, ändå att tillgång till böterne finnes, till fängelse vid vatten och bröd förändras; skolande, vid straffens sammanläggning, fängelsetiden bestämmas i förhållande till summan af böterna och det högsta penningebelopp, som, enligt i föregående moment sagda grund, svarar emot straffet för det urbota brottet; dock att, i fall för böternas förvandling annan grund, än dessa belopp, är särskildt stadgad, samma grund äfven må vid sammanläggningen följas;

6:o att i de fall, hvarom i 4 och 5 momenten förmäles, högsta kroppsplikt ej må öfverskridas; och

7:o att då någon, som till högsta kroppsplikt eller straffarbete på minst två år saker är, tillika gjort sig förfallen till viten eller sådana böter, som, i händelse tillgång dertill hos den bötfällde saknas och de ej heller varda för honom af annan erlagda, böra aftjenas med enkelt fängelse; all fråga om utgifvande eller förvandling af nämnde viten och böter kommer att förfalla. I afseende å sådana böter, som enligt Tryckfrihets-Förordningen ådömas, gälle dock hvad der särskildt stadgadt är.

§ 3.

Fästnings- och tukthus-straff, så ock sådant allmänt arbete, hvartill någon för urbota brott dömes, vare i de afseenden, hvarom 2 § handlar, lika med straffarbete ansedt.

Hvad i 2 § stadgas, skall ock, i den mån det tillämpligt är, till efterrättelse gälla, då fråga uppstår om förening af olika slags straff, hvartill ådömde böter blifvit, i brist af tillgång, förvandlade, äfvensom då förvandlingsstraff skall sammanläggas med straff för urbota brott.

Skola särskilde böter, efter olika grund, till fängelse med arbete förvandlas; må tiden för sammanlagda förvandlingsstraffet ej öfverskrida två år.

§ 4.

De här ofvan meddelade föreskrifter komma att tjena till efterrättelse, ej blott då någon på en gång för flere brott lagföres, utan äfven då flere utslag, hvarigenom samma person blifvit för särskilda brott sakfälld, på en gång till verkställighet förekomma; börande, då någon på en gång för flere brott dömes, Domaren alltid utsätta de särskilda straff, som å hvarje brott bordt följa, samt derefter, i händelse någon förändring af straffen, till följd af hvad 2 och 3 §§ innehålla, bör ega rum, derom meddela erforderliga bestämmelser.

Förekomma till verkställighet på en gång flere utslag, hvarigenom samma person blifvit till straff dömd; och äro straffen af beskaffenhet, att de ej, emot gällande föreskrifter, kunna jemte hvarandra fullt verkställas; ege vederbörande Hof-Rätt, uppå Exekutors anmälan, att förordna huru straffen sammanläggas böra.

§ 5.

Nu kan så hända, att någon, sedan han blifvit till straff för ett brott fälld, varder öfvertygad att förut hafva föröfvat annat brott; då skall han så dömas, som hade han på en gång varit för båda brotten lagförd; och varde, vid straffets tillämpning, afräknadt hvad han af det honom förut ådömda straff nedan kan hafva utstått.

§ 6.

Har någon, sedan han blifvit till straff dömd, men innan han det till fullo undergått, föröfvat nytt brott; då bör straffet för detta brott, med iakttagande af ofvan stadgade grunder, förenas med hvad af det förra straffet återstod, då det nya brottet begicks; och kommer på sammanlagda straffet att afräknas hvad af sagda återstod kan vara verkställdt efter det nya brottets föröfvande.

Transsumt af Protokollet öfver Justitie-Departements-ärender, hållet inför Hans Maj:t Konungen uti Stats-Rådet å Stockholms Slott Tisdagen den 2 December 1856,

i närvaro af:

Hans Excellens, Justitie-Stats-Ministern, Herr *Günther*,
Hans Excellens, Stats-Ministern för Utrikes ärendena, Herr Friherre *Lagerheim*,
Statsråden: Herr *Fåhræus*,
Wallensteen,
Gripenstedt,
Grefve *Mörner*,
Grefve *Gyldenstolpe*,
Anjou,
Almqvist,
Justitie-Råden: *Hoffstedt*,
Gyllenhammar.

Statsrådet Ulner anmältes vara af sjukdom hindrad att i Stats-Rådet tillstädeskomma.

Hans Excellens Herr Justitie-Stats-Ministern anmälde i underdånighet följande i Justitie-Departementet uppgjorda förslag till förordning, angående sammanläggning af straff.

»Med ändring af 11 punkten i Förklaringen den 23 Mars 1807, stadgas som följer:

— — — — — — — — — — — — — — — —

Högste Domstolen, hvars yttrande öfver berörde förslag Kongl. Maj:t, genom Nådigt beslut den 29 sistlidne Juli, behagat infordra, har funnit anledning förekomma till följande anmärkningar mot detsamma, nemligen:

— — — — — — — — — — — — — — — —

Hans Excellens Herr Justitie-Stats-Ministern yttrade det han, med anledning af de uti Högsta Domstolen gjorda anmärkningar emot förslaget, och då en del af der förekommande stadganden syntes genom någon förändring i redaktionen kunna vinna större tydlighet och bestämdhet, ansåge den föreslagna författningen böra erhålla den förändrade lydelse, ett af honom nu anmäldt förslag till Proposition i ämnet upptoge; och hemställde alltså, att Kongl. Maj:t må täckas föreslå Rikets Ständer antagande af det sålunda reviderade förslaget.

I enlighet med Stats-Rådets öfrige ledamöters tillstyrkande behagade Kongl. Maj:t lemna Nådigt bifall till hvad Hans Excellens Herr Justitie-Stats-Ministern sålunda hemställt; och skulle Nådig Proposition, sådan den finnes detta Protokoll bilagd, till Rikets Ständer anlåtas.

Ex Protocollo,

E. Helling.

№ 41.

Ank. till Exp.-Utsk. d. 24 Jan. 1857, kl. 6 e. m.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, om antagande af en författning, angående straffarbetes och fångelsestraffs verkställande i enrum; Gifven Stockholms Slott den **16** *December* **1856.**

I samma mån brottmåls-lagstiftningens förbättrande fortgår uti den såsom ändamålsenlig numera allmänt erkända riktning, att de tillförene brukliga kropps- och skamstraffen utbytas mot frihetsstraff, hvilka icke allenast böra vara tillräckligt allvarliga för att afskräcka från brott, utan derjemte skola afse den brottsliges förbättring eller åtminstone hans räddning undan den ytterligare förhärdelse och försämring i moraliskt hänseende, som erfarenheten visat vara en oundviklig följd af fångars gemenskap med hvarandra under strafftiden, i samma mån framstår ock behofvet att genom lag ordna sättet för frihetsstraffens verkställighet. Ehuru en fullständig lagstiftning i detta ämne, omfattande alla frihetsstraff, icke torde böra ifrågakomma innan reformen af sjelfva brottmålslagen hunnit så långt genomföras, att derigenom blifvit bestämdt om eller hvilka bland de flera olika slags fängelsestraff, som i nu gällande lag finnas upptagne, skola för framtiden såsom särskilda straffarter bibehållas, samt straffinrättningarne kunnat derefter lämpas, har Kongl. Maj:t likväl, sedan de nya efter cellsystemet byggda länsfängelserna kommit så nära sin fullbordan öfver hela riket, att de, tillika med åtskilliga andra efter samma system uppförda nya kronohäkten, lemna utrymme för en mera allmän tillämpning af det så kallade ensamhets-fängelset, funnit angeläget att genom särskild lag bestämma, ej

mindre i huru vidsträckt mån så beskaffadt fängelse må vid ådömd bestraffnings verkställighet användas och i hvad förhållande det bör anses stå till de frihetsstraff, som i gemensamhets-fängelser undergås, än äfven om sättet för ensamhets-fängelsets verkställande i öfrigt och den behandling fångarne derunder skola vara underkastade. Härvid synes väl, med afseende å den fördelaktiga verkan, till ernående af straffets dubbla ändamål, som ensamhets-fängelset redan visat sig medföra, någon tvekan icke böra uppstå om dess begagnande i så vidsträckt omfattning, som lämpligen kan ske; men möjligheten af dess tillämpning på alla straff-fångar betingas å ena sidan af utrymmet i straff-anstalterna och å den andra af fångarnes förmåga att utan äfventyr för både själs- och kroppskrafter på längre tid uthärda straffet, hvilket åter måste vara i väsendtlig mån beroende af den strängare eller lindrigare behandling, de i öfrigt äro underkastade.

Då brottmålslagen i sina straffbestämmelser skiljer emellan svårare och lindrigare arter af frihetsstraff, är ock nödigt att vid straffens verkställande brottslingarnes behandling derefter lämpas.

Ett ådömdt straff af den beskaffenhet att frihetens förlust för en viss tid är det enda eller hufvudsakligaste, som med straffet åsyftas, berättigar fången att under strafftiden blifva behandlad vida mildare än de fångar, som gjort sig skyldige till någon af de svårare straffarter, deri såsom en väsendtlig del af bestraffningen ingår arbetstvång i förening med alla de försakelser och umbäranden för öfrigt, som den brottslige måste vidkännas, för att straffet, såsom i lagen svårare ansedt, jemväl i verkligheten må blifva strängare och mera afskräckande.

I det förslag, som nu för Rikets Ständer framlägges, har derföre skillnad blifvit gjord emellan svårare och lindrigare ensamhets-fängelse. Det förra, som är afsedt att endast begagnas å sådane gröfre brottslingar, som blifvit dömda till straffarbete eller till det deremot svarande i våra äldre lagar upptagna straffet af arbete å fästning eller tukthus, gör fången underkastad hela den stränghet i behandling, som cellsystemet erfordrar, men påkallar äfven, till följd af denna stränghet, å lagstiftningens sida den försigtighet att icke i tillämpningen utsträckas utöfver hvad menskligheet bjuder och med säkerhet kan antagas stå tillsammans med fångens förmåga att uthärda straffet. Af sådan anledning har ock blifvit föreslaget, att ensamhets-fängelse af den nu nämnda svårare arten icke må, åtminstone för närvarande, tillämpas då den ådömda strafftiden öfverskjuter två år, och såsom grund för denna tidsbestämmelse har tagits i betraktande så väl det påräkneliga utrymmet i straffanstalterna under den närmaste framtiden, som äfven hvad den hittills vunna erfarenheten gifvit vid handen, angående den tid, hvarunder fångar i allmänhet kunna anses, utan att skadas till sin helsa, undergå ett svårare ensamhets-fängelse eller cellstraffet i dess egentliga mening. I synnerhet torde någon fara i sednare hänseendet icke vara af den sålunda bestämda tiden att befara, då den afkortning på straffet, som förslaget derjemte innehåller, tages i beräkning. Cellstraffet, med den

här afsedda strängheten utfördt, måste nemligen, när fråga icke är om en blott kortare strafftid, för de flesta fångar betraktas såsom innebärande en skärpning i bestraffningen, hvilken skulle leda till orättvisa och rubba sjelfva straffsystemets sammanhang, om olikheten i straffsättet icke utjemnades genom en motsvarande afkortning på det ådömda straffet. En sådan afkortning har derföre ansetts behöflig, äfvensom det, efter jemförelse af hvad Lagberedningen tillförene föreslagit och i åtskilliga andra länder blifvit antaget, befunnits lämpligast att bestämma afdraget till en fjerdedel af den strafftid, som öfverstiger tre månader; hvaraf ock blifver en följd att intet svårare ensamhets-fängelse skulle komma att räcka längre än högst något öfver 18 månader, der ej Kongl. Maj:t funnit skäligt att af nåd förvandla ett annat ådömdt straff till fängelse i cell.

Hvad nu blifvit sagdt om det svårare ensamhets-fängelset och nödvändigheten att endast med vissa inskränkningar tillämpa detsamma, synes deremot icke vara lika gällande i fråga om den lindrigare arten deraf, som enligt förslaget blifvit afsedd att användas å sådane förbrytare, som gjort sig skyldiga till ett mindre strängt fängelsestraff, ehvad det för öfrigt blifvit dem ådömdt såsom urbota bestraffning eller såsom förvandlingsstraff. Om än, med afseende å fängelsernas inrättning och utrymmet derstädes, föreskriften om hvarje sådan fånges förvarande i särskildt rum, merändels ej kan verkställas annorlunda, än att dertill begagnas de för det svårare ensamhets-fängelset egentligen ämnade cellerna, så innebär dock, med den större frihet inom fängelset, som är dessa fångar medgifven i anseende till sysselsättning, beqvämlighet och rättigheten att emottaga besök, ett så beskaffadt ensamhets-fängelse i sjelfva verket ingenting annat än fångens afskiljande, på sätt förslaget äfven uttrycker, från gemenskapen med andra brottslingar; och då ett sådant afskiljande åtminstone för de flesta fångar af ifrågavarande slag måste anses snarare som en förmån än en skärpning i straffet, kan någon afkortning derå lika litet vara af nöden, som man under sådane förhållanden af farhåga för en menlig verkan af straffsättet på fångens helsa behöfver inskränka dess tillämpning inom någon viss tid.

I öfverensstämmelse med dessa af Kongl. Maj:t godkända grunder, vill Kongl. Maj:t alltså, efter att i ämnet hafva hört Högste Domstolen, och med bifogande af de så väl i Stats-Rådet som i Högste Domstolen förda protokoll, föreslå Rikets Ständer antagande af följande: Författning, angående straffarbetes och fängelsestraffs verkställande i enrum:

§ 1.

Den, som till straffarbete på två år eller kortare tid dömd är, skall, der så ske kan, under strafftiden hållas i enrum eller så kallad cell.

§ 2.

Straffarbete, som endast omfattar en tid af högst tre månader, skall oafkortadt verkställas, utan afseende derpå, att den dömde under tiden hålles i enrum.

Är sådant arbete för längre tid ådömdt, varde, då detsamma, jemlikt 1 §, verkställes i enrum, från den del af ådömda strafftiden, som öfverskjuter tre månader, en fjerdedel afdragen. Uppkommer i sådant afdrag brutet månadstal; varde fjerdedels månad till sju dagar räknad. Skall afdrag i dagatal ske, och uppkommer i afdraget brutet tal, varde för det tal hel dag å strafftiden afräknad.

Under strafftiden skall fången sysselsättas med det arbete, hvarpå tillgång kan finnas. Ej må han förskaffa sig eller emottaga underhåll, beklädnad eller annat utöfver hvad honom vid straff-inrättningen bestås. Utan vederbörandes tillstånd må han ej heller emottaga eller afsända bref eller bud från eller till annan person inom eller utom fängelset eller emottaga besök af annan än fångvaktare, vid fängelset anställd läkare eller prest samt de personer, som öfver fängelset hafva uppsigt eller der, till följd af innehafvande tjenstebefattning, ega tillträde.

§ 3.

Är någon, enligt 1 §, till fullgörande af ådömdt straffarbete i enrum insatt, och varder han, innan det straff fullbordadt är, för annat brott, begånget före eller efter bestraffningens början, dömd till ytterligare straffarbete under tid, som, sammanlagd med den förut ådömda, ej öfverstiger två år; varde jemväl sednare straffet i enrum verkställdt, under iakttagande af enahanda afdrag å strafftiden, som skulle hafva egt rum om båda straffen varit samtidigt ådömda. Öfverskjuter den sammanlagda strafftiden två år, då skall fången, innan han i annat fängelse insättes, i enrum utsitta den tid, som mot det först ådömda straffet svarar.

§ 4.

Hvad här ofvan angående straffarbete sagdt är, vare ock tillämpligt, då någon är till arbete å fästning eller tukthus dömd. Förordnar Konungen att någon, i stället för annat ådömdt straff, må under viss tid undergå fängelse i cell; gälle ock i afseende å sådan fånge hvad i 2 § 2 mom. föreskrifvet är, der ej Konungen annorlunda bestämmer.

§ 5.

Fängelse å fästning eller tukthus utan arbete, äfvensom enkelt fängelse med eller utan arbete skall ock, ehvad straffet blifvit omedelbart för brott eller såsom förvandlingsstraff, i stället för ådömda böter, ålagdt, på sådant sätt verkställas, att fången, såvidt ske kan, förvaras i särskildt rum, skiljd från andra fångar.

§ 6.

I fall, som i 5 § sägs, njute fången ej afdrag i den ådömda fängelsetiden.

Vill och kan han förskaffa sig bättre underhåll eller större beqvämlighet än i fängelset allmänneligen bestås; vare det tillåtet, såvidt ordningen eller säkerheten inom fängelset derigenom ej störes.

Fångens make, föräldrar, barn eller syskon må honom i fängelset besöka; likväl skall anmälan derom förut ske hos Fängelsets Styresman, som eger att för besöken bestämma lämplig tid samt, der han så nödigt aktar, förordna att under besöken någon af fångbetjeningen bör vara tillstädes.

Af andra än nu nämnde personer och dem, som i 2 § 2 mom. omförmälas, eger fången ej utan tillstånd emottaga besök. Ej heller må han utan lof af Fängelsets Styresman emottaga eller afsända bref; dock att, der brefvet rörer enskilda angelägenheter, sådant lof ej vägras må, så framt brefvet ej finnes innehålla något, hvaraf ordningen eller säkerheten inom fängelset kan äfventyras.

Fånge, som ej till arbete dömd är, vare berättigad att med tjenligt arbete sig sysselsätta, om han sjelf sådant sig förskaffar; egande dock Fängelsets Styresman tillse, att denna rätt ej till brottsliga företag missbrukas.

§ 7.

I fråga om hvad ytterligare i afseende å ensamhetsfångars vård, arbete och behandling skall iakttagas, samt hvad i öfrigt till ordning vid ensamhets-fängelse och tillsyn derå hörer, gälle hvad derom redan är eller framdeles kan blifva föreskrifvet.

Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. Nåd och Ynnest städse välbevågen. Datum ut supra.

OSCAR.

C. E. Günther.

Utdrag

Utdrag af Protokollet öfver Justitie-ärenden, hållet uti Kongl. Maj:ts Högste Domstol Fredagen den 19 September 1856.

Närvarande:

Justitie-Råden: *Engelhart*,
Grefve *Snoilsky*,
Qviding,
Hoffstedt,
Günther,
Iggeström,
Roy.

Sedan, enligt Note ur Protokollet öfver Justitie-Departements-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Stats-Rådet den 29 sistlidne Juli, Kongl. Maj:t, efter det i underdånighet blifvit anmäldt, bland annat, ett i Justitie-Departementet uppgjordt förslag till Förordning, angående straffarbetes och fängelsestraffs verkställande i enrum, behagat, enär Proposition i omförmälda ämne borde, i den ordning 87 § Regerings-Formen föreskrifver, till Rikets Ständer framställas, i nåder förordna, att Högste Domstolens utlåtande öfver nämnda förslag skulle infordras; så föredrog Revisions-Sekreteraren Berg nu i underdånighet samma förslag, hvilket detta Protokoll bifogas;

och fann Högste Domstolen, efter granskning af förslaget, anledning förekomma till följande anmärkningar deremot.

Vid 1 §.

Då det i 1 mom. af denna § föreslagna stadgande, angående den längsta tid, under hvilken ådömdt straffarbete må i enrum eller cell verkställas, enligt hvad Kongl. Maj:ts Nådiga Remiss i ämnet innehåller, lärer komma att i den uti 87 § Regerings-Formen föreskrifna ordning behandlas, syntes äfven frågan om utsträckning af denna tid i händelse sådan framdeles uppstår, böra i enahanda ordning handläggas. På grund häraf och då derjemte 2 mom. af denna §, sådant det i förslaget finnes affattadt, ansågs kunna så misstydas, som skulle i hvarje särskildt fall, då straffarbete under längre tid än femton månader blifvit ådömdt, på Konungens pröfning ankomma, huruvida detsamma borde i enrum fullgöras, hemställde Högste Domstolen att 2 mom. i denna § måtte uteslutas.

Vid 2 §.

Enär det afdrag, som enligt denna § bör, vid straffarbetes

verkställande i cell, ifrån ådömde strafftiden ega rum, lämpligen syntes i de fall, då straffarbetet, såsom vanligen sker, är på vissa månader ådömdt, jemväl böra i månader beräknas; men dervid brutet månadstal ofta kan uppstå; ansågs en särskild föreskrift, huru i sådant fall förfaras borde, desto heldre vara af behofvet påkallad, som vid afdragets bestämmande i dagar tvekan kunde uppstå, huru många sådana borde beräknas på den eller de månader, som skulle från strafftiden afgå. Högste Domstolen hemställde derföre, att sista punkten af 1 mom. måtte erhålla denna förändrade lydelse: Uppkommer i sådant afdrag brutet månadstal, varde fjerdedels månad till sju dagar räknad. Skall afdrag i dagatal ske och uppkommer i afdraget brutet tal, varde för det tal hel dag å strafftiden afräknad.

Då det kan inträffa, att någon, sedan han enligt 1 § blifvit, till fullgörande af ådömdt straffarbete, i enrum insatt, men, innan straffet är fullbordadt, gör sig för annat brott förfallen till ytterligare straffarbete och att tiden derför, antingen ensam eller sammanlagd med den förut ådömda, öfverstiger femton månader, syntes bestämmelser erforderliga, huru, i sådant fall, med straffens verkställande borde förhållas. Antoges det, att ej blott det sednare straffet utan äfven återstoden af det förra då borde verkställas i gemensamhets-fängelse, vore det att befara, att ensamhets-fånge föröfvade brott för att blifva förflyttad ifrån det ensamma fängelset till det gemensamma. Skulle åter det först ålagda ensamhets-fängelset fullt gå i verkställighet och sedan af tiden för det sednare straffet, utan jemförelse med tiden för den förut ådömda, bero huruvida äfven sednare straffet borde undergås i enrum eller ej, kunde lätt fången komma att hållas i enrum under vida längre tid, än den föreslagna författningen högst medgifver. Högste Domstolen ansåg derföre, till undvikande af dessa båda olägenheter, lämpligast att, i nu förutsatta fall, fången alltid borde i enrum utsitta hela den först ålagda tiden, och att frågan, huruvida sådant straffsätt äfven borde vid verkställande af den sednare bestraffningen användas eller ej, finge bero derpå, om sammanlagda straffen för båda brotten öfverstego eller icke öfverstego den i 1 § bestämda högsta tid af femton månader. På grund häraf hemställde Högste Domstolen, att efter 2 § i förslaget infördes ett stadgande, af innehåll: att om någon, sedan han enligt 1 § blifvit till fullgörande af ådömdt straffarbete i enrum insatt, men innan det straff var fullbordadt, blef för annat brott, begånget före eller efter bestraffningens början, dömd till ytterligare straffarbete, och tiden derför sammanlagd med den förut ådömda, ej öfversteg

femton månader, borde jemväl sednare straffet i enrum verkställas, med iakttagande af enahanda afdrag å strafftiden, som skulle hafva egt rum, om båda straffen varit samtidigt ådömda; men att, i händelse åter nämnde sammanlagda strafftid öfverskjöt femton månader, sednare straffet väl ej borde utföras i enrum, men fången likväl, innan detsamma till verkställighet befordrades, i enrum undergå det först ådömda straffet.

Ex Protocollo,

E. Helling.

Förslag till Förordning, angående straffarbetes och fångelsestraffs verkställande i enrum.

§ 1.

Den, som till straffarbete på femton månader eller kortare tid dömd är, bör, der så ske kan, under strafftiden hållas i enrum eller s. k. cell.

På Konungens pröfning ankomme, huruvida och i hvad mån sådant straffsätt må tillämpas äfven vid verkställighet af straffarbete, ådömdt, under längre tid, än ofvan är nämndt.

§ 2.

Straffarbete, som endast omfattar en tid af högst tre månader, skall oafkortadt verkställas, utan afseende derpå, att den dömde under tiden hålles i enrum. Är sådant arbete för längre tid ådömdt, skall, då detsamma, jemlikt 1 §, utföres i enrum, från den del af ådömda strafftiden, som öfverskjuter tre månader, afdragas en fjerdedel. Uppkommer i sådant afdrag brutet dagatal, varde för det tal hel dag afräknad.

Under strafftiden skall fången sysselsättas med det arbete, hvarpå tillgång kan finnas. Ej må han förskaffa sig eller emottaga underhåll, beklädnad eller annat utöfver hvad honom vid straff-inrättningen bestås. Utan vederbörandes tillstånd må han ej heller emottaga eller afsända bref eller bud från eller till annan person inom eller utom fängelset, eller emottaga besök af annan, än fångvaktare, vid fängelset anställd läkare eller prest samt de personer, som öfver fängelset hafva uppsigt eller der, till följd af innehafvande tjenstebefattning, ega tillträde.

§ 3.

Hvad här ofvan, angående straffarbete, sagdt är, vare ock tillämpligt, då någon är till arbete å fästning eller tukthus dömd. Förordnar Konungen, att någon, i stället för annat ådömdt straff, må under viss tid undergå fängelse i cell; gälle ock, i afseende å sådan fånge, hvad i 2 § 2 mom. föreskrifvet är.

§ 4.

Fängelse å fästning utan arbete, äfvensom enkelt fängelse med eller utan arbete, ehvad det blifvit omedelbart för brott eller såsom förvandlingsstraff i stället för ådömda böter ålagdt, bör ock verkställas i enrum, om tillgång dertill finnes.

§ 5.

I fall, som i 4 § sägs, njute fången ej afdrag i den ådömda fängelsetiden. Vill och kan han förskaffa sig bättre underhåll eller större beqvämlighet, än i fängelset allmänneligen bestås; vare det honom tillåtet, såvidt ordningen eller säkerheten inom fängelset derigenom ej störes.

Fångens make, föräldrar, barn eller syskon må honom i fängelset besöka; dock skall anmälan derom förut ske hos fängelsets Styresman, som eger att för besöken bestämma lämplig tid, samt, der han så nödigt aktar, förordna, att under besöken någon af fångbetjeningen bör vara närvarande. Af andre, än nu nämnde personer, må fången ej utan vederbörandes tillstånd emottaga besök. Ej må honom förvägras att bref emottaga eller afsända, der han medgifver, att de af fängelsets Styresman läsas må och de dervid ej finnas innehålla något, hvaraf ordningen eller säkerheten inom fängelset kan äfventyras, ej heller der brefvet är ställdt till Konungens Befallningshafvande eller annan, som tillsyn öfver fängelset hafver.

§ 6.

I fråga om hvad ytterligare i afseende å ensamhetsfångars vård, arbete och behandling skall iakttagas samt hvad i öfrigt till ordning vid ensamhets-fängelse och tillsyn derå hörer, gäller hvad derom redan är eller framdeles kan blifva föreskrifvet.

Transsumt af Protokollet öfver ett Justitie-Departementets ärende, hållet inför Hans Maj:t Konungen uti Stats-Rådet å Stockholms Slott Tisdagen den 16 December 1856,

i närvaro af:

Hans Excellens, Justitie-Stats-Ministern, Herr *Günther*,
Hans Excellens, Stats-Ministern för Utrikes ärendena, Herr Friherre *Lagerheim*,
Stats-Råden: Herr *Wallensteen*,
Gripenstedt,
Grefve *Mörner*,
Ulner,
Grefve *Gyldenstolpe*,
Anjou,
Almqvist,
Friherre *af Ugglas*.
Justitie-Råden: *Backman*,
Thyselius.

Hans Excellens Herr Justitie-Stats-Ministern anmälde i underdånighet följande i Justitie-Departementet uppgjorda »Förslag till Förordning, angående straffarbetes och fängelsestraffs verkställande i enrum.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Högste Domstolen, hvars yttrande öfver nämnde förslag blifvit, till följd af Kongl. Maj:ts Nådiga beslut den 29 sistlidne Juli, infordradt, har ansett anledning förekomma till följande anmärkningar deremot, nemligen:

— — — — — — — — — — — — — — — —

Hans Excellens Herr Justitie-Stats-Ministern, hvilken i egenskap af ledamot i Högsta Domstolen deltagit i dess förenämnda yttrande, åberopade nu äfven detsamma samt tillade derjemte: att då uti det af Kongl. Maj:t förut till Rikets Ständer vid 1844 och 1847 årens riksdagar framställda förslag till lag om verkställighet af fängelsestraff, ensamhets-fängelse antagits böra begagnas för dem, som dömdes till fängelse på en tid af högst 2 år, samt den erfarenhet, man under cellstraffs tillämpning, såväl inom Riket som i andra länder, hittills vunnit, icke, såvidt Hans Excellens kunnat inhemta, gåfve någon anledning, att dylikt straffs användande under så lång tid vore med våda för fångarnes helsa förenadt, Hans Excellens desto hellre ansåg gränsen för detsammas tillämpning äfven nu böra utsträckas till 2 år, som,

efter inhemtade upplysningar från Fångvårds-Styrelsen, något hinder derför icke heller kunde anses möta från det påräkneliga utrymmet i fängelserna.

Till följd häraf och då ett tillägg till 5 §, angående fånges rätt att, då han ej är till arbete dömd, sjelf förskaffa sig tjenlig sysselsättning, torde böra ske, samt genom några mindre redaktions-förändringar i öfriga delar af förslaget, de dermed åsyftade bestämmelser syntes kunna vinna mera tydlighet och bestämdhet, ansåg Hans Excellens sig böra tillstyrka förslagets antagande, med de sålunda deri gjorda förändringar, och hemställde alltså, att Proposition i ämnet, sådan den finnes detta Protokoll bilagd, måtte till Rikets Ständer aflåtas.

I enlighet med öfriga Stats-Rådets tillstyrkan, behagade Kongl. Maj:t lemna Nådigt bifall till hvad Hans Excellens Herr Justitie-Stats-Ministern sålunda hemställt.

Ex Protocollo,

Sv. P. Ekstrand.

STOCKHOLM, TRYCKT HOS JOH. BECKMAN, 1857.

N:o 42.

Ank. till Exp.-Utsk. d. 26 Jan. 1857, kl. 11 f. m.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, angående uppförande å stat af lön för Kronofogden i Westerbottens Lappmarker, hvilkens aflöning för närvarande utgår dels från det å Riksstatens Åttonde hufvudtitel uppförda reservations- och förslags-anslag till Lappmarks Ecklesiastikverket, dels i så kallad Näst; Gifven Stockholms Slott den 21 November 1856.

Sedan uråldriga tider har af Lappallmogen inom Westerbottens och Norrbottens län till Domare och Fogdar, såsom ersättning för hållande af ting och verkställande af uppbörd inom Lappmarken, blifvit erlagd en afgäld under namn af *Näst*, hvilken af hvarje lappskatteland och hvarje hushåll utgått med olika, tid efter annan föränd rade belopp, inom de särskilda Lappmarkerne, dels i persedlar och dels i penningar. Denna afgäld synes hafva tillkommit på det sätt, att, till lättnad för Lappmarkernes invånare, hvilka förut måste färdas till kustlandet för att der slita sina tvister och betala sin skatt, den reglering för omkring 200 år sedan vidtogs, att både ting och uppbördsstämmor skulle hållas i de särskilda Lappmarkerne emot det att innebyggarne åtogo sig Domrarnes och Fogdarnes underhåll under tiden för deras förrättningar och att fortskaffa dem under deras för berörde ändamål företagna resor. Uti §. 19 af Kongl. Instruktionen för Lappfogdarne af den 5 Augusti 1760 finnes visserligen föreskrifvet, att såväl fogdenästen som lappallmogens berörda skjutsningsskyldighet borde upphöra och fogden i stället ega att af hvarje hushåll, såväl af lappallmogen, som af skattlagde

hemmans innehafvare, uppbära sex öre silfvermynt för resor och underhåll vid skattens indrifvande; men denna föreskrift har icke blifvit följd, utan deremot nästen utgått till vida högre belopp.

Under åberopande hurusom ifrågavarande afgäld, den enda af sådan beskaffenhet som numera, sedan den närmast deremot svarande tingsgästningen blifvit afskaffad, inom riket förefunnes, syntes mindre lämplig, enär den försatte tjenstemannen i en sådan ställning till parter och skattskyldige, att egennyttan hade stort spelrum och påtagligen äfven kunde uppträda med anspråk, hvilka mången gång svårligen läte afvisa sig, samt att det syntes lika betänkligt att upplifva stadgandet i Lappfogde-instruktionen om en viss kontant årlig afgift, som att bibehålla sjelfva nästen, har redan uti skrifvelse af den 10 Augusti 1847 Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Norrbottens län i underdånighet hemställt, att omförmälde af lappallmogen såsom särdeles betungande öfverklagade afgäld måtte afskaffas och ett motsvarande anslag i stället å stat uppföras.

Då efter föregången utredning af ämnet, denna underdåniga framställning den 31 sistl. Januari till nådig pröfning företogs i sammanhang med det af Kongl. Maj:ts och Rikets Kammar-kollegium och Stats-kontor, till följd af derom erhållen nådig befallning, uppgjorda förslag till ny lönereglering för landtstatens tjenstemän och betjente, förklarade Kongl. Maj:t, att ifrågavarande så kallade näst skulle upphöra för Kronofogdarne i *Norrbottens* län, så snart den nya då fastställda aflöningsstaten, som för dem upptoge en betydligare lönförhöjning, blefve länsstyrelsen till efterrättelse meddelad, och för den i *Westerbottens* län tjenstgörande, men å länsstaten ej uppförde, utan särskildt af Lappmarks ecklesiastikfond med endast 316 R:dr 32 sk. banko aflönade så kallade lappfogden så snart han, hvars inkomst af näst uppgifvits utgöra 632 R:dr banko, kunde komma i åtnjutande af deremot svarande löne-anslag utaf allmänna medel, i hvilken fråga Kammar-kollegium och Stats-kontoret i Nåder anbefalldes att före nu pågående riksdag särskildt med underdånigt yttrande och förslag inkomma.

Af det underdåniga yttrande i ämnet, som Kammar-kollegium och Stats-kontoret till följd häraf under den 17 sistlidne Oktober afgifvit och hvilket följaktligen till Kongl. Maj:t ej inkommit så tidigt att den förevarande frågan kunde blifva föremål för framställning till Rikets Ständer i sammanhang med de landstats-lönereglerings i öfrigt rörande ämnen, som omförmälas i Kongl. Maj:ts den 30 i samma månad till Rikets Ständer aflåtna nådiga proposition om statsverkets tillstånd och behof, inhemtas hufvudsakligen: att, enligt en af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Westerbottens län meddelad uppgift, grundad på intyg af Lappmarks-fögderiets å sockenstämma församlade invånare, nästen till dervarande lappfogde utgått: från *Lycksele Lappmark* med en half renstek eller en renbog för hvarje lappskatteland och med en tjäder eller två orrar eller två kappar korn eller 32 sk. banko för hvarje skattlagdt hushåll, samt från *Åsele Lappmark* med 12 sk. samma mynt för hvarje lappskatteland och hvarje skattlagdt hushåll, i följd hvaraf och då lappskattelanden och hushållen utgjorde, de förra 191 och de sednare 1,215, nästen årligen uppgått till ett sammanräknadt belopp af 618

R:dr 28 skill. banko, deruti icke inbegripen den afgäld, som förut till Lappfogden utgått från Arvidsjaurs och Arjeplougs socknar, hvilka, enligt Kongl. Brefvet den 10 Februari 1837, blifvit förlagde under Luleå fögderi i Norrbottens län och icke erlägga näst till den vid slutet af år 1855 utnämnde nya Kronofogden i Westerbottens Lappmarker; att då denne tjensteman måste anses berättigad att bibehållas vid de inkomster företrädaren oklandradt åtnjutit, samt vid anställd granskning af uppgiften derom, någon anmärkning till siffran icke förekommit, funne Kammar-kollegium och Stats-kontoret bemälde Kronofogde böra med ersättning för nästen af allmänna medel hugnas på det sätt, att en lämplig kontant lön i ett för allt honom i Nåder tilldelas, i hvilket afseende Kollegierne i underdånighet anfört, att som vid 1840 och 1841 årens riksdag lönerne för Lappländsmännen förflyttades från anslaget till Lappmarks Ecklesiastikverk å Åttonde hufvudtiteln till Sjette hufvudtitelns anslag för landsstaten samt det förstnämnda egentligen vore afsedt för Lapparnes religionsundervisning, presters aflönande o. s. v., lämpligast syntes, att Lappfogdens å berörda Ecklesiastik-stat ännu qvarstående aflöning . . . . . R:dr 250: —
samt skrifmaterialie-anslag och resepenningar . . . . . 66: 32.

Banko R:dr 316: 32.

i stället finge, jemte det blifvande tillskottet, utgå af Sjette hufvudtiteln, der aflöningen för öfriga landsstats-tjenstemän funnes uppförd, och ej vidare belasta anslaget för Lappmarks Ecklesiastikverk, 7,600 R:dr, hvilket de sednare åren något öfverskridits; samt att, hvad anginge beloppet af den lön, som borde Lappfogden tillfalla, det väl förekomme att hela uppbörden i lappräntor endast uppgått år 1853 till 1,311 R:dr 9 skill. 10 rst. och år 1854 till 1,519 R:dr 30 skill. 4 rst., hvaraf torde kunna slutas att göromålen vid tjensten vore ringare än för Kronofogdar i allmänhet; men då Lappfogden måste på obanade vägar företaga långa och kostsamma resor inom sitt vidsträckta tjenstgörings-distrikt, innehållande i areal, enligt uppgift, 335 qvadratmil, ansåge Kammar-kollegium och Stats-kontoret aflöningen för honom skäligen böra bestämmas till 1,200 R:dr banko, oberäknadt hvad som derutöfver kunde honom tilläggas i händelse Kronofogdar i allmänhet komme i åtnjutande af lönetillökning; hemställande Kollegierne slutligen, att om ifrågavarande löneanslag af Rikets Ständer beviljas, nästen måtte upphöra i och med detsamma den nya lönen tillträdes, eller den 1 Januari 1858, samt de nu af Lappmarks-ecklesiastikverkets anslag utgående 316 R:dr 32 skill. banko samtidigt dermed besparas.

Med afseende å hvad Kammar-kollegium och Stats-kontoret sålunda i underdånighet anfört, vill Kongl. Maj:t, som har för afsigt att taga i särskildt öfvervägande de åtgärder, hvilka må finnas erforderliga för Domare-nästens afskaffande, härmed i Nåder föreslå Rikets Ständer, att å Sjette Hufvudtitelns anslag till landsstaten i Westerbottens län uppföra lön på stat för Kronofogden i samma läns Lappmarker till det i ofvanberörda Nådiga Proposition om Statsverkets tillstånd och behof såsom minimum för

Kronofogdar i allmänhet föreslagna belopp Tvåtusen femhundra Riksdaler Riksmynt; hvaremot så väl det från Åttonde Hufvudtitelns reservations- och förslags-anslag till Lappmarks Ecklesiastikverk nu utgående aflöningsbeloppet, 316 R:dr 32 sk. Banko, som den afgäld, hvilken under namn af Näst från invånarne i Lappmarkerne till ifrågavarande tjensteman utgår såsom godtgörelse för resor och uppbördsstämmors hållande, borde samtidigt med den nya lönens tillträdande upphöra; öfverlemnande Kongl. Maj:t derjemte till Rikets Ständers pröfning, om icke, i sådant fall, berörde anslag till Lappmarks Ecklesiastikverk må, på sätt Kammar-kollegium och Stats-kontoret föreslagit, kunna nedsättas till 11,000 R:dr Riksmynt.

Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. Nåd och ynnest städse välbevågen. Datum ut supra.

OSCAR.

J. F. Fåhræus.

Utdrag af Protokollet öfver Civil-Ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Stats-Rådet å Stockholms Slott den 21 November 1856.

Närvarande:

Hans Excellens, Justitie-Stats-Ministern, Herr *Günther*,
Hans Excellens, Stats-Ministern för Utrikes ärendena, Herr Friherre *Lagerheim*,
Stats-Råden: Herr *Fåhræus*,
Wallensteen,
Gripenstedt,
Grefve *Mörner*,
Grefve *Gyldenstolpe*,
Anjou och
Almqvist.

— — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — —

Departements-Chefen, Herr Stats-Rådet Fåhræus, föredrog derefter, gemensamt med Chefen för Ecklesiastik-departementet, i underdånighet:

40:o.

Kammar-kollegii och Stats-kontorets underdåniga skrifvelse den 17 sistlidne Oktober, deruti, sedan Kongl. Maj:t genom Nådigt bref den 31 Januari detta år, rörande lönereglering för landsstatens tjenstemän och betjente, bland annat förklarat, att den afgäld, som under namn af *Näst* af ålder utgått till den i Westerbottens län tjenstgörande, men å Lappmarks Ecklesiastik-fond uppförde och aflönade Lappfogden, borde upphöra, så snart denne, hvars inkomst af Näst uppgifvits utgöra 632 R:dr om året, kunde komma i åtnjutande af deremot svarande löne-anslag af allmänna medel, samt anbefallt Kammar-kollegium och Stats-kontoret att i denna fråga med särskildt yttrande och förslag till Kongl. Maj:t inkomma, bemälda Kollegier i sådant afseende nu anfört och upplyst: — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — —

Stats-Rådet tillstyrkte i underdånighet att, med afseende å hvad Kammar-kollegium och Stats-kontoret sålunda i underdånighet anfört, Kongl. Maj:t måtte i Nåder föreslå Rikets Ständer, att å Sjette Hufvudtitelns anslag till Landsstaten i Westerbottens län uppföra lön på stat för Kronofogden i samma läns Lappmarker till det i Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer vid innevarande riksdag rörande Statsverkets tillstånd och behof, såsom minimum för Kronofogdar i allmänhet föreslagna belopp, Tvåtusen femhundra R:dr Riksmynt, hvaremot såväl det från Åttonde Hufvudtitelns reservations- och förslags-anslag till Lappmarks Ecklesiastikverk nu utgående aflöningsbeloppet, 316 R:dr 32 sk. Banko, som den afgäld, hvilken under namn af Näst från invånarne i Lappmarkerne till ifrågavarande tjensteman utgår såsom godtgörelse för resor och uppbördsstämmors hållande, borde samtidigt med den nya lönens tillträdande upphöra; hemställande Stats-Rådet derjemte, det Kongl. Maj:t täcktes till Rikets Ständers pröfning öfverlemna, huruvida icke, i händelse Rikets Ständer härtill lemnade bifall, berörda anslag till Lappmarks Ecklesiastikverk kunde, på sätt Kammar-kollegium och Stats-kontoret föreslagit, till 11,000 R:dr Riksmynt nedsättas.

Kongl. Maj:t täcktes i Nåder bifalla hvad Stats-Rådet sålunda i underdånighet tillstyrkt samt befallde, att, i öfverensstämmelse dermed, Nådig Proposition, sådan den finnes detta protokoll bilagd, skulle till Rikets Ständer expedieras.

Ex protocollo.

Otto W. Seippel.

N:o 43.

Ank. till Exp.-Utsk. den 26 Jan. 1857, kl. 11 f. m.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, angående afsöndring af jord från kronolägenheterna Hushagen, Köpingsön och Byslätten i Köpings socken af Westmanlands län, för utvidgning och rätning af Köpings å; Gifven Stockholms Slott den 5 December 1856.

Hos Kongl. Maj:t har Direktionen för de rensningsarbeten i Köpings å, till hvilkas utförande Rikets sednast församlade Ständer beviljat ett statsbidrag, dels såsom anslag och dels såsom lån, af tillsammans 40,000 R:dr, uti en af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Westmanlands län insänd och förordad skrift i underdånighet anhållit att, som Köpings stads innevånare, för att öka gagnet för staden och orten af ofvannämnde arbeten, hvartill plan blifvit af Kongl. Maj:t den 7 December 1854 i Nåder fastställd, beslutat att jemväl utvidga ån, på sätt å en bifogad karta vore utmärkt, från hamnbassinen till slutet af det område, staden från Ulfve egendom till lastageplats inköpt, dels för att minska olägenheterna för segelfarten af den udde, som åns krökning bildar, dels ock för att ernå den vattenbredd utmed nämnde lastageplats, att fartyg der skulle kunna obehindradt mötas, men för vinnande af detta ändamål erfordrades, enligt ofvanberörda karta med tillhörande beskrifning, upprättad af kommissions-landtmätaren C. E. Lindell, en areal af 7 tunnland 13½ kappland mark af de till Öfver-direktören m. m. J. E. Hörstadius utarrenderade kronolägenheterna Hushagen, Köpingsön och Byslätten, berörde område, nemligen 5 tunnland 14½ kappland af Hushagen, 1 tunnland 8 kappland af Köpingsön och 23 kappland af Byslätten, måtte från Kronan till Köpings stad afträdas emot årlig afgift, motsvarande det arrende, som belöper sig på det till afsöndring ifrågasatta jordområdet i förhållande till arrendet af hela lägenheterna, hvilken afgift staden vore villig att till Strömsholms Stuteri-inrättning, dit arrendet ingår, årligen erlägga.

Kongl. Maj:ts och Rikets Kammar-kollegium, som, efter det Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader häröfver afgifvit infordradt underdånigt yttrande, jem-

väl erhållit Nådig befallning att med underdånigt utlåtande i ämnet till Kongl. Maj:t inkomma samt för fullgörandet häraf låtit uträkna det belopp, hvartill afgiften för de till afsöndring ifrågakomne jordstycken i förhållande till arrendet för hela lägenheterna skulle uppgå och funnit detsamma, efter reduktion af oformliga bråk, utgöra för Husbagen 1 kappe råg, 1 kappe korn, 1 tunna 23 kappar hafre, 79 LB 2 B hö, 13 LB 4 B halm och i penningar 7 sk. 11 rst. banko, samt för Köpingsön och Byslätten en half kappe råg, en half kappe korn, tjugu kappar hafre, 28 LB 11 B hö, 4 LB 15 B halm och 2 sk. 10 rst. banko i penningar, har, med anmälan härom, äfvensom att Öfver-direktören Hörstadius, i ämnet hörd, förklarat sig villig att afträda ifrågavarande mark emot erhållande af nyssnämnde afgift och förbindelse att till Strömsholms Stuteri-inrättning oafkortadt utgöra arrendet, i underdånighet tillstyrkt Nådigt bifall till omförmälde jord-afsöndringar, dock att, enär lägenheterna äro inbegripna under 77:de § Regerings-formen, Rikets Ständers samtycke dertill måtte dessförinnan i Nåder äskas.

Med afseende härå, jemte hvad uti detta ärende för öfrigt blifvit af vederbörande upplyst och anfördt, vill Kongl. Maj:t härmed i Nåder föreslå Rikets Ständer att medgifva ifrågavarande jordafsöndringar emot den årliga afgäld, som Kammar-kollegium uträknat och arrendatorn antagit, att tillfalla honom eller hans rättsinnehafvare under hans arrendetid intill midfastan år 1874, men derefter Kronan.

De till frågan hörande handlingar skola tillhandahållas det Rikets Ständers Utskott, till hvars handläggning ärendet varder öfverlemnadt; Och Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen. Datum ut supra.

OSCAR.

J. F. Fåhræus.

Utdrag af Protokollet öfver Civil-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms Slott den 5 December 1856.

Närvarande:

Hans Excellens, Justitie-Stats-Ministern, Herr *Günther*,
Hans Excellens, Stats-Ministern för Utrikes ärendena, Herr Friherre *Lagerheim*,

Statsråden: Herr *Fåhræus,*
Wallensteen,
Gripenstedt,
Grefve *Mörner,*
Grefve *Gyldenstolpe,*
Anjou och
Almqvist.

Chefen för Civil-Departementet, Herr Statsrådet Fåhræus, uppläste till justering ett, i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts förut fattade Nådiga beslut, uppsatt förslag till Proposition till Rikets Ständer, angående afsöndring af jord från kronolägenheterna Hushagen, Köpingsön och Byslätten i Köpings socken af Westmanlands län, för utvidgning och rätning af Köpings å;

Och täcktes Kongl. Maj:t, uppå Statsrådets underdåniga tillstyrkande, berörda förslag i Nåder gilla samt förordna att, i enlighet dermed, Nådig Proposition, sådan den finnes detta protokoll bilagd, skulle till Rikets Ständer aflåtas.

Ex protocollo
Rudolf Ädelgren.

N:o 44.

Ank. till Exp.-Utsk. d. 26 Jan. 1857. kl. 11 f. m.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer angående bibehållande af det vid 1853—54 års riksdag till ombyggnad af Långebro vid Christianstad anvisade statsbidrag; Gifven Stockholms Slott den 9 December 1856.

Sedan Rikets vid 1853 och 1854 års Riksdag församlade Ständer, enligt deras underdåniga skrifvelse den 11 Oktober sistnämnde år, i anledning af Kongl. Maj:ts derom

om gjorda nådiga framställning för ombyggnad, enligt derför af Chefen för Södra Väg- och Vattenbyggnads-distriktet, Majoren m. m. C. G. Beijer uppgjord plan och kostnadsförslag, af den öfver Helge å vid Christianstad ledande så kallade Långebro, anvisat en summa af 100,000 R:dr b:ko, att från Riksgälds-kontoret utgå med $^1/_3$ utan återbetalningsskyldighet och $^2/_3$ såsom lån, under vilkor, bland annat, att företaget borde sednast under loppet af år 1856 påbörjas, förordnade Kongl. Maj:t om åtgärders vidtagande för tillvägabringande af den ifrågasatta bro-ombyggnaden. Som tvist uppstått rörande skyldigheten att bygga och underhålla nämnde bro, samt de brobyggnads-skyldiges socknefullmäktige icke kunnat förena sig om statsbidragets emottagande med ovilkorlig skyldighet att, utan afseende å den pågående tvisten, jemlikt den stadgade föreskriften sednast år 1856 påbörja brobyggnaden, hade Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Christianstads län, med anmälan härom, hos Kongl. Maj:t i underdånighet hemställt, att Kongl. Maj:t, jemte beviljande af anstånd med arbetets företagande redan sistberörde år, måtte till Rikets Ständer aflåta proposition om statsbidragets reserverande, intilldess den omförmälda tvistefrågan blifvit slutligen afgjord, men genom Nådigt bref den 14 December 1855 har Kongl. Maj:t förklarat sig då icke finna skäl att till denna hemställan i ena eller andra hänseendet lemna bifall, utan anbefallt sin Befallningshafvande att inhemta och, tillika med eget utlåtande, insända vederbörande brobyggnads-skyldiges bestämda förklaring, huruvida de vore hugade eller icke att, emot erhållande på stadgade vilkor af det anvisade statsbidraget, ombygga Långebro enligt den af Majoren Beijer upprättade plan; och, efter det, med anledning häraf, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i underdånighet anmält, hurusom, vid hållet sammanträde med ombud för de till byggande och underhållande af bron hittills skyldige ansedde hemmansegare och innehafvare inom Gerds, Willands, Albo, Östra och Westra Göinge Härad af Christianstads samt Färs och Frosta Härad af Malmöhus län, de närvarande och röstande ombuden för innehafvarne af 1,376 $^{88}/_{240}$ mantal förklarat sig icke vilja på de bestämda vilkoren utföra brobyggnaden, hvaremot ombuden för innehafvarne af 536 $^{77}/_{120}$ mantal derpå ingått, förklarade Kongl. Maj:t under den 18 sistlidne April innehafvarne af sistupptagne mantal berättigade att, ifall de sig derom förenade, emot tillgodonjutande af de anslagna statsmedlen jemte de bidrag, som de brobyggnads-skyldige kunde i laga ordning varda förpligtade att tillskjuta, öfvertaga bro-ombyggnadens utförande efter den upprättade planen, med vilkor, bland annat, att företaget redan innevarande år påbörjades. Emellertid har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet under den 20 nästlidne November tillkännagifvit, att vid sammanträde, hvartill, med anledning af berörda Nådiga förklarande, de brobyggnads-skyldige blifvit kallade, hvarken innehafvarne af ofvanberörde 536 $^{77}/_{120}$ mantal eller andra brobyggnadsskyldige kunnat komma till förening om bro-ombyggnadens öfvertagande, men en del anhållit om anstånd med ärendets afslutande, för att söka tillvägabringa någon öfverenskommelse; att, efter flera särskilda sammanträden, representanter för 391 $^1/_{126}$ mantal af brobyggnads-skyldige hemman sedermera beslutat att, derest med dem ville sig

förena innehafvare af andra sådana hemman, så att hemmantalet tillsammans uppgick till 536, de skulle, mot tillgodonjutande af statsanslaget, öfvertaga brobyggnads-arbetet efter uppgjorda planen, dock under vilkor derjemte, att uppbärande af bropenningar måtte i Nåder beviljas; och att, sedan tillfälle till anteckning för öfrige byggnadsskyldige att med de nyssnämnde sig förena, blifvit lemnadt, samt innehafvare af nära $170^3/_4$ mantal i sådant afseende sig antecknat, dessa gemensamt med ofvannämnde innehafvare af $391^1/_{126}$ mantal, vid sammanträde inför Kongl. Maj:ts Befallningshafvande den 14 sistlidne November, beslutat, att genom utsedde kommitterade hos Kongl. Maj:t göra underdånig ansökning, dels om tillstånd till bropenningars uppbärande vid Långebro till belopp som framdeles, sedan sig visat huru högt kostnaderna för brobyggnaden komme att uppgå, blefve af Kongl. Maj:t i Nåder bestämdt, dels ock om Nådig framställnings aflåtande till Rikets Ständer derom att, i händelse berörde underdåniga begäran om bropenninge-uppbörd bifölles, men brobyggnads-arbetet icke skulle hinna påbörjas före 1856 års slut, statsanslaget dock, med hänseende till arbetets snara företagande, måtte få varda bibehållet, samt att, om Nådigt bifall till dessa framställningar vunnes, ofvanberörde brobyggnads-skyldige hemmansinnehafvare skulle öfvertaga ombyggnadens utförande, mot tillgodonjutande af statsanslaget och de bidrag öfrige brobyggnads-skyldige kunde förpligtas tillskjuta. För egen del har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, med öfverlemnande af bemälde kommitterades underdåniga ansökningar i berörde ämnen, i underdånighet anfört, att som, dels med hänseende till den uppkomna vidlyftiga tvisten om skyldigheten att bygga och underhålla meranämnda bro, slutliga antalet af deltagare uti brobyggnads-skyldigheten icke läte sig beräkna, hvadan och då ej heller för närvarande beräknas kunde till hvad belopp vederbörande deltagare kunde blifva förbundne att lemna tillskott, det för det mindre antal brobyggnads-skyldige, hvilka nu ifrågasatt utförandet af byggnads-arbetet, medförde icke obetydligt äfventyr att detsamma öfvertaga, och dels berörde tvist varit egentliga orsaken att icke de till byggnad beredvillige kunnat bringa den till utförande så tidigt, att vilkoren för statsanslagets tillgodonjutande hunnit uppfyllas, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, i betraktande derjemte af ej mindre den stora fördel, som för allmänheten skulle beredas genom byggnadens snara utförande och undanrödjande dymedelst af den våda, som vore förenad med begagnande af den nuvarande gamla och förfallna bron, än äfven den oreda, som säkerligen skulle uppkomma, i händelse gamla bron rasade, innan frågan om byggnads-skyldigheten blifvit afgjord, funne sig böra i underdånighet tillstyrka Nådigt bifall till de underdåniga ansökningarne.

Kongl. Maj:t har häröfver infordrat underdånigt utlåtande af Styrelsen för allmänna Väg- och Vatten-byggnader, som, under åberopande af sin förut yttrade åsigt om ifrågavarande bro-ombyggnads stora vigt för rörelsen, och enär enda möjligheten att bringa företaget till stånd syntes vara att öfverlåta verkställigheten af detsamma åt den mindre del af de brobyggnads-skyldige, hvilka nu sådan på uppgifna vilkor sig åtagit, i underdånighet förordat såväl den framställda begäran om bropenningars uppbärande, som det anvisade stats-bidragets reserverande; och vill Kongl. Maj:t, som funnit skäligt tillförsäkra

vederbörande rättigheten till bropenningars åtnjutande, sedan genom Kongl. Maj:ts Befallningshafvande förslag till taxa för den tillämnade nya brons begagnande inkommit, och detsamma, efter vederbörandes hörande, blifvit af Kongl. Maj:t pröfvadt, härmed föreslå Rikets Ständer, att det å nästlidne Riksdag till Långebrons nybyggnad beviljade statsbidrag, Etthundra tusen R:dr banko, må till afsedda ändamålet få i Riksgälds-kontoret innestå för att utgå på terminer, hvilka Kongl. Maj:t kan finna godt fastställa för såvidt kontrakts-handlingar inkomma och företaget påbörjas före den 1 September 1857.

Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. Nåd och ynnest städse välbevågen. Datum ut supra.

OSCAR.

J. F. Fåhræus.

Utdrag af Protokollet öfver Civil-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Stats-rådet å Stockholms Slott den 9 December 1856.

Närvarande:

Hans Excellens, Justitie-Stats-Ministern, Herr *Günther;*
Hans Excellens, Stats-Ministern för Utrikes Ärendena, Herr Friherre *Lagerheim;* samt
Stats-råden: Herr *Fåhræus,*
Wallensteen,
Gripenstedt,
Grefve *Mörner,*
Grefve *Gyldenstolpe,*
Anjou och
Almqvist.

— — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — —

Departements-chefen, Herr Statsrådet Fåhræus, anmälde härefter i underdånighet:

En af utsedde kommitterade gjord underdånig ansökning, att Kongl. Maj:t måtte täckas dels till Rikets Ständer aflåta Nådig proposition derom, att det vid 1853—54

årens riksdag beviljade statsbidrag för ombyggnad af Långebro vid Christianstad måtte, äfven om arbetet icke skulle hinna att före 1856 års slut påbörjas, dertill få i Riksgälds-kontoret innestå. — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — —

Jemte hemställan, att Kongl. Maj:t täcktes tillförsäkra vederbörande rättigheten till bropenningars åtnjutande, sedan, genom Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, förslag till taxa för den tillämnade nya brons begagnande inkommit och, efter vederbörandes hörande, blifvit af Kongl. Maj:t i Nåder pröfvadt, tillstyrkte Stats-rådet i underdånighet, att Kongl. Maj:t måtte genom Nådig proposition föreslå Rikets Ständer, att det vid sistförflutna riksdag till ombyggnad af Långebro beviljade statsbidrag, 100,000 R:dr banko, hvaraf $^2/_3$ lån och $^1/_3$ anslag utan återbetalnings-skyldighet, finge till det dermed afsedda ändamål i Riksgälds-kontoret innestå, för att derifrån utgå på de terminer, som Kongl. Maj:t kunde finna godt i Nåder bestämma, för så vidt kontrakts-handlingar inkomme och företaget påbörjades före den 1 September 1857.

Med gillande af hvad Stats-rådet härutinnan föreslagit och tillstyrkt, täcktes Kongl. Maj:t i Nåder befalla att, i enlighet med ett dertill af Herr Departements-chefen nu uppläst förslag, Nådig proposition i ämnet, sådan den finnes protokollet bilagd, skulle till Rikets Ständer aflåtas.

Ex protocollo.

W. Th. Strokirk.

N:o 45.

Ank. till Exp.-Utsk. d. 26 Jan. 1857, kl. 11 f. m.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, angående eftergift af den framlidne Öfversten m. m. Israel af Ekenstam, i egenskap af Chef för Westra Tull-distriktet, till ersättande ådömde andel utaf Tull-kassören G. E. Bergvalls balans; Gifven Stockholms Slott den 16 December 1856.

Sedan Kongl. Maj:t, genom Utslag den 27:de Augusti 1852, förklarat Tull-inspektoren, f. d. Öfversten Israel af Ekenstam, i förut innehafd egenskap af tillförordnad Chef för Westra Tull-distriktet, skyldig att af den uppbördsbrist, som efter Tull-kassören och Konfiskations-inspektoren i Götheborg G. E. Bergvalls afvikande sig yppat, ersätta ett belopp af 1,182 R:dr 14 sk. 5 r:st. Banko, har bemälde Öfverste hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhållit att af gunst och nåd varda från denna ersättningsskyldighet befriad; och då, före pröfningen af denna ansökning, Öfversten af Ekenstam den 6 Mars innevarande år med döden afgått, hafva hans tvänne efterlemnade döttrar, Margaretha Göthilda af Ekenstam, enka efter Öfverste-Löjtnanten Carl de Mottoni & Palacios, samt ogifta Edla Helena af Ekenstam, den sistnämnda genom laga förmyndare, uti en till Kongl. Maj:t ingifven skrift underdånigst anhållit om befrielse från ersättandet af omförmälde balans-medel.

Af de detta ärende rörande handlingar inhemtas: att Öfversten af Ekenstam, som, till följe af Kongl. Maj:ts Nådiga förordnande, den 28 Juli 1841 tillträdde Chefsembetet för Westra Tull-distriktet, förestått detta embete under den tid, då ifrågavarande balans uppkommit och att, sedan Tull-kassören och Konfiskations-inspektoren Bergvall den 13 April 1842 från riket afvikit, samt en uppbördsbrist stor 10,229 R:dr 14 sk. 7 r:st. efter honom yppats, hvaraf likväl sedermera största delen blifvit, medelst användande af befintlige tillgångar och i väsendtlig mån genom Öfverste af Ekenstams åtgärder, betäckt, har Kongl. Maj:ts och Rikets Kammar-rätt, genom Utslag i balans-

målet den 6 Juni 1851, sig utlåtit, att, emedan General-Tullstyrelsens, under den 8 Juni 1825, för Tulldistrikt-cheferne utfärdade Instruktion uti 14 § innehölle, att Tulldistrikt-chef borde å underlydande uppbördsman utöfva noggrann kontroll och i sådant ändamål hålla hand, bland annat, deröfver, att inflytande medel behörigen redovisades; thy och som i afseende på de af Bergvall förskingrade, konfiskations-uppbörden tillhörande oguldna tullmedel 1,097 R:dr 30 sk. 5 r:st. och Manufaktur-fondens medel 4 R:dr 10 sk. 2 r:st. förekomme, att ehuru, enligt hvad handlingarne innehöllo och jemväl obestridt vore, vederbörande bordt inom åtta dagar efter hvarje auktion till uppbördsmannen erlägga betalning för verkställda inrop, vid äfventyr, att de inropade varorne eljest skulle komma att för köparens räkning omförsäljas, Bergvall likväl i 1841 års räkning balanserat ett belopp af icke mindre än 3,558 R:dr 41 sk. 11 r:st. för varor, som, efter en den 26 November samma år förrättad auktion, vid årets slut icke skulle vara utlösta; att outlösta varor, i värde uppskattade till 1,285 R:dr 16 sk. väl blifvit vid en sedermera, den 25 Februari 1842, hållen auktion ånyo försålda, men annan eller ytterligare redovisning för ofvannämnda auktionsbelopp icke före Bergvalls aflägsnande i påföljde April månad egt rum; att för sistomförmälda auktion, dervid försäljningssumman uppgått till 4,171 R:dr 2 r:st., med deruti inbegripna 680 R:dr 24 sk. 9 r:st. för de omförsålda varorna, någon redogörelse icke heller blifvit af Bergvall afgifven, och att af Ekenstam, som af dessa omständigheter haft ökad anledning att undersöka förhållandet med Bergvalls auktions-uppbörd och om dennes uppbörds-ställning göra sig förvissad, det oaktadt, såvidt utredt vore, icke i sådant hänseende vidtagit någon åtgärd; samt, beträffande en återstående balans af Tull-statens enskilda Pensions-inrättnings medel, nemligen 80 R:dr 21 sk. 10 r:st., tillhörande kassa-uppbörden, och 6 R:dr 7 sk. å Konfiskations-kontorets uppbörd eller tillhopa 86 R:dr 28 sk. 10 r:st., handlingarne utvisade, att Bergvall, hvilken, enligt 1841 års räkenskap, vid årets slut innehaft kontant behållning af 221 R:dr 7 sk. 6 r:st., jemväl åsidosatt sitt åliggande att, i enlighet med uttryckliga stadgandet i 35 § af det för nämnde Pensions-inrättning den 11 April 1833 fastställda Reglemente, samma behållning från sig leverera, utan att af Ekenstam funnes hafva något tillgjort för att tillhålla redogöraren att dessa medel på sålunda föreskrifvet sätt redovisa; alltså och då af Ekenstam, genom uraktlåtenhet att sin embetspligt i förutnämnda hänseende fullgöra, vållat, det Bergvall kommit i tillfälle att å ifrågavarande medel balans sig åsamka, blefve, med tillämpning af grunderna uti 1 Kap. 12 § Rättegångs-Balken, Öfverste af Ekenstam förpligtad att ofvanuppräknade balans-poster med sammanlagde 1,188 R:dr 21 sk. 5 r:st. Banko ersätta; hvarefter Högsta Domstolen, på häröfver anförde besvär, genom ofvanberörda Utslag den 27 Augusti 1852, fastställt Kammar-rättens beslut endast med den förändring, att af Ekenstam på uppgifne grunder befriats från ersättande af de 6 R:dr 7 sk., som utgjort ett oguldet belopp å Konfiskations-kontorets Uppbörds-konto öfver Tull-statens enskilda Pensions-inrättnings medel, så att den återstod af hela balansen, som Öfversten af Ekenstam blifvit dömd att ersätta, utgjort:

Tullmedel, tillhörande Konfiskations-kontorets uppbörd . .	R:dr	1,097:	30.	5.
Manufaktur-fondens medel dito dito	„	4:	10.	2.
och Tull-statens pensionsmedel tillhörande kassa-uppbörden . .	„	80:	21.	10.
eller tillsammans	R:dr	1,182:	14.	5.

Öfversten af Ekenstam i lifstiden har, till stöd för sin hos Kongl. Maj:t underdånigst framställda begäran att från den honom ådömda ersättnings-skyldigheten varda af gunst och nåd frikallad, förnämligast åberopat dels svårigheten för honom att under utöfningen af Tull-distrikt-chefens många, vidsträckta och vigtiga embetsåligganden, som påkallade både vaksamhet och skyndsamhet, äfven medhinna en oafbruten och åt alla detaljer egnad tillsyn å de distriktet tillhörande elfva särskilda uppbördsmän, dels ock den åberopade Instruktionens stadganden, som af Ekenstam förmenat innefatta öfverdrifna fordringar å en enda embetsmans verksamhet och förmåga samt i öfrigt vara mindre tydliga och bestämda i afseende på de Distrikt-chefen ålagda kontrollerande förrättningar; dels ock att, enligt 163 § af Kongl. Reglementet den 1 Oktober 1831 för de vid Tullkamrarne och Tull-inspektionerne i Riket anställde tjenstemän och betjente, Bergvall ej skulle varit pligtig att de, efter den sednare af ofvannämnde auktioner, i Mars månad 1842 influtne medel redovisa förr än den 20 påföljde April, då af Ekenstam således, enligt sitt förmenande, först egt att kontrollera redovisningen, men Bergvall redan varit förrymd. Enligt den efter aflidne Öfversten af Ekenstam upprättade bouppteckning utgöra sterbhusets tillgångar 3,189 R:dr 30 sk., och skulderne, med inberäknande af det ifrågavarande balans-beloppet, uppgå till 3,618 R:dr 42 sk. 3 r:st., hvaraf följer, att, i händelse balans-medlen utkräfvas, boets alla tillgångar måste till borgenärernes förnöjande afträdas, men deremot, om ersättningen af balans-medlen skulle eftergifvas, en behållning af omkring 750 R:dr Banko i arf tillfaller Öfversten af Ekenstams döttrar; och hafva dessa i sin underdåniga ansökning bland annat anfört, att Utslagets verkställande mot dem skulle, med afseende jemväl å prioriterad borgenärs rätt, inbringa blott en del af det fastställda beloppet, men beröfva sökanderne, ända till sista skärfven, den lilla behållning, som de eljest kunnat, till någon hjelp i sin medellösa belägenhet, påräkna efter sin fader.

Vid öfvervägande af hvad sålunda förekommit och hvad handlingarne för öfrigt innehålla, har Kongl. Maj:t icke ansett skäl vara för handen till eftergift af den ersättning, stor 80 R:dr 21 sk. 10 r:st. Banko, som motsvarar de i Bergvalls balans inberäknade Tull-statens Pensions-medel, och ej heller af den på det öfriga beloppet åklagaren i målet tillkommande provision; hvaremot och enär, genom utkräfvande jemväl af det härefter å balansen återstående belopp, Öfversten af Ekenstams sterbhusdelegare skulle blifva nödsakade att till borgenärer afträda all boets egendom, Kongl. Maj:t härmed vill i Nåder föreslå Rikets Ständer att befria nämnde Öfverstes efterlefvande döttrar från den honom i lifstiden ådömda ersättning, utom hvad angår ofvanberörda pensions-medel och åklagare-provision.

De till förevarande ärende hörande handlingar skola tillställas det Utskott, till hvars handläggning frågan varder af Rikets Ständer öfverlemnad.

Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. Nåd och ynnest städse välbevågen. Datum ut supra.

OSCAR.

J. A. Gripenstedt.

Utdrag af Protokollet öfver Finans-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Stats-rådet å Stockholms Slott den 16 December 1856.

Närvarande:

Hans Excellens, Justitie-Stats-Ministern, Herr *Günther*,
Hans Excellens, Stats-Ministern för Utrikes Ärendena, Herr Friherre *Lagerheim*, samt
Stats-Råden: Herr *Wallensteen*,
Gripenstedt,
Grefve *Mörner*,
Ulner,
Grefve *Gyldenstolpe*,
Anjou,
Almqvist och
Friherre *af Ugglas*.

Chefen för Finans-departementet, Stats-rådet Gripenstedt, uppläste till justering ett, i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts, uppå Stats-Rådets underdåniga tillstyrkande, fattade beslut, uppsatt förslag till Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, angående eftergift af den framlidne Öfversten m. m. Israel af Ekenstam, i egenskap af Chef för Westra Tull-distriktet till ersättande ådömde andel utaf Tull-kassören G. E. Bergvalls balans.

Kongl. Maj:t behagade, jemlikt Stats-Rådets underdåniga tillstyrkande, i Nåder gilla berörde förslag, sådant det finnes detta protokoll bilagdt samt befallte, att, i enlighet dermed, Nådig Proposition skulle till Rikets Ständer aflåtas.

Ex protocollo

Mildhog Lundgren.

N:o

N:o 46.

Ank. till Exp.-Utsk. d. 26 Jan. 1857, kl. 11 f. m.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, angående försäljning af tomtplatsen efter Kronans nerbrunna spanmåls-magasinshus i staden Carlshamn; Gifven Stockholms Slott den 16 December 1856.

Hos Kongl. Maj:t har Dess och Rikets Stats-kontor i underdånig skrifvelse den 14 nästlidne Oktober väckt fråga om försäljning af den Kronan tillhöriga i Carlshamns nya stad, emellan Postgatan, Prinsgatan och vestra Strandgatan belägna tomt, hvarå ett efter fordna Regala Bränvinsbränneri-inrättningen bibehållet spanmåls-magasinshus af korsvirke med murstensväggar på gråstensfot, genom vådeld nerbrunnet i Juli månad 1845; och har i sådant afseende Stats-kontoret upplyst att, som intägten in natura af Kronans räntespanmål i Carlshamn under några af de sista tio åren icke öfverstigit 15 tunnor årligen, behof ej visat sig vara för handen att derstädes uppföra nytt Kronomagasin, helst den spanmålstillgång, hvilken erfordras för den i Carlshamn förlagda kommendering af Marin-regementet, en båtsmans-kommendering samt några få invalider, belöper sig till endast omkring 70 tunnor årligen, som anskaffas genom upphandling, och för öfrigt, om, efter förändrade förhållanden, räntesäd ifrån omkringliggande härader skulle någon gång in natura utgöras, hvad deraf utöfver behofvet återstår bör kunna till antagliga pris genast å auktion föryttras; — att för Kronans nyssberörde inskränkta spanmålsförråd i Carlshamn, som förvaltas tills vidare emot ett årligt arfvode från Allmänna Indragningsstaten af 133 R:dr 16 sk. banko, nu hyres lokal emot årlig afgift, hvilken för närvarande utgör 80 R:dr banko och utgår från Kongl. Öfver-intendentsembetets anslag till underhåll af Kronans hus och byggnader i landsorterna; samt att, sedan för Kronans räkning de ännu oföryttrade qvarlefvorna efter den nerbrunna magasinsbyggningen varit å offentlig auktion utbjudna, men icke kunnat föryttras, och Magistraten i Carlshamn derefter gjort anmälan om den vanprydnad, ruinerna efter byggnaden för staden medförde, och de olägenheter, som af dem befarades, Öfver-intendents-

embetet hos Stats-kontoret gifvit tillkänna, att i generalförslaget till användande af 1856 års statsanslag till byggnader och reparationer i landsorterna blifvit upptagen kostnaden för rifning af de till ifrågavarande magasinsbyggnad hörande stenmurar samt platsens jemnande och förseende med laggild stängsel.

Då, på sätt Stats-kontoret sålunda anfört, för närvarande icke förefinnes behof att återuppföra ett spanmåls-magasinshus i Carlshamn för Kronans räkning och det synes vara utan allt ändamål att, för vården af en onyttig tomtplats, innehållande 368 qvadratfamnar, bekosta stängsel i alltid laggildt skick, vill Kongl. Maj:t härmed i Nåder föreslå Rikets Ständer att, efter föregången värdering, merbemälda, med N:ne 10 och 11 på Carlshamns år 1831 upprättade stadskarta betecknade magasinstomt, utgörande en del af de tomter, som Kronan i äldre tider inköpt för f. d. Kronobränneri-inrättningen i Carlshamn, må, jemte tillhörande stängsel, genom offentlig auktion till den mestbjudande försäljas.

De till ämnet hörande handlingar skola hållas tillgängliga för det Rikets Ständers Utskott, till hvars utlåtande ärendet varder hänvisadt. Och Kongl. Maj:t förblifver med all Kongl. nåd och ynnest Rikets Ständer städse välbevågen. Datum ut supra.

OSCAR.

J. A. Gripenstedt.

Utdrag af Protokollet öfver Finans-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Stats-rådet å Stockholms Slott den 16 December 1856.

Närvarande:

Hans Excellens, Justitie-Stats-Ministern, Herr *Günther;*
Hans Excellens, Stats-Ministern för Utrikes ärendena, Herr Friherre *Lagerheim;* samt
Stats-råden: Herr *Wallensteen,*
Gripenstedt,
Grefve *Mörner,*
Ulner,
Grefve *Gyldenstolpe,*
Anjou,
Almqvist och
Friherre *af Ugglas.*

Chefen för Finans-departementet, Stats-rådet Gripenstedt, uppläste till justering ett, i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts, uppå Stats-rådets underdåniga tillstyrkande, fattade beslut, uppsatt förslag till Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, angående försäljning af tomtplatsen efter Kronans nedbrunna spanmåls-magasinshus i staden Carlshamn.

Kongl. Maj:t behagade, jemlikt Stats-rådets underdåniga tillstyrkande, i Nåder gilla berörde förslag, sådant det finnes detta Protokoll bilagdt, samt befallde, att, i enlighet dermed, Nådig Proposition skulle till Rikets Ständer aflåtas.

Ex protocollo

Mildhog Lundgren.

N:o 47.

Ank. till Exp.-Utsk. d. 26 Jan. 1857, kl. 11 f. m.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, angående användande af de å Statsanslaget för Båtsmansbeklädnaden åren 1849—1851 uppkomna behållningar; Gifven Stockholms Slott den 19 December 1856.

Vid 1847—1848 årens riksdag framställde Kongl. Maj:t till Rikets då församlade Ständer ett, i öfverensstämmelse med dertill af särskilde kommitterade uppgjorda grunder, utarbetadt förslag för tillvägabringande af sådan förändring i sättet för båtsmansbeklädnaders anskaffande, att bestyret dermed af Staten öfvertoges emot viss kontant ersättning af vederbörande rust- och rotehållare samt ett på stat uppfördt förslagsanslag af 28,000 R:dr banko årligen. Den Nådiga framställningen härom blef ock af Rikets Ständer hufvudsakligen bifallen, dock med det, i afseende på det äskade förslagsanslaget, stadgade förbehåll, att detsamma skulle utgå till högst nämnde belopp

och i mån af behof användas allt efter som rust- och rotehållarne på det förändrade beklädnadssättet inginge.

Sedan Kongl. Maj:t derefter, genom Nådig Förordning af den 22 December 1848, meddelat de till förändringens genomförande nödiga föreskrifter samt tillika anbefallt Förvaltningen af Sjöärendena att gå i författning om anskaffande af jemväl bestämdt antal nya båtsmansbeklädnader och att kostnaden derför af under händer egande medel förskjuta, visade det sig emedlertid, att förbemälde kommitterades kostnadsberäkningar betydligt understego verkliga utgifterna för ifrågavarande beklädnads anskaffning och underhåll; och föranläts Kongl. Maj:t af Förvaltningens härom lemnade utredning, att för Rikets vid 1850 och 1851 årens riksdag församlade Ständer framställa nödvändigheten af förberörde beklädnads-anslags ökande med 14,000 R:dr banko årligen, hvilken tillökning Rikets Ständer äfven, under förut stadgade vilkor, beviljade och hvarigenom anslaget förhöjdes till det belopp af 42,000 R:dr samma mynt, som derefter varit på Riksstatens Femte Hufvudtitel för ändamålet uppfördt och, i förhållande till den från början för årlig uppfordring afsedda båtsmansstyrka, jemväl befunnits tillräckligt. Deremot har hittills förblifvit oersatt en del af de förskott, som Förvaltningen af Sjöärendena åren 1849, 1850 och 1851 måste i och för båtsmansbeklädnadernes första uppsättning af under händer egande andra medel utgifva, men hvilka icke kunnat af tillgångarne för beklädnads-anskaffningen betäckas, i anseende till dels det dåvarande anslagets äfven af Rikets Ständer erkända otillräcklighet och dels den omständigheten att under de nämnde 3:ne åren ett stort antal rust- och rotehållare icke på det nya beklädnadssättet ingingo och således anslaget, i följd af det vid dess begagnande fästade förbehåll, endast i ringa mån fick till beklädnads-anskaffning användas.

Beloppet af berörde förskott uppgafs af Förvaltningen år 1853 hos Kongl. Maj:t till 119,139 R:dr 21 sk. 7 rst. banko, men sedan, i anledning häraf, Kongl. Maj:t under den 11 Juli 1854 i Nåder anbefallt Förvaltningen att, efter det under de kommande åren sig visat, huruvida de till kostnaderna för båtsmansbeklädnadens bestridande afsedde medel lemnade tillgång till betäckande af omförmälda förskott, till Kongl. Maj:t ytterligare i underdånighet inkomma med den framställning i ämnet, hvartill omständigheterna kunde föranleda, tillkännagaf uti underdånig skrifvelse af den 16 sistlidne Maj bemälda Embetsverk att, genom under sednare åren på beklädnads-tillgångarne uppkomna öfverskott, ifrågavarande förskott, efter afdrag af kostnaden för de till båtsmansbeklädnaden hörande ylleskjortors första anskaffning, som i Nåder förklarats skola på annat sätt godtgöras, nedgått till 39,078 R:dr 2 sk. 2 rst. banko, till ersättande hvaraf annan tillgång icke kunde uppgifvas än de, till följd af merberörde vilkor för beklädnads-anslagets begagnande, derå under de 3:ne åren 1849—1851 uppstådda behållningar, hvilka uppginge till ett sammanräknadt belopp af 40,160 R:dr 41 sk. 9 rst. och, enär anslaget för samma år till hela beloppet uttagits, funnes hos Förvaltningen innestående, men icke utan särskildt tillstånd kunde disponeras.

Efter öfvervägande af hvad härvid förekommit, har Kongl. Maj:t väl funnit ifrågavarande oguldna förskott böra på ett eller annat sätt godtgöras och äfven för Sin del ansett lämpligt att dertill användes den i sådant afseende af Förvaltningen af Sjöärendena uppgifna tillgång af 40,160 R:dr 41 sk. 9 rst.; men som dessa medel, enligt ofvanberörde vid beklädnads-anslagets beviljande fästade vilkor, rätteligen bordt till Rikets Ständers Riksgälds-kontor återlevereras och således icke utan Rikets Ständers medgifvande kunna disponeras, har Kongl. Maj:t velat nu föreslå Rikets Ständer, att af ifrågavarande medel den uppgifna bristen 39,078 R:dr 2 sk. 2 rst. banko må betäckas.

De till målet hörande handlingar skola till Rikets Ständers Stats-Utskott varda öfverlemnade.

Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. Nåd och ynnest städse välbevågen. Datum ut supra.

OSCAR.

C. H. Ulner.

Utdrag af Protokollet öfver Sjöförsvars-Departementet tillhörande ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Stats-rådet å Stockholms Slott den 19 December 1856.

Närvarande:

Hans Excellens, Justitie-Stats-Ministern, Herr *Günther*,
Hans Excellens, Stats-Ministern för Utrikes ärendena, Herr Friherre *Lagerheim*, samt
Stats-råden: Herr *Wallensteen*,
Gripenstedt,
Grefve *Mörner*,
Ulner,
Grefve *Gyldenstolpe*,
Anjou,
Almqvist och
Friherre *af Ugglas*.

— — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

Departements-chefen, Stats-rådet Ulner, uppläste slutligen till justering följande, på grund af Kongl. Maj:ts den 25 nästlidne November fattade Nådiga beslut, uppsatta förslag till:

— — — — — — — — — — — — — — — —

2:o Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, angående användande af de å stats-anslaget för båtsmans-beklädnaden åren 1849—1851 uppkomna behållningar;

Och täcktes Kongl. Maj:t, uppå Stats-rådets underdåniga tillstyrkan, berörda förslag i Nåder gilla samt förordna att, i enlighet dermed, Nådig Proposition, sådan den finnes detta Protokoll bilagd, skulle till Rikets Ständer aflåtas.

Ex Protocollo

Fritz Rythén.

STOCKHOLM, tryckt hos J. W. Lundberg, 1857.

N:o 48.

Ank. till Exp.-Utsk. d. 26 Jan. 1857, kl. 11 f. m.

Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse till Rikets Ständers Stats-Utskott, angående väckt fråga om ersättning till Rektor i Lindes stads-skola för honom frångångna djekne- eller socknegångs-penningar; Gifven Stockholms Slott den 10 Januari 1857.

Sedan hos Rikets vid sistförflutna Riksmöte församlade Ständer framställning blifvit gjord om ersättning till Rektor i Lindes stads-skola för, till följd af nådiga Kungörelsen den 24 Januari 1835, rektors-beställningen frångångna så kallade djekne- eller socknegångs-penningar, men Rikets Ständer i frågans dåvarande outredda skick icke funnit skäl att till samma framställning lemna bifall; har Konsistorium i Westerås stift uti skrifvelse den 11 Juli 1855 underdånigst anfört, hurusom, efter det Kongl. Maj:t genom nådigt Bref den 15 November 1826 förordnat, att den då lediga Kollega-tjensten i Linde skulle indragas och lönen tilläggas Rektoratet, såsom blifvande ensam lärare-beställning derstädes, samt att vid dåvarande rektors afgång den med staden förenade bergs-församlingen finge till egen föreslagen undervisnings-anstalt använda dess dittills åt stads-skolan lemnade löne-bidrag i tackjern, med vilkor, att bergs-församlingen till blifvande lärare vid denna skola erlade djekne-penningar, så hade, enär, jemlikt ofvannämnda Kongl. Kungörelse, djekne-penningars utgörande afskaffats emot anvist ersättning af stats-medel, dervid blifvit förbisedt, att nämnde löne-bidrag motsvarat djekne-penningar, hvaraf inträffat, att, då rektoratet vid Lindes skola år 1839 blifvit ledigt, den nya rektorn gått i mistning så väl af detta löne-bidrag som af all ersättning derför; på grund hvaraf Konsistorium i underdånighet hemställt: att då det löne-bidrag till bemälde rektor, som tillförene utgått från Lindes bergs-församling, men hvilket han sedan år 1839 måst umbära, vore af samma natur, som de indragna och af staten i allmänhet ersatta djekne-penningarne, och ersättning för denna förlust syntes böra åt honom anslås med samma skäl, som dylik ersättning till rektor i Nora blifvit af Kongl. Maj:t föreslagen och af Rikets Ständer vid 1847—1848 årens Riksdag beviljad, Kongl. Maj:t måtte hos Rikets nu församlade Ständer göra nådig framställning om ersättning af stats-medel för det rektor i Linde frångångna löne-bidraget, till det belopp, i medeltal utgörande Två Hundrade Femtio Riksdaler Banko, hvarmed den afgift, som från bergs-församlingen fordom till honom utgått, men sedan 1839 ingått till bergs-församlingens skolkassa, under de sednare åren blifvit utgjord.

Anbefallde att efter vederbörandes hörande med underdånigt utlåtande i ämnet inkomma, hafva Kongl. Maj:ts och Rikets Kammar-kollegium och Stats-kontor uti gemensam skrifvelse den 11 sistlidne Juli till Kongl. Maj:t öfverlemnat Lindes skolas Rektors och Inspektors förklaringar och Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes underdåniga yttrande, samt dervid, med vitsordande af hvad Konsistorium anfört såväl rörande ifrågavarande till en del i tackjern utgående afgifts egenskap af vederlag för djekne-penningar, som derom att ersättning af stats-medel för dessa rektor i Linde icke tillgodokommit, i underdånighet anfört: att då, enligt Kongl. Brefvet den 15 November 1826, det endast varit djekne-penningar, 1 skilling 6 r:st Banko af hvarje matlag, som kunnat bemälde rektor af bergs-församlingen från år 1839 tillkomma, om icke sjelfva afgiften blifvit år 1835 afskaffad, Kollegierna från orten infordrat uppgift på det belopp, hvartill djekne-penningarne af denna församling för de 10 nästföregående åren 1829—1838 uppgått, hvilket belopp i medeltal för 603 matlag utgjort 18 R:dr 40 sk. 6 r:st årligen; att ehuru skolan i Linde endast vore en stadens enskilda pedagogi och staden således egentligen sjelf skyldig att aflöna rektorn, äfvensom att ersätta honom för den minskning, som af en eller annan orsak kunde uppstå i hans aflöning, Kollegierne likväl, då Rikets Ständer beviljat rektor i Nora ersättning för enahanda förlust, ansåge sig ega skäl att i så måtto tillstyrka bifall till den gjorda underdåniga ansökningen, att nådig framställning hos Rikets Ständer måtte göras om godtgörelse till rektor i Linde, icke för den förra jernskatten, utan för de djekne-penningar, hvilka, så framt ej sjelfva afgiften upphört, skolat af bergs-församlingen till honom utgöras med 18 R:dr 40 sk. 6 r:st, att, i enlighet med Kongl. Kungörelsen den 8 September 1824, från och med år 1854 utgå; samt slutligen att Kollegierna för den händelse Kongl. Maj:t skulle finna lämpligare, att den ersättning, som kunde komma att af Rikets Ständer äskas, bestämdes efter beloppet af den afgift, Lindes bergs-församling förut erlagt till rektor, infordrat uppgift äfven derå; utgörande denna afgift i medeltal för åren 1829—1838 195 R:dr 33 sk. 2 r:st Banko.

Då Kongl. Maj:t uti Dess nådiga Proposition till Rikets nu församlade Ständer om stats-verkets tillstånd och behof, föreslagit de så kallade stads-skolornas eller pedagogiernas uppförande jemte Elementar-läroverken å allmän stat, finner Kongl. Maj:t ofvanberörda underdåniga framställning icke föranleda till annan åtgärd, än att handlingarne i målet varda till Rikets Ständers Stats-Utskott öfverlemnade.

Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständers Stats-Utskott med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen. Datum ut supra.

OSCAR.

L. A. Anjou.

N:o 49.

Ank. till Exp.-Utsk. d. 26 Jan. 1857, kl. 11 f. m.

Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse till Rikets Ständers Stats-Utskott, angående ökadt anslag för Gymnastiska Central-Institutet; Gifven Stockholms Slott den 10 Januari 1857.

Uti en till Kongl. Maj:t ingifven skrift har Föreståndaren för Gymnastiska Central-Institutet Professoren och Riddaren *G. Branting*, jemte framställning om behofvet så väl af ökad aflöning åt den vid nämnde Institut redan anställde personal, som äfven af anslag för Lärare, hvilka ytterligare dervid erfordrades, äfvensom om otillräckligheten af de till materialier och expenser anvisade medel, underdånigst anhållit, att det till Institutet för närvarande utgående stats-anslag af 7,550 R:dr Riksmynt måtte blifva ökadt till Tolf Tusen Riksdaler samma mynt; till hvilken hemställan Direktionen öfver Stockholms Stads Undervisnings-verk, uti dess den 21 sistlidne Augusti infordrade, men först den 4 innevarande månad inkomna utlåtande, i underdånighet tillstyrkt nådigt bifall.

Enär ifrågaställde tillökning i anslaget för Gymnastiska Central-Institutet synes vara af behofvet påkallad, vill Kongl. Maj:t härmed i nåder hafva öfverlemnat handlingarne i ämnet till Rikets Ständers Stats-Utskott, i ändamål att nämnda fråga må komma under Rikets Ständers beprövande.

Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständers Stats-Utskott med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen. Datum ut supra.

OSCAR.

L. A. Anjou.

N:o 50.

Ank. till Exp.-Utsk. d. 26 Jan. 1857, kl. 11 f. m.

Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse till Rikets Ständer, med förslag till författning, angående Stämplade Pappers-afgiften samt hvad vid kontrollen och uppbörden deraf bör iakttagas; Gifven Stockholms Slott den 30 December 1856.

Sedan Kongl. Maj:t dels under den 21 November 1854, i sammanhang med utfärdandet af Nådig Kungörelse, enligt Rikets då församlade Ständers förslag, angående stämplade pappers-afgiften samt hvad vid kontrollen och uppbörden deraf bör iakttagas, i nåder anbefallt Stats-kontoret att inkomma med underdånigt utlåtande, angående de ändringar eller tillägg i nämnde författning, som, på grund af vunnen erfarenhet och med afseende på andra gällande författningar, befunnes erforderliga eller lämpliga, dels ock, under den 22 September 1855, infordrat från Stats-kontoret ett efter det nya myntsystem, som den 3 Februari samma år blifvit påbjudet, lämpadt förslag till stämpel-pappers-afgifternas beräkning och utgörande, har Stats-kontoret med underdånigt utlåtande och förslag i berörde hänseenden inkommit, hvarefter Kammar-Rätten, på Nådig befallning, jemväl sig i målet utlåtit, och ett med anledning af dessa yttranden utarbetadt förslag till författning i förevarande ämne blifvit inför Kongl. Maj:t i underdånighet afgifvet af Chefen för Finans-Departementet, hvilken dervid, på sätt Statsråds-protokollet för denne dag innefattar, redogjort för sistnämnde förslags hufvudgrunder; och vill Kongl. Maj:t samma förslag, jemte utdrag af berörde protokoll, härmed i nåder öfverlemna till upplysning och ledning vid uppgörandet af den nya författning i ämnet, om hvilken Rikets Ständer ega att besluta; kommande de öfriga handlingarne i målet att tillhandahållas det Utskott, till hvars handläggning ärendet varder af Rikets Ständer öfverlemnadt.

Kongl. Maj:t förblifver Rikets Ständer med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen. Datum ut supra.

OSCAR.

J. A. Gripenstedt.

Utdrag af Protokollet öfver Finans-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Stats-Rådet å Stockholms Slott den 30 December 1856.

Närvarande:

Hans Excellens, Justitie-Stats-Ministern, Herr *Günther*,
Hans Excellens, Stats-Ministern för Utrikes Ärendena, Herr Friherre *Lagerheim*,
Stats-Råden: Herr *Wallensteen*,
Gripenstedt,
Grefve *Mörner*,
Ulner,
Anjou,
Almqvist och
Friherre *af Ugglas*.

Föredragande Departements-Chefen, Stats-Rådet Gripenstedt, anmälde i underdånighet Stats-kontorets under den 15 November 1855 och Kammar-Rättens den 20 Maj innevarande år i underdånighet afgifne utlåtanden och förslag, angående ändringar och tillägg i gällande författning om stämplade pappers-afgiften m. m.; hvarefter Departements-Chefen anförde:

"Sedan, enligt Eders Kongl. Maj:ts Nådiga befallning, så väl Stats-kontoret som Kammar-Rätten inkommit med underdåniga utlåtanden, angående de ändringar och tillägg i nu gällande kungörelse om stämplade pappers-afgiften, redovisningen samt uppbörden deraf och kontrollerna deröfver, som på grund af vunnen erfarenhet och med afseende å i öfrigt gällande författningar finnas erforderliga eller lämpliga, samt dervid tillika afgifvit underdånigt förslag till stämplade pappers-afgiftens beräkning och utgörande, lämpadt efter det under den 5 Februari 1855 i nåder påbudna nya myntsystemet; har jag, med anledning häraf låtit i Finans-Departementet utarbeta det förslag till författning i förevarande ämne, som nu underställes

Eders Kongl. Maj:t, och för hvars hufvudgrunder jag anhåller att få vid detta tillfälle redogöra, med underdånigt tillstyrkande, att samma förslag jemte öfriga här ofvan omförmälde handlingar, måtte, till upplysning och ledning vid uppgörandet af den nya författning, angående stämplade pappers-afgiften, om hvilken Rikets nu församlade Ständer ega meddela beslut, varda till dem öfverlemnadt.

§ 2.

Lika med Kammar-Rätten är jag af den tanke, att, enär nya myntsystemet nu skall på stämplade pappers-afgiften tillämpas, också tillfället bör begagnas att i möjligaste måtto förminska antalet af charte-stämplar och fördenskull så bestämma afgifts-beloppen, att dessa alltid jemnt motsvara något af de särskilda stämpel-värdena. Härigenom komma visserligen stämpel-afgifterna i allmänhet att i någon mån förhöjas; men i betraktande af de förändringar, som genom nu gällande expeditions-taxa blifvit påbudna, och den minskning i charta-sigillata-afgiften, som derigenom blifvit åt rättsökande beredd, torde nyssnämnde omständighet icke vara af så väsendtlig vigt, att densamma bör utgöra hinder för den uppställning af charte-valörer, som blifvit i förslaget följd.

I enlighet dermed skall stämpladt papper vara att tillgå, till så väl hela ark som beläggnings-chartor, å följande värden: till hela ark 25 och 50 ören, samt till beläggnings-chartor 10, 15, 20, 25, 30, 40, 50 och 75 ören, äfvensom 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 15, 25, 50, 75 och 100 Riksdaler, samt dessutom vexelblanketter af sådana valörer, som i 8 § 8 mom. stadgas.

§ 3.

I öfverensstämmelse med hvad i nu gällande §:s 9 mom. är föreskrifvet, innefattar förslaget i samma punkt, att för sådana handlingar, hvilka skola efter viss procent-beräkning charteras, charte-beloppet skall, då det vid uträkningen slutas med öretal under tio, fyllas till sistnämnde tal, samt när charte-beloppet med mindre än tio ören understiger En riksdaler, alltid till jemn riksdaler fyllas.

§ 4.

Då för beräkningen och gradationen af stämplade pappers-afgiften någon absolut rättsgrund svårligen torde vara att finna och rangordningen emellan embetsverken eller myndigheterna ensamt icke bör utgöra norm för afgifts-beloppet, har, enär hufvudsyftemålet är att bereda staten en inkomst, utan att för mycket betunga de rättsökande, och för öfrigt charte-valörernes inskränkning till antal underlättar

verkställigheten, jag trott de i nu varande 4 § 1 mom. omförmälda sex afdelningar kunna minskas till fyra, hvarvid i första afdelningen, som omfattar Under-rätter och med dem jemförliga Stads-styrelser m. fl., skrifter, som till dem inlemnas, blifvit från stämpladt papper undantagna, emedan derigenom stor lättnad berörde myndigheter tillskyndas och ingen väsendtlig skillnad i Statens inkomst, ej heller någon orättvisa åstadkommes, enär charte-beloppet för utgående handlingar förhöjes och den tappande parten, som skall, enligt lag, ersätta rättegångs-kostnaden, således kommer att godtgöra den tillökning i stämpelpappers-afgift och expeditions-lösen, som blifver en följd af ingifne handlingars införande i protokollet.

Gradationen af charte-afgiften för bouppteckningar (4 § 3 mom.) är lämpad efter motsvarande stadgande i nu gällande förordning, men med den skillnad, att afgiften ansetts icke böra utgå för mindre behållen summa än 100 R:dr, och att högsta afgiften, en för hundra, icke vidtager förr, än behållningen stiger öfver 80,000 Riksdaler.

För fastebref är charte-sigillate-afgiften, som nu utgår efter en nog vidlyftigt graderad skala, föreslagen att utgöra:

för belopp till och med 100 Riksdaler . . . . . 10 Öre.
samt för hvarje fulla 100 R:dr derutöfver . . . . . 10 „

hvarigenom följdriktighet vinnes och tillika en billig jemkning i den dryga afgiften, utan att staten å intraden i det hela gör någon förlust, helst i en tid, då fast egendom till höga värden stundligen afyttras.

§ 5.

Den del af denna §, som handlar om charte-sigillate-afgift för fullmakter, konstitutorial, m. m. å tjenst med lön, likasom en sednare punkt, angående konstitutorial på behaglig tid, äro, till undvikande af missförstånd, förtydligade.

§ 6.

Utur denna § är stadgandet om särskild charte-afgifts erläggande vid tillträde af lönförhöjning vid innehafvande tjenst uteslutet.

För denna åtgärd tala både rättvisa och billighet. Embets- och tjenstemän äro redan tillräckligt betungade med afgifter för de löner, de uppbära, och, att sluta af Rikets Ständers vid sistförflutna Riksdag vidtagna beslut att nedsätta den dryga bevillningen för embets- och tjenstemäns löner, synes Rikets Ständers välvilliga afsigt vara att lätta i stället för att tynga de umgälder de förre nödgas af sina i allmänhet knappa och otillräckliga löner utgifva. Att, såsom Stats-kontoret i sitt underdånigt utlåtande gjort, just välja perioden af en tillernad rättelse i missförhål-

landet emellan lön och lefnads-kostnad för ett förslag att pålägga samtlige embets- och tjenstemän, äfven sådane, som hittills varit derifrån befriade, en ytterligare beskattning för lönerna, torde icke vara rätt lämpligt, — skulle betydligt nedsätta deras billiga fordran att snart komma i åtnjutande af den förhöjning, som anses skälig, — skulle i verkställigheten föranleda mycken omgång och tidsutdrägt, — och skulle i många fall strida emot sjelfva lydelsen af fullmagterna, som vanligen innehålla försäkran för innehafvaren att åtnjuta de embetet eller tjensten åtföljande löne- eller andra förmåner, utan att bestämma hvari dessa bestå eller deras belopp.

§ 7.

I enlighet med hvad Kammar-rätten tillstyrkt, har jag trott den i 7 § 2 mom. af nu gällande charte-sigillate-förordning, allmoge m. fl. i mål, som dem inbördes röra, men icke eljest, medgifna lindring å charte-valörerna kunna försvinna, såsom endast ledande till kostnad vid tillverkningen af stämpel-papper, svårighet vid redovisningen m. m., utan någon väsendtlig fördel för parterne, helst det vid tillämpningen ofta torde vara underkastadt ovisshet, hvad som med "allmoge" egentligen bör förstås.

§ 8,

som innefattar en långt graderad skala å olika charte-afgifter för arrende- och andra kontrakter, har ansetts kunna i denna del sålunda förenklas,

att för arrendesumma, hyra m. m. under 25 R:dr bestämmes . . . 10 Öre.
derutöfver till och med 100 R:dr . . . . . 50 „
samt vidare för hvarje fulla 100 R:dr 1 R:dr.

I likstämmighet härmed äro charte-afgifterna för certepartier eller fraktslut inskränkta till följande belopp:

under 100 R:dr . . . . . 15 Öre.
och derutöfver för hvarje fulla 100 R:dr . . . . . 30 „
hvilken grund jemväl blifvit tillämpad i afseende på skuldebref samt för köpe-, bytes- och gåfvobref till och med 100 R:dr . . . . . 50 „
och för hvarje fulla 100 R:dr derutöfver . . . . . 50 „

§ 9.

Då nuvarande charta-sigillata afgift för lysnings-sedlar till äktenskap, beräknad till 1/5 af mannens bevillnings-afgift, synes vara väl hög, är densamma i förslaget bestämd att utgöra en riksdaler för hvarje fullt tio riksdaler-tal af bevillningen

gen och till 25 öre för dem, hvilka antingen icke erlägga bevillning eller äro till mindre än tio riksdaler, enligt 2 Art. i Bevillnings-förordningen, taxerade.

§ 10.

Stämpel-afgiften för tidningar är i förhållande till tidnings-numrens storlek, upptagen till 1/4, 5/16 och 3/8 Öre eller 1/96, 5/384 och 1/64 mindre än nuvarande belopp, hvarigenom likväl uppkommer en så ringa förlust i Kronans inkomst af tidnings-stämplingen, att något afseende derå icke torde böra fästas.

§ 16, mom. 1.

Stadgandet, angående stämpling af enskilda personers vexel-blanketter har, enligt Stats-kontorets underdåniga hemställan, åsyftande en hittills saknad kontroll, blifvit sålunda förändradt, att den, som vill låta stämpla egna vexel-blanketter, skall hos Stats-kontoret skriftligen göra anmälan derom, med bifogad uppgift å blanketternes antal och valörer; att Stats-kontoret, genom remiss till charta-sigillata-försäljnings-mannen, i ämnet meddela föreskrift, och att betalnings-beloppet skall af sökanden deponeras innan stämplingen verkställes.

§ 19, mom. 2.

Förslaget till ändring af denna § åsyftar att, jemte åtskilliga nödiga befunna förtydliganden, tillförbinda vederbörande att förse makulerade chartor med särskild stämpel af uppgifven beskaffenhet, till förekommande af missbruk och deraf möjligen uppstående förluster för Kronan.

§ 20, mom. 3.

Enligt Stats-kontorets tillstyrkande är tiden för aflemnandet af charta-sigillata-kassörens års-redogörelse förlängd från den 31 Januari till Februari månads utgång nästföljande år, med särskild hänsigt till denna redogörelses stora omfattning.

§ 20, mom. 5.

Den enligt nu gällande författning Stats-kontoret tillhörande skyldighet, att hålla närmare tillsyn öfver stämplade pappers-uppbörden i landsorterna har Kammar-Rätten ansett kunna lämpligen öfverflyttas på Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, öfver hvilkas beslut klagan kan föras i Kammar-Rätten; och är, i öfverensstämmelse med denna af mig biträdda mening, redaktionen af ofvannämnda 5 mom. förändrad."

På tillstyrkande jemväl af Stats-rådets öfriga ledamöter, behagade Kongl. Maj:t i nåder förordna, att ofvannämnda af Chefen för Finans-departementet afgifna förslag till författning, angående stämplade pappers-afgiften samt hvad vid kontrollen och uppbörden deraf bör iakttagas, skulle, tillika med utdrag af detta protokoll, varda genom nådig skrifvelse, som nu upplästes och justerades, öfverlemnadt till Rikets Ständer, hvilkas vederbörande Utskott jemväl borde erhålla del af de öfriga handlingarne i målet.

Ex protocollo.
L. L. Fries.

STOCKHOLM, tryckt hos N. Marcus, 1857.

(N:o 48.)

Ank. till Exp.-Utsk. den 7 Februari 1857, kl. 11 f. m.

Utdrag af Protokollet öfver Ecklesiastik-Ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Stats-Rådet å Stockholms Slott den 10 Januari 1857.

Närvarande:

Hans Excellens, Herr Justitie-Statsministern *Günther*,
Hans Excellens, Herr Statsministern för Utrikes Ärendena, Friherre *Lagerheim*,
Stats-Råden: *Wallensteen*,
Grefve *Mörner*,
Ulner,
Grefve *Gyldenstolpe*,
Anjou,
Almqvist,
Friherre *af Ugglas*.

Departements-Chefen, Stats-Rådet *Anjou*, föredrog i underdånighet:

— — — — — — — — — — — — — — — —

Underdåniga förslag till följande af Kongl. Maj:t förut beslutade Nådiga Propositioner till Rikets Ständer samt Skrifvelser till Rikets Ständers Stats-Utskott nemligen:

— — — — — — — — — — — — — — — —

d) Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse till Rikets Ständers Stats-Utskott, angående ökadt anslag för Gymnastiska Central-Institutet;

— — — — — — — — — — — — — — — —

Stats-Rådet tillstyrkte i underdånighet, att Kongl. Maj:t täcktes berörde förslag i Nåder gilla samt i enlighet dermed låta Nådiga Propositioner och Skrifvelser, sådana de finnas detta Protokoll bilagda, till Rikets Ständer och till Stats-Utskottet expediera;

Och fann Kongl. Maj:t godt härtill lemna Nådigt bifall.

Ex protocollo,
A. J. Olde.

(N:o 49.)

Ank. till Exp.-Utsk. den 7 Februari 1857, kl. 11 f. m.

Utdrag af Protokollet öfver Ecklesiastik-Ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Stats-Rådet å Stockholms Slott den 10 Januari 1857.

Närvarande:

Hans Excellens, Herr Justitie-Statsministern *Günther*,
Hans Excellens, Herr Statsministern för Utrikes Ärendena, Friherre *Lagerheim*,
Stats-Råden: *Wallensteen*,
Grefve *Mörner*,
Ulner,
Grefve *Gyldenstolpe*,
Anjou,
Almqvist,
Friherre *af Ugglas*.

Departements-Chefen, Stats-Rådet *Anjou*, föredrog i underdånighet:

— — — — — — — — — — — — — — — —

Underdåniga förslag till följande af Kongl. Maj:t förut beslutade Nådiga Propositioner till Rikets Ständer samt Skrifvelser till Rikets Ständers Stats-Utskott nemligen:

— — — — — — — — — — — — — — — —

e) Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse till Rikets Ständers Stats-Utskott, angående väckt fråga om ersättning till Rektor i Lindes Stadsskola för honom frångångna djekne- eller socknegångs-penningar.

Stats-Rådet tillstyrkte i underdånighet, att Kongl. Maj:t täcktes berörde förslag i Nåder gilla samt i enlighet dermed låta Nådiga Propositioner och Skrifvelser, sådana de finnas detta Protokoll bilagda, till Rikets Ständer och till Stats-Utskottet expediera;

Och fann Kongl. Maj:t godt härtill lemna Nådigt bifall.

Ex protocollo,
A. J. Olde.

STOCKHOLM, TYPOGRAFISKA FÖRENINGENS BOKTRYCKERI, 1857.